De groene linde. Jaargang 2

bron
De groene linde. Jaargang 2. Bomans & Vanbrusselen, Leuven 1906

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_gro024190601_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

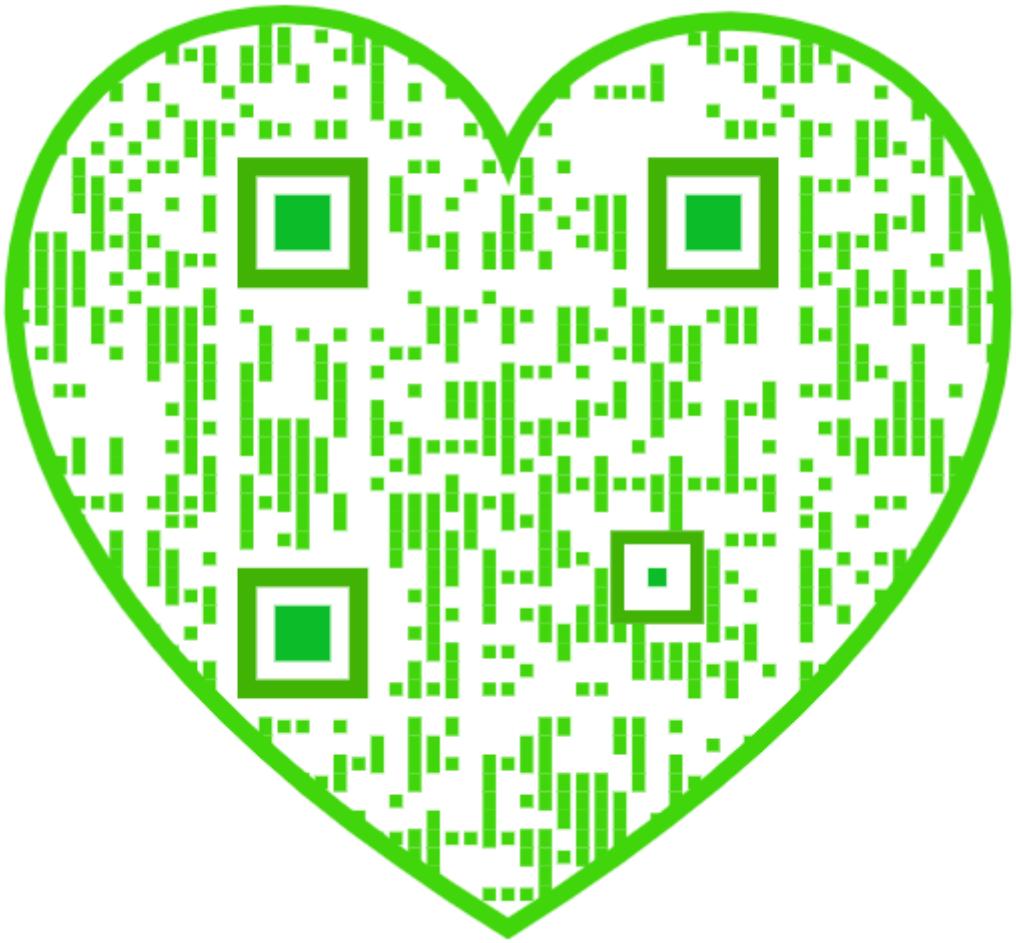

De ‘Alte Zoll’.
(Bonn).

- ‘t Is niet ver van hier. Twintig stappen voorbij het hotel Rheineck...’

- ‘Best. Hartelijk dank. Goeden morgen.’

Ik kom voorbij de aanlegbrug van de duitsche pleizierbooten, waar grijsgekielde kerels kisten en balen aan 't versjouwen en vervoeren en verrollen zijn. Werkelijk, daar staat, als een hooge wegge tusschen twee straten, het hotel Rheineck met zijn arduinen stoep aan den smallen voorkant, en zijn glazen bierloods tegen zijn Rijnzijde geplakt.

Nog twintig stappen dus.

Ik zet nog twintig stappen, van mijn wijdste om zeker toe te komen, en kijk rond.

Daar is nóg een hotel: ‘Zum Vater Arndt’, een vriendelijk-lachend helgeverfd ding, speelsch-bevallig met groen en bloemen behangen; daar is een overboogd gat waardoor men in een donker vieselijk straatje blikt; daar staat een splinternieuw gebouw uit gelen zandsteen, dat, blijkens groote letters, Oberbergamt heet; daar staan, door bepolitiemutste hoveniers streng binnen metalen grenzen gehouden, allerlei heesters en allerhande bloemstruiken, dienende tot overlommering en oogvermaak van breiende moeders, vrijende kindermeiden en spelende menschenkroost; daar

ligt, in den Rijn, een oude, zwarte boot, waarin een oude meneer, tot tijdverdrijf van zijn eigen persoon en tot dat van de leegloopers die over de leuning hangen te gapen, te hengelen zit; daar vlotten, vastgemeerd aan den steenen oever, drie Badeanstalten, drie houten, geelgeverfde kooien, in de eerste waarvan, het steedsch Freibad, de joelende Bonner schoolvlegels het stroomwater dorschen dat de natkorrels hoorbaar omhoogspetteren; daar is een frischgroene dreef jonge akaciaboomkens die zitbanken beschutten; daar is een lange blinde muur die zijn leelijke naaktheid zedig besluiert met veilrank en op de onbedekte plekken stukken van letters vertoont die men, mits geduld, kan samenlezen tot Grand Hotel Royal en Hotel Kley; daar logt nog de lucht in een ontzaglijke teerling met groven, blauwsteenigen wand, schaars bekleed met klimop en neerwaarts knikkende bloemen, en aan den oppersten rand bekraagd met een steenen leuning waarboven menschenkoppen zichtbaar zijn als tellooren op een hoogen schoorsteenmantel... maar de alte Zoll, waar is de alte Zoll? Zoo'n klein huizeken natuurlijk, van hout of van steen of van klei, 't is mij eender, maar in elk geval met een trap-op om er niet in te versmooren bij hoogwater en springvloed, zoo'n klein kotje met juist plaats genoeg voor wat schamelen huisraad en voor een dwergsken van een manneken, dat, op bevel en in naam van den landsheer, die daar vlakbij woont, den tol eischt van de schippers die Rijn-op of Rijn-af zeilden.

Geen spoor daarvan. Ik kijk mijn oogen uit hun kassen, ik draai op mijn hielen als een top, ik snuffel tusschen de struiken als een jachthond, ik zoek in den Rijn en vorsch aan wal, ik volg de akaciadreef tot tenden toe, keer terug tot aan het hotel Rheineck.... Vruchteloos, vergeefs, zooveel appelen als peren - geen tolhuizeken te vinden. Wat nu gedaan? Indien ik eens op dien teerling steeg - die is wel twintig meters hoog - vandaar zal ik misschien beter kun-

nen zien. Nevens ‘zum Vater Arndt’ glooit er een steile kasseiweg heen. Langs daar duw ik, als Sisyfus, al kuchen en krochen, mijn ongeduld en spijt naar boven, en na 'n kronkel en 'n draai, beland ik op het bovenvlak van den steenblok.

Maar het bovenvlak van den blok is geen steen, maar wel aarde. En die aarde draagt, behalve kastanjelaars, schootbanken van houten latten, hoefvormige steenen banken met hooge steenen rugleuning, twee kanonnen en Vater Arndt: met zijn bronzen voeten staande op een arduinen zuil, een geruststellend gebaar in den rechter arm, een zegebewusten glimlach op het mannelijk gelaat, sprekend als 'n Jerichobazuin de woorden:

> Der Gott, der Eisen wachsen liess,
> Der wollte keine Knechte.

Ik spoed mij naar voren en kijk over de leuning in de diepte. Ik kan de heele Rheinanlage overschouwen: de hotels, de bloembedden, 't struikgewas, de akacialaan, de badkooien, de menschen die daar zoo pertig en peuterig tusschen krioelen - ik bestaar oplettend en aandachtig, als moest ik een meetkundig raadsel oplossen, elken hoek, elke lijn, elken boog van het vlak daar beneden, doch iets wat van ver en van nabij op een tolhuizeken gelijkt, vermag ik niet te ontdekken.

In Gods naam dan! Ik geel de pijp aan Marten. Maar voor al mijn moeite ben ik alevenwel rijkelijk beloond. Het uitzicht van hier is prachtig. Een grooten molen zou ik hier willen bouwen met zijn vier bruine zeilen open in den wind, en op dien molen molenaar zijn, en alle dagen die God verleent, kijken naar den schoonen, breeden Rijn, die zoo statig zijn klare wateren voortstuwt onder zonnegoud en hemelsblauw, ginder van aan het gebergte dat zijn zeven koppen blauwig rondt in de wasemlucht tot verre voorbij de ranke

brug, die, in drie koene sprongen, den overkant bereikt en een groet brengt aan het Beueler roode-huizennest van voren en de wijde vlakte daarachter.

Twee schreden van mij staat er een heer die in zijn Baedeker leest. Ik nader tot hem:

- 'Verschooning, Mijnheer, mag ik weten wat Baedeker over deze plaats zegt?'
- 'Jawel, Mijnheer, ziehier, lees.'

En daar las ik: 'Gleich links ist hier (am Koblenzer Tor) der Zugang zum *Alten Zoll*, einer ehemaligen Bastei.....

- 'Is dat hier de Alte Zoll, mijnheer?'
- 'Ja, mijnheer'...

Ik trok een smoel als iemand die al zijn zakken reeds afgetast heeft en heel het huis 't onderste boven gekeerd om zijn pijp te zoeken en ten slotte verneemt dat ze tusschen zijn tanden steekt.

Zoo, zoo! dat is nu de Alte Zoll! Nu dan verwondert het me niet dat ik hem niet gevonden heb. Dat is wat anders als een tolhuizeken. 'Eine ehemalige Bastei,' een bolwerk, daar trekt het alleszins beter op. Of woonden er hier wellicht soldaten die gelast waren te doen wat die reus van Antwerpen met de Scheldeschippers deed - betalen of de handen af. En zouden mogelijk die kanonnen gediend hebben om desnoods, in geval van weigering, de schepen in den grond te boren. Er stond een in elken hoek: het eene bewaakte den Rijn in de richting van Koblenz, het andere sloeg den kant van Keulen ga. Nu lagen ze daar wel, die gepensioeneerde vernielers, gemuilscheeld en geblonken, op hun duizend gemakken tusschen hun hooge wielen te slapen, maar God weet hoeveel moorddadig lood hadden ze vroeger niet toornig gespuwd op arme scheepslieden en hoeveel... Ikzag nader toe: 't waren kanonnen door de Duitschers in 't jaar '70 op de Franschen veroverd en door den Keizer aan de Bonner hoogeschool geschonken!.. Ha! als 't alzoo is...

Ik liet den Alten Zoll zijn wat hij was en keerde den rug naar zijn verleden. Doch om hem ten minste in 't tegenwoordige te genieten, wendde ik mijn voorzijde naar de banken en nam plaats op de eerste de beste.

Men kon niet beter zitten. Het was hier merkelijk frisscher dan ginder beneden op de bezonde straat. Ginder van uit de bergen kwam er alover den vloed een windeke gewabberd dat met koelen adem het voorhoofd aaide, in den keelput blies en het heele bezweete lijf met 'n danige welligheid omluchtte, zoodat de longen openrekten van de deugd. Tegen dat windeke weerden zich de donkere kastanjeblaren om hun vijf breede vingeren zoo plat mogelijk te houden en zooveel heete zonnepijlen op te vangen en terug te kaatsen als 't maar doenlijk was. En zoo, goed in 't lommer gezeten, kon men op zijn duizend gemakken, zonder een cent van zijn kosten, alover den rand van de leuning het gebergte gadeslaan met de fraaigebogen lijnen van zijn donker lijf: den Drachenfels die zijn grooten steenen hoorn in de lucht boorde en den vervallen Rolandsburg aan den overkant scheen uit te dagen; den Petersberg die met zijn breeden buik naar voren drong en daarbij al de andere bergen op zij drumde; en den Rijn kon men overschouwen zooals hij daar open en breed heenzilverde in gestadigen loop, met al het bedrijf en gedoe dat er leefde en roerde op zijn wateren.

Nu was 't een zware sleper uit ronkende schouwen wreede rookwolken spuigend die traag openpuilden in de lucht en verwaaierden tot een grooten vadsigen pluimstaart die den dag verduisterde. In zijn woelig zag voeren op een lange root vier of vijf vrachtschepen: de zwalpen sloegen onophoudelijk over hun gangboord, en met hun zwarte kale dek waarboven de mast, onttakeld, met alleen een smal wimpeltje in top, eenzaam omhoogrees, leken ze een stoet van rouwgevaarten waarop een palstaande vent achter aan 't roer of een keffend hondje boven op het roefdak de eenige levende wezens waren.

Dan was het een plezierschip, drijvend kasteel met honderd vensterkens waarin de zonne blonk, en twintig veelkleurige vlaggen waarin de winden stoeiden, zalig verblijf van kommerlooze menschen die hoeden zwaaiend en zakdoeken zwierend met muziek en zang heenstoomden naar een verlokkend wonderland.

Dan kwam er zoetjesaan een vlot stroomaf gedreven, honderden Zwartewoudreuzen ontarmd en onthuid, in doode gedweeheid aan malkaar gebonden, als orgelpijpreeksen gezapig voortslierend over de wateren die er muziek rond mieken - dragend op hun sterken rug een berdelen kot waaruit een rookpluim woei, en een twaalftal stoere kerels die met boomen de reis bestuurden.

En tusschen en nevens die gevaarten pijlden met snokken de roeibootjes, maar een erwtschelp groot en haast verzinkend met hun blootarmige, witborstige bemanning; zwenkten, inwendig grommelend, de vranke motorbootjes met een helder doek overtent; gleden, zwierig en slank, de zeilscheepjes, met den wind leutig duwend in hun uitrondende wittigheid.

't Was levensvreugd zonder ende, blijde schoonheid overal.

Op den Alten Zoll was 't een gedurig op- en afgaan, komen en verdwijnen van onbekende menschen - de eenen met reisgids, de anderen zonder, de eenen met pakken beladen de anderen ledigerhand, haastige en tijd-hebbende, babbelende en zwijgende, van alle grootten en leeftijden en rangen en standen.

't Was een stille lol hun doening ga te slaan.

Er kwamen drie soldaten op met spierwitte broeken aan waar de plooien nog in stonden; op hun spannende blauwe vesten blonken de platkoppige koperen knoppen als spiegels, en de blauwe muts met plat scheel en glimmende klep prijkte fiksch boven hun gladgeschoren gezichten.

Ze draaiden rond een kanon met veel belangstelling,

bekeken het langs alle zijden met kennersoogen, wezen aan malkaar den samenhang met hun witgeschoeide handen, ééne raakte met den top van zijn vinger het zundgat aan en een andere gewaardigde zich eventjes voorover te buigen om den inhoud te lezen van de koperen plaat op het affuit, ze bespraken de zaak nog een poos al verstandig knikken en schudden, naderden dan de leuning maar haalden den neus op voor het uitzicht en stapten krijgshaftig den Zoll af.

Er kwamen een oude dame, een jonge juffer, een klein meisken en een kleine jongen. De oude dame had wit haar en deftige zwarte kleeren, ze zette zich met veel moeite op de gemakkelijkste plek van een lattenbank, zei dat het mooi weer was en een frissche lucht en begon te haken; de jonge juffer had bruin haar, een blozend gezicht en een wit jakje met rood plastron, ze zette zich aan den linken kant van de oude dame, vond ook dat het weer goed was en begon te bladeren in een aflevering van Die Jugend.

- Hoe bevalt u uw kamer, tante? vroeg de juffer.

- 't Is een heel nette kamer, antwoordde tante.

- Heeft de meid alles wel verzorgd?

- Jawel, maar er lag nog wat stof op de schouwplaat, en gisteren avond was de store niet afgelaten en er waren muggen binnengekomen...

- Zoo?! dat zal niet meer gebeuren, daar zorg ik voor!...

Het kleine meisken en de kleine jongen waren naar de leuning getrippeld, en daar zij te klein waren om er over heen te kijken, hurkten zij neer en loerden tusschen de pijlertjes door naar het water en de schepen.

Doch de kleine jongen vond dat weldra te kinderachtig, hij steunde de tippen van zijn voeten tegen de pijlertjes en tilde zich omhoog...

- Aber Fritz, keef tante, ge zult er overtuimelen...

- Kom er af, gebood de juffer.

Fritz en het kleine meisken stonden en oogenblik beteuterd

en kregen een kanon in 't zicht waar een paar straatrakkers langs de wielspeeken opklauterden. Ze keken eens scheef naar tante, maakten schoorvoetend een omweg achter den rug der bank en kwamen ongezien bij 't kanon. Fritz schreed den staart van 't affuit op, zette zich schrijlings op den schacht en reed met puitensprongen naar het mondstuk; het kleine meisken volgde zijn voorbeeld. Ze waren fier en blij en ze lachten en gekscheerden met de straatrakkers, en ze wipten er af en kropen er weer op en deden toeren en kunsten op de wielen en overal en ze vergaten tante en de oudste zuster en ze gingen roekeloos aan 't schateren. Dat deed tante omzien:

- Hebt ge van mijn leven! Wat stoute kinderen! Bij die gemeene jongens! Gretchen, haal ze hier!...

Toen traden er twee studenten op. De eene had een dikken stok, een boek, en een kerf in zijn linke kaak; de andere had een stok ook, een rol papier en twee schrammen in zijn rechte kaak. Ze zetten hun ellebogen op den rand der leuning, schoven hun strooien hoed in den nek en staarden naar beneden.

Daar reed juist een huurkoets voorbij met zeven personen daarin, dicht bijeengepakt.

- Kijk, zei de student met één kerf, die trachten ook het vraagstuk op te lossen: hoe men goedkoopst rijden kan. Ik heb nog geen geriefelijke oplossing gevonden, eilaas... en hij sloeg wanhopig op zijn broekzak.

- Ja 't is erg genoeg, ik evenmin, troostte de andere en hij boorde met zijn stok in den grond en wipte steentjes weg.

Toen bogen zij zich weer over de leuning en staarden peinzend in de diepte.

Fuut! floot opeens de student met de twee schrammen, en hij deed een juffer omhoogkijken die ginder voorbijfietste. Hij groette met den hoed, en gekte: ‘Tag, Fräulein!’ De juffer glimlachte. ‘Een mooi meisken!’ oordeelde hij.

- Ach, was! zuchtte de andere, kom, ik heb zoo'n schrikkelijken dorst.

En ze slenterden, met de stokken aan hun arm gehaakt, den Zoll af.

Ze waren nog maar pas weg of een heele familie nam hun plaats in: een lange, struische papa met slappen, groenen kloofhoed waarboven een pluim wapperde op den vol-rooden kop, en een zwaren mantel over den linker arm; een kloeke, felle mama, een echte Germania, gaande met vasten, zekeren tred en een waakzaam oog houdend over een heele bende jongens en dochters, blozend en gezond en voorzien van pakken en tesschen en stokken en schermen.

- Grossartig! zei papa met warme overtuiging, terwijl hij in het landschap tuurde.

- Wunderschön! knikte mama.

- Wirklich entzückend! beaamden al de jongens tegelijk en ze verdrongen malkaar om goed te zien.

Dan begon papa met zijn stok in de lucht te schermen.

- Hier rechtover ligt Beuel, verklaarde hij, en daar is de Finkenberg, en ginder de Petersberg en meer rechts is de Drachenfels met de spitse ruïne er bovenop, en hier aan dezen kant, vlakbij, is Godesberg met den Burg, ziet ge 't?

- Ach so! ja, ze zagen het en het was allemaal grossartig, en ze herhaalden de namen van de bergen.

- Waar is de tijd vervaren dat ik hier studeerde! zei papa en hij zag er een oogenblik weemoedig uit.

- 't Is lang geleden, zei mama.

En de jongens waren de bergen aan 't tellen en ze twistten of er wel zeven waren of acht, maar mama zei: Laat ons voortgaan, we moeten nog eten eer we vertrekken.

Heel de hoop oordeelde nog eens dat de Aussicht wunderschön was en toen trokken ze statig weg.

Eerst nu bemerkte ik tegen de leuning een knaapken met lage. geelleeren sletskens aan, met zwarte kousen die span-

den rond knoesels en braaien, met een witte, losse broek van dikke stof, met een groenkleurig, los vestje en een lichte, donkerbruine fietsersklak. Het had een boek opengeslagen op het breede bovenvlak van de leuning en was bezig met er in te teekenen. Het was aardig om zien: het keek aandachtig in de richting van de Rijnbrug en streek dan met zijn potlood over het blad, en terwijl het gedurig opkeek en dan weer neer, stak het zijn tong uit, een roode tong, en krulde ze rond de bovenlip, en het stond steeds flink en recht op zijn wijdvaneenstaande beenen, en wanneer het tegenging schoof het zijn klaksken achteruit zoodat zijn haar uitstreuvelde van onder de klep, kruiste den rechtervoet over de linke scheen en begon met de gomme te wrijven die nevens het teekenboek lag. Het arbeidde altijd maar voort, neerstig als om zijn brood, en liet zich stooren door niets.

Ik ging nevens hem staan en keek al over zijn schouder. De brug stond er al geteekend, de pijlers en de bogen en het lattewerk, al de deelen in gepaste verhouding.

- Es wird wirklich eine Brücke daraus, zeg ik.

Het jongsken wendt zijn hoofd, verrast, ondervragend: het heeft verstandige, blauwe kijkers en hier en daar een sproetje in zijn gezicht. Het dubt eenige sekonden, naar woorden zoekend, en dan bolt het er uit: Ich, ich kann nicht verstehen... en het keert zich opnieuw naar zijn werk.

- Bist du Engländer?
- Yes.
- Well, it is a nice sketch you are getting there..
- Do you speak english? met een plotsen ommedraai van den kop en vertrouwelijke blijheid over 't verhelderd wezen. En nu aan 't praten: hij maakte een Rijnreis met zijn ouders, en ze logeerden in het Grand Hôtel Royal, en hij wilde naar Engeland terugkeeren met een stock of paintings, en hij begon nu het eerste blad van zijn schetsenboek met de Bonner brug. En terwijl hij dit vertelde, teekende en wreef hij

onverpoosd, en teekende den stroomloop en teekende een koolschip dat achter de brug aan de kaai lag en teekende de bosschen en een torenspits die in de verte vernevelden, en het speet hem dat er niet juist een pleizierboot aankwam om er die ook in te brengen - en met een treffende zekerheid en een behendige vlugheid voor zoo'n kleinen jongen, gaf hij waarlijk de kenmerkende hoofdtrekken van het landschap weer.

Als alles klaar was, moest hij enkel nog weten of de brug een bijzonderen naam had, en daar ik meende van neen, schreef hij onderaan met nette krullen: Bridge over the Rhine-Bonn. Toen flapte hij zijn teekenboek toe.

- I have finished, zei hij, stak potlood en gomme in den zak, het boek onder den arm, nog: Hoe laat is het, please? en als ik hem het uur getoond had, zei hij vriendelijk good-bye, nam beleefd zijn klaksken af en spoedde weg met elastischen tred.

Hem tegemoet en voorbij kwam er een jonge dame op hooge hielen en scherpe tipjes den Zoll opgetrippeld en met veel geruisch van mooie rokken en zwierigen zwaai van heup en schouders ging ze, neus in de lucht, recht naar de leuning. Daar draaide ze zich los- bevallig om en riep, dat iedereen er van opkeek;

- Eh bien, vous n'arrivez pas?

Deze vraag was gericht tot een jongen heer en een andere jonge dame die arm-aan-arm onder een zonnescherm al lachend en taterend kwamen opgestoken.

Toen dit paar de voorloopster vervoegd had, begonnen ze gedrieën tegelijk hun zeg te zeggen met groote gebaren en luidruchtig beslag. De jonge heer haalde uit een fijn kasken een blinkend toestelleken voor den dag en plaatste het met troetelvingeren op de leuning. Hij begon te lonken naar het Zevengebergte met één oog open en het ander toe, hield de hand boven 't gezicht, helde nu eens links dan eens rechts,

liep met zijn toestel overenweer met kleine stapjes, zette het dan hier dan daar, eerst was 't te laag dan weer te hoog, tot het hem eindelijk gepast docht te staan, dan ging hij aan 't prutsen en foefelen, - knak! er sprong een veerken en 't Zevengebergte zat in de kast.

Zorgvuldig werd alles weer ingepakt, met gewawel en komplimentjes. En terwijl dat aan den gang was, daar! - in éénen keer begon het te regenen.

- Bon Dieu! et nous n'avons pas de parapluies! en de dames vielen aan 't gillen, raapten hun rokken op en stormden den berg af - de jonge heer achterna.

De droppels tikten en tokten op de kastanjeblaren, maar schaars viel er een door om een sterre te prenten in 't mulle zand. Ik stond veilig en droog onder een dichte kruin en zag hoe beneden op den rijweg het stof eerst opwolkte onder den regenslag en weldra gebluscht neerviel, en hoe de menschen zich repten om weg te zijn en onder dak, en hoe de Rijn ophield te zwalpen en een vaalgrijs doek geleek waarin de lange regenstralen millioenen zwarte gaatjes prikten. Maar het duurde niet lang, 't was maar een vlaagsken.

Als ik mij omwendde, was ik moederziel alleen op den Alten Zoll.

J.D.C.

Vriendendood.

The air is full of farewells to the dying
And mournings for the dead.
Longfellow.

I.

Ik ben gelijk een kind, dat dumsterwegen
Misleidden in een eenzaam-droeven nacht.
Verlaten roept het moeders liefde tegen
En huilt zijn bange, hulpelooze klacht.

Een dolle droefheid dwingt mijn hart tot schreien
Want straks viel er op mij zoo groot een smart
Dat ik mij levensmoe zou willen vlijen
En uren klagen op een liefdrijk hart.

Geen hand, geen woord om 't hartewee te laven!
We waren samen 't leven opgegaan
- Twee vrienden die elkaar de handen gaven
En liefde en teerheid spraken langs de baan. -

O, kon ik weer mijn jonge vreugd ontvangen,
Hem woorden lispelen vol zaligheid,
En blij na 't hopeloos en droef verlangen
Mijn armen slaan om hem, zoo druk beschreid!

Hij was me een zon die bij het dag-ontwaken
Haar levensstralen spelen laat op 't land;
O, moet ik hier alleen mijn zuchten slaken
En reikt mijn vriend mij nimmermeer de hand?

II.

De stilte zweeft om oude, hooge boomen,
De zon bloedt uit in 't water van de vaart.
Nu staan weer al mijn lieve kinderdroomen
Op d'oever van mijn moede ziel geschaard.

Zij zijn gekroond met mooie Meiebloemen
En jubelen hun zonnig vreugdelied.
Niet één kan ik bij zijnen naam nog noemen
En 't zingen van hun vreugd begrijp ik niet.

Want als ons eens de drukkende ernst van 't leven
Zijn ruwe dwang en zware weemoed boeit
Wordt alles dra een rustloos-doodend streven
En wordt door smart ons blijdschap overgroeid.

En 's avonds voelen wij de droefheid prangen
En - valt de stille regen drop bij drop -
Dan voelen wij een eindeloos verlangen
En heel ons hart welt naar de lippen op.

Wij turen uit naar 't dumsteren der boomen
En zien met droef-herinnerend gedacht,
Omhoog naar al de sterren die dan komen
Zoo helderklaar in schoonen zomernacht.

III.

'k Mocht op een zomerdag de zee bestaren
Als zonnegloed op haar lag uitgespreid
En als 't gesuis der trippelende baren
Zijn vreugd liet varen naar de oneindigheid.

't Was alles vreê zoover het oog kon baden
En alles lag in zelfvoldane rust;
De lucht, de zee, 't was al met goud beladen
In 't ondergaan der zon op verre kust.

Ik zag de zee op koude najaarsdagen.
Een nevel had er zich op neergevlijd;
Ik hoorde de opgezweepte golven klagen
En 't bulderen van hun smart in de eenzaamheid.

Het was de klacht van hen die diep begraven
Daar lagen in den kolk der wilde zee.
Hoe huivringwekkend was 't van aan de haven
Te luistren naar dien zang van smart en wee!

Mijn hart is als de zee bij herfstgetijde.
Herinneringen slaken er hun pijn.
O, wordt het nimmernooit meer jong en blijde
Zoo blij gelijk een zomerzee kan zijn?

IV.

Men heeft om mij te troosten in mijn lijden
Gezegd: ‘welhaast komt weer de lentepracht
In 't land en zal uw treurend hart verblijden.’
Geduldig heb ik dan haar komst verwacht.

Dra kwamen zwaluwen de lent begroeten,
De beekjes huppelden met lief geluid,
De bloemekens ontloken vóór mijn voeten
En 't groene loover liep de takken uit.

'k Heb opgetogen naar den zang geluisterd
Die duizendvoudig uit de lente steeg
En alles heeft mij vreugde toegefluisterd.
Het docht me dat ik weder leven kreeg.

Op al de schoonheid ben ik blijven staren
- Die weidsch op 't jonge land te gloren lag -
Als iemand die sinds lange, lange jaren
In droeven kerker nooit geen licht meer zag.

Toch kon de lent niet lang mijn hart bekoren
En de oude smart leeft voort in mijne ziel
En als ik luister, kan ik 't klagen hooren
Der droefheid die mij machtig overviel.

V.

Dan ben ik vóór het kruis gaan nederknielen
En heb met hoopvol hart om heil gevraagd
Aan Jezus - laatsten troost der droeve zielen -
Hem heb ik al mijn smarten uitgeklaagd.

Want Jezus is het beeld der weidsche liefde
Die medelijdend elke klacht aanhoort,
En alles wat zijn kinderen ooit griefde
Wist Hij te heelen door zijn zalvend woord:

'Komt allen die belast zijt en beladen.'
En als ik alles Hem had uitgeschreid,
Terwijl mijn lippen nog om laving baden
Hoorde ik zijn stem vol zoete zaligheid:

'O zie mij bloedend aan het kruis hier hangen,
Ter dood gebracht door hen die dag en nacht
Ik minde met een eindloos liefdeprangen,
O zie mij hier van iedereen veracht,

Verlaten van mijn vrienden binst hun leven
Al draag ik allen groote liefde in 't hart.'
En - om mijn Heer een liefdeblijk te geven -
Aanvaard ik blij voortaan mijn rouwesmart.

GABRIEL VERBORGHT.

Victor De Meyere en Albert Samain[1].

> En ach, 'k zoek woorden om toch weer te geven
> Mijn stemming, dezen avond week en broos.
>
> VICTOR DE MEYERE - Avondgaarde, bl. 26.
>
> Ik zoek naar stille, simple woorden
> Maar voel me aan woorden leeggeloopen
> en 'k scheur voor u mijn binnenste open
> en 'k schenk u al wat lang daar gloorde.
>
> Id. Id. bl. 40.
>
> O droom van jeugd, o kon 'k u nog omvangen
> Mirakels doen zooals een jonge held...
> Vaarwel, ik lig in onmacht vastgekneld.
>
> Id. Id. bl. 49.
>
> Zijn ziele in lichtheid bevend, opengaat...
> O, al wat hij niet uit kan spreken -
> maar toch zijn eigen is! -
>
> Id. Id. bl. 56.
>
> Uit alle dingen in de lucht... stijgt een freelheid.
>
> Id. Id. bl. 57.

Vroeger heb ik wel eens gunstiger over Victor De Meyere's ‘Avondgaarde’ geschreven; toen-ten-tijde echter wist ik nog niet - al werd mijn argwaan dan reeds gewekt door het overtollig-groot getal gallicismen in den bundel voorkomend - hetgeen me nu uit louter toeval te wete kwam en stellig

(1) a) Victor De Meyere werd geboren den 13 April 1873 te Boom. Hij publiceerde reeds. ‘verzen’ (1894) ‘Gunlang en Helga’ drama (1898) ‘Avondgaarde’ (1903) ‘Uit mijn Land’ proza-bundel (1904) en ‘Het Dorp’ (1904). Victor De Meyere was mede-redakteur van ‘De (n) Arbeid’, de (n) Nieuwe (n) Arbeid’ en thans is hij lid van de redactie van ‘Vlaanderen’.

(b) Albert Samain werd geboren te Rijsel den 4^{en} April 1858 en stierf reeds in 1900 te Parijs. Hij schreef: ‘Au Jardin de 1'Infante’ poëmes, ‘Le Chariot d'Or’ poëmes, ‘Aux Flancs du Vase’.
Zie verder ‘Poëtes d'aujourd'hui’ door Ad. van Bever en Paul Leautaud. Paris-Mercure de France.

van zulken aard is dat het een totale wijziging aan mijn uitgesproken meening toebrengen moet.

De volgende overeenkomst-aanduidingen uit beider werk, waaruit blijken zal dat Victor De Meyere heel wat aan Samain te danken heeft, zullen dan ook doen inzien dat mijne waardeering niet Victor De Meyere maar rechtstreeks Albert Samain beoogde.

Aan het degelijk opstel van Dr Edw. B. Koster ‘Over navolging en Overeenkomst in Literatuur’ (uitgegeven bij Johan Pieterse-Wageningen) ontleen ik mijn noodige inleiding.

‘Het is voor de studie der letterkunde en voor de kennis van de ontwikkeling der schrijvers van groot belang na te gaan, welken invloed andere auteurs op hun werk hebben uitgeoefend. Navolging van anderen kan geschieden bewust of onbewust. De eene schrijver kan den anderen bewust navolgen óf uit impotentie, als hijzelf heelemaal niets te zeggen heeft, óf omdat hij op een zeker oogenblik een gedachte niet beter kan uitdrukken dan zijn voorganger en de moeite niet neemt er zelf naar te zoeken, uit een soort van vadsigheid dus, óf om aan de woorden van zijn medeartiest zijn eigen beschouwingen vast te knoopen. In het laatste geval plaatst de schrijver vaak de woorden van zijn voorganger tusschen aanhalingsteekens’.

‘De onbewuste navolging getuigt van nog minder kracht en zelfstandigheid dan de bewuste: zij bewijst, dat een schrijver zóó opgaat in de klanken- of ideeënsfeer van een ander, dat hij zich willoos laat leiden door dat ‘dubbel-ik’ en als 't ware automatisch zijn woorden neerschrijft. Dat zal men zeer dikwijls aantreffen bij jonge dichters in hun eerste proeven; 't ligt trouwens in den aard der zaak, dat zij afhankelijk zijn van de door hen gelezen en bestudeerde dichters. Deze worden dan van zelf de modellen, die zij zich tot navolging kiezen, 't Is een dergelijk verloop als met het

schilderen. Hoe meer oefening in een studie van de natuur een schilder heeft gehad, des te minder afhankelijk wordt hij van haar. Hij zal uit den rijken herinneringschat van natuurschoon eclectistisch datgene kunnen afzonderen, wat hij op een gegeven oogenblik noodig heeft, zonder zich weer direct tot de natuur behoeven te wenden, en zoo zal de dichter of prozaïst uit den vollen schat van eigen gedachten, verkregen en ontwikkeld door de studie eerst van groote schrijvers en dan van het leven en de natuur, putten wat hij noodig heeft, zonder slaafsche overgave aan anderen'.

'Ik zou haast zeggen dat *elke* navolging minder mooi is dan het voorbeeld, omdat zij niet heel van de ziel des schrijvers komt, maar verdund, verkoeld, verwaterd. Er heeft in elk der beide gevallen een ander proces plaats.

'Het is natuurlijk moeilijk uit te maken in elk speciaal geval, of de navolging bewust is of niet, en voor 't overige is 't zeer goed mogelijk, dat sommige overeenkomsten puur toevallig zijn.'

Ik zal daarom de parallelplaatsen eenvoudig naast elkaar zetten en aan den lezer de beslissing laten.

Le chariot d'or **Albert Samain.**[1] **Soir sur la plaine** **(bl. 45).**	**Avondgaarde** **Victor De Meyere**[2]**.** **(XXVI bl. 60).**
Vers l'Occident, là-bas, le ciel est tout en or	In 't Westen ginds de hemel is al goud
Le long des prés déserts où le sentier dévale	aan stronk en struiken blijft het duister hangen
La penétrante odeur des foins coupés s'exhale,	en van alom de winden mij bevangen,
Et c'est l'heure émouvante où la terre s'endort.	met sterke geuren van het avond woud
Las d'avoir, toutun jour, penché mon front qui brûle	en moe van alles wat door 't hoofd mij ging
Comme on pose un fardeau j'ai quitté la maison.	een langen dag van veel en neerstig peizen,
J'ai soif de grande ligne et de vaste horizon,	zie 'k blij nu, als een kind, de maan op rijzen
Et devant moi moi s'étale la plaine au crépuscule.	boven het woud in matte schemering

(2) Uitgave H. VAN ROMBURGH, Utrecht.
(1) Edition Mercure de France.

Une solemnité douce flotte dans l'air;	Ik zie haar klimmen in een nevelglans
Ma poitrine se gonfle au vent rude qui passe;	en hare stralen, geel en paars, aan 't beven
Et mon coeur, on dirait, grandit avec l'espace,	op top en tak, een spelend, weemlend leven
Car la plaine infinie est pareille à la mer.	en 't woud begiet zij met haar lichtheid gansch
La faux des moissonneurs a passé sur les terres,	Vóór mij het veld zoo droef in de avond ligt!
Et le repos succède aux travaux des longs jours,	de ploeg ging, dagen lang, er door de voren
Parfois une charrue, oubliée aux labours,	en van het afgepikte, blonde koren
Sort, comme un bras levé, des sillons solitaires.	nauw, hier en daar, een halmpje uit de aarde spicht.
L'Angélus au loin sonne, et, simple en son devoir,	'k Ga door en eensklaps leeft alom 't gerucht
La glèbe écoute au ciel tinter la cloche pure,	uit de ongeziene torens om mij henen,
Et comme une humble vieille en sa robe de bure	zóó droevig of de klokken luide weenen
Semble dire tout bas sa prière du soir.	om de avond die in treurnis henen vlucht.
La nuit à l'orient verse sa cendre fine;	De nacht verdrijft de laatste schemering....
Seule au couchant s'attarde une barre de feu;	Alleen in 't Westen blijft een vuurstreep gloeien,
Et dans l'obscurité qui s'accroît peu à peu	ofschoon in 't duister, dat aldoor blijft groeien,
La blancheur de la route à peine se devine.	het veld met al zijn verten reeds verging.
Puis tout sombre et s'enfonce en la grande unité.	Nu staart van overal de nacht mij aan!
Le ciel enténébré rejoint la pleine immense..	En hoor: een lange zucht ging op en rilde,

Écoute!.. Un grand soupir traverse la silence...	van oost naar West, al siddrend door de stilte,
Et voici que le coeur du jour s'est arrêté!	en al het goud is aan de kim vergaan!
Et mon âme a frémi de se sentir trop seule,	Maar vreemder wordt het in de zielen bang!
Et tout à coups s'allège à retrouver là-bas,	'K zie hoog de maan in nevels opgestegen;
Enorme et toute rose en son halo hilas,	ik voel haar weemoed op mijn ziele wegen.
La lune qui se lève au-dessus d'une meule.	en ga nu voort met aarzelenden gang.

(bl. 91) **(XXXI bl. 72).**

Une douceur splendide et sombre	Een zachtheid komt van overal,
Flotte sous le ciel étoilé	blijft vlotten en blijft zweven
On dirait que là-haut, dans l'ombre	en zie: om alle dingen nu
Un paradis s'est écroulé!	verdoofde glanzen leven.
Et c'est comme l'odeur ardente,	Er komt een geur zóó wellustvol
L'odeur fiévreuse dans l'air noir,	uit bosch en gras gevaren
D'une chevelure d'amante	en 'k hoor weerklagen iets of wat...
Dénouée à travers le soir.	er sterft iets in de blaren.
Tout l'espace languit de fièvres.	En in mij zelve ook iets vergaat,
Du fond des coeurs mystérieux	iets dat ik graag wou uiten
S'en viennent mourir sur les lèvres	in woorden die, met vroom gebaar,
Des mots qui font fermer les yeux.	mijn oogen zouden sluiten.
Et de ma bouche où s'évapore	En op mijn mond zich vaster drukt
Le parfum des bonheurs derniers,	het ingetogen zwijgen,
Et de mon coeur vibrant encore	wijl uit mijn hart nu enkel nog
S'élèvent des vagues pitiés	wat medelij komt stijgen,

Pour tous ceux-là qui, sur la terre,	meelij om wie alleenig gaat
Par un tel soir tendant les bras,	en nergens weet te vinden
N'ont point dans leur coeur solitaire	een boezem waar hij rusten kan
Un nom à sangloter tout bas.	den kus van een beminde.

Les roses dans la coupe (III p. 29) **(XXVIII bl. 66).**

	Dees avondhemel, vurig rood daareven,
Le ciel rouge et doré par degrés a pâli;	verbleekt; de boomen, als verzilverd, staan
Les oliviers d'argent frémissent; l'herbe ondule;	met grijze hoofden ruiselend te beven
Rose au front, la montagne à sa base accumule	in 't lillend licht der opgekomen maan.
De grands bloes transparents de lapis-lazuli.	
C'est le retour des champs... Une étoile a fremi.	In purpren lucht zie 'k enkle sterren hangen
Dans l'air une douceur de Bethleém circule.	en in de verte een dichte wasem blauwt;
L'homme est à pied; la femme assise sur la mule	hij komt er boom en bosch in 't duister prangen,
Berce sous son manteau son enfant endormi.	tot eindelijk de nacht om alles grauwt.
	Van overal, in uitgelaten scharen,
Et partout, sur le front portant en équilibre	het weeldrig geurend voeder op den rug,
Des mannes où l'odeur des violettes vibre,	langs mistge wegen, waar ze als schaadwen waren,
Par la grand route grise et par les sentiers bruns,	de meiden komen van het veld terug.
Des femmes, que l'instant et leur marche rend belles,	
	O! Heerlijk schijnt hun gang, hun zacht gewiegel,
	nu op dit uur van waasge roerloosheid;

Passent avec lenteur en laissant derrière elles	zij gaan als schimmen op een matten spiegel
Le divin crépuscule empli de longs parfums.	met achter zich de oneindige eindloosheid!

Soir (bl. 23) **(XXIV bl. 68).**

L'angélique échanson des couchants violets	Zoo zacht dees avond in het zwoele zwijgen.
Penchant l'urne du rêve emplit l'or vieux des coupes,	Zie: als een droom ligt 't oud-vergane goud
	op kruin en blad waaruit de nevels stijgen,
	waar het mysterie zich verborgen houdt.
Des blancheurs d'ailes vers le ciel volent par troupes.	De nacht komt aan... De werkers, moe-gebogen.
Le noir des jardins s'ouvre aux mystères seulets	op alle wegen vaagrumoerig gaan...
La nuit vient. Des pêcheurs chargés de lourds filets	het avondwater ligt reeds onbewogen
Passent; de jeunes voix vont s'éloignant, en groupes;	in zilver- groenen weerschijn van de maan.
Et l'étang de saphyr, où dorment les chaloupes,	De pure hemel rilt door alle blaren;
Met son manteau de lune et sort ses feux follets.	het is een uur dat mij zóó zeldzaam schijnt,
Tout le firmament brille à travers les ramures.	nu stil geluk aan weemoed zich komt paren
Des pètales mourants tombent des roses mûres:	en luide vreugd lijk diepe smart in hen verdwijnt.
La fleur iriste des sons divins vient de s'ouvrir...	Nu wordt mijn ziel zoo zacht, fluweelig-effen;
Mon âme est un velours douloureux que tout froisse,	het kleinste woordjen er een kreuking laat,
Et je sens en mon coeur lourd d'ineffable angoisse,	lijk't in mijn hart - wat ik niet kan beseffen,
Je ne sais quoi de doux, qui voudrait bien mourir..	een vreemd gevoelen van vertwijfling laat.

Tu te taisais; sous tes beaux cheveux lourds	En toen, toen werd't een hoog en heilig zwijgen
Ta tète à l'abandon, lasse, s'était penchée,	Uw hoofd, te zwaar van vreugd, kwam nedernijgen
Et l'indéfinissable douceur épanchée	en bergen moest gij wat te plots bewoog
A travers le ciel tiède et le parfum amer	aan weelde en wellust in uw zalig oog.
De la grève noyait ton coeur d'une autre mer,	
Si bien que, lentement, sur ta main pâle et chaude	Ik rilde... Tranen in uw oogen brandden
Une larme tomba de tes yeux d'émeraude.	en vielen drupplend op mijn heete handen...
Pauvre, comme une enfant tu te mis à pleurer,	O Lief, mijn lief, gij weendet als een kind
Souffrante de n'avoir nul mot à proférer.	wanneer het schielijk zich gelukkig vindt.

Elégies (p. 87) **(XXX bl. 70).**

Dans le parc aux lointains voilés de brume, sous	In de avondgaarde, waar de nevels waren
Les grands arbres d'où tombe avec un bruit très	om 't hoog geboomt, wij dwalen en 't gerucht
L'adieu des feuilles d'or parmi la solitude, [doux	der najaarsblaren, die gestadig vallen,
Sous le ciel pâlissant comme de lassitude,	lijkt van onszelven wel de intiemste zucht.
Nous irons, si tu veux, jusqu'au soir, à pas lents,	
Bercer l'été qui meurt dans nos coeurs indolents.	Ons stemmen klinken doof en dof in de avond
Nous marcherons parmi les muettes allées;	Wij voelen diep in 't hart dat alles is gedaan
Et cet amer parfum qu'ont les herbes foulées,	en niets meer blijft van al ons schoone droomen
Et ce silence, et ce grand charme langoureux	en moede gaan we als met een last belaan.
Que verse en nous l'automne exquis et douloureux	

Et qui sort des jardins, des bois, des eaux, des arbres	Wij spreken niet. In alle de avondlanen,
Et des parterres mis où grelottent les marbres	de sterke geur van 't drooge gras benauwt,
Baignera doucement notre âme tout un jour,	terwijl een vreemde bleekheid nu om alles
Comme un mouchoir ancien qui sent encor l'amour	een brooze stilte strak-gespannen houdt.
	Dees avond roert ons als een drooge bloeme
	die men in een oud boek vergeten vindt,
	herinnering aan lang- vervlogen dagen,
	met flauwen geur en bleek-vergane tint.
	(id.)

Au Jardin De L'infante. Albert Samain(VI bl. 19).
Automne. (p. 33)

A pas lents et suivis du chien de la maison	Bleek weende 't najaar waar we moedloos gingen
Nous refaisons la route a présent trop connue.	- 't was dwalen eer dan gaan en 't laatste goud
Un pâle automne saigne au fond de l'avenue	geworden loof, viel als erinneringen
Et des femmes en deuil passent á l'horizon	met rasse glanzen van het najaars hout.
Comme dans un préau d'hospice ou de prison.	De stilte ging ons voor en peinzend deden
l' Air est calme et d'une tristesse contenue	wij wegen weer, de ons welbekende baan
Et chaque feuille d'or tombe, l'heure venue	alleenig in de ziel, met moede schreden,
Ainsi qu'un souvenir, lente, sur le gazon	gebroken na dees eersten liefdewaan
Le Silence entre nous marche.. coeurs de mensonges	Onstuimig had de smart ons overwonnen;
Chacun, las du voyage, et mûr pour d'autres songes	zij rukte ons hooploos neer uit al haar kracht
Rêve egoïstement se retourner au port.	en toch, zooals mijn hart voor nieuwe wonne,
Mais les bois ont, ce soir, tant de mélancolie	uw mond zich rijp voor andre kussen dacht....

Que notre coeur s'emeut à son tour et s'oublie	Het veld, het woord, o alles ligt van avend
A parler du passé, sous le ciel qui s'endort	weer in denzelfden weemoed uitgestrekt;
Doucement, à mi voix, comme d'un enfant mort.	en 't hart, dat schooner droomen rijk omgaven,
. . . . .	ontroert, als werd die liefde weer gewekt...

Id. (p. 39)	**(id 13)**
. . . . .	Het land ligt wit bewasemd in den nacht
Voici que les jardins de la nuit vont fleurir	en verf en lijn en klanken zich vervagen.
Les lignes, les couleurs, les sons deviennent vagues	. . . . .
. . . . .	. . . . .
Id. p.(39)	**(bl. 14)**
Il semble qu'a mon coeur cuivré le racontent	En 'k zie, in 't licht, uw oogen opgeheven
Tes yeux levés au ciel si tristes et si doux.	Uw oogen vreemd en groot en toch zoo zacht.
. . . . .	. . . . .
Id. (p. 26)	**id. (bl. 15)**
. . . . .	. . . . .
Et je regarde tes prunelles	Ik staarde u aan en zag uw droomende oogen
Se pâmer sous les chanterelles	zoo zacht beglansd door 't matte licht der maan,
Comme deux fleurs surnaturelles	zooals twee bloemen die geen wind bewogen
Sous un rayon mélodieux.	en in een zonnestraling opengaan.
LE CHARIOT D'OR. Id. (p. 111)	**id (bl. 47)**
	Weemoedig over eigen leed gebogen
Pour la voir aussitôt m'apparaître, fidèle,	zit het verleden spraakloos naast mij neer.
Je n'ai qu'a prononcer son nom mystérieux	Ik heb haar naam slechts even uit te spreken.
. . . . .	. . . . .
Id. (p. 114)	**id (bl. 47).**

. . . . .	
Dans la vallée aux vieux clocher du souvenir	Wijl d'arme klokken der herinnring slaan.
. . . . .	. . . . .
Id. (112)	**id (48).**
. . . . .	. . . . .
Et sa voix musicale est fllle du sanglot	werd dra mijn zang een zuster van de klacht
. . . . .	. . . . .

Ik zette de parallelplaatsen eenvoudig-weg naast elkaar zonder ergens te commentarieeren; aan den scherpzienden lezer laat ik dus alle onmiddellijke gevolgtrekking over...

In elk geval blijft het alleszins te betreuren dat een werkelijk-begaafd dichter door exclusieve lezing van moderne

dichters[1] zijn eigen oorspronkelijkheid moest gaan inboeten en kan op het aanzetten der jongeren tot klassieke-studiën-doen geen stevige nadruk genoeg gelegd worden.

Nu geloof ik niet dat ooit 's dichters verwachting in de slotverzen van ‘De Avondgaarde’ besloten

> ‘'t Kan dat eenmaal dees simple verzen, vroom
> geschreven en U eenge, toegewijd,
> opduiken, lijk een lang-verdwaalde droom
> als nieuwe menschen staan in nieuwen tijd...

ooit tot werkelijkheid rijpen zal; misschien zal de ‘dooreigen-handen-geworgde’ dichter Victor De Meyere ons op een ander gebied bevrediging schenken?[2]

JORIS EECKHOUT.

(1) Ik zou nog kunnen wijzen op overeenkomsten tusschen Francis Velle-Griffin en De Meyere. Lees in ‘Poèmes et Poésies’ van eerst genoemden bl. 36 ‘La chevelure éparse’ en bl. 32 ‘Ton coeur larmoie’ en sla dan op bladz. 18 ‘Victor De Meyere's Dorp’ open ‘Op 't gras uw haar...’ en op bladz. 9 het eerste gedicht uit ‘Het Dorp’.
Daarbij herinnert het gedicht in d'Avondgaarde bl. 29 sterk aan Hugo Verriests ‘Avondrust’.

Zie nog het gedicht XXXIII uit ‘de Avondgaarde’ ‘Kent gij de zachtheid van die nachten enz.’ en leg daarnaast het volgende uit Iwan Gilkin's ‘La Nuit’ (1897) ‘Connais-tu la douceur des beaux jardins nocturnes’... Het zelfde geldt voor gedicht II ‘Als voor ons uit, gelijk een blomme’ en Gilkin's ‘Comme une fleur qui chante, en la vasque d'eau vive’ (id.) en voor het aldus-luidend stuk ‘Dan heeft de wind een vreemde weelde...’ en Gilkin's ‘Viens, la brise épuisée a des saveurs étranges.’

(2) Wij lazen reeds van Victor De Meyere krachtige prozaschetsen en critisch-diepe kunst-opstellen in ‘Vlaanderen.’

De Zang der Verrijzenis.
Den vriende Albrecht Hylebos opgedragen.

Hoofd, loom van zooveel zwoele zomer-dagen
Die om u heen hun bloedge scheemring droegen
Na al die dralende uren zwijgend zwoegen
Aan droomen - beelden die hun ziele vroegen...

Gij weet hoe iedren dag in 't uchtend-doomen
Mijn hart een nieuwe zon en nieuwe droomen
Lijk roosge wolkjes om die zon zag rijzen,
En ieder avond toch weer dof deed dijzen...

o Hart, mijn hart, dat lijk een kind geloofde!
Aan ieder blanke bloesem die een vrucht beloofde,
Gij zaagt de starren 's nachts steeds troostloos treuren,
En vond des morgens niet een bloem meer geuren...

En toch, en toch gij heb gelootd aan iedren morgend
En 't moede hoofd dat loom van 't zonne-laaien,
Naar vrome vrede heeg in lavend aaien
Geen enklen stond wat stille rust gelaten!

Gij bleeft steeds hopen... en mijn hoofd steeds lijden!
o Hoofd, na zooveel zwoele zomer-dagen
Die om u heen hun bloedge scheemring droegen,
Wees rustig nu in 't naadren nieuwer tijden...

Niet langer zal de zomer-zon haar stralen
Gelijk een loome kroon om uwe slapen sluiten,
Geen morgen zal nog ziele-droomen uiten
Waarover d'avond onvoldaan zal dalen...

Streel-bettend varen koeltjes langs de kruinen...
En 't schuiven schuine schauwen in de tuinen...
Zie d'Herfst!... de roode vruchten-vracht der boomen..
Zie d'Herfst!.. het levend beeld der eeuwge droomen..

Ter blauwe kimme rezen d'avondlooze dagen
In rustige symphonie van gouden stralen
En witte wolken, die mijn ziele schragen
In d'hoogre vlucht naar nooit-bereken stranden!

o Ziel, zoolang aan 't lamme lijf gebonden
Ontplooi uw jaren-lang-gefnuikte vlerken!
Vaar uit! tot waar de verste stranden wenken!
Vaar uit! vaar uit! uw streven kent geen zwenken!

En gij, mijn Hart, zie d'Herfst in alle gaarden
Op ronde zwaar-geladen kruinen rooden!
Wees vredig nu... en staak uw snikkend snakken...
De bloesems hebben toch hun vrucht geboden...

Wees vredig nu... mijn hoofd is licht van zangen,
Die, - zooals bijen langs de gaarde-gangen
Ring-zwermend rond de bolle bloemen zoemen -
Rondom mijn ziel als troost-adagio's zindren...

O Ziel, mijn Ziel, vaar uit nu na dees' zomers!
Ter kimme is d'avondlooze Dag gerezen!
Wiek op! wiek op! de verste stranden wenken!...
Wiek op, mijn ziel! zie zoenende Oogen staren!...
. . . . . .
En d'eindlijke Avond zal dan d'eeuwge Morgend wezen!

October 1905
JORIS EECKHOUT.

Een kermisavond.

‘Voor den vijftigsten keer!’ zuchtte Ivo, en met gebogen lijf kroop hij door het nauwe deurgat van zijn weef kot. ‘Juist vijftig jaar geleden trok ik voor den eersten keer met 't kermiskanon preusch den kouter op.... Springlevend wipten lijf en beenen dan door 't lustig leven.. nu kraken ze van stramheid!... hoe vlug toch de tijd met de menschen omme springt!’ Zoo meende Ivo, wijl zijne doffe oogen zochten in den hoek van 't kot. De drie kleine ‘gemeentekanonnen’ lagen er stil en rustig haast bedolven onder het stof dat bij 't klabakken der weefla het dreunend getouwe kwam afgeregend. De jonge kwaperten van den hoek stonden reeds met gapenden mond aan den uitgang, ongeduldig op de komst der kleine monsters te wachten, en toen Ivo met zijn zakdoek het dikke stof van de zwartlijven had afgegeeseld en met 'nen haai en 'nen draai ze boven op het klein karreken had gestoken, schreeuwden de uitgelaten bengels het uit van zotte blijdschap.

Desten en Wisie lagen reeds aan de tramen, en Neetie en Fonske zouden steken, terwijl Sarelke, 't kleine diklijvige Sarelke, de poerpulle zou dragen... en voort was de joelende bende het dorpjen in, uit volle krachten zingende:

Pief, poef, paf, de schotte buischt,
In ons dorp de kermis huist!
Moeder zal weêr koeken baken,
Taarten rollen, noten kraken,
Hoepsa, hoepsa, hoepsasa
Do, ré, mi, fa, solia!

Ivo's lange magere lijf - 't versleten machien, zei hij dikwijls lachend - sukkelde de zingende bende achterna. De zotte sprongen dier levenslustige en ongeduldige knapen deden hem monkelen - ‘Elkeen zijn tijd, dacht hij, ze zullen ook wel temmen!’ - en moedig sleepte hij zijn stramme beenen door de strate. De bende draaide den hoek der strate om en trok de kleine vracht boer Vergotens kouter op.

Weldra dommelden de doffe slagen van 't kleine kermiskanon door de streke en kondigden alom de leute en de blijheid die morgen gansch het dorp zou vervullen. Alhoewel het dumster reeds zoetaan de huizen omhulde en het moede werkvolk klabetterend de fabriek was ontloopen, stond alles nog in rep en roer en ruischten de straten van onophoudend rumoer. Met dollen werklust slameurden de vrouwen immer voort, en boven het lawaai der buitengestoken bengels, het gewrijf der bezems en het kletsen der akers, klonk bijwijlen hunne schrille stem, roepende op alwie dreigde den pas gedweilden vloer met zijne bemorste kloefen te besmeuren. Strijksters en naaisters waren met bedrijvige hand de laatste strekjes en plooitjes kunstig aan 't leggen om morgen de borst der preusche deernen zoo veel mogelijk op te smukken.

De dunne smukregen die den dag door gestadig den grond kwam doorweeken, was allengskens verdwenen, en een zachte smoor overdekte de gansche streek.

- ‘'t Weêr zit goed! goed!’ dacht Klara Visscher, wijl hare kleine fijne mond en klodderende kaken vertrokken tot een zoeten weldoenden lach - ‘Morgen zal het een zonnige blijdag zijn!...’ en welgezind schoof zij over den eerdeweg licht trappelend den braamakker in.

Zoet zingend blies de avondwind door de vlakte; speelde stil en zacht in 's meisjes blonde lokken die het lichte hoofdgetooi kwamen uitgewoeld, sprong lustig over de

velden heen, zong in de kruinen der lange kasteeldreef, schoot verder met een lijzig gefluit tusschen de slanke stammen over de zacht plooiende takken de ruimte in. Door het halve dumster, door het lichte floers van mooi blanken smoor, blikte nu de maan op de wandelaarster neêr, en flikkerend lachte reeds hier en daar aan den hemel en door de takken van 't kasteelhof een eenzame sterre.

‘Morgen!’ zuchtte Klara in stil genoegen, wijl hare inbeelding een blijde tafereel van 't joelende kermisfeest voor hare oogen tooverde, ‘Morgen...!’ en reeds zag zij den statigen stoet van pronkende juffers en blozende deernen de oogen der jongelui bedwelmen. Onwillekeurig drukte zij vaster op het pakje dat zij bij de naaister was gaan halen en zij dacht aan Dolf. Dolf!... Hij had haar gevraagd morgen in den namiddag een wandeling mede te maken en... binst hij lonkte en loech o zoo loos en zoo lief, en een vurige kus op hare wangen deed klinken had zij ‘Ja’ gestameld. In haar eigen overvloedig geluk meende zij reeds het nieuwe prachtige kleed aangeschoten te hebben dat de nijdige meiden van afgunst zou doen verbleeken, en gearmd, al vezelend de liefelijkste dingen, de drukbezochte straten van 't feestvierend dorpje te doorwandelen. Haar stap danste licht over den eerdeweg. Den ruischenden vloed van geluk en blijheid die zong in haar hertje kon zij niet meer bedwingen en zij neuriede stil en lustig:

> Mooi Grietje staat op liefdewacht,
> Te middernacht, te middernacht,
> Ze tuurt aan 't open vensterkijn
> Ver in den bleeken maneschijn.

O hoe gelukkig voelde zij zich, alleen in de zachte schemering van dezen kermisavond, alleen met het gedacht van ‘Morgen’ - ‘Hij ziet me geern!’ vezelde zij gestadig, en in dit enkel gedacht vond zij den onschatbaren wellust die

van geluk deed sidderen, eene zonnigheid die lachend in de toekomst haar wenkte, die 't al overschong in wondere liefde en milde helderheid waar ook hare schoone blauwe oogen lachend heen keken.

Het blij geklater der zilveren Gaverbeek deed haar uit hare zoete mijmering opschrikken. Haar lichte stap sloeg huppelend de houten brug als wilde zij brug en water en velden kond maken wat eene blijheid haar hert overstroomde. Van uit den schalieblauwen hemel lonkte de maan in het kabbelende water waar zij als een wiegewagende lachende dronkeman aan 't dansen ging; vriendelijk pinkelend sprongen de sterren de ronde mede terwijl de wind zoet vezelde van lente en gelach in de takken der overhellende elzenstruiken... en Klara proestte het ‘opeens uit om de aardigheid van dit zottebollende gedoe.

Langs het kleine voetpad ontmoette zij nog enkele menschen die van 't verre werk naar eigen heerd weerkeerden. Luidruchtig klonk hare ‘goên avond’ allen tegen, zoodat menigeen verwonderd opblikte, den gulden lach van geluk en volzalige tevredenheid op hare lippen bemerkte en, met den wedergroet, de lieve meid zoet tegenmonkelde.

Aan 't hofgat gekomen, verhaastte zij den stap als vooruitgeduwd door eene onweerstaanbare begeerte haar oneindig geluk bij de anderen uit te bellen. Zij moest... Zij moest spreken, of zij zou het tegen de sterren uitschreeuwen. Uit vrijen hertelust den nieuwen voois zingende:

Nog zie 'k dat brillend wijveke
Dat spin span spon
Laridon
Gespannen in heur lijveke
Dat schier niet toe en kon.

Zoo vloog zij de keukendeur binnen.

Alles was er kante en klaar. De roode tichels, door 't wit

ciment omlijst, blonken van zuivere netheid; koperen moor en ketels door eene zindelijke hand gewreven en geschuurd, glimden helder en klaar aan den witbekalkten wand; zelf het voorvaderlijke roer, dat sinds zoo vele jaren, als een stomme getuige van 't huiselijke wel en wee, van de gitzwarte balken neêrzag, was van stof en kobbegespin ontdaan en op zijn best opgepoetst; sneeuwwitte gordijnen hongen voor de net gekuischte ruiten... dit alles zuiveruit omdat het morgen kermis was. 't Stalwerk ook was reeds gedaan, en moeder, tevreden omdat alles nu zijn recht had gekregen, zat rustig neder bij het glimmende turfvuur.

- 'Nog eens Bijkers volk bezig gehouden zeker, tateraarster' sprak moeder met eene gemaakte grammoedigheid toen Klara de deur kwam binnen gesprongen.

- 'Ik moest bij de naaister op mijn kleed wachten', loog Klara stout weg, en zonder iets te gebaren van Dolfs loos glimlachje, zijnen klinkenden kus en het zoete woord in hare ooren gefluisterd, legde zij het pakje op de tafel.

- 'Prachtig, moeder! Lena zegde mij dat het wel het schoonste en kostelijkste is dat voor deze kermis uit haar handen is gekomen' en met zichtbare voldoening ontplooide Klara het krakend nieuwe lijf en rok met zijde en kant omtrokken.

'Oho! Buyzens zullen kroppen van spijt... nu mogen ze het dak hunner schuur verkoopen om ons weêr te kunnen naäpen' snebberde Klara en luid giegelend liep zij met het kleed den trap op.

Moeder Visscher voelde diep genoegen nu zij hare dochter eens oprecht gelukkig zag.

Preusch was zij op hare Klara, en 't gedacht haar morgen te zien schitteren was voldoende ons haar afgetobde lijf te doen trillen. Zij monkelde volzalig. Wel is waar sloeg die meisjes-zottigheid menig 'wagewiel' uit moeders geldbeurze, maar nu dat alles wel stond en de boerderij tamelijk

goed vooruitging, kwam het er niet op aan, te meer - en hier was 't groote punt - had boer Visscher haar niet heimvol gefluisterd van Dolf Van de Wiele, den kunstschilder.... van talent en fortuin.... van stille vrijagie met hare lieve klara? Klara moest toch deftig voorkomen! Dezen avond nog, binst zij met den knape het stalwerk verrichtte hadden eenige boerenbengels van bachten den schuurgevel Dolfs naam spottend naar haar hoofd geslingerd.... en van geluk had zij een traan langs hare kaken voelen biggelen. Nu, 't meisje had toch zulks verdiend! Maar waarom zweeg klara? Zie, dat was moeders droevig hoofdgebreek... Maar morgen zou zij wel met oog en ooren open het fijne der zaak trachten te achterhalen.

Klara's gedachten waren niet enkel op haar kleed gevestigd. Dolf, Dolf!... dit ruischte gestadig als huppelende muziek in haar gemoed. Het kleed was vlug weggehangen en Klara in een wrong de trappen at. Overal danste de vreugde rond, ze trippelde over end weêr, loech in Klara's helderblauwe oogen en gloeide haar witvellig frissche wezen blozend rood. Haar geluk moest zij uitkraaien... maar toen zij wilde spreken, hield de mijde schaamte het geheim in haar hertje weiger gesloten.

Middelerwijl was moeder opgestaan, want de huisklok wees met haar stalen vinger de uur der nachtrust aan. Negen slagen dommelden lang gerekt de huiskeuken door, en Klara, na terloops nog eenige nietigheden in orde geplaatst te hebben, zette zich op de knieën bij hare moeder neêr. Vader en Anneke waren reeds, afgebeuld en moegespeeld, naar boven getrokken, zoodat nu enkel de biddende stem van Klara, gevolgd door het lijzige antwoord der moeder en het eentonig getik der groote klok de stilte dezer avondstonde kwam storen. Zegenend drukte dan de hand der moeder op Klara's voorhoofd. - ‘God zegene U’ - sprak zij en haar stemme beefde. Haar teedere blik baadde eene wijl nog in

't geluk dat straalde uit de blauwe kijkers harer brave dochter. ‘Zwijgen, altijd zwijgen...’ dacht zij mismoedig, en haastig gingen beiden nu de welverdiende rust genieten.

Onachtzaam wierp Klara de kleederen af, toen opeens van uit den hoek harer kamer een verdoofd stemmeke riep:

- ‘Klara... Klara!’

- ‘Nog niet slapen, Anneke?’ vroeg Klara op zachten liefelijken toon.

- ‘Ik mocht niet slapen. Ik lig reeds zoo lang op U te wachten. Fons uit de veie-meerschen heeft mij aan den knokbosch dezen brief gegeven; ik zelf moest hem U overhandigen’ en meteen stak zij het mollige witte armtje uit haar warme bed en toonde het kleine briefje.

Klara verschoot, opende het krakend papier, en in het dansende licht der kaars las zij:

‘Lieve Klara. Ik moet U zeggen hoe zeer ik U lief heb en hoe ik altijd zoek en peis op U. Ik hoop dat ge mij niet zult verstooten en te kermis met mij zult medegaan naar de plaats...’

- ‘Lomperd! sprak Klara inwendig, hoe beklaag ik de deerne die aan zijne vingers hangt!’ Verder, monkelend dacht zij op haren vroegeren omgang met dien rekel en overzag nu in eens het overwegend geluk dat het eerste woord van Dolf haar had beschoren, en zij krijzelde van genoegen. Spoedig wribbelde zij het papier, dook het weigerig weg - 't was tijd om slapen te gaan - en vlugvoetig wipte zij het bedde in.

- ‘Klara, hebt ge 't reeds gelezen?’

- ‘Alles is goed Anneke, slaap maar gerust, kind’ en het lieve moede kind vlijde zoetjes den kleinen kroezelkop in het warme hoofdkussen en sliep zachtjes in als eene roos.

Klara, overdaan door de doorstane ontroeringen keek nog eene wijl naar de zoet dansende beelden die zij zelf in het zware dumster tooverde, maar viel weldra in eene zachte

drulling... Plots schaterden zaligheid en leute rondom haar; honderden maagdekens, lief en bevallig in zijden kleedjes gestoken joelden en dansten over end weer; ridders te peerde omringden beschermend het zingend paleis en, even als het slapende prinsesken uit het wondere kindersprookje, lag Klara op het donzige met rozen gepinte rustbed te wachten op den beloofden jonker. Met open armen en glanzend gelaat kwam de jonker toe, en zoet als meidauw viel zijn lange warme kus op Klara's rozige lippen... Zij schrikte op, zag niets dan het dikke dumster en sliep weêr rustig in.

Wild danste nu de wind door de zingende kruinen van den boogaard, buischte bijwijlen tegen de ruiten van Klara's slaapkamer, rolde jubelend over de daken heen, en rende zottebollend boven de zwarte velden als een zegevierende voorpost van 't lustige kermisgetij.

Deerlijk 1905.

JUUL SPINCEMAILLE.

De Gracht.

De grijze wilgen droomen langs den gracht,
ze droomen stil, de wilgen in het water,
en schudden traag als ouden, traag en zacht
hun koppen met de rimpels van het water.

De witte wolkjes gaan al droomend verder
door 't hemelblauw - de witte wolkjes gaan
door 't grachtjen heen, lijk schaapjes zonder herder
lijk droeve schaapjes die verloren gaan.

De wilgen staan te droomen in mijn herte,
de grijze wilgen langs de blauwe verte,
ze schudden traag hun koppen van verdriet.

De wolkjes gaan al droomend door mijn herte,
de witte wolkjes langs de blauwe verte;
- Ik ben de gracht vol droomen en verdriet.

A. KLUYSKENS.

Karel Van de Woestijne.

't Wierd reeds gezegd en geschreven op alle mogelijke wijzen dat er leven en groeite zit in ons jong geslacht; dat er ‘een frisse wind waait over ons Vlaamse Letterkunde[(1)]’; dat er een schare jonge mannen gekomen is met breede ruggen, die onvermoeid zwoegen aan 't opbouwen van den grootschen schoonheidstempel van ons Vlaanderen. Voldoende hebben ze ook gewezen op het te kort der katholieken in zake van fraaie letteren: de krachten zitten nog te zeer verspreid, de hoofden steken nog niet genoeg bijeen. Andere woordkunstenaars, en dat is jammer voor ons, katholieken, en voor de kunst zelf, hebben de hand gegeven aan mannen van ander gedacht en godsdienst, en zij zijn 't die heden ten dage aan het hoofd staan onzer letterkunde. Laatst heeft een der jongsten nog door een vreemdprachtigen bundel bewezen de leefkracht die in het jongere geslacht zit: Karel Van de Woestijne[(2)].

Ik bezie dat moede hoofd dat mijmerend op zijne magere hand rust; ik bezie die droomende oogen die turen in de verte door den vallenden avond; ik bekijk heel dien persoon, afgewerkt en verouderd vóór de jaren..., ik kijk... en kijk nog... maar daar blijft om dat wezen een waas dat ik niet door-staren kan; daar ligt in die ziel een grond vol onbegrepen heimlijkheden.

(1) Leo v. Puivelde: De Katholieke Vlaamsche Literatuur. Groene Linde, n^{r} 1, 1905.
(2) Het Vaderhuis, de Boomgaard der Vogelen en der Vruchten, Vroegere gedichten, - C.A.J. Van Dishoeck, Bussum, 1905.

Karel Van de Woestijne is een vreemde kop!

Hij werd in 1878 geboren te Gent, waar hij zijne studiën deed op het Atheneum en de Hoogeschool. Van jongs af aan hadden zijne ouders en meesters reeds bemerkt dat er uit dien jongen iets meer ging groeien. Pas was hij dertien jaar oud als ze hem zekeren dag aan 't dichten vonden; aan 't dichten zeg ik, want al hinkten zijn verzen op gebrekkige rythmen, al staken zijn beelden in stofferige, oud-versleten kleeren, toch zat er in dat kinderwerk een gedacht, een vreemd-eigenaardige zeggingskracht die van hem alléén is. Hij groeide op en liep het leven in met licht-gebogen hoofd, zoekende oogen...; en zijn makkers die hem zagen voorbijgaan en nakeken, fluisterden hoofdschuddend: ‘Die Karel Van de Woestijne wordt een wonder man’.

Op zijn zestiende jaar reeds had hij die machtige, die verwonderlijke ‘Kronos’ geschreven die op 't einde staat van zijn onlangs verschenen bundel. Verder zeg ik er een woord meer van, maar 't zij reeds aangestipt dat dit gedicht noch in verbeeldings-noch in zeggingskracht moet onderdoen voor zijne latere stukken.

Veel is er sedert van zijne hand verschenen in ‘Van nu en Straks’, ‘XXe Eeuw’, ‘Tweemaandelijksch Tijdschrift’, ‘De Nieuwe Gids’, ‘Groot Nederland’, ‘Alvoorder’ en bijzondelijk in ‘Vlaanderen’.

In 1901 verscheen er in Flandria's novellenbiblioteek een aardig boekske ‘Laethemsche Brieven aan Ad Herkenrath[1]’, kostelijk voor wie 't leven van Karel Van de Woestijne nader bestudeeren wil. Hier schuift het doek wat op zij en ge ziet, ontbloot, die wondere ziel vol vreemde gedachten, vol troostelooze treurigheid, vol pijnlijken twijfel. Na al de droefheid om zijn vaders afsterven, na zijne eigene

(1) L. Brieven aan Ad Herk. door K.v.d. Woestijne. Nederl. Boekhandel, Gent.

ziekte en al zijn zieleleed is hij gaan heul en troost zoeken naar het lieve St-Martens-Laethem aan de Leie. Helaas! De Lente gaat voorbij, en geen verzachten. Hij blijft gelijk het meisken daar hij van vertelt in zijn laatsten brief.

In 1903 gaf hij onder titel ‘De Vlaamsche Primitieven, hoe ze waren te Brugge,’(2) de artikels uit, die hij in de ‘XXe eeuw’ had geschreven. Dat zelfde jaar verschenen zijn eerste verzen: ‘Het Vaderhuis’ dat in zijn nieuwen bundel is herdrukt en ik dus later bespreken zal.

Een woord over ‘De Vlaamsch Primitieven.’

‘Deze studie’ - alzoo de schrijver - ‘werd geschreven om eigen genoegen meer dan andermans, met meer liefde dan kunde, meer om schoonheid dan om geschiedenis; men hechte geen al te groote waarde aan werk van al te geringe wetenschap. Men houde het zooals ik het heb willen zeggen: voor een opstel van allen eenvoud, schroomvallig voor zooveel schoons.’ 't Is eene ‘volkomen-subjectieve studie.’(3)

't Is hier al gauw te zien waar de heer Van de Woestijne zich onvermijdelijk bezondigen moest. Daar hij met meer liefde schreef dan kunde loopen zijne beredeneeringen dikwijls mis en grijpt hij niet genoeg in den grond der zaken.

Alzoo schrijft hij aan Hubert en Margaretha van Eyck schilderingen toe die vast bewezen zijn van andere hand te komen. Door de geschiedenis over het hoofd te zien en enkel op den indruk van het Schoone voort te gaan heeft de schrijver, eene reeks schilderijen getoond zonder verband met elkander, zonder betrekking met wat hen is voorgegaan. Dit diende nochtans zijne bijzonderste zorg te zijn om den lezer vasten voet in de beoordeelingen te geven. Dikwijls ziet de schrijver werken uit vroegere eeuwen van op het hedendaagsch standpunt.

(2) Nederl. Boekh. Gent, Antwerpen.
(3) Idem.

Wel heeft de heer Van de Woestijne zijne studie aantrekkelijk gemaakt door stijl-schoonheid, doch als ‘studie’ beantwoordt ze niet aan de vereischten.

Maar Karel Van de Woestijne is een dichter; en 't is als dichter dat wij hem bijzonder beoordeelen moeten

Karel Van de Woestijne staat alléén in de Vlaamsche Letterkunde. Wel noemt hij zich als al de Vlaandermannen en de Van nu en Straksers een volgeling van Guido Gezelle; maar 't ware een ontheiliging hem als discipel te plaatsen naast het beeld van den grooten meester, in den tempel der Schoonheid. Guido Gezelle was de priester; die zag en voelde, die dacht en dichtte als een priester; die heel de natuur, heel 't leven om hem wou terugbrengen en opheffen tot zijnen Heer; die, gebogen onder 't leed, zijne tranenzware oogen hoopvol opsloeg naar den Hemel. - Karel Van de Woestijne gaat onder 't wee met krommen rug en neergewrongen hoofd en kijkt naar de aarde en zijn eigen driftig lijf.

Guido Gezelle zag de objectieve schoonheid, zuiver, tintelend van leven en omgloorde en doorstraalde ze met den gloed zijner verhevene gedachten, - Van de Woestijne kent alleen zijn vreemd eigen-ik ‘bron van alle schoonheid.’

Meer lijkt hij op de Noord-Nederlandsche modernen door zijn subjectivisme, maar zijn woord-kunst, zijn beeldkunst is van hem alléén.

De invloed der Fransche Symbolieken blijkt duidelijk.

't Ware goed, meen ik, eerst een algemeen gedacht te geven zijner dichtkunst om des te beter te kunnen oordeelen.

Over het subjectivisme nog uitweiden kwame hier van onpas. Ze hebben er reeds vellen papier genoeg mee beklad en onzin naast waarheid uitgekraamd. Al is het vermoeiend en dikwijls vervelend voor den lezer die eindelooze stukken

subjectivisme, doorweekt met zilten trane, door te slikken, toch heeft de subjectieve schoonheid haar recht tot bestaan naast de objectieve. Doch, waar Guido Gezelle zich uitte als mensch met goede en kwade neigingen, daar kijkt K. Van de Woestijne de goede maar al te veel over het hoofd.

'Daar is geene poezie - zegt Van de Woestijne - buiten zinnelijke, zuiver-zinnelijke autobiographie.'(1) En elders: 'Wij echter teruggetrokken uit een leven dat ons geen hoop op schoon gemeenschapsleven leven biedt, wij turen - omdat we toch en uit ons eigen wezen, dichters zijn - in ons zelf, en wat we bezingen dat is onze treurige eenheid in het dier, vernobeld door onzen afkeer. Ja, onze afkeer meest is de vreugde van ons dicht-leven want zelfs 't aanschouwen van ons zuiverst-schoone is ons wrang. O we hopen, we trachten ons te ontbolsteren, we trachten schoon te zien, naief als nieuwe kinderen; maar de tijden zijn te guur dat we ons uitkleeden zouden.'(2)

De Heer Van de Woestijne en is waarlijk niet moeielijk. Als antwoord vergenoeg ik mij met de woorden aan te halen van den Eerw. h. Walgrave. 'Ik dank u van harte. Zijn er dan geene gevoelens meer denkbaar, welke iedere mensch, die niet ontaard of verdierlijkt is, kan meevoelen door de schoone, kunstvolle uiting van een gedicht? Mint niet elke rechtgeaarde mensch alles wat schoon is, wat zedelijk edel is? Hebben wij niet allen eene ziel, met kwade en afkeerwekkende driften soms, ja, maar ook met hooger streven, met goede gevoelens en begeerten? En, daar nu, kunnen wij, katholieken, ten minste, ons niet verheugen in een 'schoon gemeenschapsleven,' dat ja bekwaam is geweest de heerlijkste schoonheidsvruchten te dragen?'(3) Dat gelooft

(1) Vlaanderen. Juli, 1904. Literaire kroniek.
(2) Vlaanderen Mei 1905. De Geschiedenis van het gedicht.
(3) Jong Dietschland. n^{r} 1 1905. AEsthetiek der Dichtkunst.

deze dichter niet en immer blijft hij zijn grootste vreugde vinden in zijn eigen troostelooze treurigheid en zijne kwade driften:

> ‘O Simpel-schoone vrouw die ongeschonden zijt
> en draagt een liefde naar mijn moede dierlijkheid.
> bl. 51
>
> De avond, gelaat van rust aan mijnen kus gelaten,
> is droef der treurnis van mijn moede dierlijkheid.’
> bl. 65

Dient vooral nog opgemerkt de wondere beeld-keus in K. Van de Woestijne. Even als heel de poëzie moet het beeld zijn oorsprong vinden in de ontvangen-impressie. Wil hij zijn wel of zijn wee uitdrukken in beeldspraak, dan zal hij in zijn eigen ziel zien en er de beelden kiezen die hem vroeger blijde of droef hebben gestemd. Wil hij de schoonheid en jeugdighed van eene vrouw uitdrukken, dan zal hij ze b.v. vergelijken aan een jeudig peerd wiens schoone groei hem vroeger heeft getroffen:

> ‘Uw jonge vrouw is schoon gelijk een groeiend peerd’
> bl. 203

Met des dichters eigene woorden wil ik nog eens heel zijne kunst kenschetsen: ‘Zoo zal dan heden ten dage, een boek verzen zijn: 't zinnelijk, gevoelig dag-boek eener personnaliteit die hare bedeesde naaktheid sluit, en vertoont onder 't schoone gewaad der beeldspraak.’[1]

Jammer dat ‘het schoone gewaad’ op enkele plaatsen door een muffe wind wat wordt op zij geduwd en de naaktheid wat te klaar voor den dag komt. Jammer ook dat de dichter zijne beelden en gedachten uit op zoo ingewikkelde wijze, die de lezing afmattend en sommige gedichten onduidelijk, ik zei haast, onverstaanbaar maken.

(1) Vlaanderen Juni 1903. Literaire kroniek.

Want het is ontegensprekelijk, Karel Van de Woesijtne staat in de eerste rij onzer dichters om zijne wondere verbeelding, zijne machtige opvatting, zijne eigene, ongewone zeggingskracht.

Heel de nieuwe bundel van K.V.d.W. is dan zijn ‘dagdoek’ geschreven dag voor dag onder den drang zijner eigene passies. Al die toestanden zijn doorleefd en gevoeld in al de pezen van zijn lijdend lijf.

Van daar die eenheid die klaar spreekt uit zijne gedichten; van daar ook die onduidelijkheid die hangt over heel het boek; die zinspelingen op zijn eigen zielservaringen die de lezer niet heel vatten kan.

Voor de bespreking neem ik de chronologische volgorde en vang aan met ‘Vroegere Gedichten.’

Verwonderlijk is 't hoe een jongen van beneden de twintig zoo'n machtige verzen kon neerschrijven. Van 't eerste gedicht af ziet ge dat Van de Woestijne hier aan 't woord is, met zijne vaste verzenkneep, zijne krachtige, ingewikkelde zinnen die daar staan, onverroerbaar lijk letters in marmer gekapt.

Wel stooten we hier en daar op zuiver-latijnsche woorden en gezochte uitdrukkingen, maar ‘Een zang om de Lente’ en ‘Kronos’ moeten niet achterstaan bij zijne latere gedichten, bijzonder ‘Kronos’ niet, met zijne krachtige zinnen, en stoute opvatting. Leest ze, leest ze luid op zoo ge kunt, die volzinnen ‘die loopen als scharen van mannen met breede ruggen, zich rijend schouder aan schouder, steeds elkaar in breeder rijen opvolgend, berg op berg af, met het gestamp hunner stappen en den zwaren voortgang van hun schrijden.’[1][2]

(1) Dietsche Warande en Belfort nr 1, 1904 Kar. v.d. W's dichtbundel ‘Het Vaderhuis’.
(2) Over Litteratuur. L.V. Deyssel.

Hoort ge reeds die meesterschap over taal en beeld:

> ‘De matte vleugelslag der henenstrijkende uren
> zal, in zijn wijken, wieken, door de tijde, o Tijd!
> bl. 259

Het beste deel van den bundel blijft evenwel ‘Het Vaderhuis.’

‘Het Vaderhuis’ zegt Lod. Ontrop ‘is het zieledrama ontstaan bij de eerste aanraking van den dichter met het leven.’

Een u ‘zieldrama’ voorwaar, want wie het leven van Karel Van de Woestijne nagaat ziet al ras dat er hier geen spraak is van krokodillentranen. Karel Van de Woestijne heeft geleden, veel geleden om de dood van zijn vader en om troosteloos zieleleed. Die dubbele droefheid - die de grondtoon is van heel het boek - zonderden den dichter af van de menschen in zoo verre, dat hij bij poozen noch aan geluk noch aan liefde meer geloofde en nog enkel liefde voelde voor zijn eigen ikheid.

> ‘Hoe zal 'k uw leden streelen ik die treurig ben
> en, vreezend, in mijn leven slechts de liefde ken
> voor mijn vreemd eigen beeld, weerkaatst in moe dood water’.

Leest zijne ‘Laethemsche Brieven’ en overal zult ge dat dubbelvoudig thema terugvinden:

15e April.

‘Ik ben weer thuis, en in de Lente van mijn land; na de ziekte en al dat verdriet, ge kent het; - en die dorre liefde;... als mooie veeren in najaarswind’.

30e April.

‘- Ik denk aan haar die ik had kunnen beminnen en aan dien arm- gevenden en wrangen God die me hadde gekroond met de caritate harer liefde’.

En eindelijk: 2 Juni:

‘O mijn vriend, weet ik? Mijn geluk: beelden in het zand:

Mijn geluk in de onmogelijkste droomen? Ik zal terug naar de stad keeren, misschien: de dorre liefde herleven. Ik kan niet anders; misschien is mijn geluk - ons beider treurigheid'.

'Het Vaderhuis' begint met het overschoone 'Wijding aan mijn vader' dat ik toch nogmaals aanhalen wil om zijne zuivere, ware schoonheid:

> 'O Gij, die kommrend sterven moest, en Vader waart,
> en mij liet leven, en me teeder léerde leven
> met uw zacht spreken, en uw streelend hande-beven,
> en, toen ge stierft, wat late zon op uwen baard:
>
> - ik, die thans ben als een die in den avond vaart,
> en moe de riemen rusten laat, alleen gedreven
> door zoele zomer-winden in de lage reven,
> en die soms avond-zoete water-bloemen gaart,
>
> en zingt soms, onverschillig; en zijn zangen glijden
> wijd-suizend over 't matte water, en de weiden
> zijn luistrend, als naar eigen adem, naar zijn lied...
>
> Zóo vaart mijn leve' in vrede en waan van dood begeeren,
> tot, wijlend in de spiegel-rust van dieper meren,
> neigend, mijn aangezicht uw aangezichte ziet.'

Leest dat stuk, herleest het... en laat dan, stille, een voor een die verzen en gedachten voorbijgaan in uw hoofd gelijk de zachte gang van rustig-vloeiende wateren in den avond. Schoon!

De stemming van dit stuk vindt ge weer op elke bladzijde van het boek. Overal ziet ge een man met gebogen lijf gaan in zijne troostelooze droefheid; over alles hangt de vredigheid van vallende avonden, van stille dage-dood; overal vindt ge het gedacht van den gelenden Herfst weer; op elke bladzijde schier ziet ge 't bleeke beeld der dood rondwaren. Hoort:

Avond:

'k Ben eenzaam-droef in geel-teer avonddalen
bl. 13

Ik heb de zeilen van 't verlangen neergelaten
bij liggende avondwind..
bl. 48

Ziet ge den Herfst:

> Wij gaan door 't land van Herfst - o sluit uw levende oogen,
> we gaan ter stille dood in 't kallem aardgedein..
> bl. 18

> mij heeft de rille Herfst zijn wrangsten wijn gegoten..
> bl. 47

Leest en 't beeld der dood zal u volgen overal; de dood is ‘maag en vriend van hem’.

> ‘Gezichten mijner dood ik draag in mij
> de klare blikken van uw teedre heerschappij.
> Ik min u, ge zijt mijn, ik leef, ik leef van u.
> bl. 26

Leest ‘Thanatos en de vreemdeling’, dat vreemd-machtig stuk waarin de dichter - moe van al dat lijden - noch doel noch uitkomst meer ziende - de dood smeekt dat zij hem nemen zou:

> Ik vraag dat ge mijn lijf zoudt vragen...
> . . . . . .
> Gij zwijgt? open de deur toch, Dood! Het is de tijd
> dat ik moet slapen gaan - gelooft ge 't niet - daarboven.
> Ik leef niet meer, 'k bemin niet meer noch kan gelooven,
> zeg, vindt ge zelf niet dat het tijd wordt?...
>
> **THANATOS:**
> Ach malle jongen.
> bl. 85-6

Dient nog bijzonder aangestipt, buiten ‘Thanatos en de vreemdeling’ - ‘De moeder en de zoon’ en ‘Venus en Adonis’ dat u aangrijpt en rillngen door uw lijf jaagt om die driftige liefde.

Zóó staat ‘Het Vaderhuis’ opgebouwd met machtige, meesterlijke hand. Overal is en blijft de dichter evenwel de ‘de mensch met driften’ en verlagende dierlijkheid.

Alzoo komt het dat de dichter als hij, na de zangen ‘Aan

de Liefste' en 'Aan eene vrouw' den Heer om troost wil smeeken zijn gebed kortwiekt en niet opstijgen kan tot de Opperste schoonheid.

Een blijder toon klinkt bij poozen in het tweede deel: 'De boomgaard der vogelen en der vruchten'.

Het vers loopt nu en dan eens losser en loopt op lichter rythmen; soms schijnt de dichter weer te gelooven aan de liefde, - die de vreugde mêe brengt - maar nooit kan hij voor goed de ruige pij van 't leed van zijne schouderen schudden. De droefheid is met hem vergroeid en is een noodzakelijk bestanddeel geworden van zijn wezen.

Blijde klinkt het:

'Gekomen met een zoeten mond
waar kindsheid heen ons zingend zond
als blijde bedelaren,
was onze honger goed als brood
en zagen we in tergloozen nood
een makker onzer jaren;'

maar 't einde zingt weer even droef en hoopeloos.

'Aldus van 't zinken wel bewust
in 't drab van onze onzaalgen lust
met jammrig, nut-looze armen,
gaan we door 't misten onzer jeugd,
barmhartig om onz' koele vreugd
en lieflijk-wrang erbarmen.
bl. 103

Wel hebben wij in het tweede deel prachtige phasen uit dat wonder zieleleven, doch wij vinden niet meer zooals in 'Het Vaderhuis' die aangrijpende effecten, die dramatische grootscheid van dat leven-in-wording.

Daarbij lijkt het op vele plaatsen meer gekunsteld en meer gewild-vreemd.

Al die stukken verraden eene buitengewone meesterschap

over de taal, maar kunnen den lezer niet ten volle voldoen om hunne te zeer ingewikkelde kunst: alzoo ‘De Jongste Sater’ ‘Liefdezang’ ‘Hoogere Zangen’ ‘De dubbele nachtegaal’, enz.

Wel staan wij in bewondering voor verzen als de volgende:

> De avond, zal als van een vriendevrouw -gezonden
> een oude dienstmaagd zijn die monklend vruchten brengt’
> bl. 198
>
> . . . . . .
> ‘Gij die, wijl ge om 't gekreun van 't pijn-gebaarde kind
> de zorge van uw oore buigt en bang laat duren,
> de warme weelde om mij van uw weeke armen windt.’
> bl. 215

maar waarom die grootsche gedachten in eindelooze zinreken gewrongen; waarom die schilder- schoone beelden in een waas van onduidelijkheid gewikkeld, met een vage tint van symbolisme - waar veel van het kunstgenot bij te loor gaat.

Karel Van de Woestijne heeft ons geschonken een prachtig boek waarin hij ‘het vlaamsche woord gevoelig maakt voor zuidersche schoonheden[(1)]’ ; waarin hij zich toont als een ware meester in woord-beeldhouw-kunst, maar dat ons katholieken, als katholieken, niet bevredigen kan om de lage kunstopvatting. ‘Daarbij’ zegt Lod. Ontrop ‘de smart die Karel Van de Woestijne in zijn gemoed aankweekte, en waarvan zijn boek de gerijpte vrucht is, is te veel de afzonderlijke smart van den eenling om door eenieder gereedelijk begrepen te worden’.

Leuven.

A.V.C.

(1) Inleid, tot de hedend. dichtkunst. Alb. Verwey. 1905.

Van twee Zusters.

Eens zeide God aan de Wereld dat zij moest kinderen baren, en moeder worden. En de Wereld werd moeder: zij baarde hare eerstgeborene, en zij liep over van vreugde als ze hare dochter zag. Zij noemde haar Zon omdat ze was van vuur, gelijk hare moeder. Maar God zegde: ‘uwe eerstgeborene zult gij Aarde heeten omdat zij zal worden gelijk stof en slijk’.

Wereld verstond den zin niet van Gods woorden; maar, omdat Hij gezegd had: ‘uwe eerstgeborene moet Aarde heeten’, noemde zij haar ook Aarde.

Gelijk alle moeders zag zij haar kind heel geern, en nog liever dan andere moeders haar kinderen zien. Want zij, was de eerste van alle moeders. Ziet, haar wezen werd helder van geluk als zij Aarde bezag; Aarde met haar zuiver lijveken van laaiende vuur, en haar golvend sleepkleed van lichtende glanzen. En Aarde ook zag hare moeder heel geern, en kuste moeders gelaat met hare stralen.

Als Aarde nu 'nen tijd bij hare moeder gebleven was, begon het haar te verdrieten en zij voelde verveling omdat zij van niets wist dan van hare moeder alleen. Zij werd wetensgierig. En omdat ze zag dat de glans van haar licht in den donkeren uitliep sprak zij tot hare moeder en vroeg: ‘Moeder ik begin nu al jaren te krijgen. Ik wou geerne eens uitgaan en zien, wat voor een ding het is, die donkerte, waar gij mijn lichtkleed in gehangen hebt’.

Als nu Wereld hoorde dat Aarde sprak van uitgaan den donkeren in, werd zij bedroefd. Want ze vreesde voor de jaren van haar dochter, en dat ze zoo onervaren was. Doch

Aaarde sprak tot haar al fleemen en weenen: ‘Moeder, gij moet niet vreezen dat ik zou ver afdwalen en verloren loopen. Want ik ben van vuur, en lichte de wegen verre voor mij; al gauw ga ik zien en keere weder tot u, Moeder’.

Nu werd Wereld nog meer beproefd en ze vreesde en kreeg achterdocht: ‘Aarde, zegt dat ze Vuur is; maar daarom mocht zij niet Zon heeten, zegde God; maar Aarde moest ik haar heeten, omdat zij zou worden gelijk stof en slijk. En die verandering van haar dochter kon niet zijn dan verlastering, dacht ze, al verstond ze niet wat het was: stof en slijk.

Aarde nu, als zij zag dat Wereld bedroefd werd, begon te weenen, en kuste haar vleiend met de hitte harer stralen. In de vervoering van dien kus werd Werelds droef heid blinde liefde. En zij was haar eigen hert niet meester en ze zegde: ‘Ga maar, Aarde mijn kind. Maar blijf niet lang onderwege’. - En Aarde verliet de omarming en den schoot harer moeder.

Dartel draaide zij rond in de benieuwdheid der donkerte. In 't eerste bleef zij heel kort nog bij hare moeder, en wist niet wat zij 't liefste had, de liefde van Wereld als zij bij haar was, of 't weeldevol genot der losse vrijheid in haar verkeer met den donker. Want Aarde zag ook de donkerte geern, omdat zij daar de volle schoonheid van haar vuurwezen kon in baden en bewonderen. Zij voelde wel dat het meedeelen van haar licht aan Donkers koude ledigte haar innige krachten verminderde. Maar zij vond het leutig, de verdwaalde Aarde, verder en verder van hare moeder te gaan, alleen met de hooveerdige verleiding van hare schoonheidskennis, vrije veulen in de weide der ruimten.

Wee! voor de Wereld, de moeder. Zij liet haar dochter heur grillen uitwerken. Zij keek ze na, zij zag ze gaan, en ontving van *verre* nog, den stralenzoen van Aarde. Maar die zoen werd flauwer en kouder. Zij sloot haren schoot nu, en

kropte haar verdriet, daar Aarde, de losbol, het ruimtedonker verkoos boven haar. Van tijd tot tijd zag zij nog eens uit naar 't verdwaalde kind en zag het donker werden allengskens, en zag het een zwartigheid werden in de oneindige duisternis.

Nu verstond zij, de ongelukkige moeder, wat God zegde: ‘Uw eerstgeborene moet Aarde heeten, omdat zij zal worden gelijk stof en slijk’. Nu begreep zij wat stof en slijk is, en waarom hare eerste dochter Aarde moest heeten.

En Wereld kropte heur wee, 't wee der moeder om de verbastering vaa haar kind.

Welke moeder, als ze een droevigen Benoni, een ongelukskind het leven gaf, verlangt niet een ander kind te hebben om 't eerste te vergeten in haar geluk om het tweede? Maar Wereld verlangde 't niet, maar rouw-moeder te zijn, zonder troost en zonder krooste. Want zij was de eerste van alle moeders, te groot om eigenvreugde na te trachten, en te edel om nieuwe kinders bloot te stellen aan schande van verbastering en straf van hooveerdige doening.

En weer zei God aan de Wereld dat zij moest kinderen baren en moeder worden. En Wereld was niet bestand tegen God. De dorheid van haar leed was niet bestand tegen de vruchtbare macht van Gods woord: zij werd moeder en baarde een tweede dochter, en zij liep over van wee nu als ze hare dochter zag. Zij noemde haar ‘Aarde’ omdat zij was van vuur, gelijk Aarde, geworden tot stof en slijk. Maar God zegde: ‘Uwe dochter moet gij ‘Zonne’ noemen, omdat zij is van vuur, en worden zal: Zuster van Aarde’.

‘Zuster van Aarde’, dacht Wereld, en zij noemde haar Zon. ‘Zuster van Aarde’, en zij heet Zon; ‘moet ik nu blijde zijn om mijne dochter, of weenen om haar’? Want zij verstond niet wat God zegde ‘Zonne zal *worden* Zuster van Aarde’. Was zij nu al niet Zuster van Aarde? En waarom zegde God dat zij het worden zou. En zij

weende om Aarde, en was blijde toch ook om Zonne; was kortelings blijde nog enkel om Zon, de schoone, de goede, de struische dochter.

Want Zonne was enthoeveel grooter dan Aarde, en was daarom niet min lief dan zij, noch zag zij min geern dan Aarde, de Wereld, haar betraandlachende Moeder. Zonne, met haar lijve van vlammende vuur, knoopte om haar leden een kleed van louter vlammen, vlocht heur haar- tressen tot vuurstralen en miek haren asem van geurende warmte. Zonne het schoone vuurkind, zoende de Wereld, en zoende haar tranen droog, en deed haar vergeten het moederwee om Aarde, 't kind der roekelooze duikelingen. Want Zonne zoende haar met weelde van vurige liefde en zeide: ‘Hier ben ik, Moeder, hier ben ik uwe dochter, en ik ben Zonne, Moeder, warmtezonne, lichtzonne, vuurzonne, Zonne, zuster van Aarde’.

Nu kon de wereld geenen weg meer met de overmate van haar geluk. Want Zonne's zoen en zeisel was tegelijk laving van regen en streeling van zonneschijn op haar lang verdorde smartvelden. ‘Zonne’ juichte zij, en smachtte, en dan ‘Vuurkind’, en wachtte; en weer: Zuster van Aarde’!

Meer werd er toen niet gezegd tusschen die moeder en die dochter. - Gelukkig bleven zij samen 'nen langen tijd van onbeperkte liefde.

En als de tijd gekomen was, dat Zonne het wee van Wereld om Aarde's val met haar liefdezoenen gestelpt had, nam zij afscheid van haar weldadige moeder en zeide: ‘Zuster van Aarde ga ik nu worden, moeder. Om mij te vervangen bij u, zult gij honderdtallen van kinders baren en ze zaaien rond u in de ruimte; en allen zullen ze u liefhebben; geen donkerlingen zullen komen onder hen, maar vuurkinders allen. Ik zal ze den weg voorwijzen, en rond mij zal ik ze scharen, spelende in uwen schoot. Gelukkige moeder zult gij zijn om uwe kinders; want zij zullen leiden tot God. En nu ga ik worden: Zuster van Aarde’.

Zonne ging dan om wille van Wereld, om wille van Aarde, 't kind der hooveerdige schoonheid. Zij ging en dwaalde niet af van haar spoor, en schonk haar den zusterzoen, van verre, van heel verre, om haar niet te verschroeien door zengende schaamte. En met den zoen van zusterliefde brengt zij nu aan 't koude en blinde kind, liefdelicht en -warmte. En als de booze donker komt, en aan heur schoone haartressen snijdt, dan dauwt zij op Aarde de tranenvracht die zij zoende van Wereld's wangen.

En sedert Zonne, de goedige, Zuster werd van Aarde, heeft Aarde niet opgehouden kleine kinders te baren, menschenkinderen, die meezingen in den lofzang van Wereld.

Want Wereld begreep niet wat God zegde. Zonne zal worden Zuster van Aarde; en van dan af zingt zij eeuwig blij haar moederlied, het loflied van den Schepper.

PR. TUYAERTS.

Koppelteeken.

Dichter Novus - mijn confrater -
in zijn laatste smart-sonnet,
had 'n bindend koppelteeken,
tusschen: *wit* en *zwart* gezet.

Want 't geweld der antithesis
kunnen *deze* alleen verstaan,
- volgens hem - die tot de bodems
van het wereld-lijden gaan.

En, als ik hem, over wit-zwart
durfde vragen naar bescheid,
sprak hij - titanesk - den lof uit
der sublieme onduidlijkheid.

Doch 't gebeurde nu, dat Novus,
nevens mij ter herberg zat
en - bij 't proeven van de flesschen -
meer en meer zijn smart vergat.

Juichend riep hij: Leve Bacchus!
want hij levert mij 't bewijs,
dat *uw* kleurgeweten valsch is:
wit-zwart zie ik áán; *als grijs!*

En dien avond, heb ik Novus,
met dit duidelijk gedacht
- en met dito strooien beenen -
broederlijk naar huis gebracht.

OM. K. DE LAEY.

Bloeimaand.

Bloeimaand, spel-van-de-stad in drie bedrijven, is nummer III uit de reeks ‘Tooneelstudies’ welke Herman Heyermans Jr. laat verschijnen bij C.A.J. Van Dishoeck, te Bussum.

Dit stuk - 'n uitgaaf van 't jaar 1905 - is wel werkelijk datgene waarvoor Heyermans het uitgeeft: een *tooneelstudie*, een studie door Heyermans thuis gemaakt, en daarna bij monde van op tooneelplanken over-en-weer loopende menschen, aan de ooren gebracht van het luisterend publiek. 't Is een onderzoek naar den toestand van het ‘Gestichtsleven’, naar het leven in een Oude-Mannen-en-Vrouwen-Gesticht - en een verslag daarover, eerst onder den vorm van knechten-en-meiden-gesprekken in de kelderkeuken van een rijkemenschenhuis - aldus in de eerste twee bedrijven - en dan, in het derde bedrijf, door de onmiddellijk-naakte, aanschouwelijke voorstelling van de Zwakken-Zaal van zoo'n Gesticht, met bedden en zieken en zaalmoeder en dokter en bezoekers en al.

Wij, van uit Vlaanderen, kunnen niet oordeelen of en in welke maat het verslag van Heyermans getrouw en onpartijdig is. Doch, nemen we aan dat de toestand wezenlijk is zooals hij hier beschreven wordt, wel, dan ziet het er niet lekker uit.

Bloeimaand, in December 1903 voltooid, werd voor de eerste maal opgevoerd door de ‘Nederlandsche Tooneelvereeniging’ te Amsterdam, op 28 Februari 1904.

Men ‘ergerde zich aan de verfoeilijke tendenz, de

onkunstzinnige tendenz van den onzuiveren man, die telkens weer in de schakeling zijner stukken, de ‘objectieve onberispelijkheid’ met z'n genegenheid voor 'n buiten den band springende levensbeschouwing, bemodderde,’ en heel de maand Maart door, ‘ontredderde een goor relletje de kuische kolommen der dagbladen’.

Aldus vertelt ons Heyermans.

Ei, ik kan het waarachtig gelooven dat velen zich kwaad bloed hebben gemaakt. Ten eerste, de talrijke officiëel of anderszins in-de-Gestichtszaak-betrokkenen die 't nijpende schoentje moesten aantrekken en kermden van de pijn; ten tweede, de heele Burgerlijke Samenleving die verantwoordelijk gemaakt werd voor den aangeklaagden misstand - want dat is wel de strekking, dunkt me, van de beschrijving van 't bediendenleven in die stikheete, stinkende, ongezonde kelderkeuken, waar wel de elektrische bel den wil der Meesters ongeduldig heenseint maar waar Mijnheer zelf zich nooit laat zien, waar Medochter Margo maar komt om de kokerij te verprutsen, waar Mezoon Edi, de meid, Marre, komt verleiden en waar Mevrouw slechts afdaalt om zwangere Marre op straat te zetten en haar aldus te maken tot een allemans-slet en den lijkkistnagel van haar goede, eerlijke, deftige grootmoe Koosje uit 't Gesticht.

Ten derde, waren daar nog de recensenten. Die haalden gemelijk de schouders op, omdat Heyermans, die getoond had zuiver kunstwerk-zonder-meer te kunnen leveren, zijn schoone gaven ging schenden in den dienst van 'n tendenz en zich niet eens de moeite wou geven om de tendenz om te smelten tot louter kunst. Ze zeiden - met of zonder reden: Niemand kan twee heeren dienen: de tendenz en de kunst... Entweder-oder!

Daarop schiet Heyermans in zijn gram, laat Bloeimaand drukken, en voegt er 'n multatuliaansch Nawoord aan toe, dat o.a. het volgende uitschreeuwt:

‘Luistert, dames en heeren, schouwburgminnaars van stalles, loges, parket en parterre (de vlegels van 't schellinkje, willen we als onbruikbaar kunstmateriaal ter zijde schuiven), luistert, gegoede burgerij... Er valt iets te biechten in de lijn van dit dramatisch oeuvre, iets vrijpostigs en voorbarigs. Gij, scherpzinnige Meesteres, hebt 't alreede in uw organen hooren uitspreken, dat de auteur van dit en andere spelen, zich nu eens bewoog op de hoogten, waar men er ‘is’, dan weder in de dalen, waar varkens zich vergasten aan troebele spoeling. Telkenmale scheen u het dal, het onwelriekend dal, een misstap, eene onzekerheid, eene vergissing of gemis aan zelfbedwang. Ge maaktet u eene voorstelling, méér dan brood-bezorgende Meesteres, dat de man van enkele ‘geslaagde’ spelen, de kunstzinnige zekerheid miste, om zijn gereedschap in de richting te bewegen, die u en uw penvoeders lief was. *Het Pantser*, niet waar, was een gespartel in spoeling? En het commis-voyageurstuk *Ora et Labora?* En het gedrochtje *Bloeimaand?* En het ergerlijk, ongodzalig prul *Allerzielen!* Neen, 'n schrijver. die zooveel duikelsprongen maakte, zoo ongewis deed, zoo grillig, leek niet voorbeschikt om op te bouwen...

Welnu, luistert!

In het dal, de spoeling, was en blijft mijne genegenheid. Op de hoogten eenzamen mijne vergissingen. Zóó als op de hoogte 'n ‘succes’ bereikt was, de voor kunst blakende Meesteres hare goedkeuring had geschonken, sprak de Man-voor-het-amusement tot zich zelven: ‘Mijn vriend, laat de welvaart der kas uw gemoed niet te zeer vervreemden van de spoeling beneden. Ge zijt weer even vrij. Profiteer. Misschien begrijpen ze nu, na je succes op de hoogte, dat je hernieuwde gang naar 't veracht dal, met de bewustheid van een man geschiedt en niet als de mistasting van 'n zwakbeenigen imbeciel... Il faut payer de sa personne’.

De ónafhankelijke brood- positie, om 't platter te zeggen,

was inspiratie tot de stukken, die gepraedestineerd waren datgeen weer te verdobbelen, wat de hoogte van onafhankelijkheid gaarde.

Zulk eene hardnekkigheid oogstte telkens haar loon van steenworpen. Het beginsel van den man was bijzaak. Met eigen willen, eigen denkbeelden, had men niet te maken. Beginsel! Denkbeelden! De clown kon dan eens wel. dan weer niet't kunstje. Lukte de kostelijke buiteling, de parforcetoer, dan daverde de arena onder 't voeten-enthousiasme, 't geschor, 't gebalk - èn, spartelend wonder! zelfs verzorgde glaceetjes van kunst-om-de-kunst nufjes en picolo's, klepperden zoo braaf, dat 't knoopekens regende. 't Wàs er weer. Dàt! Daar had-ie 't 'm gelapt. De magnefieke dubbele salte- mortale, de traditioneele kippevel- sprong... Hulde! Hulde! Doch, droevige deernis, vloek en verdoeming, deed Paljas 't anders dan getolereerd, ongeschminkt, niet-bepruikt, niet in z'n kleurigen hanssop, kraakte- die 'r bij z'n opkomst. onder 't werk, in 't heengaan, van die onduldbaar- drieste grappen uit, die-ie zich niet te veroorloven had, omdat 'n clown 'n clówn en geen domenee of sociaal is, zette-die z'n leelijken bek tot 'n gewoon- menschelijken schreeuw, z'n spierlichaam tot nuttiger arbeid, z'n handen tot dreiging, dan kwijlden de kunstlippen van woe en verbittering - en clown werd 'n kwispeldoor.

Er is in Holland niet voldoend begrip-van-fatsoen in den phosphoresceerenden Letteren-kring, met z'n wormstekigen kliekgeest, z'n mekaar de hielen likkende haagsche, rotterdamsche en andere koterietjes, om loyaal het willen van een ander te erkennen. Men kón weten - harde jaren van arbeid hebben 't in één zet betoogd - dat 'k niet schrijf in puur, onbesmeurd litterair sadisme. Onomwonden sprak 'k 'n afwijkende opinie uit. Literatuur uitnemend - de vorm ónvoorwaardelijk-noodzakelijk, maar als middel, als draperie, als aan het lichaam passend gewaad. Wat hebben

we aan 'n bochel, 'n karkas, 'n knarsende romp - met purper omhangen? Wát aan de ijdeltuitige, aanstuivende, opklittende bende proza-besnikkers, dichtmaat-adoreerders, die van de klank huns geluids een Afgod maken, enkel óm 't geluid, 't leege, holle, hyper-bezielde geluid? Ik wou en wil iets anders - voor m'n tijdgenooten, innerlijkst overtuigd, dat het gemakkelijker is te willen dan te kunnen en mezelf niet zwaarder taxeerend dan 'n héenspattend golfje in de stijgende branding. O neen, niet de minderwaardige lust, om derden neer te schimpen met de onpasselijke pretentie van 'n extra ik-je, maar 't innig, onuitzegbaar verlangen, om 't beetje talent, de wankelende potentie, aan het éénig doel dat 'n hater en minnaar zijner Gemeenschap mag en moet hebben, te wijden. Men - de mèn, die over kunst drenst, in kunst lebbert, wist en weet dat. En toch, doende alsof de man in z'n onvermogen-van-kunst aarzelde en steken bleef, gluuperde men voort. om 'n gelogen beeld aan de Burgerij, die alles slikt, in handen te stoppen.

Bloeimaand schrijvend, in den hartstochtelijken afschuw, den fellen haat tegen het Gestichtsleven, kon 'k berekenen - stellen de heeren zich 'n wakker mensch als 'n idioot voor, die niets van hunne fameuse kunstgrensjes vernomen heeft? dat 'k 'r van ‘langs’ zou krijgen, dat de logste lompheid en vlegelachtigste waanwijsheid me opnieuw gingen ‘lessen’. Met het gaaf en ongerept vermogen, om bijv. in de koele lijn van *Op Hoop van Zegen* of *Schakels* voort te successen, leverde 'k me over aan geraas, leugens, kritikasterij. Er was geen vergalopeering in 't spel, geen abuis, geen hortende inspiratie. Ik wou, woù me te grabbelen gooien, weer en kwaadaardiger worden afgerost door de euneuchen, die den kunst-harem be-schildwachten en 'n snotterige kou in 't Leven beloopen - 'k wou den jammer van duizenden ouwetjes, mishandeld, weldadig gekooid, uitspreken - 'k wóu dat - en na de première siepelde 't kùnst uit verstopte

goten aan de eene zij - en aan de andere, gingen ze met ijver boter proeven in de keuken van 'n Gesticht te Amsterdam! De clown buitelde ongewoon. Men kermde en griende esthetische tranen - men schreef kolommen over boter en margarine - men klitte verdachtmaking aan laster. 't Is afgeloopen. Dit m'n zéér lief stuk, met z'n herinneringen aan 't Ellendigst van ouwe vrouwtjes en mannetjes, is in den doofpot geraakt. 't Misbaar over kunst en boter heeft 'n paar weken geduurd - en 't Gestichtsleven, in bescherming genomen tegen den onwilligen Paljas, bleef in naakste grofheid.

Wij auteurs-die-begrip-van-onze-taak hebben, die er geen kunst-eer in scheppen novelletjes, romannetjes, sonnetjes, aan te dragen, wij vervormen 'n wanstaltige maatschappij niet - we houden mee de toortsen, die lichten, beschijnen, opwekken - we hebben geloof en vertrouwen, vreugde en moed, moed bij 'n regen van vuil.

Bij tijden, is 't 'n dierbaar geluk 'n stuk te zien vallen...'

Op dit nawoord hoop ik nog eens terug te komen.

J.D.C.

Caesarberg.

Ik sta met vasten voet in stalen grond
en groeien voel ik me in de wijde luchten,
alleen! Mijn longen zwellen, breed-gezond
in 't zoeven van de zware windenvluchten.

Waai op nu! De aarde trilt van 't boomgeschok;
hun kruinen gieren als gezweepte baren;
mijn boezem zwoegt, mijn stem wil als een klok
dreunend door de zilvren ijlte varen

en zwaaien tot de zon een zegelied!
Zie! al de heuv'len staan in stillen luister
te blinken, heinde en ver, en in 't verschiet
vult bruine schauw de dalen met haar duister.

Hoe grootsch! Een ver getamp... wegstervend... uit!
De witte wolken gaan hun vreedge gangen.
Mijn oogen stralen en mijn hart ontsluit
zijn poorten voor 't onstuimigste verlangen.

‘Thans moet ge worden mijne bruid, Natuur!
Plooi op uw kleed en laat mij u aanschouwen!
Kom, zeg mij in een zoen van vlam en vuur
't geheim bemanteld in uw heilige vouwen!

Mijn lippen trillen, tot den kus bereid!
Mijn heerlijk lief, open uw fulpen armen.
'k Heb u zoo lang bespied, zoo lang verbeid:
Kom mijn slaapdronken ziel nu openwarmen!’

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Mijn lokken streelt ze in minnend liefgekoos;
heur gouden klankensneeuw komt nederzijgen,
Mijn hart wordt als een weekbedauwde roos!...
... Ik heb verstaan heur smarten... en heur zwijgen.

Leuven, 28 November.
HERMAN BACCAERT.

Avondzon.

De zon zinkt weg in zee... en langs de voren
Van 't zacht gegolf, nog sleept, zoo schitterend rood
Haar avondkleed: hoe heerlijk blinkt haar schoot
Vol rozen, die ons blozend tegengloren!

Nu glijdt teer-licht het lieflijk avondrood
Stil spelend over 't wieglend gouden koren
En kust de bloemenmondjes zonder storen
Heel zacht in slaap tot weer de morgen roodt.

Dra vliedt het licht de duisterende daken
Die hurken achter 't duin - het grauwt alreê:
Nog enkle rood-bepluimde wolkjes waken,

Die dalen nu omlaag en vallen neder
Als roô papaverbloemen op de zee....
- Nu slaapt de zon en morgen komt zij weder!

G.H.

Boekennieuws.

Mannenwetten, roman in twee deelen van Gustaaf Vermeersch, - Bandversiering van Herman Teirlinck - Uitgegeven door C.A.J. Van Dishoeck te Bussum in het jaar MDCCCCV. - Prijs ingenaaid, 5,50 fr.; gebonden 8 fr.

Berta, een meisken van een jaar of achttien, is met haar moeder van Staden naar Brugge komen wonen en wint daar nu den kost met op 't kantkussen te werken. Met de Brugsche foore doet ze een vrijer op, Seppen. Ze wordt er door verleid en bevalt, onder schrikkelijk lijden, van een zoon. Seppen erkent wel zijn vaderschap, maar toont niet veel lust om te trouwen; op den doopdag ontstaat er ruzie tusschen Seppen's ouders en Berta's moeder en ze scheiden woedend van malkaar. Berta en heur moeder dragen een jaar of vijf lang den zwaren last van de opvoeding van 't ziekelijk kind - en dan, wordt het op zekeren dag door Seppen gestolen, Berta spant een proces in, verroert hemel en aarde; niets gekort: volgens de wet (de Mannenwet?) is 't kind het eigendom van den vader. Berta is radeloos van wanhoop en verdriet. De troost komt van ‘meneer den onderpastoor’:

- ‘Mijn kind! de menschen zijn machteloos om je wonden te genezen. Hij alleen, die ze geslagen heeft, kan dat. De wetten die door de menschen gemaakt zijn’ (de mannenwetten?) ‘gaan onder alle opzichten mank, doch Zijn wetten zijn ondoordringbaar en alles komt ons ten goede. Bidt opdat Hij je niet tot de wanhoop laat afdalen, en als je dan redeliker zijt vergeet dan niet dat vele wegen leiden naar Zijn doel en dat Hij je 't voedsel zal geven dat je kranke ziele behoeft. Als je kind zal groot zijn dan zal hij het onrecht inzien, en hij zal vrijelik naar jou komen, die zooveel voor hem geleden hebt, en geen menschelike wetten zullen hem kunnen weerhouden:

Nóg liepen de tranen uit Berta's oogen, doch reeds blonken ze door 'n vreemde ieverglans, als zag ze verre visioenen; nog zwoegde heftig heur borst, doch van binnen lei zich reeds de kalmte van een overgankelike hoop.’

Ik weet niet of Vermeersch katholiek is of liberaal of socialist. Een feit is het evenwel dat hij zichtbaar bemoeid is om aan den kristelijken godsdients de plaats te geven die hem toekomt en die hij in 't leven der

Vlaamsche bevolking werkelijk inneemt. Dit blijkt uit het zooeven meegedeeld slot van zijn roman; dit blijkt uit de heele rol van den onderpastoor, de rol van een troostenden, raadgevenden, opbeurenden, liefdadigen priester; dit blijkt misschien ook uit karakter en gedrag van Berta, de hoofdheldin. Ik zeg: misschien. Want ik vrees dat sommige lezers op dit punt twijfelachtig het hoofd zullen schudden. Het geval is immers het volgende. Berta, is door geboorte en opvoeding eigenlijk een kind van den buiten; tot heur dertiende jaar woonde ze te Staden; sedert vijf jaar woont ze te Brugge, maar, onder het streng toezicht van heur moeder, blijft ze thuis en heeft weinig betrekkingen met de stad; ze gaat 's zondags naar de hoogmis, en, - wat stadsmenschen weinig doen - ze gaat naar de vespers; meer nog, ze gaat naar een klooster een retraite volgen; en al de wapens, waarmee ze de zonde in de gedaante van Seppen bevecht, zijn godsdienstige wapens - en tóch valt ze. Dit zal wellicht bij sommige lezers de volgende redeneering verwekken: ofwel was Berta werkelijk, innerlijk godsdienstig, en dan schijnt uit haar lot te blijken, dat geen godsdienstig verweer voor zonde kan behoeden; ofwel was heur godsdienstige doening maar gewoonheidsslenter, een kleed dat ze naar 't voorbeeld van moeder en van alle menschen zoo maar om het lijf droeg, maar dan wordt de kristelijke Vlaamsche bevolking gelasterd, want die is godsdienstig, niet uitwendig alleen, maar inwendig.

Gustaaf Vermeersch behoort tot de richting van Van-Nu-en-Straks en Vlaanderen. Hij heeft zich de taal en den trant van die richting eigen gemaakt en die ten dienst gesteld van een oorspronkelijk talent dat vrij wel zijn, tot nogtoe moeilijk bepaalbare, eigenheid handhaaft naast de speelsch-zwierige reusachtigheid van Streuvels en de stemmingsteere, overfijne voornaamheid van Teirlinck. Vermeersch heeft voorzeker een scherpen, persoonlijken kijk op de dingen rondom hem. Doch het komt me voor alsof hij de knepen nog niet volledig meester was om zijn zieningen zichtbaar te maken voor anderen. Hij geeft er zich mogelijk nog geen rekenschap van dat het niet voldoende is, of liever dat het verloren gewerkt is, al de deelen van een huis achtereenvolgens op te sommen en door een paar hoedanigsheidswoorden te kenschetsen, om dat huis-op-zijn-geheel beeldelijk te komen doen staan voor het oog van den lezer. Een dichter die wil dringen in het gebied van den schilder, mag niet uit het oog verliezen dat de middelen waarover hij beschikt geheel andere zijn dan die van den schilder, dat hij beschikt over woorden die op malkaar volgen in den tijd terwijl de schilder beschikt over lijnen en kleuren die nevens malkaar liggen in

de ruimte, en dat het bijgevolg voor hem steeds een stout bestaan is zich met zijn ongeëvenredigde middelen te wagen aan voorwerpen die van natuurwege dienen behandeld te worden door zijn kollega-met-hetpenseel. Doch hierop wil ik thans niet aandringen. Wat echter ontegensprekelijk een gebrek is in zijn roman, is het overdadig inlasschen van beschrijvingen die niet organisch opgenomen zijn door het geheel, en die in dat geheel niet kùnnen opgenomen worden, omdat zij z'n organisme zouden storen. Ze zijn doelloos, 't zijn parasieten.

Gedreven door natuurlijke neiging of misbruik makend van het gemak waarmee hij het doet of onder den dwang van die beide krachten tegelijk, zet zich Vermeersch aan 't beschrijven van alles wat hem daartoe 'n gunstige kans biedt: hoeken en kanten van Brugge bij maan-en bij zon, bij morgen- en noen- en avondbelichting, bij goed weer en slecht weer; kantwerksters in alle houdingen, zittend en staand en gaand, zwijgend en koffie-pratend en vooral kijvend; de kantkussens zelf, en de patronen en de blommen en de spelden en al wat tot den stiel behoort. Ik beweer niet dat het niet juist opgemerkt is of niet raak verwoord, maar veel van die beschrijvingen zijn geheel of ten deele ondoelmatig, staan buiten het logische plan, hebben weinig of geen betrekking met de wezenlijke kern. Ze zijn er zoo onnoodig en zoo te-veel als een derde arm, hoe volmaakt op-zich-zelf ook, voor den mensch. Daar is b.v. het tweede hoofdstuk van het 1e deel, waarin de gang van de werksters naar de koopvrouw verhaald wordt, dat met den roman: ‘Mannenwetten,’ geen uitstaans heeft en zonder letsel achterwege kon blijven. Of is Vermeersch mischien bezweken voor de bekoring om de kantwerksterswereld, die hij in *Klosjes, Klosjes* (zie Vlaanderen) al eens met zooveel geluk had beschreven, nu eens in al haar volledigheid af te handelen?

Men ga nu, om Gods wil, niet denken dat ik dit boek opzettelijk wil bedillen en kleineeren. Indien het geen merkwaardig werk was, zou ik zooveel inkt niet willen verspillen, om er de gebreken van aan te toonen. Het is 'n boek vol, weliswaar onverkwikkelijke, pijndoende, wellicht eenzijdige, maar toch ware, goed-geziene en goed-geteekende werkelijkheid, een boek met goede bedoelingen en wijze levens lessen, 'n boek dat eer doet aan de jonge kunst van Vlaanderen en van Vermeersch nog veel schoons laat verwachten.

J.D.C.

Oud en Nieuw. - Keus van Nederl. Leesstukken door Joris Delaere, leeraar aan de Normaalschool te Thorhout.

Deze bloemlezing van den heer Joris Delaere, verdient heel zeker den

luiden welkom waarmede ze in de onderwijswereld werd onthaald. Vooruit en vooral laat het gebruik van die bloemlezing een ruime, breede vrijheid aan den leeraar, in zake keus en methode. Vervolgens zijn al de stukken door den band goed gekozen, en beantwoorden ten volle aan het pedadogisch doel dat hun keus verwekte. Hier en daar vraagt men zich wel eens af, met welke bedoeling een of ander nummer (zie bvb. n^{rs} 28, 40, 65) werd opgenomen; maar die kleine vlekjes zijn ruimschoots vergoed door de weelderige keur van schoonheden uit Gezelle, De Mont, Cuppens, Vanhaute, Van Langendonck, Rodenbach, Streuvels, Verriest, Dostel, De Clercq enz., om maar van de jongere kunst te spreken, die in het boek ruimschoots vertegenwoordigd staat.

Dit eerste deel, van een werk waarvan de voortzetting heel zeker vol verwachting wordt te gemoet gezien, behelst alleen verhalen en beschrijvingen. De volgende deelen die dus hoogere lyriek en hooger proza moeten omvatten, zullen een smaakvoller en vollediger keus nog toelaten, uit het werk van hen die tot nog toe al te zeer uit en buiten ons Katholiek onderwijs gebleven zijn.

A.B.

Licht en Leven, gedichten van L. Adriaensen S.J.A. Siffer, Gent, 1905.

Hierover schrijft A.D.M. in Biekorf:

Het opschrift van L. Adriaensen's verzenbundel diende te zijn ‘mengelingen.’ Dit boek bevat immers eene verzameling gedichten van allen aard en trant zorgvuldig bewaard en opgesloten sedert een aantal jaren en eindelijk geboekt en uitgegeven. Fraaie kinderlegenden, romantieke beschouwingen, min of meer welgelukte omwerkingen van uitheemsche proza- of dichtwerken, schoone helklinkende Kempische liederen, eenige diepgedachte bespiegelingen, vertrouwelijke aanroepingen tot God en Onze Lieve Vrouwe, zelfs hier en daar moderne zinnebeeldige zielsvertolkingen en tot slot twee drie gelegenheidsstukjes. ‘Licht en Leven’ zijn nochtans te vinden in de verzen die doorgaans licht en levendig van trant en niet zelden kloek van spieren en rijk van klanken.

Leuven. - Drukkerij Bomans en Vanbrusselen, Parijsstraat, 8r.

In memoriam II.

I

Die stem heeft ook mijn wereldsch liefdeweenen
Gelouterd en van 't aardsche en 't kleine ontdaan
En trok mijn ziel binst schoone nachten henen
Omhoog waar sterren heerlijk-glanzend staan.

Nog hooger dan die flonkerende lichten
Heeft nu mijn hartevriend zijn vorstenwoon.
Zijn blik weidt in de hemel-vergezichten
En op zijn hoofd draagt hij een gloriekroon.

Nu mag zijn ziel in vreugdewonne baden,
Zich laven aan een eeuwge Liefdebron
En Schoonheid, die zijn stoute geest nooit raden
Noch in zijn schoonste droomen denken kon,

Mag hij aanschouwen door alle eeuwigheden,
Genieten wat God zijn geliefden geeft
En wat hij hoopvol in zijn sterfgebeden
Met pure lippen afgepreveld heeft.

O, die gedachte komt als lenteregen
Het branden koelen van mijn klagenswee
En zoenend draag ik langs mijn stille wegen
Het beeld van zijn apotheose mee.

II. Rouw.

Mijn hart heb ik in rouwkapel herschapen
Binst droeve nachten als ik niet kon slapen,

Voor 't lijk van mijn geliefden vriend in smart
Een sarcophaag vervaardigd in mijn hart.

En aan de wanden hing ik doodsieraden
Festoenen somber, zwarte rouwgewaden.

Mijn lijdensbloemen heb ik om de baar
Geplaatst in aaklig-droeve en stille schaar.

Daarrond heb ik een kaarsengloed doen stralen
En 't vlammen van mijn liefde erop doen pralen.

'k Heb immeraan gebeden en geklaagd
En de eeuwge zaligheid voor hem gevraagd.

Begonnen rouwebloemen dan te tanen,
Ik heb ze weer bevochtigd met mijn tranen

En 'k heb geluisterd menig droeven nacht
En vruchteloos zijn liefdewoord verwacht.

Zijn lijkbaar heb ik in mijn hart gedragen
Als eeuwig rouwbeeld door mijn stille dagen.

III. Een wandeling.

We gingen in den stillen avond beiden,
In heilige beroering trilde ons hart.
Het menschenleven is een zang van lijden
En elke dag een stroof vol diepe smart.

Toch baadden dan ons zielen vreugdedronken
Als in een zee van teere zaligheid.
De sterren in een gloriestralen blonken
Aan klare lucht in grootsche oneindigheid,

Zoo schoon dat nooit geen mensch 't zou durven droomen;
Soms viel er op de rustende aarde een neer
En liet een lichtstreep na tot in de boomen
Die als een roerloos-luistrend reuzenheer

Aan verren horizont te waken stonden.
Zoo gingen wij, de blikken en de ziel
Ter lucht gericht en diep-getroffen konden
We al 't lieve dat er uit de sterren viel

In onze harten, nooit genoeg genieten.
Wij gingen in de kalme, zachte rust
En lieten ons gevoel ten hemel schieten,
De stoffelijke wereld onbewust.

De heilge stilte durfden wij niet storen
Want alles was zoo stil - zoo innig-zacht
Woei 't windeke in de boomen en het koren,
Zoo plechtig was 't mysterie van den nacht!

De stille, stille symphoniënklanken
Beheerschte plots de wondre nachtegaal
En strooide in lichtend-laaie tooverspranken
De pracht uit van zijn rijke liedrentaal.

En velden, straten, boerenhuizen, boomen
't Lag alles dun-befloersd in schemering
Gelijk een beeld van lieve, lieve droomen.
Dan stortten wij in lippenpreveling

Den rijkdom uit van ons devoot aanbidden
En met de wierookwalmen uit de wei
Klom ons gebed ten hemel op. Zoo midden
Al 't heerlijk-schoon der schepping gingen wij.

Nu mag mijn vriend die 't stralend stergewemel
En al dat nachtschoon in verrukking zag
Aan de ongeschapen Schoonheid in den hemel
Zijn ziel verzadigen bij nacht en dag.

Toch leef ik in mijn eenzaam-droevig leven
Zoo innig-graag met die herinnering
En 's nachts, de blikken naar de lucht verheven,
Denk ik op hem, in lieve mijmering.

IV. Grafbloemen.

De schoonste bloemen wil ik planten op zijn graf:
Een blanken leliekrans om zijn zoo zuiver leven,
Een rozentuil omdat hij mij zijn liefde gaf.

Die wil ik elken dag in rouw besproeien gaan
Opdat zij groeiend aan zijn kruiske mogen kleven
En door mijn liefdezon vol mooie bloemen staan,

Mooi als de deugden van zijn edel jonglingshart,
Opdat hun geuren eens zijn needrig graf omzweven,
Frisch als de deugdengeur uit al zijn levenssmart.

Ik wil ze groeien doen in vruchtbare eenzaamheid
En door mijn lieve zorg hun grooten wasdom geven -
Symbolen van zijn liefde en van zijn heiligheid.

GABRIEL VERBORGHT.

Roza Weiland.
(Hoe 't Mei werd.)

Westwaards ten einde het Gravenwoud, daar waar het dorp zijne laatste weiden uitsluiert over de verste heuvels van Vlaamsch Brabant en groote drieste olmentrossen ineens opwoelen tegen de wachttorens van een oud burgslot, ligt de Hoogpoort met haar wijde bouwen en verrestrekkende stallingen, heerschend in gezetelde pracht over haar rijke landerijen en 't veie weiland in het ronde.

Aanvankelijk, en lang voor dat de Weilands hier overkwamen uit den Duitschen Elzas, was de huidige hoeve eene vermaarde abdij van Kanunnikessen en lang nog na de verjaging der nonnen had zij haar eigenaardigen stempel

behouden in de streek; maar, sinds het oude kasteel met al het omliggende verbeurd was en de d'Arconati's inwoonden op Gaesbeek, was het toenmalig klooster zoodanig verbouwd en veranderd dat er van de vroegere omheining niets meer overbleef dan eene oude, grimmige schuur met bemantelde vensters en de hooge, plechtige poort met haren oorspronkelijken spitsboog die de hoeve steeds doopen bleef bij het jongere geslacht.

Van uit het Walenland zag men de Hoogpoort liggen 's zomers in de zonne en hoever hare bunders strekten langsheen den Brusselschen spoorweg wist niemand gereedelijk te zeggen in den omtrek.

Derwaards waren de Weilands toegeland in een tijd dien niemand zich herinnerde op het dorp; ook wist men van de grootouders niet veel te vermonden tenzij dat ze tot hunnen dood stokstijve ongedoopten gebleven waren en daarom begraven lagen op het heidenkerkhof, dat de eerste Weiland een machtigschoone man was die veel bier dronk en met zijnen bruinen hengst dwers door de staande terwe reed bij oogsttijd, dat de oude pachteresse zooveel goud droeg als al de andere vrouwen van het dorp en dat Ludwig, de vroegere peerdenknaap, groote wagens graan gevoerd had naar Sedan onder den grooten oorlog, zoodat de Hoogpoort bijna ten onder was na 't jaar '70. Dit en andere dingen wierden nog verteld, en wat men er altijd bijvoegde was dat de oude Weilands van in den beginne grooten praal voerden en buiten hun verkeer met de kasteelbewoners slechts schaarsche betrekkingen aanhielden in de streek. Daarom werden ze ook met schuinsche oogen aangezien van de lagere pachters en dat de oude veete met het Neerhof zelfs nu nog niet was uitgevochten, werd wel eens in 't genipte verteld ginder beneden in het dal.

Maar de huidige pachter was een zachtzinnig man die alles zonder stoornis begaan liet en, van af den tijd dat hij met zijne nieuwere bouwstelsels telken nazomer ontzaggelijke

koornmijten stapelde over zijne bunders en zijn beruchte hengsten op al de kasseien draafden, was hij zoo feitelijk de heer geworden van de landstreek, dat sommigen in hert gejuicht hadden om de rampen die de hoeve hadden geteisterd in den laatsten zomer..... Want de zomer was nu heen en drukkendstil, midden in haar doffe vijvers, lag de Hoogpoort in de pijnlijke verlatenis van 't afgaande jaar. Van na de dood van Ida Weiland was ze schier van uitzicht niet meer veranderd en, of velen meêleden om den rouw van den kasteelpachter, had men op Ter Eyken en andere hofsteden het late bamiswerk gestaakt en stilaan zweeg alle bedrijvigheid in het lagere dal en de verdere dorpen.

November was nu aanstaande.

Al een tijdeken kwam er geen glimpeken licht meer liggen over de wouden van Gaesbeek, en nu de kleurlooze dagen hun lijze schreden begonnen te gaan over de leege akkers en alle avonden met dezelfde mysterieuze gebaren verdwenen in 't vage Westen, kon men duidelijk het weer aanzien dat de vriestijd dees jaar hard zou zijn en vreeselijk lang moest duren. Met hun gewone weerschranderheid hadden al de dorpelingen alras den keer bemerkt van het getij en, daar men nu gaarne droef was om de laatste voorvallen, doemde het beeld van den winter langzaam en grijnzend op in alle herten zonder bewust verzet of voorbarige stoornis van wege de lieden.

En toch, al werd er sinds lang verteld in de huizekens dat het oolijke weer nakend was met zijn gewone sterftens en al de somberheid van het booze seizoen, al plaagde men er zich onderling mede rond al de heerden, toch had niemand het geloofd in de geheimste diepten zijner ziel... want als de Zon nu al zoolang dood was en weg van over de dorpen, als de Hoogpoort maar steeds zwijgen bleef en er ook al verteld werd dat Roza Weiland te bedde lag, als later die moord gebeurd was op dat verre gehucht en er alle nachten fletsche

lichtekens kwamen dwalen over de meerschen, was er ineens eene schielijke verstomming over de streek gegaan en eerst nu werd het voelbaar voor allen dat de slechte winter daar was... en dat er ging kwaad woekeren in de hoofden en rondwaren allentwege over 't land....

Roza Weiland was feitelijk wel krank.

De gedaagde lieden hadden het eerst mijde geloofd, maar als de jonge dokter, nu geregeld naar de Hoogpoort reed en het ruchtbaar werd dat de jonkvrouw van het kasteel schier gestadig op de hoeve bleef, geraakte de zaak buiten twijfel en de vrouwen kregen het druk op al de dorpels tot de eerste koude al de klappeien in hun stegen joeg en de deurkens dicht sloot voor ettelijke dagen.... Want zonder het te weten was men nu in 't herte van den Winter.... December en Januari klopten aan ruw en korzel, en steeds grijnender steeg de levensnood in de gemoederen met het afnemen van het licht en 't bijster grinniken van vorst en sneeuwjacht.

's Morgens te zessen, als het Zoniënbosch nog vol mysterie lag aan de verwijderde kimmen en de eerste exprestreinen achter het woud wegdommelden naar Bergen en Frankrijk, togen de mannen in lange onduidelijke groepen naar het kasteelgoed en het vreeselijk zwoegen begon bij 't eerste klaren van den dag. Norsch en ruw kapte men in de splijtende wortelkorsten en, als de eiken jammerlijk neerstortten in het krekkelend schaarhout, stonden de zwoegers enkele stonden over hunne houweelen en beluisterden wellustig 't geraas der voeders en de martelie der peerden die ginder verre de boomen sleurden uit de diepten van het woud. Zoo duurde het lange weken en 's avonds, als de verschrikkelijke donkerte het dorp inbrak langs heg en hagen, kwamen de mannen uit het boschgoed steeds wild en zwijgend; vooraan de schokkende hotsen, mysterieus schrijvend in de duisternis; daarop de stroeve mannen met hun breede hoeden en blekkerende bijlen en achteraan hinkten de peerden, gansch

ingeslonken van den arbeid, en koppeknikkend, met losse hoefijzers, klepten zij de nood over de landstreek....

Januari en Februari waren zoo voorbijgeraakt en Meerte kwam met haar loensche vlagen en haar tijdelijk goed weer.

Er was nieuws op het dorp... ‘Hebde ze gezien?’

Ja zij hadden ze allemaal gezien. Roza Weiland was naar de kerk geweest 's Zondags, marmerbleek in heur sombere rouwkleeren; in 't portaal had ze stil geknikt tegen Edmond Delcour en daarop was ze met de kasteeldochter in volle vaart opgereden naar Lauwende. Dien ganschen dag bleef de zon over de verwaterde meerschen hangen en 't feit werd fel besproken op de dorpels van al de huizen.

En nu was de winter voorgoed voorbij en 't booze weder... De Mei ging naken...

Van half April was de zon dagelijks gekomen en stilaan werd ze voller en machtiger met het groeien van het jaar. Men had het afgezien iederen morgen. Rond vier en half, als de hanen aan 't kraaien gingen op al de hoeven en achter den kasteeldreef de eerste voerwagens over den Bergschen steenweg rolden, teekende een lichte, bleekrozige kim over het Gravenwoud en, naarmate ze geler uitscheen en er meer goud in kwam trillen, vloeiden heel langzaam lange waasblauwe strepen door de witte sluiers der weiden tot aan de Maalbeek en de diepere landen.

De morgen lag nu uit allentwege in de volle heiligheid van zijn mysterie... Geen stemmeken was er hoorbaar... geen trilling, niemendal, als ten ware iets, lijk 'n verre muziek waar men naar luisterde en die optrok met den nevel over de vijvers en het slapende weiland. Het woud stond nog gansch vaag en verwaterd en donkere, onduidelijke trossen woelden op rond de torens der burgt. Verder, waar de eiken stonden, lag reeds eene gelende wittigheid en hooger, aan 't uiterste einde van het landgoed liep een doffe blauwfloeren streep van beuken tot aan den spoorweg en de lagere weiden te Westen.

En als het zoo enkele minuten geduurd had, als 't jong gevogelte in zijn eerste ontwaking vreemde tonen begon te slaan met de nachtegalen, ging er stillekens een heel lichte, nauw merkbare trilling over het koren en een nieuw verschijnsel tooverde op de heuvelen... De lichtstreep vloeide nu uit op de hoogten tot Pede en Gaasbeek en zoover de deining der velden liep speelden teere gouden vingers op de verre kimmen der landerijen. Daar waar er koren stond en bedauwde groente, tokkelden ze ongestadig in weg en wedergaan en, boven het wemelend diamantgeflonker, zag men bij wijlen als lichte blonde haartressen vlotten die dan weer verdwenen na enkele stonden.

En als 't naar vijf uren toeging werd de lucht feller en feller en, naarmate de strooming van den wordenden morgen 't koren meer deinen deed en de muziek in heldere tonen opklaarde in het woud, trok de nevel in langen plechtigen zwaai op tusschen 't vage geboomte van 't laagland en ging dan eenigen tijd hangen boven de blauwe daken van 't Neerhof. Over de beuken aan den horizont strekte nu een wijde sluier van teere, lichtpurperen zijde en lange gouden strepen liepen er in uit steeds klaarder en klaarder. Waar er water op de kruinen lag wemelden er stille zilveren vlekjes over op heel de wijdte en streelendzoet in eene aanraking van oneindige zaligheid vloeide het lichtroode van den morgenhemel tot over den mantel der beuken, wijl lager af, in 't hert van het woud, de eiken zich openspreidden in vinniger goudglans en met toenemende geweld van groen de olmen opwoelden tegen de wachttorens...

En overal op de heuvellijnen, van de Hoogpoort tot de bosschen van Hal en verderaf, speelden de gouden vingers gestadig voort... De luchtstroom golfde voller en voller over 't koren als een breede harmonij van leven en liefde en ginder verre, heel verre over 't Zoniënbosch en op de laatste heuvels, ontving de natuur den eersten kus der Zon in de heilige stilte van den dagenden morgen....

Beneden in het dal kwam er nu beweging op de hoeven. De luiken van al de huizekens waren reeds open en, als 't eindelijk vijf uren bonsde uit de galmgaten van Lennick en het kloksken van Gaasbeek lachend zijn wederwoord riep lijk een ontwakend meisken, steeg de Zon met nen ontzaggelijken sprong over het geboomte... Heel de beukenlaan waaide ineens uit lijk een feestvaan van helbevlamde zijde... Het eikenbosch sloeg toe en open beurtelings in eene ketterende laaiing van goud en helle diamanten... Groote speierende lichtfuzeëen boorden plots in de dampende olmenbergen en eene diepe, sidderende zwijmeling lag 'n stonde over heel de landstreek.

De Hoogpoort blonk nu ineens uit op den Kloosterberg, tronend in onbedwongen macht over de dorpen.

Diep in de delling lag de hoeve der Delcours met haar vijvers en haar weiden. Van op den berg zag men duidelijk de meiden over de kassei pletsen met hun gudsende melkkuipen en de laatste peerden snuivend uit den stal komen op de binnenkoer.

Op de hoogten van Lauwende stonden reeds de groote knapen in heele benden, lijk zonnekrijgers, op de akkers en verder, waar de laatste koolzaadvelden in lichtgoud uitzwommen en waar andere dorpen begonnen en andere menschen woonden, vochten de peerden met breede borst en gestreuvelde manen tegen het geweld van den jongen dag. Beneden in het dal dreven nu langzaam groote benden vee uiteen en de koeiers van al de hoeven gaven aan malkander hun wederwoord met hun djakken en zongen hun leute wijd uit over het dorp en de vijvers.

't Werd nu voelbaar dat de Mei aanstaande was en dat het goede jaar ging komen....

T. STEPPÉ.

Ultima ratio.

Gister, onverwachts, ontmoette ik
'n gewezen studiemaat,
die - na menig ander dwaasheid -
eindlijk nu op trouwen staat.

Daar ik somtijds den hebreeuwschen
Canticum gelezen had,
meende ik, dat 'n vrijersziele
vol geheim gevoelen zat.

En ik vroeg dus - meer of min *pro forma* - welk mystiek gedacht,
hem het beeld van zijn *dilecta,*
meest *in petto* medebracht.

Hij bekeek me, half verbaasd om
mijn onnoozelheid en sprak,
binst dat hij, met blauwen rook, 'n
turksche sigaret ontstak:

‘Ik beken u geren, dat zij
dom is en - van bij beschouwd -
leelijk, trotsch, verwaand en koppig,
maar...., 't is al gedekt met goud!

OM. K. DE LAEY.

Professors.

Ik wachtte niet lang om voor mijn geld zooveel lessen bij te wonen als 't maar mogelijk was.

Het spreekt vanzelf dat alle leeraars, behalve hun doktors-en professorstitel, ook nog een familie- en voornaam dragen; doch ik wil bescheiden zijn, en op het voorhoofd van de Berlijner Salomons het naamloos cijfer stempelen dat in groote zwarte strepen de deur versiert van de zaal waarin ze hun wijsheid verkondigen.

Nummer 13, met een weelde van zwarte haarkrullen en een gezicht als een spraakkunst, tracht zijn allerernstigst auditorium te begeesteren voor de Geschiedenis der duitsche Schrijftaal ‘in kultur-und litteraturgeschichtlichem Zusammenhang.’

't Schijnt dat de duitsche dichters uit de middeleeuwen lang zoo verstandig en eensgezind niet waren als de dichters en prozaschrijvers, die thans het geluk en de eer hebben te leven onder den keizerlijken staf van Wilhelm II.

Nu springt de Kaiser op zijn troon, zet 'n arendshelm op zijn alwetend en almachtig hoofd en doet aan al zijn onderdanen van Europa en elders, in een ‘schwungvolle Rede’ kond: dat van dìen dag van dìe maand af de h in ‘Unterthan’ zal geschrapt worden, dat ze evenwel in den onschokbaren, door den God der heerscharen voor eeuwig bevestigden ‘Thron’ zal blijven, dat tot zuivering en instandhouding van het ‘Deutschtum’ alle uitheemsche letterteekens, als daar zijn y, ph, c, onmeedoogend over de grens gebannen worden en vervangen door de echtduitsche, vaderlandsche i, f, z, k, dat..... Ja, nu is 't een gezegende, eendrachtige, onderdanige tijd.

Maar in de middeleeuwen ging het er erger toe dan bij den toren van Babel: geen wet, geen regel, volkomen anarchie. Die eigenzinnigaards van middeleeuwsche dichters hadden elk een stelsel van uitspraak en spelling, en ze hielden er aan vast, koppig en dwars. 't Was genoeg dat de eene *e* schreef, de andere schreef *ee*; en waar de eene beweerde dat er een *d* moest staan, zette de andere een *t*, terwijl een verzoeningsgezinde derde beide partijen zocht te bevredigen door te schrijven *dt*. Doch de meesten kantten zich zelfs tegen hun eigen stelsels, en bot tegen alle gezag, wars van alle be-regeling, schreven ze dwaas en blindelings weg nu eens *e*, dan weer *ee*, of *t*, of *d*, of *dt*, of *tt*, en honderd tuchteloosheden meer. Niet eens met de scheidings- en koppelteekens der zinnen gewaardigden ze zich om te gaan zooals 't betaamt, maar verschopten, verkaatsten en verkegelden ze dat het zonde was en jammer om aan te zien.

Deze en veel andere gewichtige dingen meer verhaalde ons nummer 13 met verstandigen blik en eentonig-schorre stem tot verrijking van onzen geest en ontroering van ons hart, tot eer van Duitschland en tot het heil van het gansche menschdom.

Nummer 22, een fiksche kerel met blauwe oogen, blond gescheiden haar en blonden, ‘keizerlijk’ gewribbelden snor, wijdde ons in, door zijn voorbeeld en zijn leering, in de geheimen, knepen en kunsten der Philologische **W**etenschap.

Hij leerde ons, al oogskens trekkend, hoe men 't aan boord leggen moest om op echt-Wetenschappelijke wijze een oud handschrift of een ouden druk uit of heruit te geven.

Neem een tekst van zoo weinig letterkundige waarde mogelijk; schrijf hem nauwkeurig af, vooral zorg dragend de schrijf- en drukfouten, hoe kennelijk en storend ook, met heiligen eerbied ongeschonden over te nemen; verklaar dan met behulp van een duur, veel- en dikdeelig woordenboek

een zeker aantal min of meer zeldzaam voorkomende uitdrukkingen en vergeet voornamelijk niet die uitdrukkingen, alweer met behulp van gemeld woordenboek, te omsingelen met een schaar ‘parallelstellen’ uit den te-verklarenden tekst of ook uit andere teksten; vervaardig ten slotte een inleidíng, waarin lengte en breedte van 't handschrift met centimeters en millimeters aangegeven wordt, waarin de scheuren en inktvlekken gewetensvol opgeteld, beschreven en zoo mogelijk gefotografeerd worden, waarin vooral de bibliografie niet ontbreke: een alfabetische lijst van al de geleerden en ongeleerden die in boeken, tijdschriften of dagbladen den uit-te-geven tekst behandeld, mishandeld of ook maar vermeld hebben, met volledige opgaaf van titel, datum, uitgeversfirma en bladzijdental - niet den inhoud, vermits geen mensch al die dingen kan lezen.

De rest is bijzaak.

Indien ge nu zelf een slordige taal tracht te schrijven, en allen zweem van goeden stijl vermijdt, en uw werk op slecht papier drukken laat, en den verkoopprijs berekent tegen ten minste 5 pfennig per bladzij - dan moogt ge u op uw lauwerbed te slapen leggen in de zalige overtuiging dat de Wetenschap door uw toedoen een stap is vooruitgegaan.

Nummer 42 is een drollige kwast. Gestalte en voorkomen doen denken aan een eiketronk, hard en ruw. Hij heeft zoo half 'n stierenwezen: ongekamd haar, dikken korten knevel die als verward vlotgras over zijn lippen hangt, stem als een doove ratel, oogen... Ja, die heb ik nooit gezien, want zijn lange wimpers hangen er steeds voor als een store die schijnt niet te kunnen opgetrokken worden. In elk geval zijn ze geweldig bijzichtig, zoodat hij alle oogenblikken met zijn barschen kop in zijn hoop ‘fichen’ duikelt, wat hem nog meer op een stier doet gelijken, want ik meen telkens dat hij ik weet niet welken ongezienen stalknecht op zijn horens wil scheppen.

Vier maal per week vergast hij zijn toehoorders, een stuk of twintig in getal, op Goethe's Leven en Werken.

Hij weet alles van Goethe en nihil Goethiani a se alienum putat.

Hij weet wanneer hij 's morgens opstond, hoeveel kopjes koffie hij dronk, hoelang hij ging wandelen en langs waar, wanneer hij 's middags at en hoeveel, en wat zijn lievelingskost was; hij weet wat voor hemden hij droeg en hoe dikwijls hij van hemd veranderde, hij weet de maat van zijn schoenen en de lengte van zijn wandelstok en hoe de ringen waren die hij aan zijn vingeren droeg. Niet alleen van Goethe weet hij alles, maar van al de menschen waarmee Goethe in betrekking kwam, bijvoorbeeld, van al de meisjes wier hart door Goethe gebroken werd.

En deze onuitputtelijke kennis van Goethe's leven brengt hij te pas bij 't verklaren van Goethe's werken. En deze verklaart hij zooals een vrome kloosterling uit de middeleeuwen de Schrift moet verklaard hebben: met een heilige huivering. Want Goethe is voor hem de mensch-bij-uitnemendheid, neen, meer dan dat, hij is een heilige, een halve god, een god. Alles wat hij zei, deed of liet is goed, schoon, bewonderenswaardig: hij is het voorbeeld dat men aanstaart, bewierookt, navolgt. Alles wat hem raakt is heilig: een kostbare relikwie. Weimar is een gewijde plaats, een Mekka waarheen men bedevaart. De boer die het wagen zou aardappelen te planten op den Friederike-heuvel te Sesenheim verdiende een banbliksem, zooniet den dood. En indien nummer 42 geweten had met wat ongeloof ik zijn Goethe-evangelie bejegende en met wat heiligschendende gevoelens ik mijn ziel bevlekte - hij had mij voorzeker als een giaour uit zijn tempel gedreven.

Nummer 47 wordt belegerd door de studentinnen. De eerste drie banken zijn een wemelende bloemhof van witte en rozige toiletten. Ik zou bijna durven wedden dat hij ongetrouwd is. Hij ziet er nog jong genoeg voor uit. En leelijk is hij niet met zijn gedrongen gestalte, zijn vol gezicht, zijn zwarten kortgeschoren baard die als een breede

band van 't een oor naar 't ander loopt, en zijn potzwarte oogen.

Terwijl hij daar zit te peroreeren over de Geschiedenis van den duitschen Roman maakt hij nochtans een komieken indruk: hij durft zijn volk niet bekijken, hij draait zijn hoofd van links naar rechts en laat zijn blik gedurig en altijd opnieuw een halven kring beschrijven waarvan het een uiteinde de witte muur is en het andere het venster met de groene kastanjeboomen erachter, en hij wacht daarbij altijd zoolang van adem te halen dat al zijn volzinnen beginnen met een sforzando en uitsterven in een onhoorbaar pianissimo. Heel zijn voordracht, die allegrissimo voortholt is een eindelooze reeks decrescendo's. Zoo: enz.

Veel bepaalds is er niet uit te rapen: ik hoor wel dat er aldoor spraak is van ‘weltanschauung’ en dat spreker liefhebbert met een aantal woorden als ‘individualismus’, ‘pessimismus’, ‘uebermensch’, ‘psychologisch’, ‘historisch’, dat in alle orden en wanorden zwermt en zwirrelt maar nooit uit zijn rede verdwijnt. Ware 't niet dat hij van tijd tot tijd opveert van zijn stoel en met een zenuwachtig gebaar een eigennaam en een jaartal krijt op het bord achter zijn hoofd, geen levende ziel zou vermoeden dat hij een ander romanschrijver op de tong heeft.

Het puik, de bloem der professors is nummer 32.

Dat is echte Rijnwijn tegen de anderen schotelbier.

Hij leest vier keer per week over de Geschiedenis der duitsche Letterkunde: Van de Romantische school tot Heine, en dat voor een menigte van ten minste 300 toehoorders, juffers en jongeheeren, mannen en grijze dames, konterbont dooreengesmeten, zittend waar ze plaats vonden.

Hoe ik dien man moet beschrijven, weet ik niet. Hij komt binnen, hangt stok en slappen hoed àan een haak, steekt de ‘Neue Freie Presse’ àchter den haak, stapt de tree op van zijn gestoelte en blijft staan - andere professors zitten. Er is niets bijzonders aan hem - tenzij

misschien zijn gladgeschoren grijze kop en zijn donkerblonde snorbaard. Maar uit heel dat wezen, uit heel die doening straalt er zulk een vroolijke, losse, gulle rondborstigheid die dadelijk inneemt, dat het is of er bij zijn binnentreden een zonnestraal, wat zeg ik, de heele zonne zelf van achter de wolken schoot. Hij kan daar zoo ongedwongen staan en zijn duimen onder de mouwen van zijn ondervest steken, en met zijn volle, malsche basstem - die zelfs, bij openstaande ramen, een voorbijschetterende regiments- fanfaar overheerscht - kan hij zoo gemakkelijk en afwisselend de heele toonladder opklimmen en afdalen, dat men uren lang met oogen en ooren aan hem zou vasthangen.

En dan eerst zijn les! Willem Schlegel teekent hij me daar te voeten uit, zoo dat ge hem lijfelijk voor u ziet, in een paar voordrachten zonder ballast van eruditie, maar niettemin gedrenkt met zaakkennis uit de eerste hand, met teekenende aanhalingen, met verrassende zijlingsche blikken op tijd en omgeving, met grondige, rake oordeelvellingen en dat in een taal zoo kernig, zoo pittig, zoo kleurig, zoo door en door humoristisch in den besten en wijdsten zin van dit woord - dat het waarlijk is: een wellust, een voluptas.

Voor duitsche professors bestaan er geen ‘intruus’. Zoo kon ik op een dinsdag morgen, kwart na den achten, ongestoord plaats nemen onder de veertig tot vijftig protestantsche theologanten die wachtten op de komst van hun wereldberoemden meester... nummer 36.

Hij kwam.

Een middel-gestaltig, rank, gepitteleerd manneken - hij weegt maar een pluim! - smalle kop, spitse gebrilde neus, hoogopstrevend blond haar dat met een vooruitspringende tong zijn bewegelijk, kaalgestudeerd voorhoofd in tweeën deelt. Met zijn lange, dunne, voorzichtige vingeren legde hij zijn papieren open en dan begon hij. Zijn stem klonk heesch.

Ik weet niet of ze steeds zoo is. Misschien lag het daaraan dat hij zooeven een uur lang gesproken had in het groot auditorium, waar hij voor een vierhonderd ‘Studierende aller Fakultäten’ voordrachten houdt over de geloofwaardigheid der evangelische verhalen. Maar boeien doet hij. Met zijn gemakkelijken handel, zijn lossen toon, zijn flitsenden blik, met zijn gewoonte om de toehoorders rechtstreeks, haast persoonlijk aan te spreken, met dien laisser-aller die hem veroorlooft ook al eens zijlings op den hoek van zijn lessenaar te gaan zitten - neemt hij al die luisterende zielen gevangen. Ik had het getroffen: hij sprak over een belangrijk onderwerp, over Paus Bonifacius VIII en zijn bul Unam Sanctam. Daar kon ik vaststellen dat die man een verbazende kennis heeft op 't gebied van Schriftuur en geschiedenis, dat hij een geestig man is - maar tevens ook dat Voltaire in hem herleeft, dat hij een onheilstichter is en dat zijn onweerstaanbaar doorbrekende Pauzenhaat de feiten al eens verdraait en de regels der logica onbarmhartig mishandelt.

Eer ik naar Berlijn kwam, noemde ik nummer 36's naam met den hoed in de hand: want heel de godgeleerde wereld van België had mij eerbied ingeboezemd voor zijn wetenschap - maar sedert ik bemerkt heb dat deze man zijn voordracht kruidt met spotternij, met venijnigheid en belachelijk-makerij waar hij te doen heeft met bitterernstige dingen, begin ik allengskens te twijfelen aan de ‘Voraussetzungslosigkeit’ en het objektiviteits-monopolium waarop protestantsche geleerden zoo gaarne roemen, en ik zet mijn hoed weer op..... Het is geen groote kunst gelijk te halen bij een auditorium van jongelieden, die door hun Katholiekenhaat te blind geworden zijn om gewaar te worden dat er onder een geestigheid een drogreden schuilt. Oogskens trekken en medelijdend de schouders ophalen kan doen lachen - maar bewijst niets.

(*Uit de Reistesch*.)

J.D.C.

‘Arme Dolf!’

I.

Een laffe zomeravond.

Te mild gunde de Julizon aan 't rood der daken, aan 't vaal-wit der gevels, aan 't grauw der straatsteenen een bestendig stortbad van verblindend licht en bradende hitte. Blozende en opgedrongen van al dat geweld is ze weggezonken, hare gloeiende, groeiende vuurschijf eene laatste maal spiegelende in de blakend-roode ruiten der hoogste vensters.

..... 't Is duister in 't steegsken.

Twee vuile, vale rijen huizen duwen loomelijk de opgezogen daghitte de straat in; en met die hitte allerhanden walgelijken wasem. Half-zichtbaar komen afgetobde mannen, vadsige vrouwen op het voetpad liggen, tegen de deurstijlen leunen. Tusschen de warme gevels woelt de zwartende schemer, rumoert de lauwe lucht: De wilde luide vreugd van honderden krielende kinderen schatert en gilt. Nu en dan barst er een lach los, die geweldig en slepende wegrolt, uitgebraakt door den schaduwenhoop op het voetpad, tegen de deurstijlen, waarin ruige gezichten, opene monden, bloote halsen, morsige armen onhebbelijk wemelen.

..... 't Is nacht.

Twee gedaanten fluisteren nog onder de waggelende vlam van 't eenige gaslicht; een slot klapt vast; door de verte rolt de rammel van een rijtuig.

..... Middernacht.

Niets meer.....

Diep in 't steegsken, op een kamerken, alleen, zit Dolf. Hij tuurt naar 't donker, tuurt naar niets.

Hij zat er, als de roode zon verzonk; als tusschen de gevels de zwartende schemer rumoerde; als de nacht er tusschen lag. Hij zit er nog, verzonken en verloren midden in dat donker niets dat de nacht is en waar hij naar blikt met blinde oogen. En toch, als hij naar het kamerken geslopen komt langs die reeksen riekende stootwagens die met opgestoken armen naar eenen huurder wachten; langs die vettige vischkorven die te rusten liggen in eenen wasem rustelooze vliegen; langs en tusschen trossen levende morsigheid waarin kinderstemmen tieren; langs die ontwrichte deur; over dien uitgesleten, zwichtenden trap; dan! brandt in rooden gloed de schaamte rond die oogen: Star naar de straatsteenen gericht, zien ze toch zijdelings hoe de snijdende monkel der verachting monden verwringt; hoe de verwondering oogen openrekt, voorhoofden fronst; hoe herteloos en laf het lage volk eenen vreemden meerderen verschopt; hoe al die misschien-verkankerde schuld getaande onschuld doemen durft. Dan! priemen die verachtende monden toch zóó dóór Dolf zijn' oogen, dóór Dolf zijn hert! Onrecht!

Geen' schande heeft hem opgezweept; geen' schuld hem weggestuwd en koud gebannen uit den lossen lust van weelde en welstand, uit dien wijden, wijden, dwarrelenden stadsbaaiert waar hij met zulken onbezonnen jongen hertstocht in nederplonste. - 't Is eene dier duizenden reuzen-muggen, gelokt door 't looze licht der wondere, zoo wondere wereldlamp. Hunkerende naar heuren lokkenden toovergloed heeft hij er zoet - zoevende rondgegonsd, om ineens, half verkoold, de vlerken weggeschroeid, in 't stof verloren te vallen. - . . . . . .

Gansch verbijsterd door het aardig-vreemde van dat donker kamerken, waakt Dolf, de lustige van weleer, overeind op de krakende sponde van een armzalig bed gezeten. Hij martelt en knaagt zijne lippen vaneen, wringt koortsig zijne

handen heet, stenende in den hevigen neep van een nooitgeleden lijden:

Hij ziet het! Dwars door 't donker komt het opgedoemd, tergend-opzettelijk: 't Is zijn dwepend smachten naar 't leven, 't dwarrelleven, 't stadsleven, 't rijk zijn. 't Is zijne lachende weelde, zijn roekeloos ondernemen. 't Is zijn geluk,.... die gouden lawine die zoo wild over zijn herte tuimelde dat hij ervan dalwaarts bolde, den afgrond in. 't Is ook dat razende spijt dat toen zijnen gorgel neep, zijne oogen weekte; die weifelende hoop die hem de vermetelheid in 't gemoed duwde om tot vader te gaan, tot Irma, arm, haveloos, weggeteerd, om herstel en vergeven.....

Hij hoort het! Het ratelt nù nog diep in die donkere stilte: 't Is vaders schorre grijnslach; Irmas smeek-gillend ‘Och! Vader toch!’; het onstuimig verwijt dat onverbiddelijk de zware deur achter hem toeplofte,.... dien avond, en hem opjoeg, straat uit, straat in, naar een kamerken ln 't diepste van een steegsken, waar hij nu zit en zucht verloren in den zwarten nacht.

Hoe stil!...

Soms toch een lange, doffe zucht uit een benepen gorgel; een vluchtig gekraak der bedsponde; en stillekens, heel stillekens, van op eene onzichtbare manke tafel, een haastig uurwerkgetikkel: 't Is Dolfs eenige vriend wiens stalen herteke slaat en schommelt, nacht en dag, om hem trouw dat traag gekruip der lijdensuren na te tellen, om hem te meten hoe lang, hoe eindloos-lang het hem al nijpt dat ongetroost en dáárom ondragelijk nooit-geleden leed.

Weleer, - 't komt nu..... juist nu! door zijne ontredderde verbeelding gedarteld, - als Dolf nog ‘Dolfken’ heette, en er kwam een nietig kinderleed zijn nietig kinderherteken nijpen..... hij zocht naar moeder; naar die reilde gestalte die hem dan heftig optilde, hem half-pletterde in hare troost-driftige armen en met haren lippensmak de heete

tranen van zijne malsche wangen dopte. Later, telkens hij de eerste zijner te-talrijke levensontgoochelingen herden en verkroppen moest, kon zij met hare diepe, diepe oogen toch zoo zoen-zacht in de zijne zien!

Maar sedert jaren heeft hij de huivering vergeten die door zijne schouderen schudde toen hij met zijnen laatsten zoen onvoorziens en ongewild, eenen killigen wijwaterdruppel van haar marmeren lijk-voorhoofd wegkuste. Moeder had Dolf niet weten groot-leven, kwisten, arm-zijn, verjaagd worden - ‘Dàt ware bij geene moeder gebeurd!’ raast Dolf schor-dof tusschen zijn' tanden. -

Daarom..... nu, met zijne logge massa mannenleed op zijn hert; geprangd door 't ondragelijk gevoelen van 't druppelken nat op de branding geklotst binst den golvendans der levenszee en gedoemd om weg te drogen; nu!.... Ongetroost en gansch alleen!

't Is rustig op Dolfs kamerken.

De morgend komt ros-rood op de stille steeg gevallen. Hij stuwt, aarzelend nog, den donkeren van de daken. Beneden in den schemer, langs de vuile deuren, doolt het geraamte van 'nen grooten hond..... 't Geringel van zijnen halsbandring, 't geslof zijner teenen over 't voetpad sterven weg achter den straathoek.

II.

Eene zacht-roerende stilte, eene kerkstilte.....

Ze vaart in dwalende deining van luid-fluitend stoelengeschuif, van zacht-schuchter gekuch, van stampende rappe stappen, van heimelijke onbepaaldheid, nu luid,.... dan stil,.... tusschen de log-lijvige zuilen, tusschen 't wit koppengewemel in zwarte kleederenzee der half-verlichte menigte door de wijde cathedraal.

Allerzielenlof.

Van uit de verste tempelverte, van uit den wonderen tooverbrand dier honderden wiggelende vlammekens komt, tusschen de lange laan der zuilen, het laatst' geluid van een gebed gegleden. Een zonderlinge echo - lieve kinderstemmen die ‘amen’ zingen - kaatst het wêer, de kerk in.

Een vluchtig toongelispel vloeit den deunenden orgel uit, doolt onder de grauw-grijze gewelven, sprinkelt eenen weewoedigen klankenregen over het stille volk, en..... na een snerpend klachtspel davert in de doodsche tonen van een machtig mannenkoor het ‘De Profundis’.

‘Uit de diepten!’

Uit die denkende donkerheid, tusschen de zuilen geknield, waar nu de hoofden voorover zinken om hertewonden te peilen, zielekrampen te zien wringen, nooit-gepaaide smachting t' hooren hunkeren in de diepte van een ijdel-lustig wereldleven, in de diepte eener wild-koortsige levensworsteling, in de diepte van zooveel duizendvoudig, lafenisnoodend menschenleed.....

Tegen eenen der slanke pijlers die oksaal en orgel dragen is, aarzelende, schuchter, de magere leest van een jongeling komen leunen.

De fletse vlam eener gaslamp wringt rusteloos haar darteldanzende licht boven zijne klammige klissen haar. Vlak in zijn verwilderd wezen valt een wemelend klaartegespook, een heimelijk licht-en-donker.

Oogen,.... verbijsterd, als voór zelden-geziene wondere werelden. Half-opene lippen,.... droog en door koortsgloed verkorst. Een armentwijn over eene zwoegende borst gewrongen, als om 't onstuimige van een hertegebons te breidelen.....

Dolf!

Moedegedoold in den haastig-hollenden menschen-stroom die bestendig door de mistige stadsstraten spoelt; stervens-

ziek aan zieleleed, en daarmede verloren in die ziellooze vinnige jacht, is hij, als werktuigelijk door dringende natuurdrift tot zelfbehoud en redding gedreven, onbewust in de wijde cathedraal gevallen.

Vóor hem... eene geknielde, stil-roerende zwartheid, verre,.... verre,.... tot het trillend, onbepaald licht dat ginder brandt. In hem..... een arm, wrang menschenhert, afgetobd en zwakgewoeld in nooitgestilde lijdenskramp. Boven hem, rondom hem..... een stortregen akkoorden die uit de deunende gewelven valt in uitheemsch zingen ongemeen-doodsch maar trillend van hopende smachting: ‘Et copiosa apud eum redemptio!’

Redding!....

Dolf zijn' oogen, de verbijsterde, zakken mijmerende toe. Zijn verwarde haarbos valt tegen den pijler. Hij voelt iets.... nog-gevoeld in zijne zenuwen beven, door zijne leden loopen en in eene stillende rilling tot zijn herte komen, zoo zalvend!

Zijn kindergeloof! De zware olielaag kwistig weggegoten op den droomenden driftenplas, die diep in zijn gemoed de levenswinden duchtte. Zijn kindergeloof, weggedobberd als de plas toch aan 't deinen ging en met al de razernij eener stormwoede den wildsten golvendans door 't leven danste, komt nu, binst de drukkende kalmte der ontgoocheling,.... oog voor oog..... in weeke kronkelen..... boven gedreven.

Die zonderlinge aandoening, dat nog-gevoelde stuwt eenen heeten zucht zijne longen uit..... Deze dampt vluchtig weg, de killige kerklucht in..... Van onder Dolfs neêrgezonken wimpers komt aarzelende de biggelende glim eener traan gezijpeld. Nog een..... Nog een.....

Voetengeslof; stoelengeschuif; tonengeweld van orgelspel..... De wemelende menigte dringt ordeloos de wijd-open tempeldeuren door. Het gerammel der rollende rijtuigen;

het ‘getink-tink’ der trams die zoevende onder de ‘trolleys’ wegschuiven; 't dof gedommel van den straatwemel spoelt met klemmige mistlucht de kerk in.

Bleek als een ontzielde, pal en roerloos als steenen beitelwerk, staat Dolf nog altijd tegen den pijler waar het sloffend volk, hem vragend-beziende, langzaam rond wegdringt.

Hij roert niet.

Zijn jong gemoed, jaren lang wit-gloeiend van leven en lust en opeens kissend in 't killige water van zooveel wee gedompeld, voelt nu, na die geweldige tempering, hoe onweerstaanbaar dat lang-vergeten magneet dat ‘Godsdienst’ heet zijn troosteloos lijden lokt.

Maar het heftig nopen van al het vreemde dat hij boven zijne oogkassen voelt zeer-doen worstelt nog met de bange besluiteloosheid die niet willen durft, dáár, in zijn zwoegend zwakkelingshert. En daarom tast en doolt zijne ziel met 't vleugelgebibber van den pas-de-pop-ontkropen vlinder die nog rupsenloomheid in zijne vlinderleden voelt..... Heet is de worsteling; rekkend dat handen-reiken naar vreemde vruchten, naar te-hoog-geboomde lokkende lafenis die, rijpende, rijpende, zwaarder zakken zal tot lijdensstillende plukbaarheid, tot.....

Opeens een zacht handgeweld aan zijne overeengewrongeu armen..... eene bange fluistering:

‘Dolf!’

- ‘Vader!’ -

En ze staan daar, een stondeken, oogen in oogen, als dood.

Achter de vader wacht Irma. Angst en schaamte dwingen hare oogen naar de vale, half-uitgesleten zerkletters op den vloer..... Ze durft niet opzien. De toevallige aanblik van dat maanden-lang-gemist wezen, onverwacht weêrzien in eene havelooze, weenende weggeteerdheid aan 't bidden tegen eenen kerkpijler, vermorzelt opeens vaders gril en gramschap.

- ‘Kom kind! 't Is niets!’ stottert hij.

- ‘Irma!’ weent Dolf..... en zijne peersche hand nijpt schuchter hare zwart-geschoeide.

Zij, ze blikt in ‘broers’ oogen door bevende wimpers vol lauwe tranen. Van hare weggetrokken lippen storten maar twee snerpende woorden de bittere klontering van te-lang verkropte klachten: ‘Arme Dolf!’

Antwerpen.

LEO REINOUTS.

Zoo ging de dag!...

And a feeling of sadness comes o'er me
That my soul cannot resist.
Longfellow.

Zoo ging de droeve najaarsdag stilaan
voorbij... voorbij... in 't immer gaan der dagen,
die al mijn droomen, al mijn ijdele waan
naar de offersteen van 't dood verleden dragen.

Het regent... en daar zucht een bange klagen
bij poozen door de dorre, doodsche blaan;
en langzaam komt in 't vale lichtvervagen
een waas van treurnis over mij gegaan.

Zoo drijven... drijven... onder 's Hemels hal
die eenig eindelooze dagen-reken
voorbij gelijk een loome wolkenvracht.

De dag is dood... en 'k hoore door den nacht
de huiver-kille regentranen leken.
. . . . . .
Alweer een dag die nimmer keeren zal.

AUG. VAN CAUWELAERT.

Een ongeluk.

Eens was 't 'n nieuw broek geweest...

En Gust werd tristig toen hij er zoo opeens aan dacht dat z'n broek, nu zoo'n vuil-smerige lodder die daar langs z'n beenen hing, eens was nieuw geweest.

Hij zat op den oever van den Demer de koeien te hoeden die hier en daar in de weiden te grazen stonden, hun breeden nek vooruitgebogen naar den grond, en gezapig op mate meeslaand hun dom-zwaren kop bij iederen beet in 't gras, en al kauwend en tong-lekkend hun nat-blinkenden zeevermuil, glaarden ze nu en dan met hun zacht goedig beestenoog de weiden over.

En daar ze allen rustig voortdeden, zoetjes ingehouden hun pooten rekkend, was Gust aan 't peinzen geraakt, lijk hij daar zat met opgetrokken knieën en gebogen hoofd; en terwijl hij zoo onverschillig op z'n bloote voeten keek was z'n oog op z'n broekpijpen gevallen die met 'n ronde gaping nevens z'n magere beenen keken.

Ja, dat was eens 'n nieuw boek geweest...

Hij wist nog heel goed wanneer hij ze voor den eersten keer had aangetrokken. 't Was van Paschen nu drij jaar geleden dat hij ze met z'n moeder in Diest was gaan koopen. Ze was toen zoo schoon splinternieuw, met 'n fijn gestreken meet over elke pijp. In 't begin had hij er stijf ingestaan omdat de nieuwigheid hem 'n beetje geneerde, precies als 'n nieuwe makker waar men eerst een tijd moet mêe omgaan eer men er eigen aan wordt, en bang was hij alsdan van ergens neer te zitten of aan te komen.

't Was toen z'n Zondagsche, en den eersten keer dat hij

er mee naar de hoogmis ging en kwam neerzitten bij de andere jongens, op de bankskens naast den biechtstoel van den onderpastoor, hadden ze'm allemaal bekeken met nieuwsgierige-verwonderde blikken; en fier dat hij toen was! En na de hoogmis had hij Nant van Mie Boot 'n blauw oog geslagen omdat hij er slijk had op gedratst. - Doch langzamerhand was 't nieuw er afgegaan, en ze werd heel simpel z'n gewoon zondagsche broek door iedereen aan hem gezien, en die zes dagen in 't kleerschap hing en 's Zondags 's morgens voor den dag werd gehaald. Later deed hij ze 's werkendags ook al eens aan als z'n ander kapot was, en allengskens werd ze zoo'n alledaagsch ding, iets dat van 's morgens tot 's avonds deel miek van z'n lijf, zonder iets eigenaardigs.

En nu was ze zoo vuil, zoo vuil dat ge niet meer zien kont van wat stof of kleur ze was. Om ze van voor toe te doen stonden er maar twee knoppen meer aan, 'n witte beenen van vaders rood slaaplijf, en 'ne koperen soldatenknop dien hij eens van 'nen piot gekregen had toen er soldaten in 't dorp lagen en die aan z'n ander broek ook gestaan had. De zakken had z'n moeder toegenaaid omdat er altijd dingskens instaken die hij niet hebben mocht; de pijpen waren van onder eens afgeboord geweest met zwart lint, maar 't was er lang af, en ze eindigden nu in 'n harige uitrafeling. Op de knieën was er al verschillige keeren ne lap op gezet, en de zet die er nu instond was de derde. Die versche lappen waren altijd niet van de zelfde kleur, en ze stonden dan eenige dagen onnoozel-vreemd op z'n broek te turen even als 'n paar nieuwroode pannen op 'n oud zwart dak.

Doch het was toch goed te begrijpen dat ze zoo wijd op was; in de weiden lag hij er alle dagen mee tegen den grond zoolang de koeien uitgingen; thuis hielp hij er 't werk mee doen in den stal, en de helft van den tijd hing ze nat langs

z'n beenen te zwadderen. En hoe dikwijls had ze reeds gevoeld hoe fel ze thuis er dierven opslaan. Kost ze dat allemaal eens vertellen!

Hij wist den tijd niet meer te zeggen dat men ze nog gewasschen had. 't Was precies of hij er thuis overschoot en van geenen tel was! De broek van z'n broer, hunnen Dores, die werd bekans alle veertien dagen uitgewasschen, die stond altijd fijn in spie, maar de zijn!... als ze droog was kost hij ze recht doen blijven staan van de vuiligheid!

En toch hield hij aan die broek, zonder eigenlijk te weten waarom. 't Was wel maar 'n broek gelijk 'n ander, doch hij had ze nu al zoolang gedragen dat ze als 'n vaste gezel van z'n jongengvroolijkheid was geworden, 'n stuk pittig leven dat nog niet ten einde was, en waarvan 'n vroegere vertegenwoordiger thuis te stukken versleten op den zolder hing.

Maar waarom zou hij ze zelf niet eens wasschen als ze 't thuis toch niet wilden doen?... ten minste van onder aan de pijpen?... - En Gust liet z'n beenen hangen over den rand van de beek, schepte water in z'n hand en klatste 't dan tegen z'n broekpijpen. Het water teekende zich donkerglimmend af op de grijsvuile stof en langs de uitgerafelde draden liep het er af, eerst in dunne straaltjes, dan lekkend in ronde waterballetjes die 'nen oogenblik bleven hangen op 't einde van 't draadje en dan met 'n korten pink in 't water tjipten. Maar dat haalde weinig uit, en 't duurde daarbij veel te lang. Zoo hij eens... ja, dat was misschien nog wel 't beste. Dan kon hij ze eens heelegansch wasschen, en daar was geen mensch in den omtrek die hem zien kon... en Gust deed de twee knoppen van voor los en trok z'n broek uit.

Eerst dompelde hij ze eens heel en al onder, zoodat wildverschrokken krinkelgolfjes klatse-klotsend tegen de kanten flatsten. Hij trok ze omhoog en 't water straalde zwaar er uit. Dan begon hij te wasschen, eerst de twee pijpen, en

wreef de stof over elkaar in z'n volgegrepen handen lijk hij 't thuis zien doen had.

Terwijl hij zoo volop bezig was zag hij eens om of er geen menschen afkwamen en of z'n koeien... Sakkerrr!! Z'n witte veers stond op 't klaverland van Jef Stiers! - Gust sprong recht, en... neen, hij zou z'n broek maar laten op den oever liggen, want trok hij ze aan dan zou ze weer vuil zijn - en hij vloog over 't gras, wijd-beenend op z'n magere pikkels, en de voorste slip van z'n hemd waaide vast tegen z'n billen, en de achterste wapperde vlaggend achterna van onder z'n fraksken.

Hij sprong op 't veld, en z'n lange zweep striemde klitsend rond de pooten van de veers, eer ze Gust gezien had. 't Beest verschrok geweldig en sprong met den steert stekomhoog de wei in en bleef daar'nen oogenblik staan stomoogen op den koewachter. Gust meende weer terug te loopen naar de beek toen hij iemand hoorde fluiten. Hij keek om, en verdomd! daar stonden hem ginder twee menschen te bezien en ze lachten dat z'er van schokten, en eenen hoorde hij roepen! ‘Hee, Gust! zijd' aan 't vlaggen?’

Gust wipte de wei in die wat leeger lag, en zei bij z'n eigen dat hij 't die ros van 'n veers nog eens geven zou!...

Maar!!! Goeie God! Heilige Maria!... Daar stond ginder aan de beek, ne mutte met Gust z'n broek in z'n bakkes, en hij zwikte er mee weg en weer dat ze rond z'nen kop flapte, en... och God! och God! daar vloog z'n broek midden in den Demer.

't Kalf verschoot er zelf van en bleef er om staan op kijken. Gust z'n hert scheen bots stil te staan, en hij werd door z'n heel lijf 'n ijskoude rilling gewaar; zoo onverwachts en geweldig pakte 't hem aan dat hij 't niet seffens vatte, bang-twijfelend in z'n dooreen-geslagen zinnen of 't wel waar was.

In eenige sprongen was hij aan de beek. Maar niets meer! Geen broek te zien! En 't water liep onverschillig, glimmend

en log-zwaar voort, zoo stiekem glurend in de blauwe lucht daarboven, en heimelijk-looze krinkelend op z'n oppervlakte, als iemand die er wel meer van weet maar 't niet zeggen wil.

En Gust stond daar eenige oogenblikken gansch bedutst piet naar 't water te staren, met angst-pijlende blikken, gapenden mond en gejaagd-angstig schok-bonzen van z'n hert, terwijl plots de overweldigende bezinning op hem neersloeg.

Z'n broek! z'n broek!... Die leelijke slobber van 'nen mutte! Heilige Maria! Heilige Sint-Josep! Als hij toch z'n broek maar niet kwijt is? - En snel greep hij z'n klitsensteel... maar och! 't water was veel te diep.

O! Dan kwam hem in den geest, als 'n wreed-aangrijpende waarheid, het gansch onmogelijk-zijn van z'n broek nog terug te vinden. Met 'n losbrekende smart-snik viel hij neer op het gras, bitter uitschreiend z'n wrange wanhopigheid en de schrijnende pijn die in z'n boezem zat. En de schrik van 't geen er nog op volgen zou begon z'n gemoed te folteren meer en meer, en stak hem pitsend in z'n hokkende keel. - O! hij had willen dood zijn, dood! dood! om zoo iets toch niet tegen te komen. En wat gingen ze thuis wel zeggen als hij daar zoo in z'n hemd aankwam?... Wat zouden ze'm over z'n ribben ranselen!... En hij griezelde er nu al van als hij er aan dacht hoe vader hem stevig bij den arm hield en hoe verwoed z'n zware hand op den huilenden Gust neerkwam.

En hij weende droevig, droevig, adem-snokkend uit z'n bange keel, dat z'n heel mager lijf er van schokte, en hooger of lager naarmate z'n inbeelding hem z'n ongeluk voorstelde.

Had hij toch z'n broek maar! O! dat ze daar nu eens onverwachts op den rand van de beek lag, dat ze... maar ze lag er niet, ze lag diep in 't water, en wie weet waar ze nu reeds was heengespoeld.

't Begon avond te worden. Aan den Westerhemel was 't al laaiend glanzende klaarte in 't ijl-blauwe der verre luchten, waarvoor praalden, als afzonderlijke groote schoonheden, rustige wolken, in duizendvoude kleurschakeering van den licht-doorzijgenden zonnegloed er achter tegen, vuur- rood, bleek, wit-gloeiend en alle kleuren daartusschen naar gelang hun massa, en rozig breed heenslierend langs 't hemelgewelf. De zonne zonk meer en meer en 't begon langzaam te grauw-donkeren over de wijde beemden liggende langs de beide oevers van den Demer. De geluiden van den heetzwoegenden dag stierven weg in 't dorp en ginds over de op-heuvelende Sichemsche velden. Alles vervaagde stilaan, de kerktoren, de huizen van 't dorp, de boomen, en de ver in 't rond- opschietende heuvelkring, waarvan de duisternis scheen neer te glijden en heimzinnig toe te sluiten naar 't midden der Demervallei. De wit-wazige avondsmoor steeg langs alle zijden op boven de grachten en voren en bleef hangen laag tegen den grond.

En Gust zat daar op het gras nog altijd even wanhopig te snikken zonder dat hij 'n afleiding vond of 'n uitkomst. Z'n gedachten draaiden in angstig zoeken om z'n schrik, maar telkenmale werden ze teruggerukt op de volle werkelijkheid van z'n bloote beenen, meedrijvend in den eenzelven snikonderbroken treurtoon van z'n grinzen. Hij bibberde van kou en van angst, en z'n weeë traanoogen zagen ginder over den zandweg de laatste menschen van het veldwerk huiswaarts keeren. Dat deed hem z'n toestand nog meer gevoelen, en hoe armzalig alleen hij daar zat in z'n groote droevigheid waar niemand hem in helpen kon. Heete tranen liepen over z'n kaken en in z'nen mond. Z'n koeien stonden ginder over den sluitboom te turen, en zachte moemden ze uit hun dom-goedigen kop. Ze graasden van tijd tot tijd nog een beet in 't nat-bedauwde gras, en sloegen hun steert tegen hun flanken ongeduldig van 't late daar-zijn.

't Donkerde meer en meer.

Maar naar huis gaan! Neen, o neen! dat deed hij voor niets ter wereld; hij dierf thuis zoo niet aankomen.

- ‘Gu-ust!’.

Hij verschrok. Z'n zuster Stefanie stond ginder aan den sluitboom te kijken over de wei waar Gust ergens zitten mocht. Maar in plaats van te antwoorden begon hij nog luider te schreien, angstig voelend dat het ergste nu weldra volgen zou, en ook opdat ze 't zou hooren en kompassie met hem hebben. Stefanie hoorde hem, kroop onder den sluitboom door, en Gust zag ze donkervlekkend door de schemering op hem afkomen.

- ‘Deugeniet, waar blijfde met de koei?’ 't Es seffes zoo donker as ne balk, en... Maar... hoe zitte gij daar nu??!..

- ‘Fanie, nokte Gust, de... mutte... hêe m'n broek... in 't water gesmete!...’

Stefanie bezag hem eerst ongeloovig verwonderd; dan was ze op het punt in nen luiden lach te schieten, doch haar lachlust ging over in medelijden daar hij zoo bibberde van kou en zoo danig schreide.

- ‘Wa' zegde!... De mutte, God seezes?...’

- ‘Ja, de mutte... 'k Moest naar de koei loope en 'k hâ m'n broek hier neegeleid om te droge... en de mutte pakte z'in z'n bakkes en zwikte ze 't water in...’ rustig weende hij 't er uit met een verlichting - voelen dat het niet meer eenig in hem te kroppen zat - ‘en 'k dierf nie naar huis kome zoo...’

- ‘Och, da's zoo erg nie, m'ne jong; 't was toch al 'n verslete broek, en ik zal thuis wel zegge dat ge d'r nie kost aandoen. Kom nu maar gauw mee, want strak zijde nog ziek.’

En zacht-teeder, vol gemeend meevoelen van heur broers leed nam Stefanie hem bij de hand, en hij stond recht en ging mee.

- ‘Bind m'nen veurschoot rond uw lijf, da's toch iet warmer,’ zei Stefanie; Gust deed het, en zoo drobde hij mee naar den sluitboom. Hij voelde zich nu zoo heel klein naast z'n oudere zuster, maar 't en wrokte thans niet in z'n gemoed lijk soms op andere dagen als alles in z'n gewonen gang was, neen, hij was er nu zelfs half-blij om. Daar kwam zoo'n troostende gerustheid in hem op; hij voelde zich half verzekerd dat het toch misschien zoo erg niet zou zijn daar Stefanie hem helpen zou. Z'n schrik ging bijna geheel weg en hij liet zich geleidelijk meegaan aan 'r hand.

En zoo gingen ze beiden over den mulligen zandweg, met doezig intredenden voet als twee donkere schimmen achter de log voortstappende koeien, wier lijven men eenlijnig zag voortbewegen in den grijs-wazigen avondsmoor. Zij ontmoetten eenige menschen die laat van hun werk kwamen, maar Gust deed of hij ze niet zag, en hij had nu toch nen voorschoot aan.

Maar al de angst van daar straks pakte zich weer om z'n hart vol nare inbeeldingen, zoo geweldig dat hij bijna niet voort kon naarmate ze dichter bij huis kwamen. Hij schrikte terug voor den oogenblik waarop hij in z'n hemd zou in de woonkamer komen en ze hem zouden vragen waar z'n broek was.... Och! was die avond toch maar voorbij!

- ‘Fanie.’

- ‘Hêe?’

- ‘Ik durf zoo nie binnekomen in m'n hemd... Zulde m'n ouw broek es van den zolder afhalen? - Ik zal achter de hoomijt gaan staan... En dan moet ge 't maar zegge... en da 'k er nie kost aandoen en achter de hoomijt sta te bibbere van kou... zulle, Fa-a-nie?’

- ‘Ja, 'k zal 't zoo zegge.’

Ze kwamen thuis. De zwaar-lijvige koeien verdwenen een voor een door de donker-gapende staldeur. Gust wipte gauw achter de hooimijt en bleef daar met angst-kloppend hart staan luisteren naar hetgeen moeder zeggen zou.

- ‘Waar was de lamme leunes blijven hange?’ hoorde hij ze in den stal op gramstorigen toon vragen.

Stefanie mompelde iets van ‘liggen te slapen docht-me’, en dan hoorde hij ze binnengaan, en eenige oogenblikken later kwam ze langs achter buiten met z'n oude broek in 'r hand. Gust gaf den voorschoot terug en trok ze seffens aan. Maar nu stonden er sakkerloot! geen knoppen meer aan, en hij moest z'n handen in de tesschen steken en ze vastdrukken tegen z'n lijf om ze op te houden. Ze rook vunzig van 't lange droog hangen op den zolder, en zoo oudwonderlijk hing ze om z'n beenen alsof ze 't niet meer wist van vroeger, even 'n oud versleten menschken dat uit 'r stille afgetrokkenheid nog eens moet terug komen in 't anders-geworden leven.

Den kop een weinig vooruit en ingehouden asemhalend, stond hij in de zwarte donkerte van de zwaar rond-buikende hooimijt gespannen te luisteren naar hetgeen ze zeggen zouden als Stefanie 't verteld had.

Eenige oogenblikken een stil mommelen... en dan hoort hij z'n vader plotselings uitschieten:

- ‘'k Zal 'm verdonderd! es onder m'n hande nemen as hij durft binnekome!’

't Viel Gust als een emmer koud water op het lijf. Hij had het toch anders gehoopt!... En z'n gemoed kwam zoo prangend vol dat hij nog heviger begon te weenen en de tranen hem bitter in de mond liepen. Ja, hij was toch wel een arm verlaten schepsel!...

Nu dierf hij zeker niet binnengaan, want hij zou al te geweldig streep krijgen. Hij zag scheel van honger, hij had zoo'n kou aan z'n bloote voeten dat z'n teenen er van inkrompen - maar ze zouden toch geen kompassie met hem hebben, en er maar dadelijk opslaan.

En Gust overdacht alreeds waar hij zou inkruipen voor den nacht. Maar morgen moest hij zoo eens dood

liggen, dan zouden ze 't wel weten! - dan zouden ze daar staan huilen en spijt hebben, ja, als 't te laat was. - Terwijl ze nu gerust rond de tafel aan den avondkost zaten moest hij daar och arme! als 'n verlaten wees blijven staan zonder te weten waar z'n kop neerleggen om te slapen. Zoo dacht hij, en hij had waarlijk willen dood zijn, maar zoo dat hij nog hun spijt en hunne smart zien kon.

Hij bleef nog 'n heelen tijd staan. Vader was nu zeker al slapen, want het venster der kelderkamer daar bezijden in den muur stond mat-lichtend door de witte gordijn als 'n groot vakerig oog in de duisternis te gluren. Maar wat zou hij zeggen als hij binnenkwam?

Hij hoorde Dores in de keuken treden. Dores kwam eens met zoekenden blik door de duisternis kijken, liet de deur op een kier openstaan, en wijl hij vervolgens den hond z'n eten bereidde zong hij, precies of hij deed het om Gust te treteren!

En hij es - met z'n broeksken in 't waterke geval - len,

Falderalderiere, falderalderiere!...

en Gust kwam stillekens naderbij... Hij zou ook maar probeeren het met nen lach uit te maken, dan zouden ze 't misschien nog 't lichtst opvatten. En juist toen Dores opnieuw begon

En hij es - met z'n broeksken in 't waterke geval-len, stak Gust z'n witharigen kop en z'n peersch-koud gezicht door de spleet van de deur in den rooden schijn van de lamp, en antwoordde met 'n bleek-gwrongen lach op Dores z'n liedje:

- ‘'t Es nie waar, Dores jong, 't was m'n broek maar alleen!!!...’

't Was al diep in den nacht. Ze sliepen reeds allemaal, behalve Gust die nog heel wakker nevens Dores in 't bed lag. 't Was pikdonker in hun kamer, en toch meende Gust in de duisternis overal broekpijpen te zien schemer-flikkeren die hem hol-gapend aankeken.

In de kamer daarnevens hoorde hij de klok in stille vereenzaming haar wijsgerigen tiktak tellen, altijd door op eenzelvigen toon of ze sprekend aan 't peinzen was. Hij dacht er nog wel aan hoe aardig 't was als hij zei ‘dat 'et z'n broek maar alleen was’, en hoe z'n vader, die nog niet slapen was, hem bij den kraag had gepakt en er geweldig had opgeslagen, twee keeren bij iederen nem-(ver)-don-(derd) en hoe hij geschreeuwd had zoo hard als hij maar kon, - maar hij werd er nu toch niets meer van gewaar.

En Gust peisde er ook aan hoe z'n broek nu zoo verdrietig en koud in den Demer lag, onder op 't slijk, en hoe de soldatenknop daar nu aardig zou liggen te blikker-oogen. Voor dien knop was 't toch spijtig, want God-weet wanneer kwamen er nog eens piotten in 't dorp... En hij zou morgen zelf aan z'n ouw broek, nen knop of twee zetten, want anders kwam er van voor z'n hemd nog door.

Hij hoorde in den stal 'n koe heur ketting door den ijzeren kram ratelen, rinkelend door de diepe stilte van den nacht.. ja, morgen zou hij 't dien slobber van 'nen mutte nog eens geven!...

Sichem.

ERNEST CLAES.

Een ziel.

Een zomeravond, vreedzaam-kalm en rustig-stil.

De lucht met bloemengeur bezwangerd, de hemel zomerdonker-blauw, heel mooi blauw, waarin de eerste sterre hel-klaar te pinkelen hing.

De bloempjes, heel-moe, nijgden hun hoofdjes ter rustezoet; ze waren zoo moe van al dat zinderend zomerlicht en al dien tintelenden zonneglans. Een late vlinder nog, hij ook zoo moe van al het stoeien en spelen bij warmen zomerdag en felle zonnetij, zweefde trage, heel trage, over de bloempjes die zachtjes slapen gingen, zachtjes, en droomen, zoetjes, van zomer-zonnestralen zoo koesterend-warm en van fladderende blanke en gele vlinders.

In de takken-hoog der boomen van den kasteelhof, in de heesters aan den vijver, tot in de dennenbosschen ginder ver zongen de vogeltjes hun avondlied, hun lied van stillen vree en zoete liefde, hun avondbee, zoet-trillend opstijgend, de blauw-verdonkerende lucht in.

De zon dook ginder ver, na eens nog gekust te hebben de reeds slapende waters van den vijver: stil, dofzwart met zijn nu donker-beukebruine stippen die groen waren in den dag bij 't wervelend zonnelicht,.. hij, ook moe van dien ganschen, in gouden zonneglansen liggenden dag.

Over de wei rondom 't kasteel kwam zacht, stil-aan een nevel liggen: een mistig-grijs-blauwe nevel, als een grijsblauw tulle sluier over 't donkerend groen, - bleef zwevend hangen, stille boven de beek, bereikte langzaam de dennebosschen die nu zwart afgeteekend stonden als onpeilbare diepten van duisterte en donkerigheid, als symbolen van

zwarte zielen met in hun diepste diepten eindeloos-diepe afgronden en mysteriën: zwart, steenkool-zwart, donkergruwelijk.

Zij wilde buiten, in de koele frischheid van die zomeravondige lucht. Ze wilde inademen die lucht, inademen, langzaam, langzaam, met volle teugen, genieten de vreedzaam-kalme rust van dien heerlijk-stillen zomeravond.

‘Vader, ik wil buiten, buiten in de heldere koelte van de avondlucht! Kom, Carl, buiten, in de verandah... kom!’

Met wederzijdschen blik van stil-bange smart leidden beiden ze buiten, in de verandah, schikten in den wijden leunstoel zacht de kussens op, hingen haar een witten sjaal om het hoofd.

‘Gij, vader, daar, en gij Carl, zóó, vóór mij, zóó...’

't Was een prachtig-droevige verschijning: de rijzig-slanke gestalte in een lang-slepend wit-mousselinen kleed gehuld; het marmerbleek gelaat omkranst met goudblonde lokken, als blond-gewiekte kringen om het hoofd: een lief gelaat, zacht als een bee, schoon als een zomeravond, met groote hemel-blauwe oogen die vreemd glansden, koortsig-vreemd: schoone oogen met heel-diepen blik: oogen die droomen konden, zoet droomen als sterregeglim en maneglans.

‘Zóó... Dank! Nog een laatste maal. O! ik wilde nog éénmaal buiten zijn in de donkerte van dezen zomeravond, nog éénmaal... De vlinders speelden vandaag zoo blij rondom de in zonnestralen blinkende bloempjes, stoeiden en zweefden in een zee, een wijde zee van hevig-blond zonnelicht, alles was vandaag zoo blij, zoo uitgelaten-blij: de vogeltjes zongen zoo leutig-lustig hun lied van vreugde en wonne. Alles vloog en steeg naar 't hel-klaar licht!... het licht! - O, ik minde zoo het helle licht, de bloempjes en de vlinders, de zon met haar heel-zoete, spelende stralen!.... Licht!.... me dunkt!...

O zie, Carl, over de wei, zacht-stil de grijs-blauwe zomeravondnevels zweven komen: der Erlkönig!

Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?

Der Erlkönig!...

Van morgen flikkerde de wei van duizenden diamanten: de hel-blinkende dauwdroppels; straks nog lag zij in gouden zonneglansen, en nu, nu reeds, hult zij zich in haar mistiggrijs nachtkleed. En, morgen, morgen vroeg snakt ze weer naar licht, prachtig, hel-klaar licht!... licht!...

O! me dunkt, ik ook, ik ga naar hevig, hel-glansend licht: het eeuwig-doorgrondelooze! O ja, ik ook, ik haak, ik smacht naar licht: eeuwig licht met prachtig-gouden goddelijke glansen... Licht!...

Ja, ik zal sterven, nu, - ik voel 't... Vader, ween niet, neen: ik ga in 't licht, in 't eeuwig-diepe licht.

Ik had u steeds zoo lief, vader, en gij Carl... ik hield zooveel, zielsveel van u, zoo innig-veel! Ik vond zwart-schitterende oogen zoo mooi, zoo heerlijk-mooi: ze gaven zoo klaar uw zieleleven, uw kunstenaarsziele weer, en schenen mij steeds toe als een symbool van alles wat rein is en hoogstaand... O, ik had zoo graag uw vrouw willen zijn!... mijn droom!... die droom was zoo nabij!... edoch: illuzie, ik voel mijn leven me ontvlieten, heel lanzaam, langzaam... doch zeker... Mijn God!

Ik hield zoo veel van u, mijn zoete droomer, zoo dichterlijk-eenvoudig en natuurlijk in uw zoo mooi praten over kunst, de heilig-hooge kunst! Gij, die mij de gansche wijde natuur leerdet kennen en zien en liefhebben, die me zoo hoog-mooi kondet spreken over prachtig zieleleven en louter kunstgevoel; die mijn ziel haar geestesvleugelen ontplooien deedt en zweven de wijde ruimte in: hoog, heel-hoog, nara 't licht, en me daar knielen deedt, zoo vaak, om God, het Eeuwig Licht te loven, te danken: vurig-diep en innigvroom;... wat hield ik veel van u!

Hoe dikwijls dankte ik God, omdat Hij, in zijn opperstgroote goedheid, mij uwe liefde gaf: de liefde van dien man die mij Hem, den eeuwigen lichtsprankel beter deed begrijpen en aanbidden door zijn schoon, zijn heerlijkschoon bezielend woord... O mijn God!

Zoete herinneringen zweven om mij heen als fladderende witte kapellen: atomen van geluk, zoete herinneringen van die zalige oogenblikken van hoogere kunstweelde, wanneer de prachtig-hemelsche tonen van uw vioole, sidderend, streelend huppelden om mijn hoofd in trilling van licht en zielgeluid.

O zalige tijd, wanneer 's avonds, in stille avondkalmte, gij, vóór mij zoo, speeldet en zilvere tonen in de stille ruste zoudt: nu eens klagend als de najaarswind in hooge beukeboomen, dan juichend-blij als bij feestvreugde en kermistijd; soms droomend-zoet en zinnend-stil als eerste lentedag en zonontwaken: tonen die waren als klankgeworden zonnestralen: golving van rein-etherische lichtstralen met rilling van een niet te begrijpen mysterie: een goddelijk iets, zilverig-schoon, onvatbaar, onbegrijpelijk, doch genot, hoog genot....

O, 't prachtig iets: u zoo te aanschouwen in uw bezielde houding, 't hoofd een weinig terzij gebogen, uw blik ten hooge richtend, - rondom ons de wijd-opene natuur. 't Was me dan alsof in hemelsferen ik zweefde en ik engelenliederen en hemeltonen hoorde, symphoniën en zielezangen van geesten in aanbidding.

Wat was ik blij, recht kinderlijk-blij, wanneer gij mij uw lauweren der kunst bracht: de zalige dag wanneer het nieuws ons toekwam uit de hoofdstad, - 't was ook een blijde zomerdag, zoo zonnig, zonnig-klaar, - : Een eerste prijs met groote onderscheiding,... en 's avonds, wen we allen, o ja allen, moeder leefde nog, in de groote blauwe zaal vereenigd, uw concertstuk hoorden: 't concerto

in re van Beethoven... - Beethoven: heerlijk-groot genie! Hoe verstond en genoot ik hem door u, altijd door u: gij hadt hem mij leeren kennen en voelen en genieten, innigdiep genieten... Beethoven...

Wanneer dan, albezielend-spelend, gij met uw blik mij zocht, hoe zalig-zoet was 't me dan in 't hart en hoe gelukkig, hoe zalig-gelukkig, zwijmde mijn ziel dan in een diepblauwe zee van genot, blauw van extase, etherblauw!... Was dat licht dan in mijn ziel een vóórschijnend licht der Godheid dat toen in mijn hart glansde? en waren die tonen dan, voorboden van liederen die in hemelen ruischen?

En nu, nu mijn God, kan ik sterven?... kan ik?...

Mijn ziel heeft het tooverwoord gehoord, en daar hoog opent zich de poort van 't droompaleis, het eeuwig droompaleis met eindelooze gewaarwoordingen van eeuwig, eeuwig geluk... Ik voel iets dat zich uitstort in mijn ziel: een hooge liefdekracht: iets dat mijn ziele kust in extatisch geluk... en ga ik heen?...

Ik had u allen zoo lief, zóo lief... en ga ik heen?.., Mijn God, mijn lieve God, dat Uw wil geschiede! Gij, Gij zijt het Eeuwig Licht, het heilig-eindloos Geluk, zooals gij 't me zoo dikwerf zegdet, Carl: God, het eeuwig-zalig, immerdurend Welzijn; Vrede en Rust in eeuwig minnen en genieten... En biddend vouw ik de handen... Zie: over de donker-zwarte dennebosschen hangt nu de Erlkönig:

Ich gehe mit dir,

naar boven, hoog!...

't Donkert meer en meer; doch hoor ik liederen zacht als engelenstemmen zoet,... en zie ik.... licht, eeuwig-doorschijnend en hel-klaar licht!.. gouden stralen!.. O Vader!..

Carl, neem uw viool, speel me eenmaal,... o ja, eenmaal nog het prachtig-heerlijk concerto van Beethoven... Beethoven!...

't Donkerde meer en meer, en Carl speelde: weenendstil... speelde.

Rijzig rees zijn gestalte donker in de avondschemering.

Stil was 't alles nu.

De vogeltjes zwegen stil, heel-stille: zij hadden hun avondbee gezongen. Niets kwam storen de rust en kalme stilte die heerschten ten allen kante.

Geen windje suizelde, geen bladje bewoog,... en boven nu, hoog aan den hemeltrans pinkelden veel, heel-veel sterren, als zoovele engelenoogen rein en schoon.

En dwarrelend ruischten de tonen, parelend hoog-bezielend, in de dromerige avondstilte, vloden den nacht in, speelden langs de heesters, zweefden boven 't water, in de boomen hoog, gingen uitsterven, ginder ver, in 't donkerdiepe van het dennenbosch: zongen 't lied van eeuwigzoeten vree en schitterend-glansend licht,... stegen zacht de lucht in als uitingen van stille klacht van de aarde aan de hemelsferen.

Carl speelde, weenend-stil,... speelde: het zwart-lokken hoofd een weinig op zijn viool genijgd...

.... Een snaar die breekt... een snik...

In 't eeuwig-doorgrondelooze, heerlijk-prachtig licht, zweefde haar rein-subtiele ziel.

ARTHUR MEULEMANS.

Verzen.

Van mijn zoet verlangen.

De blanke duiven van mijn zoet verlangen
zacht-zweven, in een bevend witte vlucht,
door blauwen boog van zomerlucht;
en vliegen rechte lijn in lange rangen.

O! witgewiekte zangen van mijn ziel
die bevend door de luchte zwingen
en lijzig, lijzig immer 't liedje zingen
van trillende verlangen naar een ziel...

Nu staat mijn lievling uit te staren
in 't stille droomrig morgenland
en ziet mijn blanke duiven varen.

Ze dalen rond haar in het blonde zand
en zonder einden komt, lijk liefdemaren,
die witte duivenrij langs blauwen wand.

W.G.

Klokken.

In de torenkamer, hol en stil,
waar zomerlucht zwoel hangt te zweven,

is scheemrig en roezelend avondgeril
fantastische schimmen aan 't weven.

Want stil- weemoedig kwam nijgende dag
ze met beeldlijk geluid behangen;
't is angstgekerm, een schetterlach
of een heete zucht van verlangen.

Midden die huiverige eenzaamheid,
in de holle, hooge kamer,
door de bloedige zonne ‘goe nacht’ gezeid,
de klokken met klepel en hamer.

De kleintjes, bollig en djentelijk,
lentefrisch in hun sneeuwwitte rokjes,
't een vlak nevens 't ander, ordentelijk,
zoo precies pas- gedoopte klokjes.

De groote, plechtstatig, in sombere rij,
aan balken vastgeklonken;
als reuzenpaters, met bruin-bronzen pij,
in boete neergezonken.

De lauwe, loome zomerlucht
besnaart ze met neuzlende stemmen;
ze zijn nu met akelig weegezucht
ondereen aan 't requiemmen.

De kleintjes bibberen, met zoet genok
hun teere klachtversetten;
doch de groote schudden uit hunnen rok
een sleep van doodenkoupletten.

Omhoog schuift de maan haar zilvren rug
en giet licht langs balken en stijlen.

Slagschaûwen op vloer en zoldering
rekken, als zwarte wijlen.

In de torenkamer, hol en stil,
waar zomerlucht zoel hangt te zweven.
heeft scheemrig en roezelend avondgeril
schimmige beelden geweven.

16-1-06 Mechelen.
HERMAN BACCAERT.

Winter.

Geplooid in rijke vouwen
Op heuvellanden spreidt
De sneeuw zijn witte mantel
In blanke eentonigheid.

Er suizen van de boomen
Geheime klachten neer,
Als zagen ze weemoedig
Op 't jonge leven neer.

En trage- wiekend trekken
De kranen, reizensmoe,
Op recht- gelijnde reke
Een grijzen einder toe.

J.V.G.

Tegen-Terechtwijzing.

In 't eerste nummer van den eersten jaargang van DE GROENE LINDE schreef ik een artikel over ‘Jezus de Nazarener’ van R. Verhulst.

Kort daarop kwam er in het redaktie-bureel van Gr. L. een stuk toe, bedoeld als weerlegging van mijn artikel, maar dat ik èn om den toon dien het aansloeg èn om zijn innerlijke waardeloosheid weigerde op te nemen.

Dat stuk was onderteekend: J.v.H., en de schrijver ervan heeft het teruggekregen toen hij het terugvroeg.

Nu den 11^{n} Februari 1906 verschijnt er in de ‘TIJDINGEN van de katholieke vlaamsche hoogeschooluitbreiding’ van Antwerpen, een artikeltje dat binnen de programgrenzen van dit weekblad niet past, maar waarvan de opname verklaarbaar is indien men weet dat J.v.H. lid is van den opstelraad.

Want het artikel is van J.v.H., het is getiteld ‘Eene Terechtwijzing’ en het is, eenigszins verkort en verzacht, dunkt me, hetzelfde stuk als het door mij geweigerde.

Den 12^{n} Februari, in de overtuiging dat ik het recht had mij te verdedigen daar waar ik aangevallen werd, zond ik naar de redaktie der TIJDINGEN een ‘Tegen-Terechtwijzing’ waaruit de innerlijke waardeloosheid van J.v.H.'s artikel moest blijken.

De redaktie der TIJDINGEN zond mijn ‘Tegen-Terechtwijzing’ terug.

Hier volgt ze.

Om mijn eer van rechtgeloovig Katholiek te handhaven, ben ik verplicht eenige tekstverdraaiingen, sofismen en Don-Quichoterieën van J.v.H.'s ‘Terechtwijzing’ (TIJDINGEN, 11 Febr. '06) op mijn beurt terecht te wijzen.

1. J.v.H. schrijft: ‘Ziehier de redeneering van 't artikel: Het treurspel heeft voor doel medelijden en vrees te verwekken... Dat medelijden komt voort uit de vrees die wij gevoelen,’ enz.

- Ik moet J.v.H. ernstig verzoeken een andermaal mijn woorden weer te geven zooals ze zijn. Bl. 27 van GROENE LINDE (1905) staat voor al wie oogen heeft te lezen: ‘*Doel* van het treurspel is: hartstochten louteren; *middel* daartoe: medelijden en vrees verwekken.’ En ik daag J.v.H. uit den volzin aan te halen waar ik uitdrukkelijk of anderszins zeg, dat het medelijden *voortkomt* uit de vrees...

Beken, lezer, dat het Tantalus-werk is, een polemiek te moeten gaan beginnen met iemand die - laat ons zacht spreken - te lichtzinnig schijnt te zijn om iemands gezegden getrouw voor te stellen.

2. J.v.H. schrijft vervolgens: ‘Laten wij deze opgebouwde stelling, waar Aristoteles en Lessing worden voor ingeroepen, onaangeroerd.’

- Aristoteles zal zich gelukkig achten, dat hij door J.v.H. ‘onaangeroerd’ gelaten wordt: want het *is* de stelling van Aristoteles, zooals die door Lessing werd verklaard en uitgewerkt, die men in GROENE LINDE te lezen krijgt - en niet de mijne! Op zooveel vinders- eer maak ik geen aanspraak.

3. J.v.H. haalt daarna zes regels uit mijn artikel aan, verzwijgt echter de regels die er onmiddellijk op volgen en die de zes aangehaalde nader moeten toelichten, en wijst dan op het ‘besluit van den schrijver, dat wij wel met Jezus'lijden een zekere meewarigheid (?) kunnen gevoelen, maar geen medelijden.’

- J.v.H. schokt zijn schouders bij 't woord ‘meewarigheid.’ Hij ziet niet dat ‘zekere meewarigheid’ hier als *pis-aller* staat ter beduiding van iets dat verschilt van ‘medelijden,’ nl. - vermits er van de tragedie spraak is - van het *tragisch* medelijden, d.w.z., het medelijden verhoogd en versterkt door de vrees, dat ons, *schuld*- hebben-kunnende menschen, hetzelfde lijden zou kunnen treffen als datgene waardoor de treurspelheld, ten gevolge van zijn *schuld*, getroffen wordt.

En in plaats van nu te bewijzen dat de Godmensch wèl tragisch medelijden kan verwekken, haalt J.v.H. de Katholieke leer aan: ‘Jezus, als mensch, is waarlijk van ons eigen vleesch en bloed. In alles is Hij ons gelijk geworden, zooals de H. Paulus zegt, in alles, uitgenomen de zonde.’

Uitgenomen de zonde!

Zoodat er dan tóch nog verschil is, niet waar, J.v.H., tusschen mijn en uw menschelijke natuur en die van Jezus. De onze is besmet met zonde, wij kunnen lijden door schuld; die van Jesus is zonder zonde, Hij lijdt zonder schuld, Hij kan dus geen tragisch, let wel op, geen *tragisch* medelijden verwekken.

Waartoe dient nu uw would-be-verpletterende, maar inderdaad slechts verbluffende uitroep: ‘Welnu, dat wegdoezelen van Jezus' menschelijke natuur in een schemerige boven-menschelijkheid, is in strijd met de Katholieke leer en zweemt naar de Gnostisch-Manicheesche dwalingen der Doceten.’ Deze volzin getuigt van bekendheid met ketternamen, maar met den besten wil van de wereld vat ik niet, in welk logisch verband hij zou mogen staan met zijn omgeving.

4. Voorts citeert J.v.H. uit mijn artikel: ‘De taak van het treurspel is: hartstochten door hartstochten te louteren’ enz. en knoopt daaraan een welsprekende brok vastenpreek om te bewijzen dat Jezus niet is ‘een wazige gestalte zonder hartstochten.’

- J.v.H. schermt hier alweer tegen windwolens. Waar schrijf ik ievers dat Jezus ‘zonder hartstochten’ is? Ik beweer alleen dat Hij geen hartstochten heeft, die kunnen dienen in het treurspel zooals dit sedert de Oudheid opgevat wordt, nl. geen hartstochten die, gelijk de onze, kunnen voeren tot persoonlijke *schuld* en *tragisch* medelijden kunnen opwekken bij den toeschouwer.

Indien J.v.H. door mijn tegen- terechtwijzing niet overtuigd is dat zijn terechtwijzing verre van ‘volstrekt noodzakelijk’ was, dan kan ik

dat niet gebeteren. Dat hij mij de katholieke leer heeft willen herinneren, komt waarschijnlijk uit een goed hart, maar was toch overbodig, zooals blijkt. De lieftalligheden ‘Gnostisch Manicheër, Doceet, protestantsch Puritein,’ die hij naar mijn hoofd slingert, vergeef ik hem gaarne, als oprecht Katholiek die ik ben en, met Gods hulp, hoop te blijven.

Tot zoover mijn antwoord aan J.v.H.

Ik vraag de Groene-Lindelezers verschooning, indien dit gekijf hen verveelt. Maar, het móést: ‘draag zorg voor een goeden naam’ zegt de H. Geest (Ecclesiasticus XLIV, 16) en, mijn orthodoxie was verdacht gemaakt.

J.D.C.

Boekennieuws.

Eerste Verzen van Felix Rutten. Uitgave van E. van der Vecht, Amsterdam 1905.

Men ging weleens beweren, dat de kritiek in haar intiemste wezen overbodig is, daar zij de literaire schepping nooit rechtstreeks ten gevolge heeft; maar deze steeds als basis harer wetten dient te bewerken.

Des te duidelijker gaapt het ijle dier drogreden na het doórmaken van een dichtbundel waaruit, door het bestatigen van een bijna-volkomen gemis aan zelf-kritiek van wege den dichter, eens te meer te besluiten valt, dat de eerste functie der kritiek het louteren eens schrijvers eigen smaak tot doel heeft.

Ik moet het maar ronduit bekennen: Felix Ruttens eersteling bracht me een teleurstelling, die ik zeker niet had verwacht na geregelde lezing der Noord-Nederlandsche literaire periodieken als ‘De Katholiek’ ‘Van Onzen Tijd’ en ‘De Stemmen onzer Eeuw’ waar 's dichters mooiste verzen ontloken. Ik had me den aangekondigden bundel dan ook heel anders voórgesteld; heel wat kleiner en heel wat rijker aan echt-dóorvoelde gedichten.

Zooals het boek nu voor mij ligt kan het slechts duiden op een werkelijk-rijk-begaafd dichter, dewelke echter dáar, waar hij het in zich had, diep en fijn te roeren; om het slordige der uitbeelding niets meer vermocht dan oppervlakkige emotie te verwekken.

Eerst en vooral wemelt het boek van nietige stukjes, - waaraan zich wel ieder gevoelig mensch in eene periode van hevige liefde bijv. bezondigt; maar dan ook op geen ruimer atmosfeer dan de bescheiden-duffe eener goedgesloten lade aanspraak maken mogen.

En waar het motief zwelt van innerlijke grootheid blijft de verwerking laag beneden de verwekkende emotie-zindering.

Tot staving: Een Lied (bl. 63.)

Overijling spreekt duidelijk uit tal van verzen die of om de dooreenwemeling van tonen en tinten (zie bijv. ‘Voor St Cecilia bl.13) of om de wazigheid der visie, om het louter-cerebrale der compositie in een woord - en dit is wel het grootste verwijt aan deze verzen zooals aan de meeste echt-hollandsche te doen - in ijdel woordenspel en rammelende rijmelarij overslaan, (zie bijv. o.a. bl. 18, 39, 149, 215) De dichter heeft zijn doen wel gekenschetst in dit twee-strofig gedicht, dat zijn eigen beschuldigings-akte bevat.

Buiten.

‘Dichter und Bauer’
De landman loopt, met groot gezwaai
Van armen en van zeisen.
Zijn veld af door de zonnelaai,
Om 't koren uit den bodem taai
Met kunst en kracht omhoog te hijschen.

En zingend gaat een dichter zacht
Er langs bij 't avondvallen:
En morgen eer de zon nog lacht,
Ligt veld aan veld vol bonte pracht
Van bloemen, honderduizendtallen.

Hoe men op korten tijd een dikken bundel gedichten kan klaar maken; begin ik nu zoowat te begrijpen... Ook aan oorspronkelijkheid - en dit inzonderheid wat den vorm betreft - gaat de dichter mank; waar het sonnetten geldt hoor ik aldoor maar de modernen (Kloos, Verwey, Van Eeden, Brom o.a.) aan 't woord; waar het prangend keurslijf eens eventjes wordt afgelegd, bengelen zwierig en vrij Gezelle's losse rythmen.

Ik zoek te vergeefs in dezen bundel: Felix Rutten zelve als bepaald individu met zulke en zulke passies door zulke en zulke technische eigenaardigheden tot kunst-producten vergroeid.

Wel vermoede ik nu en dan zijn eigen stem die den innig-devoten klank der fluweel-slepende tot zoete droomen nopende orgel-tonen voert, en me binnenleidt in eene stille wierook-zwangere ideën-en gevoelenssfeer die ik waarlijk de zijne meen - doch wordt die even schuchteroplevende zoo krachtig door tal van schreeuwend-schrijnende overvleugeld; dat ik immer twijfelen blijf en bij een onbevredigend gissen blijven moet...

Maar ik ware bepaald onrechtvaardig èn tegenover den dichter en tegenover zijn publiek, - dat ik niet gering wensch, - moest ik me tot deze eenige afkeurende nota's - al werden zij in mij alleen geboren uit het bewust-zijn van 's dichters beter kunnen en de hoop op rijper vruchten in de toekomst, die grootsch voor hem open-wuift, - gaan beperken.

Het boek wijst op een rijk-begaafd dichter, zeide ik - en blijde was ik dezen in menig gedicht niet alleen te mogen opspeuren, maar reeds in vollen fleur te vinden.

Tot scheppingen als ‘Maria Visitatie’ ‘Dageraad’ en de meeste sonnetten uit ‘Vrede’ (In memoriam) is alleen een echt-lyrisch temperament in staat. 's Dichters hooge voornaamheid, die onze verwachting zoo spannende maakt breekt schitterend door in dat eerste gedicht vol bijbelschen zwier en oosterschen gloed.

Aan een jong dichter van deze gehalte, hoeft de kritiek én voor den schrijver zelve én voor de literatuur de hoogste eischen te stellen, waartegen Felix Rutten, wil hij komen waar zijne plaats als van zelfs is aangeduid, namelijk naast de beste krachten onzer Noord-Nederlandsche katholieke literaire kunst, die reeds op talenten als Eduard Brom, C.R. De Klerk, Binnewiertz, Albertine Smulders, - om bij deze enkele dichters en dichteressen te blijven - mag bogen: stevig door strenge zelfkritiek dient op te groeien.

E.

Spreekwoorden en Zegswijzen, afkomstig van oude gebruiken en volkszeden, verzameld door A. de Cock. Gent Ad. Hoste, 1906.

Nu moet ik mijn ooms boek gaan beboffen en het verwijt oploopen van konkelfoes en kozijntjeswinkel. Doch kan ik het helpen dat er nuttige en aantrekkelijke dingen in staan? Al is de verzameling in de eerste plaats bestemd voor taalgeleerden, folkloristen, beschavingsgeschiedkenners en tutti quanti, toch is er goud uit op te delven voor letterkundigen en woordkunstenaars. Hier is een ader blootgelegd van dezelfde mijn waaruit Gezelle zijn schatten haalde, waarin Streuvels zijn vondsten zoekt, waarin Om. K. de Laey wroet met beide handen - waarheen alle dichters moeten gaan, indien zij een echt-nationale kunst willen opbouwen, een kunst van het volk en voor het volk, een kunst waarin de Vlaamsche menigte haar eigen gezond hart kloppen hoort.

Het wemelt en glanst hier van klinkende woorden en blinkende beelden, van kernige wijsheid en spattende luim: een weelderig feest voor oor, oog, geest en hart. Wel bekome 't!

Stijn Streuvels' Stille Avonden. Rotterdam en Brussel, 1905.

Dit boek beduidt een kentering in de kunst van Streuvels, zeggen sommigen. - Jawel indien er sedert zijn verschijning geen ‘Veeprijskamp’ geweest was in *Vlaanderen*. (1906, bl. 1 en vlgd.)

Maar een afzonderlijke plaats in de reeks van Streuvels' werken bekleedt het toch. Hier smijt onze mysterieuze dichter nu eens de vensterluiken van zijn binnenkamer open, en laat hij ons, door de (gekleurde) ruiten heen turen op al wat er daar binnen staat en ligt en omgaat. Wie van zins is later een boek te schrijven over de wording en het ontwikkelingsverloop van Streuvels' gewrochten, moet *Stille Avonden* goed bewa-

ren en al een papiertje steken bij sommige bladzijden en een dikke streep trekken onder hier en daar een volzin: die bladzijden en volzinnen zijn een heele bos sleutels passende op veel geheime laden van Streuvels' ziel.

Ze zijn schoon alle vijf, de stukken die dezen bundel vormen: Een lustige begraving, Horieneke, Zomerdagen op het vlakke land, Zonneblommen, Ingoyghem; maar het beste, als geheel, zal toch wel Ingoyghem zijn: dat is een verrukkelijke lierzang, dat behoort tot het prachtigste wat ooit geschreven werd.

De Doolage, door Herman Teirlinck. uitgave van Meindert Boogaerdt Jr. Rotterdam, 1905.

In *Groene Linde, II* bl. 62, schreef ik, naar aanleiding van Gust. Vermeersch, de woorden: ‘de stemmingsteere, overfijne voornaamheid van Teirlinck.’ Vanwaar mij die formuul gekomen is, zou ik zelf moeilijk kunnen bepalen. Misschien onder den indruk van Teirlinck's eerste schriften? Hoe 't ook zij, ze past niet op *De Doolage*, in haar geheel. Wèl op 't eerste der zeven stukken, dat zijn naam gegeven heeft aan 't gansche boek: daar is alweer inniggevoelde natuurschildering, fijn-teer uitgezegde sprookjeslandstemming, en iets in den frazengang dat herinnert aan den Bijbel, en een ondergrond van gevoelens die denken doet aan Streuvels' ‘Ingoyghem’. Maar de rest? Daar is geen spoor van teerheid, noch fijnheid, en zeker niet van voornaamheid. Het kan er nievers grover, ruwer, geweldiger, zinnelijker toegaan dan daar. Er wordt daar gevloekt, gedronken, geboeleerd, gevochten - er gebeuren ten minste zes moorden, de eene al ijselijker dan de andere. Hier schijnt Teirlinck zijn kunst verspild en ontwijd te hebben aan eenige nummers uit de ‘chronique scandaleuse’ van de ‘Vlaamsche Gazet’. Ik loochen echter niet dat er hier en daar een machtige bladzij is.

Annuarium der Roomsche-Katholieke Studenten in Nederland, A.D. 1906. Gedrukt bij G.F. Theonville, Leiden.

Ieder maal wij dit Annuarium ontvangen, worden wij jaloersch van onze Roomsche Noorderbroeders: Vlaamsche studenten kunnen zoo iets niet tot stand brengen. Eilaas! wij worden nog steeds opgevoed, gevormd en onderricht in een vreemde taal, en zoo 'n heerlijk Annuarium kan slechts openbloeien boven een stengel en boven wortels waarin uitsluitend Nederlandsch sap bruist. Het is een lust de bonte, degelijke werkzaamheid na te gaan van de studentenvereenigingen wier jaarverslag hier geboekt staat, en zich dan te vermeien in de geleerde en letterkundige bijdragen die het Annuarium vullen. Alles is het lezen waard; maar bizondere vermelding verdient toch de *pièce de résistance* ‘Naar de wijsheid,’ waarin Prof. J. de Langen Wendels uit Freiburg de geestesen gemoeds-bekeering van St-Augustinus op zoo bronzekere en tevens zoo boeiende wijze verhaalt, en dan, om zijn brandende aktualiteit, het

stuk van H. van der Velden: ‘Katholieke Universiteit of bijzondere Professoren?’ waarin de aanstelling van bijzondere Katholieke Professoren aan de bestaande Universiteiten verkieslijker geacht wordt dan de stichting van een volledige Kathol. Universiteit.

Ook het stoffelijke van 't Annuarium verdient allen lof: 't is wel verzorgd en met smaak versierd.

Eenige Peerlen uit Dr. Snieders' letterkrans. gent, A. Siffer, 1905.

't Was een goed denkbeeld eens eenige ‘peerlen’ van Aug. Snieders bijeen te rapen. Er zijn er hier negen, waaronder men blij is die echte perels *Vaderhuis* en *Sneeuwvlokske* te zien blinken. ‘Vaderhuis’ ofschoon met een trek alhier en een trek aldaar herinnerend aan 't Pannenhuis van Ernest Staas' goede tante, en daarnaast en daarboven het ‘Sneeuwvlokske’ die aangrijpende watersnoodnovelle, blijken nog steeds de bladzijden te bevatten waarin Aug. Snieders zijn hoogste bereikte.

Eenige Peerlen is de voorlooper, nummer één, van de volledige uitgave van Snieders' werken. De uitgave bestaat uit reeksen van 6 boekdeelen; elk boekdeel bevat ±150 bladz. en kost 1,25 fr. Dus: een volksuitgave. Ik ben zeker dat het volk deze verhalen gretig zal lezen, in afwachting dat de moderne kunst er eens toe besluit romans te schrijven, schooner dan deze, maar even volksch.

Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde, door Prof. G. Kalff, I^{e} deel, - Groningen, J.B. Wolters 1906. (Prijs: fl. 6,50).

Dit is het eerste van de zeven of acht deelen waarin de geschiedenis onzer letteren zal geschreven worden door een man, die er sedert een kwart eeuw zijn hoofdbezigheid van maakt.

Deze geschiedenis heeft goeds en heeft kwaads, zooals alle menschelijke dingen.

- Goeds.

Ten eerste, Prof. Kalff is van oordeel dat een beschaafde stijl en wetenschappelijke ernst malkaar niet uitsluiten: zijn boek is wèl geschreven.

Ten tweede, Prof. Kalff verbeuzelt zijn tijd en inkt en papier niet aan het overdadig uitkramen van bizonderheden aangaande getal, verhouding, vorm en kleur van handschriften en van andere wetenswaardigheden, die thuishooren in de ‘fichen’ -kast en dienst doen bij de studie, doch die door niemand gewenscht worden in de Geschiedenis zelve. Hij haalt zijn hart op aan den inhoud der lettergewrochten en verwijlt met welgevallen bij het schoone en kunstvolle dat ze bevatten.

Ten derde, hij vaagt met een duchtigen bezemstreek het zandwerk buiten van valsche vaderlandsliefde en voorbarige evenredigmakerij. Naar het voorbeeld van de groote ommelandsche letterkunden, moest, volgens de meening van Kalff's voorgangers, ook de Nederlandsche een

oude periode hebben, waarop dan, ter volledigingvan het heilig drietal de *middel-* en de *nieuwe* periode volgde. Ongeveer in denzelfden zin en om gelijksoortige beweegredens wilde Scherer, en wil, nog in de 20e eeuw, de overdreven-nationalistische Bartels, kost wat kost dat er omstreeks 600 na Christus een eerste bloeitijd geweest is van de duitsche letterkunde - omdat er 600 jaar later, om 1200, een tweede en nog 600 later, om 1800, een derde bloeitijd komt. Denk mal an: wat mooie symmetrie! Doch evenmin als er van omstreeks 600, duitsche gewrochten bestaan die den weidschen naam 'bloeitijd' wettigen, evenmin zijn er van vóór den middelnederlandschen tijd werken overgebleven - tenzij men de door Kalff niet vermelde oudnederfrankische psalmen daartoe voldoende achtte - die ons het recht geven om van een *oud*nederlandsche letterkunde te gewagen. En wat deden onze vroegere geschiedschrijvers om den gapenden put te dempen? Ze sleurden er het Hildebrandslied bij, en het Ludwigslied en den Heljand en Otfrid en Beovulf en Gudrun en andere vreemde werken meer... Met dit stelsel heeft Kalff moedig gebroken.

In zijn ijver om het eigene van het vreemde te scheiden is hij wellicht, zooals dat bij reakties meer gebeurt, nu en dan wat te ver gegaan. Zoo heeft hij mij niet overtuigd 'dat er geen grond bestaat om den bewoners dezer landen een aandeel toe te kennen in de *vorming* van de 'Nibelungen'. Mij komt het niet onmogelijk voor dat de bewoners der nederlandsche Rijn-oevers bijgedragen hebben althans tot de vorming van de Siegfriedliederen. Evenzoo noemt hij onzen *Brandaen* en onzen *bere Wisselau* misschien wat lichtvaardig *ver-talingen* uit het duitsch - want limburgsch en nederrijnsch liepen toch zoo erg door malkaar en zijn zoo verwant dat ze vaak in den warboel van hss. en afschriften moeilijk te onderscheiden zijn.

Ten vierde, Prof. Kalff heeft in het oog gehouden dat, de middeleeuwen door, niet alleen in den handel, maar ook in het geestelijk verkeer, Dietschland dienst deed als wisselkantoor tusschen de Romaansche en de Germaansche landen, in't bizonder tusschen Frankrijk en Duitschland. Wij krijgen geen klaar begrip van onze oudere letteren, van hun wording, verloop en gansche wezen, indien ze niet behandeld worden in verband met de aanpalende buitenlandsche letteren, waarvan ze in wisselende maat den invloed ondergaan of waarop ze, zelden weliswaar, maar toch gelegentlijk zelf (denk o.a. aan Veldeke en ons Lied) invloed oefenen. Geleid door dit beginsel, en wetend dat dezelfde oorzaken overal dezelfde gevolgen hebben, heeft Prof. Kalff meer dan eens verrassende uitkomsten gewonnen.

Op hetzelfde oogenblik als Prof. Vercoullie zijn Inleiding op de werken van Zuster Hadewijch besluit met de woorden: 'Ik meen dus dat wij nog niet weten wie Hadewijch was,' kan Kalff op goede gronden zeggen: 'waarschijnlijk zal Hadewijch, de dichteres, één zijn geweest met de abdis van Aywières aan wie Thomas van Cantimpré zijne *Vita Lutgardis* heeft opgedragen' en laat hij de duisternis, die Hadewijch's persoonlijkheid omhulde, goeddeels opklaren. Dezen uitslag heeft hij be-

komen behalve door een nauwkeurige ontleding van Hadewijch's werken zelf, voornamelijk door de in-verbandstelling en samen-behandeling van deze werken met gelijktijdige verwante godsvruchtsuitingen in Duitschland en elders.

Heel het hoofdstuk, dat zich zoo waardeerend, zoo liefdevol en geestdriftig verdiept in de werken van zuster Hadewijch, leest een Katholiek met bizonder genoegen. Des te meer, daar er op zoo menige andere plaats van Kalff's boek, dingen te lezen staan, die ergerlijk zijn voor een Katholiek gemoed, 't Is zonderling genoeg! Ik meen te weten, uit gedrukte en gesproken bronnen, dat Prof. Kalff lang niet zoo konfessioneel-bekrompen en veel breeder-denkend is dan een Jonckbloet of een Te Winkel, en dat er dus van geen kwaadwilligheid spraak kan zijn. 't Is om te gaan gelooven dat een Protestant grondelijk onbekwaam is om zich in Roomsch-Katholieke, dus in de middeleeuwsche, dingen in te denken en in te voelen, en dat *de* Geschiedenis der Nederlandsche letteren eenmaal zal moeten geschreven worden door een Katholiek.

Men kijke maar b.v. op bl. 141, waar de middeleeuwsche mystiek voorgesteld wordt als een soort voorlooper van 't protestantisme. Dan heeft A. Harnack, die nochtans ook geen katholiek is, in zijn Dogmengeschichte (Bd. III) toch een juister voorstelling van het ontstaan en het wezen van dien eigenaardigen, heerlijken vroomheidsvorm.

Dat er in 'n werk van zoo 'n omvang onnauwkeurigheden sluipen is te begrijpen, ofschoon niet alle even verontschuldigbaar zijn.

Bl. 31, zegt Kalff met Moll: Nu eerst (nl. met de kruistochten) deden de Nederlanders hun ‘intocht in de kerk waardoor zij inderdaad vereenigd werden met het groote lichaam, waarvan zij vroeger leden heetten maar niet waren’. Maar, hoe konnen de Nederlanders deelgenomen hebben aan de kruistochten, indien ze niet reeds werkelijk leden der Kerk *waren*? Want die tochten werden ondernomen ten gevolge van den oproep dien de Kerk tot hare leden richtte.

En bl. 70-72 is het m.i. een al te vermetel bestaan om in taal en stijl der middeleeuwsche gewrochten het karakter der middeleeuwers te willen weerspiegeld vinden zooals Prof. Kalff dat doet.

De lijst der feilen zou kunnen verlengd worden, maar deze bespreking zou daardoor al te veel uitbreiding krijgen. Enkel nog bijvoegen dat Prof. Kalff onze Vlaamsche steden voortaan met hun Vlaamsche namen zou noemen en niet meer van Tirlemont spreken waar Tienen bedoeld is.

Alles wel ingezien, mogen we blij zijn dat dit schoone werk verschijnt, en wenschen dat de firma Wolters ons de overige deelen, zoo welverzorgd als het eerste, eerlang zal toesturen.

J.D.C.

Jan Onraedt door K. Callebert; vierde uitgave, herzien door J. Craeynest. (J. De Meester-Rousselaere, 1905).

't Is hoe de zoon van den ouden Onraedt door slechte gezellen op het spoor van verderf kwam...

Nochtans een betere jongen leefde er nergens toen hij klein was en in zijn aankomen, maar moeder kwam te sterven en Jan begon naar slechten raad te luisteren. Hij trok naar de stad, verliet daarna heelemaal zijn ouden vader en ging naar Parijs als kleermakersgast om te weten wat de wereld is.

De oude Onraedt moest nadat hij zijn boeltje zag verkoopen, naar het oudemannenhuis; de zoon trof het niet beter en landde ziek aan in een gasthuis, waar een brave priester en een zuster hem weer goed mieken.

Hij keerde terug naar Vlaanderen en vond zijn vader op sterven die hem vergiffenis schonk en de verloren zoon wierd ten slotte... trappist

In Jan Onraedt geeft pastor Callebert ons zeker niet een zielkundige uitbeelding van echte menschenlevens, noch een tragische botsing van karakters noch een met vasten stap voorttredend verhaal, kortom geen groot kunstwerk... maar dat zijn boekje viermaal op vijf en dertig jaar van de pers kwam is toch een bewijs dat het gewild werd en gelezen. Het ligt misschien hieraan dat het zoo hartroerend vertelt, alhoewel zóóveel tranen ons tegenwoordig wat overdreven schijnen, maar we mogen het niet heelemaal uit zijn verband rukken met de omstandigheden. Conscience was in de mode en zoo moesten de menschen dan voor 't minst zevenmaal daags weenen. - Ook is 't zeker aan een brave pastor te vergeven dat hij alle Zondagen eens op de preekstoel klimt om over de plichten van ouders en kinderen wat te zeggen, en dat hij in de week al eens een praatje houdt over 't nut van het oudemannenhuis. Wel is waar brengt dat alles niet bij om de schaal, zwaar met letterkundige waarde te doen wegen maar zal Jan Onraedt een goed boekje blijven voor minder ontwikkelden en alle opwassende kinderen. - Die zullen daarin zeker, een avond lang, den braven pastor kunnen hooren vertellen met zijn eigen taal en wende, zoo heelemaal eenvoudig en gemoedelijk met ongezochte en toch frisch levende zinnen en woorden.

Daarbij nog heeft de E.H.J. Craeynest die vierde uitgave waarlijk herzien. Hij heeft dat gedaan zonder zucht naar eng particularisme en zonder streven naar algemeen... hollandsch.

Er wordt gevraagd achter kristelijke en tevens degelijke boeken voor ons gewone dorpsmenschen. Nu! hier komen er een heele boel van de pers. Gooit ze onder het volk.

C.S.

Uit ‘Zon en Schaduw’[1]
(Fragment)

Aan den waterkant, in een rij antieke getrekken van huizetjes met verzakte kappen, woonde Trezeken, de kantwerkster.

Groot en klein kende 't wijfje en aan haar naam was onvermijdelijk het beeld vergroeid van een tenger oudje met innemend uiterlijk: vriendelijke oogjes, twee zilveren vlechten onder het witte gepijpte kapje uit, en dat steeds vlijtig gebogen zat over het groene kantkussen. Zoo bracht ze rustigjes heur dagen door. Alle beweging scheen soms dood in haar als ze aan 't peuterig werk heur aandacht wijdde, hadden de gerimpelde handjes af en toe geen speld verprikt om dan weer rusteloos heen en weer te vliegen bij 't werpen en rollen der ratelende klosjes. Lijk uit de teere draden sneeuwige, tooverachtige tapijtjes groeiden, zoo reiden, bij het stille gedoe haar doeningen en gedachtetjes aan elkaar tot een droomerig-kalm leventje. Bij wintertijd en zomerdag draaiden de twee half-deurtjes tegen half zes open en in haar zwartlakensche kapmantel trippelde ze met gemeten pasjes naar de mis. Het kleppende klokje in den vroegen morgen, de kalme verlatenheid van kaai en straten, de frissche teerlucht en de eigenaardige waterreuk waren haar lief. Haar goedige oogjes blonken midden honderd fijne rimpels, en haar gemoedelijk wezentje vertelde dan de rustigheid van lentedagen na vreeselijke winterstorm.

(1) Novelle uit de Mechelsche kantwerksterswereld. Zal in't najaar verschijnen.

In de kerk, immer bij denzelfden hoekpilaar, zat ze Vaderonsjes en Weesgegroetjes te prevelen, voor die en voor die weldoener en goê kennis, voor magen en vrienden, met heel speciale intenties voor heur man zaliger-gedachtenis die zoo droef ‘aan zijn eind’ kwam, en voor elk van haar vier kinderen die ze op een enkel dag had zien ‘uit den huize’ dragen. Nu mocht ze, Goddank, nog van een late levenszonneschijn genieten.

Bij 't weerkeeren kwam er reeds leven en bedrijf in de straat en ieder knikte het oudje een vriendelijk ‘goê dag’ toe. Ze lachte stil als tegen heur eigen zelve: de menschen waren haar genegen en haar oude dagen helden zoo zacht naar hun eind, warmpjes als de lieve zonne, vredig als de varende wolken, als de zwaluwen die over de rivier scheerden, als 't blonde water waarin ze, van op de brug, haar huisje weerspiegeld zag.

Op den drempel geurde de koffie haar te gemoet, de vink in de muit wette zijn bekje en binnenshuis vond ze alles lekker in orde. Haar eenige lieve Leentje had de vloer gevaagd, 't witte zand in kronkels gekeperd, en 't ontbijt klaar gezet; nu onthaalde ze moedertje op een klinkende zoen, ontlastte ze van haar mantel, bond haar een blauw voorschoot om, en midden die stemmige atmosfeer gingen ze beide aanzitten.

Wat 'n leven stak er in die twintigjarige deerne; wat 'n bevallig figuur ze maakte met haar simpel blauw kleedje, haar fijne trekken en haar bruine eenvoudige haartooi! Rank en kloek, flink en vol levenslust was ze Trezekens oogappel en, nevens haar beroep van kantwerkster, haar eenige trots. Terwijl moeder haar dagen bij 't kussen sleet beredderde ze 't huishouden. Ze stopte en hield de kleeren aaneen, breide, waschte en plaste en zong daarbij als een lijster. En of alles zuiver en pront was? Ge zoudt hier van de steenen rijstpap eten! zeiden de buren. De leuvensche

stoof blonk als een zonnetje, tafel en voetschabel waren hagelblank geschuurd, plezierig kraakte 't witte zand op de propere steentjes en de oude, glimmende kastklok stond op dit alles streng en deftig neer te staren, de dag indeelend door statig getiktak of lawaaiend bellegeklop.

Wist moedertje soms een bemerking te maken omdat dit of dat niet gedaan was naar oude trant en zede, dat de jeugd moest pijpen zooals de voorouders hadden gezongen, en dat nieuwe bessems slechts voor een tijdje goed keerden, dan sloot het lieve kind, moeders mond met een zoen en deed zooals ze 't wel meende.

Aldus heerschte een duurzame vrede in huis en Trezeken vertelde aan wie 't hooren wou dat Leentje een schat was van een meid en de heilzaamste zegen die op haar ouwe dagen was neergekomen.

Hoewel het dochtertje voor huiswerk niet omstond, hanteerde ze met vlugheid de borduurnaald en haar vrije stonden bracht ze bij 't raam door. Ze had een bizondere aanleg voor 't verstellen van oude kazuivels en koorkappen en kreeg veel bestellingen van de rijke lui. Op die wijze was ze erin geslaagd een mooi stuivertje binnen te brengen.

Zoo'n hoedanigheden moesten voorzeker het hart van menig jonkman bekoren. Aan huwelijksaanzoeken had het haar dan ook niet ontbroken, doch ze wist steeds het gesprek op een lach of een geestige zet af te draaien, en aan een die 't wat al te ernstig meende had ze tot antwoord gegeven: dat ze vooralsnog verkoos haar oud moedertje te verplegen tot haar laatste dagen. 't Mensch heeft zooveel voor mij gedaan, zei ze eenvoudig, en wat kan ik meer verlangen dan ik nu bezit. Daarbij, ik ben van plan de haastigste te laten voorgaan! Als ze zoo sprak, meende ze 't oprecht, doch waarvan ze zich zelf niet bewust scheen was het verlangen heur hart te verpanden aan iemand die haar zou begrijpen, die zou vatten de teere mooïheid die ze schreef in haar

eigen scheppingen op 't borduurraam. De afgescheepte trouwlustigen zeiden dat ze wat fier was gevallen, maar Leentje zweeg stil, wist iedereen door haar zoetheid in te nemen, en teekende in zwierige kronkels haar sluimerdroomen met vlammende gouddraad en glinsterende zijde.

Zoo trokken de dagen heen over 't vredige, ouderwetsche hokje. Raasde buiten de wind, vielen de sneeuwpluimen neer of floot de ijzige noordwind over de rivier, dan zaten ze beide achter 't groengeruite raampje. 't Kacheltje ronkte, de klosjes klepperden en op Leentjes verzoek kwamen Trezekens liedjes uit de oude doos.

'Toe, moeder, dat van *Corendommeke?*' en zelf zette ze in:

In de Mei zoo gaan we zoeken
naar een jong meisje waar ons hert naar tracht.
In de Mei komt al verkloeken,
daar staat een maget in mijn gedacht.
Maar zij is van mij getogen
gelijk een pijltje dat is weggevlogen.
Helaas! wat pijn en smart
gevoel ik aan mijn jong hart!

of: '*Ik zag Cecilia komen*', of geschiedenissen van trouwelooze minnaars, met een ellenlange reeks koupletten, geneuzeld op stille, slepende wijs. Stilaan vulden die klanken de huiskamer met een duffe geur als uit een oud-eiken kast: 't werd avond en de dagen gingen achteruit naar verre tijden.

Leentje droomde daarbij schimmige, grijze droomen. Immeraan daalde de schemering. Dan ontstak ze de oordjeskaars voor O.L. Vrouwken en ze baden saam hun rozenhoedje en de litanie. Waren de dagen zacht en goed, dan werd het 'leenderke'[1] vooraan in 't roodgeplaveid por-

(1) Plaatselijke benaming voor den kantstoel waartegen 't kussen *leunt*.

taaltje gezet en de boutjes kletterden over het bordpapier met vluggen vingerzwaai, tot etenstijd.

Zoo heel vredig zat daar het oudje dat de voorbijganger een oogenblik staan bleef om het als een beeld van blauwe rust in zijn gemoed op te nemen. De hollende kinderen staakten hun luidruchtig spel om fleemerig aan ‘Meke’ goên dag te zeggen en een poosje met gapende mond in 't deurgat te verwijlen; de dames op armbezoek kwamen even aangeloopen om met Leentje over 't werk te praten of een en ander hij 't oudje te bestellen. Maar al stond ze eenieder vriendelijk te woord, immeraan bleef ze spellewerken zonder opkijken en geen enkel van de buitenwaardsche geruchten scheen tot haar te genaken. In de huiskamer ging 't geschuur van Leentjes voeten over den vloer, en kletterde een potdeksel of een zuiver stemmetje neurde een lied. Teer getemperd tingelden regelmatig de beiaardvoosjes over de daken en bij tijden, als ze heur zwarte dagen had, en ze tranend op haar lieve dooden peinsde, bad ze elk uur vier wees-gegroetjes. Voor haar deur vaarden de schepen op of dreven af, gesleept door dampende stoomers. Verwarde roepgeluiden helmden over de kaai; pootige lossers sleurden vaten en balen uit de buikige booten, karren en wagens hossebotsten over de ruige kassei en eigenaardige geuren van teer en petrol, vet en visch waarden in de lucht om.

Dat alles was echter met haar vergroeid; al die dissonanten losten harmonisch op met zang en gang van gedachten en gevoelens. Ze dienden als ruwgeschetste achtergrond waar tegen het witte van haar begijntjesleven en 't broze, ragfijne van haar dagelijksch bedrijf te beter afstaken.

Haar beste vriend was de oude Kanunnik. Met een genoeglijk lachje haalde ze 't regelmatig op dat ze met hem in de bankjesschool had gezeten, dat ze samen hadden gespeld uit *‘Kruisken A B’* boek, en samen hun eerste Communie hadden gedaan. Denk eens na, nu was hij Kanunnik en zij een arm sloortje. Zoo is de gang van de wereld!

In de wanordelijkste doolhoven was hij zoo ‘thuis’ als in de vergulde ontvangstzalen der hooge wereld, en wanneer zijn groote, lichtgebogen gestalte door de nauwe steegjes trok, den eeuwigen regenscherm onder den arm, en de lange zilveren haren onder den typischen hoed uitwuivend, dan had geen bewoner, wat ruwe bonk hij ook was, willen nalaten eventjes aan de vette klep van zijn pet te trekken en zijn norsch gelaat tot een vertrouwelijk lachje te plooien.

Hij droomde een nieuwe bloei van de gothiek met haar verheven kunstopvatting en schepte er heimelijk vermaak in de moderne wansmaak over den hekel te halen. Met de voeten stond hij in zijn tijd, en met denkbeeld, woord en daad zat hij in de middeleeuwen verward. Huis en studiekamer voerden u achteruit naar de periode der massief-eiken meubels, tinnen kannen, kostelijke tapijten en aarden potten; voorbij de hooge boogvensters snorde de elektrische tram en rondom hem zweefde een duffe geur van oud perkament en verwaaide wierook.

Om de veertien dagen kwam hij een bezoek bij Trezeken afleggen, want hij was een vurig bewonderaar van de oude kunstnijverheid en had zich al de moeilijkheden van 't ingewikkeld bedrijf weten eigen te maken. Met een innige teederheid, die aan devotie grensde, kon hij dan wijzen op het mystisch mooie van 't wondere kluiswerk en vaak bracht hij de honderden garen ruitjes in verband met de kant zijner gothiek, afteekenend op de helder lucht, als de ruitjes op het blauw papier. ‘Die steenen zingen van schoonheid, had hij eens gezeid met een stem die van aandoening trilde, en onze katholieke voorvaderen hebben in steen gebeiteld wat onze oudjes zoo smaakvol met hun klosjes doen!’

Gewoonlijk stond hij heelemaal onvoorziens op 't vloertje bij de werkster, zoodat ze blij-verrast opsprong en met verjongde beenen om een stoel liep. Maar nooit was hij moe; ze gingen beide soms een poos staan kijken naast Leentjes

borduurraam; hij gaf haar een wenk of had meestal een loftuiging ten beste voor de goede smaak die ze bij 't verstellen der koorkappen liet blijken. En dan ging Trezeken aan 't babbelen met haar zoete, slepende stemmetje, afgemeten als haar werk, met kleine slikpoosjes; de jonge jaren werden nog eens uit de sloot gehaald; al de levenswijsheid van Cats werd uitgestald of ze deed met weeïge intonatie het verhaal van de slagen die op haar jong leven waren neergestort. Dat deed haar telkens deugd aan 't hart als ze haar oud leed kon oprakelen:

'Ja, Mijnheer de Kanunnik, veel kwade dagen heb ik al achter den rug. We waren pas getrouwd, en mijn man was schippersknecht..... (we zijn allemaal aan 't water geboren, ziet ge wel!) en we wonnen stilaan ons broodje, want ik hield een kaaswinkeltje en werkte kant, maar eigenlijk stoef was er niet op! Toen kwamen we in de klein kinderen en dan begon eerst 't groot slameur. En gekomen waren we er toch (wat God bewaart is wel bewaard!), maar dan viel die schrikkelijke aardappelplaag, en dat was een drukke tijd voor 't arm volk: dat zal aan Mijnheer de Kanunnik nog wel gedenken.'

En de oude priester luisterde met groot geduld naar die droeve levensgeschiedenis, die hij bijna van buiten kende en zijn zalvend woord was steeds een heilzame balsem op de oude wonden.

Dan vertelde ze hoe 't huisgezin dapper aangroeide en de kinderen goed op wilden. 'Daar zit ik op een avond, 't was een Vrijdag van November, te werken en ik had zoo'n bang voorgevoel, (dat bedriegt niet), en de kleintjes waren al lang slapen. En 'k bleef wachten want mijn man kwam met de beurt naar huis dien dag. En 'k zeg nog tegen Mieke van hiernaast, - 't mensch is nu al lang bij ons Heer, - Mieke zeg ik, schippers knecht spelen is toch een slavenstiel, maar we waren het gewoon, ziet ge, Mijnheer de Kanunnik. En

daar komt tegen een uur of elf een klop op de deur, een felle klop, en een verward geroep van stemmen. Mijn hart sloeg ál zoo luid. Toen hebben ze mijn man binnengebracht, mijn doode man!'

Een krop schoot in haar keel en haar oude oogen vonden steeds nieuwe tranen om die ramp te beweenen want in haar hart was de liefde eeuwig frisch gebleven.

Troostend lei de Kanunnik zijn hand op haar schouders en zei dat die brave huisvader nu bij Ons-Heer was en veel gelukkiger dan wij hier beneden. Dan stilde de storm en met een tip van haar voorschoot vaagde ze haar tranen weg.

'Ja, Mijnheer de Kanunnik, dat wil ik wel verhopen want hij was toch zoo braaf, en geduldig en oppassend; nooit 't een woord hooger als 't ander, nooit een pintje te veel; brood en wijn en haalde er niet bij. En zou hij nog wel eens op mij denken? Alle dagen bid ik voor zijn ziele zaligheid!' En de oude vriend verzekerde haar dat de zalige afgestorvenen voor ons ten beste spreken.

'Toen heb ik ondervonden dat er nog veel brave menschen op de wereld zijn en uw goed ouders... (God hebbe hun ziel!) Och, Mijnheer de Kanunnik, hoe zal ik van mijn leven die schuld kunnen afleggen? En we waren nog aan 't eind van al ons miserie niet. Op een morgen kwam het beruchte ziekenkarreke hier over de kaai gerold; Gustje, de oude beurtschipper beweerde zekere zwarte teekens in de lucht te hebben bespeurd, en dat miste nooit.

De cholera huisde in de buurt... och, Mijnheer de Kanunnik, spreek er me niet van, dat was vreeselijk. Op drie dagen sleurden ze mijn vier oudsten weg: drie jongens en een meisje. Ons Leentje bleef nu nog alleen over!'

Een nieuwe tranenvloed bij 't oudje en ook bij Leentje die met veel geweld in de kachel koterde om haar aandoening te verbergen.

Dat was gewoonlijk de hoogste mate van verteedering.

De Kanunnik wist Trezeke meê te tronen tot bij 't kantkussen. Hij had nieuwe patronen gevonden, verlangde uitlegging over een moeilijke ‘slag’ of wilde weten aan welke prijs de kant stond.

Dan waren 't weer nieuwe jeremiaden.

‘Indertijd, dan was 't een ander leven. Dan kregen we toch loon naar werken. Maar nu is 't erbarmelijk verslecht. Zie, 't is leelijk dat ik 't zeg, Mijnheer de Kanunnik, en voor mij is 't niet, want ik ben kopwerkster en kan nog mijn twee frank verdienen. Maar 't roept wraak tot God hoe sommige vrouwkes behandeld worden. Daar hebt ge Lientje Schroons, - 't mensch wordt nu wat sukkelachtig, - ehwel, niet langer als verleden week kwam de koopvrouw, ge kent ze, Mijnheer de Kanunnik, die zure Trien van Turnhout en van de 20 fr. die ze te trekken had kreeg ze er reizekes 12 te zien. De kant was te vuil, het garen te veel geknoopt, de mazen onregelmatig, immer heeft ze wat af te dingen. Zijt ge niet tevreden, ge moogt u op een ander voorzien. En dan pronken ze met kant die ze voor Turnhoutsche uitgeven, en worden rijk met ons zweet. Ja, Mijnheer de Kanunnik, vallen zal 't bedrijf. Trientje Melis, en Betje Krol, al de wijfjes van hier op de werf, ze klagen putten in de aarde. Voor een ‘*hetterjefke*’ betalen ze nog 9 centen de el; ge werkt er een heele dag aan, ge levert er uw garen bij en dan kunt ge met flink werken ten hoogste nog drie stuivers verdienen. Dat trekt er toch niet op, Mijnheer de Kanunnik!’

Stil liet de oude priester haar voortjammeren tot de woordenstorm had uitgewoed. Ook hij had de bloeitijd der edele kunst beleefd en met groote misnoegdheid haar onrustbarend verval nagegaan. Maar nog immer ankerde hij vast aan de verzekering dat de stand de zaken keeren zou. Een reactie hing volgens hem in de lucht. Uit verschillende hoeken van 't land gingen stemmen op die om middelen tot opbeuring en bloei riepen.

De jongste wereldtentoonstelling had veel bezoekers en belangstelling voor de kantafdeeling uitgelokt. De spellewerkkunst moest weer opleven want hij bouwde groote verwachtingen op een plan dat hij jarenlang in 't hoofd omdroeg en weldra ging verwezenlijkt worden.

Toen flikkerde in Trezekens oogjes als een stille zonneschijn die haar traantjes drogen deed en met nieuwe moed en illusies boog ze weer over 't oude kussen; de klosjes vlogen ratelend heen en weer. Wanneer de kannunik heenging was Leentje aan den zang en moedertje scheen de wereld toe als een heerlijke tuin vol zwellende lentebloesems.

Die kortstondige onweertjes waren de eenige stoornis in Trezekens stille leven. De dagen kwamen en gingen hun goede, vredige gangen, de masten streken langs de kaaimuur heen, de kinderen joelden en vermaakten zich met de spelen die 't seizoen meêbracht.

Hier achter de verzakte muren van 't oudje hokje klopten twee blijde, gelukkige harten. Die muren hadden veel beleefd, doch, hadden ze heel bescheiden gezwegen bij 't nijpende leed dat ze vroeger besloten hielden, ook nu bleven ze stomme getuigen van al de weelde, van al de kalme rust die als een weldoende adem over 't verweerde dak waaide.

HERMAN BACCAERT

Mechelen.

Kramers.

Sus stond in den kruiwagen en Fien ging er nevens: Sus was een lamme loome vent, Fien een sterk en vlug wijf. Sus had daarbij nog kromme beenen... en toch stond Sus in den kruiwagen en ging Fien er nevens.

Gemakkelijk om te verstaan: Fien droeg de broek in 't huishouden en Sus moest dansen lijk Fien floot.

Op den kruiwagen lag een tafel met de vier pooten omhoog en tusschen de vier pooten stond een kist: 't was heel hun schat.

Sus hijgde en kuchte; bij poozen veegde hij met zijne mouw het zweet van zijn voorhoofd en loerde terwijlen eens scheel naar Fien om te zien of ze nog van geen ophouden ging spreken.

Fien bezag soms ook eens haren Sus en keek dan weer rond naar de eerste huizen van het dorp.

Sus zou gaarne zijne keel eens gespoeld hebben... Fien ook.

Sus had goesting voor 'nen dikkop, maar Fien mocht het niet weten, anders zou het erop geweest zijn.

Fien zou gaarne een cognacsken gepakt hebben maar... Sus mocht het niet weten anders was zij hem de baas niet meer, - ‘Sus, seffens gaan we eten; we zijn er bijkans.’

Fien had een uithangbord zien blinken:

In 't Schuttershof
bij J A N F R A N S E N
Herbergier en bakker

Herbergier en bakker! dat was in Fien hare kaarten gespeeld.

- ‘Sus, rijd maar door, zei ze, ik ga naar den bakker om brood.’

Fien was nog geenen minuut het gangsken ingeslagen of Sus zette zijnen last neer en hij eene herberg binnen.

De kruiwagen stond alleen op den steenweg en de straatjongens, nieuwsgierig lijk alle Eva's kinderen, namen dien oogenblik te baat om het boeltje te inspecteeren.

Hemel! De kist stond los! Wat lag daar allemaal in? Een spiegel... een borstel... een neusdoek... nog wat klein gesnuiter... En dat! Een hoop papieren zeker? Neen, 't zijn nobbelewitjes, echte nobbelewitjes.

De straatjongens verdrongen malkaar, ze scharden met volle handen in den kostbaren schat en op eenen oogwenk was de voorraad uitgeput, de kist terug toe en de bengels verdwenen. Achter huizen en boomen zaten ze al lachend te smullen van de smakelijke lekkernij.

En terwijl de kramers dat groot ongeluk overkwam, stand Fien voor haar tweede cognacsken en Sus zat gerust aan den toog 'nen borrel te pakken en met den weerd te praten. Heel gerust zat Sus wel niet en hij was nog al gauw met zijnen jenever. Hij wenschte dan 'nen goeden dag aan den baas, spande zijne kromme beenen weer in, en vooruit was de weg.

Pas had hij een twintig stappen gedaan of Fien kwam achter de haag uit geschoten en zag ginder haren Sus rijden. - ‘Hij heeft zoo weinig weg afgelegd, mompelde zij!... Maar hij kan toch niet aan 't geld! Ik heb altijd de beurs!.. De kruilicht zal hem wat gesneden hebben en hij zal wat op de berrie gaan zitten zijn.’

Had Fien geweten dat Sus op de vorige kermis centen had achtergehouden en weggestoken!

Toen ze haren vent had ingehaald: - ‘Zet maar neer, deed ze, wij zullen hier onzen boterham opeten.’

Sus zette den kruiwagen neer en ging met de licht over

den schouder op de berrie zitten; Fien sloeg met het mes een kruis over 't brood, sneed en smeerde de boterhammen eerst voor haren vent en dan voor haar zelve.

- 'Waar gaan we staan met de kermis?' vroeg Sus, met den mond vol brood.

- 'Ginder aan den lindeboom. 't Is wel een beetje buiten 't dorp maar daar komen toch veel kinderen: 't is vast tegen den peerjesmolen.'

Als de boterhammen goed gesmaakt hadden sloeg Sus de kruilicht terug over zijne schouders.

- 'Kijk eens, zei Fien, de peerdjesmolen staat al gereed.'

- 'En daar, verdoren, daar ligt de Witte in 't gras met den Smirel te kaarten.'

- 'Dag Sus, riepen de twee mannen, nog altijd wel te pas?'

- 'Lijk ge ziet.'

Sus kwam van onder de kruilicht uit, de kist met nobbelewitjes - of liever zonder nobbelewitjes - werd er af gezet en de tafel op hare pikkels geplaatst.

- 'Zoudt ge geen spelleken meedoen met de kaart? vroeg de Witte.'

Sus bezag Fien, en daar Fien niets zei, zei Sus ja.

Sus kwam bij in 't gras liggen en de drij mannen begonnen duchtig te troeven.

Ondertusschen meende Fien alles wat op orde te leggen in den koffer. Zij lichtte het scheel op en... zij werd rood en bleek... nog eens gezien... Razend van woede schoot zij naar de kaartspelers:

'Hier ! Gij schurk van een vent! Gij zatlap, bedrieger, dief! Is het daarvoor dat ge met mij getrouwd zijt?'

En toen Sus daar bevend en bleek kwam aangehaakt, verwonderd en stamelend:

'Wie, wat?' greep Fien hem bij den kraag en duwde

hem onder eenen hoop scheldwoorden met zijnen kop in de kist.

- ‘Hewel! Waar is dat allemaal henen, zeg! 'k Heb daar straks wel gezien dat ge niet veel wegs hadt afgelegd terwijl ik naar den bakker was, maar dat gij zoo 'ne schurk waart, had ik nooit gedacht!... Waar zijt ge met de nobbelewitjes gebleven? Rap den winkel wijzen waar ge ze verkocht hebt... Dat hij kon, hij zou zijn wijf zelf verkoopen om te kunnen drinken!’

Sus zette hem op zijne kromme beenen zoo recht als hij maar kon, en met de armen op de borst gekruist:

- ‘Fien, zegde hij, 'k heb nu al genoeg moeten hooren; 'k weet waarachtig niet waar die drommelsche nobbelewitjes mogen gebleven zijn!’

- ‘Wat gij, prulleman! Nog durven zeggen dat gij van niets weet. De aartsleugenaar dat hij daar staat! Ik heb van mijnen kruiwagen niet weg geweest dan om naar den bakker te gaan en in dien tijd zijn de vogels gaan vliegen. Dan is het mijne schuld zeker? He, wel, kreeft, wat hebt ge nu nog op uwe tong liggen?’

Sus staat verbaasd, verschrikt, en als aan den grond genageld. Zal hij iets zeggen van zijnen borrel?

De Witte en de Smirel hebben veel deugd van den twist; ook de straatjongens zijn naderbij gekomen, zij hebben hunne lekkernij opgesmuld. Zij lachen in hunne vuist en de plichtigen verbergen hun gezicht achter den rug hunner onschuldige makkers.

- ‘Fien, spreekt Sus op den duur, 'k zal 't maar rechtuit zeggen terwijl gij bij den bakker waart heb ik in ‘'t Wit Peerd’ 'nen borrel gesnapt...’

- ‘Ha! die zuiper, die herbergpilaar! Dat laat zijnen kruiwagen op straat staan en dan juist als hij gisteren den sleutel van de kist in zijne zattigheid heeft verloren!’

Wie weet wat er nog al zou gebeurd zijn, toen Fien in 't

midden van haren ‘oremus’ de lachende gezichten der straatbengels bemerkte.

In eenen keer was al hare woede tegen de straatjongens gekeerd.

- ‘Die verduivelsche jong! 'k Wed honderd tegen één, dat ze er mee weg zijn!’

- ‘Ja Fien, riep een der achtersten met de blokken reeds in de handen, ze hebben goed gesmaakt. Als ge er morgen nog hebt kom ik twintig keeren draaien!’

De bende stoof uiteen lijk kaf voor den wind en zij die niets gedaan hadden waren nog het bangste.

Fien was rood van gramschap. Rap als de weerlicht schoof zij hare klonen uit, en zij achter de vluchtende bengels! Eenen eersten kloon wierp zij vlak op 'nen deugniet zijnen kop, maar de tweede - o ongeluk! - de tweede vloog bij den veldwachter door de ruiten.

Fien heur moed was ineens gezakt; bleek en bevend bleef zij staan.

Aanstonds kwam de veldwachter in de deur gesprongen:

- ‘Zoo, zoo! Dat is een goed begin voor de kermis, hoor! Ruzie maken, ruiten uitsmijten! (Ze moesten al dat volk aan den galg knoopen... zoo'n gespuis)! Seffens het het dorp uit en de schade betalen.... Wie zijt gij?’

- ‘Het wijf van kromme Sus die met nobbelewitjes staat.’

- ‘Wacht ik ga mede.’

Sus stond al te sidderen als Fien daar met den veldwachter aankwam, bijzonder als hij zag hoe zij hare oogen rolde.

- ‘Wacht een beetje, kreeft, riep Fien, dat zult ge bekoopen. Daar zijt gij allemaal de schuld van; nu ziet ge wat er van komt, nu moeten wij het dorp uit.’

- ‘'t Is toch zoo erg niet, meende Sus, de nobbelewitjes... zijn toch... weg.’

- ‘Toch weg he! Maar wie heeft ze weg gedaan? Wiens schuld is het? Wie heeft er voor vijf frank schade gedaan? Wie, allo, wie?’

- ‘Zwijg maar met uw geraas, zei de veldwachter, zwijg en betaal...

- ‘Och Fien, sprak, Sus, wij zullen naar de stad andere nobbelewitjes halen en dan gaan we overmorgen op eene andere kermis staan.’

Fien sprak niets, maar hare oogen zegden des te meer; zwijgend zette zij tafel en kist weer op den kruiwagen.

Sus sloeg de kruilicht over zijne schouders; hij was zoo bang voor het onweder dat straks zou komen, dat hij vergat in zijne handen te spuwen als hij afreed.

Zoo vertrokken ze dan, met den veldwachter op een boogscheut achter hen.

De straatjongens die al lang weder waren samengeschoold, konden geene schoone woorden genoeg vinden om er het koppel mede te bestempelen. En terwijl ze de kramers uitgeleide deden zongen ze preusch uit volle keel.

Vivat Sus en Fien
En ze mogen er wezen
Zonder Sus en Fien
Kunnen wij nief zijn.

J.S.

Uit de Studentenwereld.
Schuchtere liefde.

Hij was nu reeds vier jaar ter hoogeschool, ten einde zijner studies, en nog nooit had hij een meisje bezien.

Hij zag ze wel, maar niet gelijk andere jongens dat doen, hij zag ze lachen en joelen of snebberend klappen en giechelen ondereen, de meisjes, rondom hem waar hij ze tegenkwam langs de straat, hij verkende wel de eene of de andere die hem met groote ernstige oogen bekeek in het voorbijgaan, en wist ook dat er zijn die niet durven opkijken naar de jongens, dat kon hij zelf genoeg gadeslaan of zijne makkers deden hem dit bemerken, maar met de meisjes praten, of met het eene of het andere trachten kennis te maken of dansen dat deed hij nooit.

Hij verkeerde niet en peinsde er niet op dat ooit te doen.

Ten halve het vorige jaar was hij verhuisd en toegevallen bij stille burgermenschen die hun eigen gerust leven leiden, tamelijk onbekommerd met alles wat er rond hen draaide of haperde.

Met die menschen kwam hij wel overeen: de baas, met een ronde kop en altijd kortgeschoren haar, scheen er hem een rondborstige luimige kerel uit; zijne vrouw was een mager vrouwmensch, altijd hand aan het werk, en die geerne haren man het nauwste liet hooren als het pas gaf, maar langer duurde dat nooit dan de klank harer stem.

Daar was ook nog hun eenig kind, eene dochter, een meisje fijn en teer, met bleekblond haar en een zoetklinkend

stemmeken, dat hij geern beluisterde als het loech of te zingen zat in de keuken; haar vader noemde ze Marie, de moeder heette haar Mieke.

Hij jeunde hem bij dat volk en vond dat zij hem bijna deden vergeten dat hij niet in zijn eigen huis, met zijne eigene ouders woonde, hij leefde daar in en meê als van den huize en had er zijne doening min of meer naar geschikt.

Des morgends altijd op dezelfde uur kwam men hem wakker roepen, hij stond haastig op, ging koffie drinken en morgendmalen; als het gebeurde dat hij te lang op zijne slaapkamer bezig bleef, zat hij meestal alleen, andere keeren gebeurde het dat hij het geheele huisgezin aan tafel vond.

In het eerst wist hij al niet veel wat gezeid, de menschen niet kennend noch wetend wat hun kon belangen, maar dat veranderde en met den tijd, kwam hij in gesprek en klapte meê in den hoop.

Zoo was dat voor hem langzamerhand eene gewoonte geworden, hij zat niet geerne meer alleen in de keuken, paste beter op het uur, hield hem niet langer bezig met zijn opschik of bleef hem niet overslapen gelijk het vroeger wel meer gebeurde.

Op den duur had hij genegenheid voor die lieden en deze toonden hem vriendschap, het gebeurde zelfs dikwijls dat hij zonder de minste reden 's avonds in de keuken ging zitten kouten en eene pijp rooken; dan zetten zij eenen stoel bij voor hem, hij sprak dan gezapig met den baas over allerhande dingen die zij soms moeilijk verstonden, maar waar zij altijd even benieuwd naar luisterden, dan gingen zij elk van hunnen kant gaan slapen, en hij vond die avonden de gezelligste en dat zij hem rustige en eenvoudige genoegens verschaften.

Als het paaschverlof aankwam was hij blijde te mogen naar huis gaan, en toch als de tijd om van huis weer te vertrekken aanbrak, wierd hij gewaar dat er bij hem zekere

blijdschap en verlangen ontstond omdat hij dat eigenste leven dat hij zoo gewoon was ging mogen hernemen bij diezelfde goede menschen.

Zoo verstreek de tijd en leefde hij onbewust der genegenheid die in hem ontkiemde voor het teere blonde meisje.

Als zij daar was, sprak en loech hij nog zoo geern en vond er behagen in diep in hare blauwe oogen te staren en te zien hoe vertrouwelijk zij ook in de zijne kon zitten kijken.

Dat duurde zoo geheel het eerste halfjaar. Elken morgen wist hij het juiste uur te treffen en at dagelijks in hun gezelschap, koffie en boterhammen wierden hem voorgezet en zij spraken ondereen van verschillige dingen, van 't schoon weer, studentenfeesten of andere gebeurtenissen in de stad. Nu en dan gebeurde het als hij tijd over had, dat hij wat langer toeven bleef dan naar gewoonte, de vrouw ging dan zijn bed maken of uit boodschappen, de baas trok naar zijn werk, ergens op een kantoor in de gevangenis - en dan zat hij daar alleen met Mieke.

Als dat voorviel was hij dezelfde niet meer, maar op zijn ongemak en verlegen zat hij daar het meisje te bewonderen, dat aan het lezen of aan naaiwerk doende was; het zat daar dikwijls naar hem toe gekeerd met haar gouden lokken en fijn gesneden kopje gebogen over haar werk. Geen woord dorst hij meer spreken dan, en toen het meisje eindelijk en wat verwonderd naar hem opkeek, dronk hij in eens zijne kom koffie uit en met een schuchter hoofdknikje en een zoete glimlach zei hij dan geheel lijzekes: - goên dag Mieke - en ging heen.

Daarna zat hij een geheele tijd lang te droomen op zijne kamer, en als hij uit zijne gepeinzen wakker wierd, was hij kwaad op zijn zelven omdat hij hem met zulke flauwe gedachten had bezig gehouden, hij greep dan naar een boek, maar studeeren ging hem niet, alle stappen was hij van den werke weg en had weêrom haar beeld voor zijne oogen:

zittend in de witte klaarte van de venster blank en bleuzend en keek hem aan met haar schoone lieflijke oogen zoo diep van ernst en toch zoo vertrouwelijk, zoo vol vriendelijkheid. Heimelijk vond hij genoegen in dat droomen en gaf er hem geheel aan over en het was maar als de dwang der studie bij hem opkwam dat hij ineens alles uit zijnen dolenden kop verdreef en vanher begon te werken, maar de volgende dagen was het weêral hetzelfde, telkens bleef hij als door eene ongekende macht naar dat meisjen aangetrokken, alles was hem eene reden om er aan te denken, het te beloeren, te beluisteren of zijn eigen wegen te loochenen om het te volgen langs de straten, zelf vond hij het belachelijk en toch deed hij het, om dezelfde reden bleef hij des zondags langer slapen dan in de week en als hij wakker wierd bleef hij liggen en stond maar op toen hij haar stemmeken hoorde in de keuken of haar voetjes langs den trap. Doch niets liet hij vermoeden van wat in hem omging: als vader en moeder er bij waren lette hij op zijn eigen om haar niet meer te bezien, zij mochten het eens vermoeden, en als hij alleen met haar was, durfde hij niet spreken uit vrees zijn zelven te verraden.

Zoo was die geheele tijd verloopen, ten volle waren de zondagen aangekomen en medeen de tijd van het lastig werken tegen het aanstaande exaam.

Vooren op zijn studiekamer naast de straat, kwam de zon van 's morgens vroeg en zat er den geheelen dag bijkans, daarom had hij zijn schrijfbord van achter op zijn slaapkamer geplaatst, en daar stond hij nu gansche dagen te teekenen en te schrijven nevens de vensters.

Het gebeurde wel in het eerst dat hij verstrooid werd door het weg en weêr-geloop van het volk buiten of in den gang en het was nog veel erger als hij Mieken hoorde zingen of met haar helder stemmeken luide lachen in de keuken, maar daar wierd hij gauw aan gewoon, de dringende nood van het werk deed alle droomen zwichten, met noest geweld stond

hij aan het bord, hij wrocht met taaie drift en al het andere stond daar ver af verwijderd in de wereld; want nu leefde hij er buiten geheel afgezonderd samen met de wetenschap.

Nochtans gebeurde het eens, dat hij zoo te krabben stond op zijn bord en toen hij de spons greep om het geschrevene uit te vegen, vond hij dat deze geheel verdroogd was en er geweldig groote wolken kalkstof uit opvlogen bij de minste beweging.

De venster stond open en Mieke was bezig met ruiten te wasschen.

Hij nam de spons, reikte ze aan het meisje en vriendelijk lachend, gelijk hij altijd deed als hij gedwongen was tegen haar te spreken, vroeg hij:

- Mieke, wilt ge mijn spons wat nat maken, als't u belieft?

- Seffens mijnheer! - antwoordde zij.

Zij nam de spons uit zijn handen, dopte ze eenige keeren in den emmer, neep er het water uit en gaf ze hem weer.

Hij greep er naar, en was het dat zijne handen beefden in onzeker tasten omdat het meisje daar zoo kriekbleuzend naar hem opkeek met haar blijde schalks-lachende oogen, hij greep te ver en had.... haar handje vast.

Op het oogenblik dat hij het aanraakte had hij het gedrukt, maar liet het aanstonds los, verschietend om hetgeen hij had durven doen, doch het meisje stond te lachen, maar stille, geheel stille, moeder mocht het niet hooren, en moeder was aan het strijken bezig in de keuken. Hij ook, hij loech, meer om hem te verontschuldigen van de roekelooze daad dan om datgene zelf dat hij gedaan had, en dan zei hij zacht:

- Dank u Mieke, - en vriendelijk knikte hij haar tegen.

Hij voelde zijn hert schrikkelijk hameren in zijn binnenste maar wilde van niet gebaren nu, en zijn werk voortzetten, maar gedurig was hij verstrooid en kon niet laten nu en dan eens naar buiten te lonken, waar Mieke nog met dienzelfden lach op haar lippen voort aan het wasschen stond.

Dien dag vrocht hij niet langer, hij ondervond dat het niet gaan zou, ging zijn makkers opzoeken, was geestig en opgeruimd en het was laat in den avond als hij weder te huis gerocht. Als hij nu alleen was vond hij dat eeuwig belachelijk en toch bij zijn eigen was hij verplicht te bekennen dat er moest liefde bij zijn, als het raken van een meisjeshand bij hem zulke stoornis had teweeg gebracht.

Des anderendaags wilde hij naar het meisje niet opkijken en vreesde dienzelfden stoorenden lach in die schelmsche oogen weer te vinden; vroeger dan gewoonte ging hij van tafel en viel met nieuwen angst aan het werk.

Hij wrocht van 's morgens tot 's avonds, stond uren en uren lang bij bord of dubbel toe over tafel gebogen zat hij verslonden in de boeken, versmoord in de tabakdampen die in lagen rond de kamer hongen.

Eindelijk kwam de groote dag. Met een hert dat klopte tusschen hoop en vrees vertrok hij 's namiddags met de hartelijkste wenschen zijner huisgenooten, de baas kwam hem nog voor een laatst achternaroepen:

- Geen vrees hebben, zulle Mijnheer, zeg dat het moet gaan en het zal gaan! -

's Avonds kwam hij weer in volle blijdschap, het was gelukt, de slag was geleverd en gewonnen, hij was er door.

Zij kwamen bij en drukten hem vriendelijk zijn handen. Als Mieke ook haar handjes uitstak drukte hij het met vingers die beefde van aandoening maar liet het wêerom los, dat gaf hem eene herinnering aan dien anderen keer, maar toch was hij nu dubbel gelukkig en fier zoo voor haar te mogen verschijnen, het scheen hem dat hare blauwe oogen nu iets verwonderd, en alleszins met eene soort achting hem bezagen, aan zijn baas moest hij vertellen hoe het hem gebeurde, wat de professors zeiden en wie die heeren waren, en de baas bracht flesschen bier op tafel om den dag te vieren waarop zijn student een exaam had afgelegd, daarbij verzekerde hij:

- Al mijn studenten passeeren, mijnheer, ik heb er nog niet eenen gehad die niet in July passeerde! -

Daarbij verhaalde hij een en ander van die mannen die nu hier of elders dokter, peerdemeester of notaris waren en telkens vroeg hij den toeleg van vrouw en dochter.

- Je kan me rekken als 't niet waar is, he Net? newaar Mie? - en deze knikten ja en brachten er het hunne bij.

Dien avond bleef hij daar in de keuken zitten en het was vrij laat in den nacht als zij slapen gingen.

's Anderendaags vroeg in den morgend nam hij afscheid en trok naar huis.

Binst het verlof liep hij lijk verloren, bij zijne oude makkers vond hij maar weinig verzet meer, zij vielen hem lastig met al hun zottigheid en leute, hunne uitstappen op den buiten en alles waarop hij vroeger verzot was kon hij niet meer verdragen, hij was liever alleen met zijn gedachten en droomde dag en nacht. Te huis moest hij opletten om dat alles te verbergen voor de speurende oogen van moeder, hij was er nog maar even en verlangde reeds om er weg te zijn.

Hij miek van nu af reeds voornemens van alle slach en besloot met de eerste gelegenheid Mieken eens goed te zeggen hoe geerne hij haar zag, - dit laatste besluit miek hij meermaals op een dag en het stond van langsom vaster, - hij zag reeds voor zijne oogen en den dag en de plaats waar dat gebeuren moest, nu eens zou het geschieden als hij bij toeval haar tegenkwam in het park of ergers onder de platanen langs de vesten, dan was het des morgens na het ontbijt in het hoekje naast de venster; zijn kop was op hol en in gedachte beleefde hij reeds, alsof hij bewaarheid was, dien gelukkigen tijd van zijn leven: dagelijks zou hij bij haar zitten praten in de keuken en vertrouwelijk het twijndraadje, bij het naaien, door zijn vingers laten gletsen, dan zou hij altijd weten wat haar gezeid en zij, zijn meisje nu, zou altijd lachend, altijd bleuzend naar zijne oogen kijken

en gelukkig zijn. Oh! zij ook zij had hem lief, daar voelde hij hem nu zeker van! hij zou haar zijne liefde stillekens vezelen in haar oor en zij zou dan haar schoon kopje met het blonde haar op zijne borst laten rusten, hij zou met zijne vingers in hare gouden lokken spelen en haar den eersten zoen geven.

Verders dacht hij er nooit aan wat achter stond of wat zijne ouders er zouden van zeggen, hij was liefde zat en zot en daarbuiten zag of hoorde hij niets. Zoo vergingen de dagen een voor een, de eene langer dan de andere en eindelijk vol hoop en liefde trok hij weer ter hoogeschool.

Hij vond het huis net gelijk te vooren, wierd welgekomen en bleef dien eersten avond in de keuken zitten kouten gelijk dien laatsten keer voor hij naar huis ging, en Mieken vond hij noch schooner en beminnelijker dan vroeger.

Met de volgende dagen herbegon het gewone leven alsof het nooit ware onderbroken geweest, maar iets was er bij gekomen, het besluit, en dat bleef vast nu, maar toch kon hij er niet toe geraken met zijne verklaring voor den dag te komen.

Telkens hij 's morgens van tafel terug op zijne kamer kwam vroeg hij hem af waarom hij niet gesproken had, hij wist het niet, en toch was het alsof zij het van hem verwachtte, maar hij had het niet gedaan en alles bleef nog te doen.

Langs de straat als hij haar tegenkwam knikte zij hem vriendelijk goên dag, hij van zijnen kant groette koel weg - zijne vrienden moesten niets merken van zijn verkeer, - en daar kwam niets van.

Het gebeurde soms dat hij haar langs den weg inhaalde of dat zij samen aan de deur kwamen, dan spraken zij eenige woorden te gâar en hij was haastig om beleefd de deur voor haar open te doen, en het was maar later dat hij er op peinsde dat hij nu toch had moeten spreken, maar ja, op straat of zoo aan de deur, dat ging niet, morgen zou dat beter gaan.

Doch 's morgends als hij alleen zat met haar en al zijnen moed had samengescharreld kwam er eindelijk iets uit in dien zin:

- Smaakt het Mieke, - of - Mieke ge zit wel vroeg te naaien, - of nog - 't heeft gevrozen van dezen nacht. Mieke, en 't zou nog wel kunnen sneeuwen vandaag.

Al het andere dat hij zoo doodnoodig moest en wilde zeggen, dat al zoo lang naar zijne lippen welde, het bleef steken, het vervloog hij wist niet waarheen en zoo kwam het dat reeds meer dan eene lange maand verloopen was en het nog altijd te branden lag op zijn hert. Hij bleef bij zijn besluit en toch was hij wel bewust dat het noch voor nu noch voor morgen niet te doen was en dat het zoo nog jaren had kunnen voortduren altijd altijd gelijkig op denzelfden voet, alle dagen bleef het vast: morgen zou hij het wagen, morgen.... en hij droomde ondertusschen dag en nacht, hij bezag geen boeken meer, op de hallen had het woord van den leeraar niet het minste uitwerksel op zijne aandacht, hij zag noch leeraars noch makkers, zijne wijdopengerokken oogen, lijk theeschoteltjes zoo groot vergroeid, tuurden strak naar wijde verten dwars door den witgekalkten muur of mijmerend scheen hij al zijn verstand te vestigen op de vuile strepen die het water druppend veroorzaakte op den gevel van het huis, ginds recht over de venster, op eene wolk die roerloos op dezelfde plaats bleef hangen boven den schoorsteen, of ergens op een der kobbenetten in eenen hoek der zaal. Op zijn schrijfboeken en dat bijna op al de bladzijden stonden groote letters en allemaal hadden meer of min den vorm eener *M* en liepen dooreen met alle slag van teekeningen die zijne dolende pen over het papier krabbelde.

Langs de straten lonkte hij overal rond of hij haar nergens zag aankomen, en kwam hij haar tegen dan wist hij niet mee waar met zijn ende belanden of hoe hij moest goêndag zeggen.

's Avonds als hij boeken las, - het werken zat voorgoed in 't dak, - zocht en vond hij overal overeenkomsten met zijn eigen verliefd zijn. 's Nachts bij 't ontwaken was zijn eerste gedacht voor Mieke en begon hij weêr besluiten te maken voor 's morgens, met opene oogen en gespannen zinnen lag hij te luisteren en te peilen in de duisternis, zijne inbeelding ging aan het dolen, hij woelde en keerde in zijn bed, eindelijk greep hij naar zijnen paternoster die op de nachttafel lag en begon onze vaders en wees gegroeten te lezen zonder einde, om allemaal die gedachten uit zijn kop te verjagen, ten langen laatsten gerocht hij zoo wêer in slaap en droomde liefdedroomen; hij droomde en wakker geworden deed hij geweld om ze te onthouden en ze haar later te vertellen, maar zij ontsnapten telkenmale en wêerom wist hij niets meer te zeggen.

Als hij dat overpeinsde met zijn gezond verstand moest hij bekennen dat het onnoozel en dom spel was, en dat hij handelde lijk een nuchtere schooljongen, maar dat kon niet baten, met geen middels kon hij zijne schroomhartigheid te boven komen en hij verkeerde in wanhoop.....

En toch gebeurde het eens onverwachts op eenen zaterdag morgend.

Hij stond op en kwam in de keuken, de koffie stond te verdampen op de stoof, de boterhammen lagen gereed gesneden op de telloor en tegen alle gewoonte was er niemand.

Hij zette zich te eten rap en zeere om gedaan bij zijn eigen al peinzen op al het werk dat nog te doen stond en waar hij maar niet aanvallen kon als Mieke opeens van boven kwam, hem goeden morgen wenscht en zitten hare handen warmen bij de stoof. Hij antwoordde:

- Goen dag Mieke, - en at zwijgend voort.

Als hij gedaan had schonk hij nog eenen pot koffie in en meende straks te vertrekken, toen er iets in de brievenbus gestoken werd. Mieke stond op en liep zien wat er was,

Den koffie uitdrinkend was hij rechtgestaan naar de venster toegekeerd en met zijnen rug naar de deur, Mieken kwam juist terug in de keuken: - Mijnheer er is hier een brief voor u.

Hij zette zijnen kom neer op tafel en keerde zich om. Mieke stond voor hem met eenen brief in de eene en eene postkaart in de andere hand, grijpend naar den brief en ditmaal geheel wel wetend wat hij deed nam hij terzelfdertijd haar handjes vast en hield het gesloten in de zijne al lodderlijk lachend in hare oogen starend. Mieke loech en wierd rood tot achter hare ooren, maar sloeg hare oogen neer en om iets te doen en wat te zeggen, - want hij sprak niet, - bezag zij de kaart en vroeg half luid als bij haar zelven:

- Wat mag dat nu zijn?

Lijk of hij haar nu zag staan en haar handjen nog voelde beven in de zijne, welde in hem het gedacht op dat het oogenblik eindelijk gekomen was dat hij nu alleszins moest spreken, hij boog zich over hare schouder als wilde hij die kaart bezien; het blonde haar van het meisje streelde langs zijne wang, eene rilling liep door gansch zijn lijf en al met eens zonder verder peinzen en nog altijd zonder een woord sprekens legde hij zijnen arm om haar midden, trok haar nader tegen hem aan en gaf haar een zoen... en dan half beschaamd om het gedane en met de vrees het meisje verschrikt te hebben, keek hij in haar aangezicht en vroeg haar geheel stille:

- Mieke ge zult daarom toch niet kwaad zijn op mij?

- Hoe zou ik daarom kwaad kunnen zijn, menheer, - antwoordde zij zacht en keek eens even op in zijne oogen - lijk of zij een ander woord van hem had verwacht, - meende hij, - maar vol van geluk sprak hij niet verder, dreelde eens lijzekens met zijne hand over haar liefelijk kopje, gat haar nog een kus en ging heen al zoetjes: - dag Mieke - zeggen gelijk hij dat gewoonlijk deed.

Haastig ging hij dan zijne boeken halen en vertrok.

Op dien stond had Mieke danig verschoten en haar bloed voelen verkruipen, het kloppen van haar hert had een oogenblik opgehouden om dan al met eens weer in onstuimige, grillige schokken voort te hameren, en het rood kwam op haar voorhoofd gloeien; zij was blijven staan en had als in een droom geantwoord, en dan had hij het geduld haar te kussen en dat tweemaal te reek en zij had haar niet verweerd!....

Dat was daar zoo onverwachts, zoo schielijk gebeurd!.... het was als een steen op haar hoofd gevallen, zij had het niet voorzien, noch bij machte geweest het te weren....!

Radeloos stond het meisje nog met de kaart in hare hand, bijna zonder bewustzijn en nog niet bekomen van het verschot. Eindelijk legde zij de kaart op tafel en verstrooid haalde zij haar naaiwerk uit de kas en ging met verdwaalde blikken voor de venster zitten, daar bleef zij nu roerloos met hare handen verloren in haren schoot, en volgde de onvaste gedachten die dwarrelend aloverhoop dreven door haren kop, en voor hare oogen dansten sarrende beelden in rennenden storm voorbij en haar verstand was niet bij machte ze te volgen.

Het was maar later, als ze daar lang gezeten had dat zij het peinzen weer machtig werd en haar gedachten hunnen gewonen loop kregen, en medeen kwam haar die vraag te binnen:

- Wat zou moeder daar van zeggen? - en Mieken verschrikte nog meer.

- Maar ik kon daar toch niets aan doen, ik heb daar toch geene schuld aan! - meende zij, maar dat kon haar maar half bevredigen en zij begon te peizen in het verleden en te zoeken of zij hem waarlijk nooit eenige reden gegeven had om zoo te handelen, langzamerhand ging zij hem na in zijn vroeger bedrijf; geheel zijn geheimzinnige doening sedert maanden hier binnenhuis rees op voor haar geest, het ver-

wonderde haar dat alles niet vroeger reeds bespeurd te hebben, en hare vriendelijke handelwijze tegenover hem, begon zij haar zelven te verwijten; dat lag daar nu zoo klaar open voor hare oogen en zij had het niet gezien noch begrepen....!

Het meisje was ten uitersten spijtig, tranen kwamen waterig in haar oogen staan en er schoot als een krop in haar keel. Het speet haar nog zooveel te meer om de vermaningen van moeder, naar wien zij maar geluisterd had als naar iemand die geerne knottend en dikwijls hetzelfde zegt, en toch duidelijk bleek moeder nu gelijk te hebben als wanneer zij haar eens zeide:

- Zwicht u voor studenten, - Mieke, - die kome hier pas voor een tijd studere en meisjes naloopen, die kome hier, en gaan dan wêer heen, God weet waar en zien nièmer vrôm, z'hemme allemaal hun lief op hun streek, en 't zijn allemaal verleiders, dat zegge 'k ik u, Mieke, en geloof me gauw, 't is zoo! Dat kende ze van buiten. Moeder liet het nooit na te herhalen waar 't pas gaf, of waar 't geen pas gaf bracht ze het toch in de rede, en telkens er van studenten spraak was kon er moeder bitsig op uitvallen, - anders was ze toch altijd vriendelijk met hem, - maar gisteren zei ze 't haar nog als hadde zij het gebeurde voorzien: - Ja, ja, de studente, die loope zot achter de burgersmeisjes omdat ze te eerlijk zijn om hûllie met straatslepe op te houwe, maar wie blijft hier dan met de schand of wie krijgt hier dan geen fatzoenlijke jonge meer om mêe te trouwe? Ja dat ken ik, dat hebbe we vrouwslie allemaal al dikwels genoeg gezien, zie nu es Trinet Poortens, - astreen liet 'm haar zitte en trok er van onder, en dan drijve z'er 't spot mêe en ge loopt hem dan achter ze vodden, de schoone student!... die mag nu zitte groize as 't te laat is!

En vader had daarop geantwoord: - Ja nou, da's juist dadde!

Zulke uitvallen over de studenten en hun verkeer deed

moeder zoo meestal, als waren het eigene herinneringen die haar opperst lagen, zij sprak zoo van studenten en meisjes in het algemeen, maar Mieke wist wel voor wien dat het was en dat zij daar moest haar deel uitnemen, echter had zij daar verder nooit aan gedacht dan om moeder te verontschuldigen:

- Het was immers hare groote bezorgdheid voor haar eenig kind die haar alles wat op het zwartste deed zien, maar nu.... nu bleek het bewaarheid wat moeder haar gezeid had, de studenten waren allemaal meisjes-zotten, verleiders,... hoe had zij dat toch niet vroeger bemerkt dat hij haar altijd met zijne oogen vervolgde al waar zij ging of voerde en dat hij haar zoo dikwijls wist tegen te komen langs de straat, en had hij haar altijd niet eer in het oog dan zij hem...?

Het meisje huiverde bij de gedachte zoo dikwijls alleen gezeten te hebben bij hem in de keuken zonder achterdenken of vrees zelfs als niemand anders te huis was... hare verbeelding miek dit alles nog veel erger, haar minste woorden van vroeger zag zij nu als groote fouten, niet meer te herstellen en wezentlijk voelde zij op haar de schuld wegen dat het zoo verloopen was.

Binst dat zij daar zat te peinzen kwam moeder binnen; Mieke voelde het schaamte-rood wêer op haar kaken bleuzen alsof zij ergens grootelijks misdaan had, maar moeder, wiens wantrouwen maar oppervlakkig en in woorden bestond merkte daar niets van en deed maar voort haar gewone werk al in en uit de keuken loopen.

Mieke gebaarde neerstig te naaien diep gestopen over het lijnwaad dat om haar knien tot op de grond neer hong, eerst meende zij alles te zeggen aan moeder, maar dan dacht zij dat het best was maar stille te zwijgen en te doen alsof er niets gebeurd ware, moeder zou kwaad zijn, zou het niet kunnen geheim houden, vader zou er mêe bemoeid geraken

en dat zou geheel hunne gewone geruste doening stooren voor een geheele tijd, 't best was nu maar alles voor haar te houden. Geheel den dag was zij droomig daar nu bezig en 's avonds als zij slapen gingen en Mieke alleen op haar kamerke was, kwam de herinnering aan 's morgens haar wêer bestormen, maar ineens miek zij het voornemen den jongen te vluchten en alle gelegenheid van met hem alleen te zijn te ontgaan. Bij dat besluit maken, bekroop haar ondanks haar-zelven een zekere spijt dat de zaken zoo gebeurd waren, zij kon het maar moeilijk ontveinzen dat zij liever wou blijven voortleven in den vertrouwelijken omgang van vroeger, en nu dat hij zoo gehandeld had bleef hare eigenliefde toch gestreeld en was het haar eene zoete bekoring te denken dat toch een jongen van haar hield en haar misschien van herte beminde, dat was toch de eerste die haar bemerkt had tusschen zooveel andere meisjes van haren ouderdom die ze kende en door geen jongen tot nu toe nog bezien wierden, maar het plichtbesef, en vooral moeder deden haar besluit vastblijven en onwankelbaar zou zij het doordrijven.

Als het meisje dan te bed lag, las het geheele reesems schietgebedekens als onfaalbare remedien tegen allerhande bekoringen, want deze, - zij was daar overtuigd van, - was wel de meeste die zij van haar leven had tegengekomen,.. en Mieke sluimerde in, in de eenvoudigheid des herten.

Met een hert kloppend van geluk was hij naar huis gekomen laat in den avond en ging zitten zijne pijp uitrooken voor 't slapen gaan. Nu hij gedurfd had was hij geheel den dag overgelukkig geweest, hij had luide zijne blijdschap willen uitzingen en schreeuwen, hij was ten hoogste verrukt over zijn durve en stoutmoedigheid en was met niets anders bezig nu dan met zijne liefde, in het verschiet zag hij niets dan de gelukkige dagen die hij nu met zekerheid wist te gaan beleven in het zoete verkeer met het

geliefde meisje, zijn meisje dat hij beminde en liefhebben zou in onvergankelijke, zuivere liefde... Oh, zuiver!... dat was zijne liefde zeker en onschendbaar en aldus zou hij die geheiligd bewaren als een gevonden schat dien hij niet verliezen mocht... Oh morgen, morgen zou hij dat allemaal eens zeggen, zijn hart uitstorten en ontlasten van al die ongezegde gevoelens die hem dwongen, hij voelde hem ontdaan van alle vrees en weerhouden, hij zou hare hand vatten en dan nevenseen zouden zij samen lang zitten spreken van hun wederzijdsche beminnen, en oh zoete gedachte, zij ook zou in vurig zoete woorden haar het openleggen en de bekentenis doen van hare teedere liefde waar hij zoo naar verlangde, gelijk de dorstige smacht naar het lavende water!

Gerust en naar den morgend verlangend ging hij dan slapen en droomde in zaligheid.

's Anderendaags verschoot hij wakker uit zijnen slaap midden de dagklaarte. 't Viel hem te binnen dat het Zondag was en luisterend bleef hij nog liggen in lêegheid tot dat hij hoorde dat Mieke reeds beneden bezig was aan het ontbijt. Haastig stond hij dan op, trok zijne nieuwe klêeren aan, schikte zich wat meer op dan andere Zondagen, zag nog eens even in den spiegel of alles in orde was, trok de vensters open en was te wege weg naar de keuken,... doch nauwelijks deed hij een stap naar de deur, of hij hoorde Mieken den trap oploopen naar boven.

Eerst wist hij niet wat denken, maar zijne liefde legde hem dat uit, 't meisje was zeker nog niet geheel gereed en was haar gaan opkleeden.

Aan het ontbijt sprak hij als gewoonte met Mieke hare ouders en bleef nog wat ongeduldig zitten wachten, maar dorst dat niet toonen, en eindelijk vertrok hij. Schaarsch was hij op zijne kamer gekomen of hij hoorde Mieken wêer beneen komen. Dat scheen hem nu vreemd, doch 't was maar enkel toeval, meende hij, en morgen zou het wel eens beter passen.

Maar al de volgende dagen vluchtte zij hem, zoolang hij in huis was loech zij niet, keek naar hem niet meer op en sprak maar als het nood deed in zijn bijzijn, hij kon bij haar alleen niet meer geraken en als moeder naar de keuken ging vertrok zij ook, hem voorbij, alsof hij daar niet zat.

Later nog kwam hij haar tegen langs de straat, van ver had hij haar zien aankomen en zij had hem eveneens bemerkt, als hij haar wilde goên-dag knikken bleef zij hardnekkig al den overkant kijken als ware hij een vreemde geweest.

Hij was geheel ontmoedigd en uit zijn lood gesmeten, - had zij dan niet gezeid dat ze daarvoor niet kwaad was, had zij dan niet gelachen en rood geworden, en waarom had zij haar niet weg getrokken indien zij van hem niet weten wilde, - was dat wel zoo, of waren dat loutere meisjes grillen, - waarom handelde zij nu op zulke vreemde wijze tegenover hem die het zoo goed meende met haar? - dat was een geheel raadsel, hij leed daar geweldig veel verdriet door en zat daar gansche dagen op te dubben, 's nachts lag hij weer te peinzen, allerhande uitwegen te verzinnen of nieuwe besluiten te vormen en telkens was hij toch ten slotte van gedacht dat alles wel zou effen komen en op den ouden plooi, dat het jonge-meisjes schuchterheid was en vond er eene goede reden in om haar zoo nog meer te beminnen.

Maar de zaken bleven duren en kwamen niet op den ouden plooi terug.

Dagen op dagen verliepen en nog altijd voelde hij dat er iets stak tusschen hen beide dat hen van langs om meer van elkander verwijderde, hij zag altijd haar wezen koel en onverschillig, nimmer zag hij meer de heldere diepte harer oogen, hij zocht gedurig en nooit kon hij de gelegenheid vinden haar alleen te krijgen om de zaak effen te praten en voor hem weer goed te maken.

Eens gebeurde het later dat moeder juist was uitgegaan

en dat hij Mieken reeds in den gang hoorde dat zij ook ging vertrekken, in eens zonder er zelf op voorbereid te zijn trok hij zijn deur open en riep:

Mieke!

Het meisje stond met de klink in hand en antwoordde:

- Menheer!

- Mieke, er ligt hier een boek op tafel, een mijner makkers zal hem van den noen komen halen.

- 'k Zal het zeggen tegen moeder - antwoordde zij, en was den huize uit en trok de deur dicht.

Als verslagen bleef hij daar eene wijl staan; wat kwam hij daar nu te zeggen, hoe was die leugen daar zoo al meteens uitgekomen in plaats van het woord dat voor zijne liefde moest pleiten! Hoe was het mogelijk?

Hij stond daar nu beschaamd om zijne eigene onbeholpenheid en stomme dwaasheid, en kwaad op zijn zelven verwenschte hij in eens geheel zijn zot en sulachtig gedoe om dat onnoozel ding van een meisje, dat zoo met hem den aap hield, met hem en zijn onmachtig verliefd zijn, en nu, nu moest hij hem met zijne onmondigheid en flauwe spreuken nog belachelijk gaan maken tot in hare oogen! Opgewonden liep hij weg en weer op zijn kamer, ging met zijne handen in zijn broekzakken voor de venster staan en keek boosaardig door de ruiten, stampend met zijn voet op den grond van spijt om dat kleingeestig handelen, zag hij in hoe perneuterig onnoozel en wanwijs hij gedurig had gedaan, hoe waanzinnig hij leefde sedert weken en weken, en dat al om een meisje dat voor belooning hem moest verstooten en voor den aap houden!... maar dat zou ophouden, en al moest hij verhuizen, 't meisje zou hij niet meer bezien als bestonde het voor hem niet meer.

Maar met den tijd wierd hij rustiger, eenige dagen later was hij zijn kwaadheid reeds vergeten, hij ging weer zijnen gezapigen gang binnen en buiten huis gelijk vroeger, maar keek niet meer op naar Mieke, hij sprak tegen hare ouders

gelijk of er nooit iets gebeurd ware en bekommerde er hem niet meê of zij hem beluisterde of niet, kwam hij haar ergens tegen langs de straat, dan keek hij elders of trok zijne pijp uit zijnen zak, stopte die en bleef verslaan en verslonden in die bezigheid tot dat zij voorbij was, hij deed lijk iemand die haar nooit te vooren zag of kende en wien zij het bezien niet eens weerd was.

Zoo verliep de geheele lentetijd, hij was voorgoed genezen van iets dat hij aanzag als eene ziekte waarvan hij nog andere zijner makkers had aangetast geweten, maar die eigentlijk geen erg bijbracht nu dat hij er van verlost was.

't Gebeurde soms nog wel later, dat het hem speet niet beter gesproken te hebben in dien oogenblik van groote liefde, en dat herinnerde hij zich dan als iets gelijk een verzwonden geluk, verloren door zijne schuld maar dat kwam bij hem zoo maar in zijne mijmeringen schielijk en bijna bewusteloos op als een nagedacht uit lang-vervlogen tijden, geheel ver uit het verleden, iets waarvan hij zelf weinig, bijna niets meer wist te herdenken, dat speelde hem door den kop, eenen stond, maar 't bleef er niet vast en aanstonds vervlogen die dingen weer even gezwind als zij opkwamen, het werk hield hem geheel en al geboeid nu, geheele dagen en weken achtereen zat hij te huis en studeerde, zijne makkers vonden dat hij vermagerde en menschenschuw wierd en bekreunden hun maar weinig meer om hem.

Het meisje van haren kant, had in het eerst geleden om het verdriet dat zij bij hem vermoeden kon, maar later dan, als Mieken zag dat hij hem gansch onverschillig had gemaakt, getroostte zij haar met het gedacht dat het zoo maar wel was en dat alles nog ten besten was gekeerd, vader noch moeder wisten er niets van, alles was rustig gebleven, - en zoo was alles goed, - meende zij. Toch bleef haar eene zekere spijt om de vergane vertrouwelijkheid.

Leuven, 6 February 1906.

RAF. VERMANDERE.

Begijnhofsprookje.
(Fragment)

Het groote jaarwiel draaide langzaam rond, eentonig, met zijn blauwe en grijze hemels.

En als de spie, waarop: ‘St-Margareta’ geschilderd stond, in de lucht klaar begon te worden; als de jongens met hun lollepotten zwaaiden en smerigen rook wegwolkten; als de meiskens op straat in ronde dansten, dat hunne rokskens wijd-rondden en zij met vroolijk stemmeken zongen:

Is Mijnheer Pastoor niet 't huis?
'k zou hem gaarne spreken
't avond in zijn huis.
Want ze zeggen, want ze zeggen,
dat 'k een voddeman ben;
ze zeggen dat 'k geen geld en heb!
'k Zou dat willen weten!...

als men beeten ging uittrekken, op de velden, die uitholden en er duivelssmoelen insneed, een vlammend keersken instak, om dat zoo 's avonds langs donkere straten te zetten en de meiskens den schrik op het lijf te jagen; dan schudden de beide oude menschkens uit het ‘Suverlik herteke van Jesus’ het gewone sukkelen van hunnen rug en kregen een wondere welgezindheid in hun hert...

Het jaarlijksch feest van de patrones van 't Begijnhof naakte. En er kwam een lange vent het ‘Suverlik herteke’ opwitten. Het hofken voor het huizeken kreeg nieuwe bloemen, die zoet roken; de wegskens werden neerstig

opgereven, en 't houten hekken, de blaffeturen en de vensterhouten met een lief groen koleurken opgeborsteld...

Er kwam een oud peke uit het Godshuis de gerzekens tusschen de steenen uitkrabben, voor hunne deur; want zoutwater en allerhande remediekens hielpen geen fits om dat schapenvoedsel weg te houden.

En zoo stond het huizeken nu, rein en versch te wachten naar het groote feest.

Kolet en Viktorien, de twee goede zielkens die er sinds zoo lang woonden, waren dan zoo blijde en 't Lievevrouwenbeeldeken van Viktorien, dat buiten op den rijgel, in het open venster moest staan als de processie voorbijkwam, kreeg schoonere sieradekens om zijnen hals en het wit brokaten kleedje om de houten leden. Kolet lachte innig als ze 's avonds in de stad ging en kinderkens zag rond gaan met hunne lichtekens, die vurige bloemkens op zwarte stengels geleken.

Neen, peinsde ze, het duurt niet lang meer, nog vijf dagen, dan is 't Magrietje, dan gaat de processie rond!... O! dan mocht ze ook medegaan in een wit kleed en dragen de zilvren relikwiekast van de heilige Begga. Nog vijf keeren slapen... maar... ach!... en als ze er wel op napeinsde, kon er nog zooveel gebeuren, het was toch nog lang, peinst eens, vijf dagen!...

Als ze in heur beddeken lag, en ongestoord heur gedachte kon op en neer laten vliegen, en na begon te denken over heur eigen, en over die wondere vreemdheid, die ze voelde opkomen, dan kreeg ze zoo'n naar gevoel aan 't hert, dat ze een reesel paternosters begon te lezen om weer goed te worden; maar de woorden zaten ievers in heur hersens weggedoken en 't was zoo moeilijk die te zoeken, en ze spande al heur denken te saam en wilde kost wat kost toch bidden en dan soms borrelden de woorden vlug over heur lippen. Doch het spelleken duurde niet lang; weer kwamen

er leemten tusschen de gebedekens en zoo zat ze zonder het te willen in de processie...

Op 't ende sliep ze toch, heel vast in, en ze zag de deur opengaan en zie! 't Lievevrouwke van Viktorien kwam binnen en ging op 't voeteinde van 't bed zitten.

't Glansde heerlijk en spreidde 'n schoone schijn in het kamerken rond. Haar wit brokaten kleedje, met gulden slingerslangen doorwerkt, hing stijf in een ronde lijning en het lachend gezichte keek er blozend, lijk een appelke boven uit.

Kolet was er niet over verwonderd en bezag het met gulzige oogen en wenschte dat het zoo eeuwig mocht duren.

Toch had ze willen weten waarom het beeldeken op 't bed kwam staan en niet in de keuken bleef van Viktorien, op de schouwplaat.

Ze had het willen vragen, maar dan dacht ze het Lievevrouwke in heur heilige doening van glanzen te storen. En ze bleef het maar bezien en 't deed heur zoo'n deugd, werkelijke deugd.

Ineens verroerde het beeldeken en schudde zijn mantelken, en Kolet peinsde dat het zou heengaan en dan kwam de nieuwsgierigheid op om toch te weten wat dat het hier nu eigenlijk verrichten kwam, en dadelijk vroeg ze: ‘Lievevrouwke, zeg 'n keer, wat kwaamt ge hier nu toch doen?’

't Lievevrouwke trok het rechterhandeken van onder heur kleed en schudde met heur wijsvinger. ‘Ik kom zeggen dat ge niet in de processie moogt gaan....’

't Viel lijk een dondersteen op Kolet heur hert: ‘En waarom niet, mijn beste Vrouwke?’ ‘Omdat ik het wil’ zei het beeldeken lachend. Kolet dierf niets zeggen en ging aan 't schreien dat ze schokte, heel heur lijf door, en het scheen of het Lievevrouwke had er zoet genot bij, het menschke zoo'n wee te zien hebben.

Eindelijk waagde ze opnieuw ‘Heb ik dan groot kwaad gedaan?’ ‘Neen’ schudde het beeldeken.

‘Waarom dan toch, boos zijn op mij, ik bid toch veel voor u?’

En nu gloeiden de oogskens van 't beeldje als twee koolkes vuur en 't riep tusschen de tanden, bitsig ‘Gij gaat er niet in omdat ik het wil! en 'k zal het aan Menheer Pastoor zeggen’ en het wassen gezichtje was rood geworden lijk een zomerkriekske, en balde heure kleine vuistjes.

Kolet weende van eindloos spijt en ze borg heur hoofd in de lakens om al heur verdriet uit te snikken... En als ze weer opzag was 't Lievevrouwke verdwenen en 't was donker in het kamerken. En toen schoot het verdriet lijk een razende waterval uit heur hert en ze weende en huilde en hoestte om die arme processie... En er kwamen ineens ongevormde dingen, tafels met koppen en stoelen, die dansten hand in hand; mannekens met lanteerns als romp, die uit pisbloemen smoorden; voorbij heur oogen gevlogen en er kwam nog van alles bij en ijlde vlugger en vlugger weg, snelschietend weg dat ze er niets meer van zag.

‘Mij, o mij’ en ze steende als ze met den ochtend wakker wierd, en de schoone zon uit den grond rees, daar ievers aan de Kloosterhei, achter 't hofken van Nazareth, en heur rijke stralen in Kolets kamer straalde, door de witgewasschen gordijntjes en een schat van licht op plankier en muren kletste.

En die schoone klaarte, frisch goud in den morgen, boorde dwars door heur onsamenhangende gedachten. Ze wierd seffens alles gewaar en zag het gedroomde lijk een tweede maal voor heur oogen zijn wonder doen vieren.

Ze wilde er om lachen omdat het toch maar een droom was, doch ze kon niet, de lach versteef tot een droevige trek en ze hoorde het nog bitsiger klinken, zoo hatelijk met een heele wereld van spot er in ‘En gij gaat er niet in’.

Die woorden vleugelden met wijde wieken in het kamerken rond en ze hoorde ze zoeven, altijd door lijk de oneindige

tik-tak van een hanghorlogie; en ze spookten in heur brein dat heur hart er hevig bij klopte.

‘Zou het dan toch gebeuren, dat ik dees jaar niet in de processie mag gaan’ en ze begon nu te dubben en te peinzen in heur witte lakens, met de oogen wijd open en d'onderste lip tusschen de tanden. En 't water steeg en perelde onder heur stekelige wimpers.

‘En dat Lievevrouwke, zou het mij haten? 'k heb toch geen zondeken gedaan, geen minste fout’ en ze liet heur gedachtekens in heur wit zielken dalen en zoeken, angstvallig, of er daar ievers in een hoeksken geen zondeken haperde. Maar neen, 't was er wit, sneeuwwit, zoo wit als heur processiekleed dat ze gisteren overzien had en daar nu op een stoel in 't morgenlicht lag te blinken.

O! het straalde van loutere witheid, in de gouden mengeling, als wilde het alle slechte denken doodstralen.

Kolet keek er triestig naar en zag de fijngelegde strikskens en de boordlinten afgezet met luchtigen kant, wonderfijn, en het halskraagsken met zilvren perels bestikt.

Ze zag heur zoo in de processie gaan, die in heur volle pracht van goud en purper, zilver- en hagelwitte kleeren door de stille straten wandelde. Voor de remonstrantie en 't schoone gedoen van zingende priesters met gulden kassuifels, kwam de krullijnige relikwiekast, door de kranigste kwezelkens van de congregatie gedragen. Zij was er ook bij, langs ginder, en ging eerbiedig, met neergeslagen oogen lip-roerend biddend aan den beenen paternoster.

Ze liet nen langen zucht... Zoo, zoo was het verleden jaar, maar hoe zou het nu zijn?

Doch er kwam een geslef op den trap, een sleffen van groote sloefen en de trap kraakte en de leuning schudde ratelend, onder 't danig trekken en porren naar boven. Kolet luisterde, veegde gauw het nat uit de oogen en Viktorien kwam binnen...

‘Kolet mensch, nu blijf zoo lang niet liggen, ge zijt toch niet ziek he? 't zou spijtig zijn voor zondag... Menheer de pastoor zit beneen naar u te wachten...’

Viktorien was weg en 't slefte weer op den trap en 't eindigde in de keuken; dan hoorde Kolet een spreken tusschen twee menschen.

Ze peinsde daar op na, en waarom Menheer Pastoor toch mocht komen. 't Was zeker voor de processie, 't kon niet anders, en ze voelde iets lijk ijskoud water over heur lijf gieten.

En ze dacht, dat ze er niet, hoegenaamd niet mee in mocht!... Maar neen... dat kon niet zijn, dat zou heur wanhopig maken! En ze zou Menheer Pastoor met eenige woordekens wel weten over te halen, 't was toch zoo'n goede vent...

Ze stapte uit het bed en kleedde zich spoedig, zonder iets aan heur gebedekens te denken. Altijd zag ze Menheer Pastoor met iets twijfelend, iets wonder; doch dat goede gezicht met die diepe oogen blies heur nieuwen moed in 't hert en ze besloot nu maar seffens naar beneden te gaan.

En heur wit processiekleed blekte nu liefelijk en de zon goot meer dan ooit heur ongemeten klaarte in 't lieve kamerken en schilderde een bloementapijt op het plankier, met witte streepkens en zwarte puntjes tusschen de draden van de gordijntjes. 't Scheen Kolet alsof de straat vol was van lisch en bloemen, riekend kruid en kleine papierkens van honderd versche koleuren...

Maar ineens peinsde ze weer aan dat Lievevrouwke en aan heur wonder gezegde: ‘En 'k vertel ik dat aan Menheer Pastoor’ en nu was de pastoor al daar en wachtte!

O! 't ging uitvallen, ze mocht er niet in en ze kreeg schrik en diep wee en heur hart zwol zoo groot, om te bersten.

‘Zoete St Begga! O! doet toch een woordeken, een simpel goed woordeken aan Mijnheer... o!...’

‘Gij gaat er niet in...’ en dat akelig zeggen klonk binnen in heur ooren. En die woorden wiekten weer rond en sleepten hun vleugels krissig over de planken en joegen een nijdig, jaloersch verzuchten in heur hart. Heur boezem joeg fel op en neer onder de woordenherhaling, die gonzend weder opstoof en nijdig, bitsig in heur hoofd tikte, als prikkend wee van naalden: ‘Gij en gaat er niet in.’

't Menschke geraakte toch na lastig denken gekleed en ging het trapken af. Ze voelde het, er ging iets groot gebeuren, dat ze heel heur leven zou onthouden, en dat als een killig mos op heur ziele zou woekeren en heur doen sterven.

Menheer Pastoor stond bij het venster naar achter te zien en hij draaide zich om zegde: ‘Dag Koletken’ zoo goedig gelijk hij alleen dat kon zeggen.

't Menschke poogde lief te wezen en ze antwoordde ‘Dag Menheer, goên morgen’.

‘Koletken’ zei de man ‘Margrietje piskous komt weer met heur gewater af. 'k Dacht van morgen vast, 't geeft schoon weer vandaag, doch zie me, daar hangt een grijze lucht vóór de zon en 'k geloof dat het zal regenen, menschke!’

't Kwezelke kreeg een danige blijdschap, dat het toch niet van die processie was; de Pastoor zag er goedig uit en wist niets van heur vieze gedachtekens over achteruitstooten en vergeten.

‘En nu, zei hij voort, begint dat nattig spelleken van alle jaren weer, dan... o mij! mijn rumathism, ik begin stillekens aan naar 't graf te rijzen, mensch.’

Ze knikte goedgunstig.

‘Gij begint ook al meke te worden, Kolet. Zijt ge ziek? neen he, 'k peinzde het maar omdat ge toch zoolang boven bleeft.’

‘Ja, 'n beetje Menheer... wat koppijn’ ze zei het om heur laat opstaan te verbloemen en seffens kreeg ze al spijt over heur liegen.

Menheer Pastoor keek haar goedig aan met zijn diepe groote oogen en zijn mond plooide compassielijk. Hij knikte en neep al zuchtend eventjes de oogen dicht.

‘Zie daar heb de het al, Kolet’ en er was triestig leven in zijn armgebaar gekomen en droevig wees hij naar buiten. Een fijne motregen stoof op de ruiten en puntte er duizende stippelingskens die in zeeverig rillen langs het glas naar onder gleden, met een blinkende druppel voorop en een breede kronklende streep achter zich; ook de blauwe huisdaken blonken in nat geglim.

‘'t Is spijtig voor de processie, moest het blijven voortdoen... Menheer!’ Maar Kolet snakte om te weten wat de pastoor nu eigenlijk toch doen kwam. Hij stond daar met zijn hoed te draaien, lanterfantend en vertelde zoo'n nietige dingeskens.

‘Ja Kolet, de processie’ ik kwam er voor om er eens over te spreken... Daar was het! en 't vrouwke voelde in een keer alle welgezindheid vergaan met die woorden; ging aan 't knikkebeenen en moest met heur knokige hand, op tafel steunen om niet achterover te slaan.

‘Ja, zie-de mensch, ge zijt tusschen dit en een jaar toch zoo miserabel geworden, peinst eens, zes-en-vijftig jaar, en dan die slijmziekte, die nog in uw lijf zit... neen Kolet, ge zijt de helft van eertijds niet meer.’

Hij haalde eens diepen asem en 't ging er weer:

‘En nu Zondag moest ge mee de relikwiekast dragen he? Maar menschken, 'k zou u raden 't niet meer te doen... drie uur aan een stuk dat spelleken schouderen, 'k wil wedden als ge thuis komt dat ge plat ziek valt... en God weet!...’

Kolet kon niet antwoorden, heur keel was toegenepen; ze had op den grond morsdood willen vallen, en nooit, nooit meer weten of er eene processie bestond, of al heur verdriet in eindelijk snikken uit te huilen...

En toch was ze uiterlijk moedig en knikte ja.

't Is waar, menschke, 'k heb er aan de marollekens over geklapt, en aan de superieur en ze hadden er spijt over, maar ze stemden toe... Gaat liever eens rond zien, op uw duizend gemakken, Kolet, komt weer naar huis en leest nen vaderons te meer om de Heilige Begga...

Maar menheer Pastoor begon nu van wat anders te babbelen, over iets dat enkel doende was in 't stille begijnhof, Al de rest van daarbuiten kon hem niet raken. Kolet luisterde er niet naar, en stond daar suf naar buiten te loeren waar 't immer zeeverde, en 't op grijze smoor geleek.

En menheer zag dat het menschke naar zijn gezegdens niet hoorde, en hij peinsde ‘Kolet is ziek’ en ging met een ‘Tot later, houdt u goed’ het kamerken uit.

Nu was 't menschke alleen; ze loosde diepe zuchten, maar bleef stil staan, pal, als gekapt uit steen...

't Duurde zoo een poosje als wachtte zij om grooter het wee te laten zwellen... en ineens sloeg ze de handen voor heur oogen, stortte op een stoel en weende luid-snikkend.

Tranen liepen tusschen heur vingers, krinkelende in zigzag tusschen de dikke pezen van heur handen.

't Was nu toch waarheid geworden, dat leelijk gespookte van vannacht. Ze had willen sterven en niet weten wat geluk het is, heilige beenderen te dragen.

O! het deed heur zoo' n wee nu, zoo 'n oneindig wee!

Ze had het ongeluk zien afkomen in schijnheilige zoetheid, stil maar zeker zien komen; 't wou voor geen denken weg en was dan plots in heel zijne boosheid op heur hert gevallen en zat er nu ijzersterk in vastgeschroefd om er eeuwig te blijven knagen....

En dat nu in heur goeden, ouden dag? 't Was heur nu alles onverschillig geworden; ze had begraven willen ligge op het kerkhof om bij Christus te gaan waar 't alles was: een geluk en eeuwig genot...

Doch 't was nu heelemaal anders en daar was niets, gaar niets aan te veranderen...!

Plots viel ze weg in 't doezelig stil zitten, met feller boezem-jagen, luisterend naar 't tik-takken der horloge. Maar 't draaide hier ook al weg uit zijn gewoon kneppend gezwaai en duidelijker snauwde het nu, bitsig, op eendere maat: ‘G'en gaat er niet in, en g'en gaat er niet in.’ 't Menschke hoorde dat verwijten en dat bitter spotten. Koleirig schoot ze recht met akelige, kwaad-droeve uitdrukking op 't rimpelig gezicht; ze balde heur vuisten en hoekig en schril, midden in, met het snikken door, schreeuwde ze woest ‘Oho! 't is alles, alles de schuld van 't Lievevrouwke... Oho! dat moet hier weg: 't zal Viktorien doen sakkeren, maar 't zal me anders 's nachts met heur leelijke nachtmerrie toch berijden...’ de woordekens bobbelden lijk een ratelzang tusschen heur dunne lippekens door, mengden zich met heur bitter geween en bleven als nacht-zwarte heilloosheden in het kamerken zweven. Kolet zag dat, en 't beeldeken daar tusschen met heur boos gezicht; en die droom droeg een heele vracht weeën in zijn breedgeplooiden grauwen mantel, draaide spottend rond, en schudde binst, al die smerten van zijn kleed.

Hij zoefde in naar gezucht nog eens rond en liet alles vol bitterheid en lijden achter, heel alleen.

FELIX TIMMERMANS & FRANS ANT. THIRIJ.

Verzen.

Altaarwijding.

I. De Steenen.

Op Rahab en Babel, o Heere,
zijn mild uwe blikken gegaan:
Laat Sion, eens schoone Noemi,
als droevige Mara niet staan,
bespot, in heur schamele naaktheid.
En hebt gij de stemme der steenen gehoord
aan 't klagen, in 't herte der aarde?
Wij, hebben de stemme der steenen verhoord:
de steenen behaagden uw dienaars,
en Sion verhief U 'nen troon,
een altaar, hoe naakt ach, in Sion de droeve!
o Heere, wat hoort gij den toon,
den klagenden toon niet der steenen, in 't altaar?
Heb oogen voor heuvelen van schamele doen
al schijnen ze bergen in 't prisma van willen;
heb ooren voor Sion heur smeeken. Verzoen
ons altaar met 't offer hoogheilig.
Om Sion uw maaksel aanhoor onze stem,
kleed 't altaar met zegen, om 't klagende bidden,
der steenen bede in Jerusalem.

II. De Martelaars.

Uit hun woning opgestaan
komen, langs de wolkenbaan,

d'Heiligen met hun bloed belaan,
in aardsche steden rusten.
Onder 't altaar Gods gezeten
zingen zij 'nen ongeweten
zang van bloed- en zegekreten,
geleerd op vreemde kusten.
Hoor ik niet hun wondre zangen
onder 't altaar klagend hangen?
Onder 't altaar kreunen bange
de stemmen der gedooden:
‘Wat verweert gij niet, o Heer,
't bloed dat stroomde tot uw eer?
Wat en wreekt gij 't roode heir,
der bloedgeslachte dooden?’
Hoor ik niet Gods antwoord gaan:
‘Nog een tijdkring uitgestaan;
blijve uw bloed in 't altaar staan
tot al de broeders komen.’
Roodgekroonde Martelaren,
kleurt het marmer van de altaren
met den bloede van uwe âren!
Calvarie's kruiseboom en
heeft zijn offer afgestaan
waar het Lam was doodgedaan:
blijve uwe offersteen ook staan
tot 't Lam niet meer zal bloeden.
Onder 't altaar Gods geslegen
brenge uw bloed ons offerzegen
om ons bruisend bloed voor wilde wegen
van vleesch en driften te behoeden.

III. De Altaar.

Uw geur, mijn zoon, is geur van volle velden
die Christizegen, zacht en milde, melden

en dauw van hemelnachten.
Groot heerlijk spreken ze van uwe pracht
en heilige-bergen-sterkte, en offervracht
van 't Lam met bloedige vachte.
Zoo'n marmer gunt onze aarde niet 't ontginnen
zoo'n kleerenprachte draagt geen koninginne
zoo'n leest en heeft geen menschenkind.
o Zeg mij, in wat welige bovenwereld
gedijen 's Heeren wonderwerken, zoo bepereld
met bloedjuweelen en met bloesemgeurige tint?
Ge staat mij daar, omgroeid van roode rozen
en leliën blanke die uwe onschuld kozen,
gelijk een blijde lentedag.
De Koninginne staat bevallig aan uw zijde
omhangen met een dracht van goud en zijde
van rijk verscheiden slag.
De Koningsdochters lieven 't glad van uw ivoor,
en Tyrus' dochters zetten u hun giften voor,
weledel wicht, in 's Heeren wijding groot gegroeid.
Grootmachtige held, omgord uw heupen met den zweerde
en slacht het Lam, het Eenig uwer slagen weerde,
wiens Bloed alleen u weerdig tooit.

PR. TUYAERTS.

Landschap.

De zaligheid van teedere avondstonden
Stroomt door het open venster naar mij aan.
Nu heeft de hemel laving afgezonden
En alles is in blijheid opgegaan.
De regen heeft zijn gulle, frissche stroomen
Op 't landschap uitgestort en 't al herleeft.
't Herleeft! Aan 't hekken staan er lindeboomen

Waar de avondzon een net van parels weeft,
Van gouden parels die bij 't winden-varen
Als licht-fuseeën droppen op den grond.
Daar golft een zee van blonde korenaren
En wentelt heen naar verren horizont;
Heel hoog daarboven blijft de leeuwerk hangen
En jubelt lente-hymnen in de lucht.
De vogels slaan alom hun vreugdezangen
En fladdren rond in lichte kronkelvlucht.
Hier vóor mij uit is 't al éen pracht van kleuren:
Bebloemde gaarden bloeien heerlijk-schoon
Vol rozen, flox, jasmijnen en hun geuren
Brengt 't zoele windje tot mijn landsche woon;
Door welige akkers en langs rijke hoven
Klimt sierlijk-slingerend de smalle baan
Tot op een heuvelke waarop ik boven
Een groepje huizen en een kerk zie staan;
Een beek vliet van de steile hoogte neder
Gelijk een reuzenlint in 't stille dal:
Daarnevens drijft een fluitend herder weder
Zijn baan-vermoeide kudde naar den stal.
Ik zie een molen op de hoogte draaien
Met roode wieken of zij wenkten: kom!
Heel Westen flonkergloeit in rozig laaien -
Straks was't een onweerzwangre wolkendrom. -
Ook dalen van den heuvel blijde kinders
En zingen hand aan hand: Ave, ave,
Hun hoofden zijn omkransd met bloemen-binders,
Ik voel een heimwee om hun zachte vree.
Straks zal op dal en heuvel de avond dalen
En na een schoonen avond, schoone nacht.
Uit ieder huizeken zal 't lamplicht stralen
En klare sterren houden dan de wacht.

Een schoone nacht.[1]

O ja, dat was een gloriedroom
Vol rijke visioenenpracht
Dat schouwspel op den Reiestroom
In 't stille van dien zomernacht,

Die sterren aan den hemel klaar,
Dat laaiend, weemlend lichtgedrang
Dier bloemige gondolen schaar,
Al die muziek, al dat gezang,

Het volk verrukt alsof het bad,
Dat dreunen van der klokken toon,
Wijl schepen trokken om de stad
Een groote, gouden stralenkroon.

O, dat je niet die schoonheid zaagt,
Gij die de schoonheid zoo bemint,
Dat heb ik heel dien nacht beklaagd,
Mijn jonge, hartgeliefde vrind.

GABRIËL VERBORGHT.

Rondom en in me.

O! Kon ik in een raam van mooie woorden
de gouden peis nu vatten, rondom mij;
de stille goedheid, sneeuwend, lenteblij,
als bloesemdans, uit verre, vredige oorden.

Zóo in die sterke vrede mij te baden,
nu 't eenzaam land is goed als melk en brood;

(1) Op het Venetiaansch feest te Brugge, 6-VIII-05

te gaan naar 't glorie-dagend ochtendrood;
te wentlen mij in blanke lentewaden,

terwijl de zonne die naar laving dorstte
verzwelgt, met brandend-gragen liefdemond,
de neev'len deinend langs den blonden grond,
zoo vei en zacht als malsche moederborsten;

te zien, den boezem vol van levensbranding,
zelfs de oude boomen gek van louter weelde!
O! 'k Wou die goedheid die nooit zóó me streelde,
doen schittren in een gouden klankomraming!

Maar kon ik in kristallen vaas omvangen
belichaamd, 't groot mysterie, uit die vrêe
geboren, met de stralende ochtendbêe,
aan de afgrond steigerde mijn wild verlangen.

'k Zou voor mezelve staan in godsvereering
als hoogepriester van mijn eigen ziel
en wierook zwaaien, bij devoot gekniel,
en 't lijf ten bloede slaan in zelfvernêering.

'k Wierp zoenend van me tot den laatsten schakel
de zware keten van mijn zondenwicht,
en eeuwig hield ik 't oog vol heilig licht
geheven naar 't mysterietabernakel!

Mechelen, 16-1-06.
HERMAN BACCAERT.

Ricordo.

Twee ezels waren, over tijd,
   - twee ezels met lange ooren
en elk 'n kleed van perkament -
   in 't zelfde stal geboren.

De mulder had den eenen '*Djik*',
    den andren '*Djok*' geheeten
en 'k heb, persoonlijk, meer dan eens
    op hunnen rug gezeten.

Zij speelden, binst hun jonge jeugd,
    en balkten zelfs te samen
en nooit heb ik gehoord, dat zij
    in onverschillen kwamen.

Zij groeiden groot en moesten dan,
    te lijve, bakten dragen
en toen de mulder sloeg op '*Djik*'
    dan wilde '*Djok*' ook slagen.

Zij leefden dertig jaar alzoo
    en 'k hoop - want beiden stierven -
dat hunne schimmen, langs den Styx,
    de rust, als loon verwierven.

En - laat mij eens rechtzinnig zijn -
    ik zou, ten minste, wenschen,
de helft van zooveel broederdeugd
    te vinden, bij de menschen.

OM. K. DE LAEY.

Zonnegang.

De wijde wegen allenthenen
stil in 't grijs getogen
langzaam grootsche gaan en
zwijgend, vaag, met oogen

slaperig toegedaan.
Geheimevol verheven
de luchte vaart al boven
droomerige dreven

vol lange linden, die reikend
rekken lijk te staren,
wachtend stille naar 'n teer
verbeide wandelare.

De wijde witte woonsten
al gebogen zacht in 't ronde
neven 't wijde grauw der
lange steenen gronden

staan, met hooge tusschen
hen ver uit de toren,
groot geboren rijzend,
slank en stil van voren

aan, al turen met
z'n diepe dichtersoogen
naar heur die langzaam
stil komt aangetogen,

heel needrig traag
en ongezien verborgen
al achter bosschen wijd uit
de oorden van den morgen.

Almeteenen de landen
roeren. Zalige zinderingen
plotse bevend deur
hunne ziele dringen

wijl uit de zoete vert,
lijk blijde-dolle baren
die luid zingende
deur de zeeën varen

zacht van af de verre
heuvelen de vreugdemare
zijgt, dat ginds al
achter de donkre blaren

de zonne stijgt. Zoo 't zweven
van zwaluwen uit lentetijden,
gevoelen de velden
het zoele waaien wijden

over hunne wangen, wijl
komende stil al beven
deur hunne herten gegaan
ze horken hun 't zieleleven

ontwakende staan.
Al
achter 't zilverige vlakke,
boven puurpeersche bergen,
plooien en zakken

langzaam open de witte
volen van het licht.
En schitterend goud
een zoet gezicht

al stil de lucht in steekt
met goeiïg oogen,
diep majestueuse, ziende
van uit den hooge,

vol blijde vreugd
de verre velden rond...
De torenziele zingt en
luid der koninginne kondt

den groet der volkeren
van de landen.
Het Christikruis omhooge
stralend staat te branden

en ginds ze gaat al
van de bergen komend
langzaam stil... de velden
over... zacht en droomend

al turend in de gele vert...
En voorts al gaande
met heur goudgewaden
de wegenissen staande

zijn in blinkend slijpgetooi.
Het is de lieve wonderbare
met heuren breeden schoot
vol schattenscharen

stil te schenken iedereen.
Het is de groote rijke,
wonend wijd in gouwen
ongekend, waar prijken

de landen vol tempels
ongezien. Het is de zoete,
die eeuwen kwam en ging
en die de lieden groette

al immer jong en schoon.
Het is de wel vertrouwde,
waarbij de menschen
al hun huizen bouwden

en die er immer in mocht treên
en toeven lang al geven,
zoet bij den haard, 'n breede
vaart vol vreugdeleven.

Ver overal plots open
gevlogen zijn de deuren.
De blijde blauwe luchte
vol goede geuren

lag. De zoete zielen der
volkeren zijn opgestaan
en zachte verrijzend ze
schreden en zijn gegaan

aldeur de wegen, zingende
luid hun grootsche zangen
tot heel de omgeving
vervuld heeft gehangen

van 't blijde beleven.
De velden en boomen
allenthenen in
laaiende gloedestroomen

hebben omdaan hun
feestegetooi en laten zwieren
zoet met de winden mee
hun kruinen al zegevieren

varend....
En langzaam
is ze voorbij gekomen....
vriendelijk glimmelachend
en staren al droomen

naaar de bloemekens
die opwaarts blikten
en de vele gersepijlkens
die zoete gebogen knikten

vol blijheid in hun zien.
Deur de landen wijd
stonden werkend de
lieden. Ze keken verblijd

met diepe blikken de
blauwzoete wolken aan,
die lang in stoeten stil
met mantels dicht omdaan

al zweven zonder eind
hun wijde wegen gingen
met, onder hen, de wateren
al dansen en al zingen

ter stille zeeë toe.
Lang en lieve geklonken
hebben onophoudend de
vogelengeluiden; zacht gezonken

zijn de klokkengezangen
van uit de kerken; vroom getogen
de volkeren zijn gegaan
al langs de tempelbogen

in wijde bedevaart... En
glijdend langs de wangen
van de bleeke bloemen
hebben tranen zoet gehangen,

stil dankbaar en ontroerd.
Uren en uren is ze alzoo geschreên,
schenkende tot van heur
eigen gulden kostelijkheên,

schenkende tot, arm en moede
geworden, langs wegen en weiden
ze ging al glimmelachen
huizewaarts stil deur d'heide...

ver den heuvel op... omlage...
weg... En droeve dan zijn overtrokken
de luchten vol donkerheid. Omlage
gezakt zijn de boomen verschrokken,

stil al suizen veel treurige
gezegden. De bloemekens toegeloken
hadden hunne blijde blikken en
trage stil al droef ineengedoken

ze waren. De vele vogelen zoet
achter de blaren der boomen
al droeve verholen zaten. De
menschen kwamen al droomen

van op den drempel wijd in de verte
zien... en stille bingegaan
de zonne die was heen... Vol lijk
van rouwe dan dichte toegedaan

hun deuren en hun luiken waren...
en zelve zwijgend hebben zij hun neergeleid
heel lange stil lijk beelden van de
dood uit steenen, stom, vol triestigheid...

Borgerhout.
RUD. FRIJTERS.

Een Schetseken.

De zonne brandt
op 't land
en steekt;
en waar 'k me kere,
alwaar 'k me wend,
van 't danig licht sla'k d'ogen nere,
en 'k ben een stonde blend.

De weide spreidt
en breidt
ten toon
heur bloemenpracht
van goud en geel;
ze lijkt me wel een perelvracht
op kussens van fluweel.

Het groent en groeit
en bloeit
alom;
en waar ik kijke
of d'ogen dolen,
zie'k torens boven kruinen reiken
of 't wieken van een molen.

De Meie zit
in 't wit
gedost;
en waar 'k me kere,
alwaar 'k me wende,
de bloesems lijken blanke veren
alhier, aldaar en t'enden.

De zonne brandt
op 't land,
en laat
heur dartle stralen,
al spelemeien,
met goud heur eigen beeldnis malen
op 't zilver van de Leie.

Gent.
REIMOND KIMPE.

Adagio.

In zachten tooverglans
van zilver- reine manestralen
ligt gansch
de wei nu: Stille is 't in de wijde zalen
der breed open natuur,... heel stil...
En sluimrend droomt de wei van gouden dag
met blij-geril
van zonnevreugd en lentelach.
Op 't water, in een schuit,
heel donkre silhouette, - zit beweegloos
een late visscher, zonder een geluid:
En 't is alsof er rondom hem een sluier hangt, heel broos,
en of er droomen
om hem zweven
die mij heel langzaam aangedreven komen...
En 'k voel me ineens vol angste rillen,... beven.

ARTHUR MEULEMANS.

't Is al de tijd.

't Is al de tijd dat de avenden weer wijder openspreiden
en weer de kleine dag in 't avenden verkrimpt,
verkoudend keer op keer bij 't asemloos en stil verglijden
der enger uren waar een poovre dag op glimt;

't is al de tijd dat de armer morgenden nog grauwer grijzen
in zoetverwaaide misten waar de zon door spint;
bleekkoud en ouder dan de dood, om traag omleeg te deizen
door dikker smooren als de avendgang begint;

och, 't is de tijd... ik zie de wolken koel- en doover drijven,
bestorven op hun kalme zoomen en belicht
met verre, doode schijnen, die zwaar rusten op hun trage lijven
en nederbloeden uit 't vermagerd zongezicht...

de tijd is 't dat de blaren rosser gloeien op de ijpen
en 't dauwen koel- en natter op de weien blinkt,
de leste appelen verrooden en de noteleers verrijpen
hun reukge vruchten, daar de zomer nederzinkt...

KAREL VAN DEN OEVER.

Boekennieuws.

De uiterste Dag van Johannes Jörgensen. Vertaald door Kees Meekel. Amsterdam, C.L. van Langenhuysen, 1906. (fl. 0,90).

‘Maar ver weg van de vele menschen lag - hoog boven den bruisenden vloed der straat - in eene kamer welke uitzag op een ouden tuin, op kanteelige schoorsteenen en roode daken, een man eenzaam te bed en wachtte den dood’.

Die man was Niels Graff, de dichter.

Nooit te voren had hij aan den dood gedacht; nu dacht hij er aan, aan *zijn* dood.

In een lange beeldenrij, één voor één, trekken al de gebeurtenissen van 't verloopen leven zijn geest voorbij. Hij ziet den zomertuin, waarin hij zwijgend hand in hand zit aan de zijde van Agnes, zijn lieve bruid; hij ziet het gezellige huis, waarin hij stil-gelukkig is met Agnes, zijn beminnende vrouw, en Erik, zijn engel van 'n zoon; hij ziet den tijd, dat hij het rustig huiselijk geluk beu wordt en den blauwen blik ontmoet van Mevrouw Lily Linden, ‘hij staart er in - een sekonde - maar een sekonde, welke hem duizelig maakt’. Er volgt 'n tijd van weelderig gezelschapsleven en een dag, dat Graff wegens slordigen dienst zijn ontslag krijgt op het kantoor, waar hij arbeidt en ‘het wonderlijk leven begint te leiden van een letterkundig daglooner’. Hij verkwist zijn geld, zijn gezondheid en zijn eer met Lily, terwijl zijn vrouw en kind gebrek lijden; zijn vrouw en kind verlaten hem, omdat hij hen laat hongeren; hij gaat met Lily naar het Zuiden, en drinkt met haar den beker der ontucht, tot ze, op een zekeren dag, hem verlaat voor 'n ander man. Weken lang zwerft hij rond, van stad tot stad, zonder rust noch geluk, nergens voldaan, altijd zoekend naar vrede, - vruchteloos! Te Florence krijgt hij 'n telegram: Agnes is dood. Dienzelfden Allerzielendag wordt in de kerk zijn ziel geschokt door 't Dies irae...

‘Nog een keer droomt Niels Graff - maar niet langer van datgene wat hem gebeurd is en zijn leven was...’ Hij ziet den hemel vlammend rood en ‘aan oostelijke lucht, zich opheffend boven de donkere boomen en hel uitschietend tot het toppunt des hemels een onmeetelijk kruis van vlammen, dat alles verlicht,’ hij hoort ‘alle klokken der stad in koor tegen den hemel luiden, biemend en klagend... en plotseling is er iemand buiten op de straat die roept met eene stem, welke heesch is van verschrikking en gilt als in wanhoop - en de stem schreeuwt dat het krijscht door de stilte:

- De uiterste dag! de uiterste dag!

Dan grijpt een bevende angst hem aan en hij buigt zich ter aarde neer. Maar als hij opnieuw het hoofd opheft, omstraalt hem een wit, sterk licht dat heel zijn wezen doordringt, een licht dat zijne ziel ver-

licht tot in den diepsten grond toe, en hij valt op zijn aangezicht en biddend roept hij: ‘Vergeef mij, Heer! Eerbam u!’ En met deemoedige vreugd voelt hij zich *verlost* - overgegeven aan de smartelijk louterende macht van het witte licht - van verre getrokken in die zon van het eeuwige leven, aan Jesus' Hart.

Niels Graff stierf.

De oude vrouw, die hem verpleegde, bad ‘het gebed voor de afgestorvenen. Een gebed schaadt nimmer - zelfs al is het voor een ongeloovige, die gestorven is zonder priester of sacramenten. Want niemand, buiten God, weet wat eene ziel kan geschieden in haar laatste uur’.

Zooals aan de ziel van Niels Graff.

En zoo eindigt dit boek van zonde en bekeering, van waarheid en geloof, van poëzie en schoonheid.

Avondschemering, verzen van Huibrecht Haenen, Hasselt, St-Quintinus-drukkerij, 1906.

‘Ik kom van 't stille Limburg, ik kom van 't heideland...
Ik heb geen adelbrieven, geen vrienden, hoog in macht,
Ik heb alleen mijn harte, mijn lijden en mijn klacht,
Alleen mijn zucht naar 't schoone, mijn streven naar de kunst;
'k Ben arm, van elk verlaten, beroofd van alle gunst...’

Zoo schildert de dichter zich zelf op de eerste bladzij van zijn bundel, en - het laatste vers, waarover ik geen oordeel heb, daargelaten - is het portret gelijkend. Hij gaat met gebogen hoofd en droef-mijmerenden blik over zijn eenzame Limburgsche heide, niet wanneer de zonne levenwekkend rijst aan de kim of terwijl ze met vorstelijk pralen, door de schepping toegejubeld, heur zegebaan bewandelt, maar - als de nacht zijn zwarte vleugels rekt, en de moegereisde zonne wegzinkt in zijn donkere veeren. Dan, in de dikkende schemering, bij maneschijn en sterrengegloor, bijvoorkeur als de dorrende blaren zijgen door kouden herfstnevel, zucht Haenen zijn droeve verzen en klaagt hij zijn weenende strofen. Hij bemint werkelijk het schoone en streeft ernstig naar kunst. Nu en dan zelfs bereikt hij zuivere kunst, of daaromtrent, als b.v. in ‘Herfstmaanlicht in Mei,’ in ‘Wat ligt er veel in die vergeten hoeken’, in enkele brokken van den cyclus ‘De Zee’. Even vroom maar opgeruimder dan *Avondschemering* is

Binnen en Buiten van V. Naveau. Brecht, L. Braeckmans, 1906.

Dit zijn verzen van een gelukkige. Van een jongen echtgenoot, die verliefd is op zijn vrouw - en met reden, want 't is een perel - die geen grooter pleizier kent dan met haar een spel te kaarten of een pot koffie te drinken, die met de voeten op de stoof genoegelijk zijn pijpke rookt, tusschenin zijn eersteling wiegt of hem pappeke geeft, soms wel eens verlangt om uit de stad te zijn in bosschen en velden, maar zich het levensleed aan 't hart niet laat komen, en zoohaast het zonneken schijnt, lustig zijn liedje zingt.

Decadentie naar God, door Gérard Kinnie, 1906,

kan ik noch beschrijven noch beoordeelen, want ik begrijp noch den titel noch den inhoud. Daar zijn 88 bladzz. wit papier, waarop gedrukt staan vele zonderlinge woorden gerangschikt in heele en halve regels en op vele plaatsen onderbroken door een rij puntjes. Het boekske begint zoo:

Grauw-mistig' omwazeming... ontspannen in flauw gedoezel...
vaag-zwaar sehnen hong in me achter nat-warme watte;
bizarre blokken duisternis met schemergrijs doorvederd en wegzwartend gevlak schoven beverig voort; enz.

Hier en daar meent ge iets te vatten van die nachtwandelaarstaal, als b.v. ‘God vóelen is godsdienst’, maar dunkt u niet dat dergelijke zinnen het heele gedoe verdacht maken?

J.D.C.

Tooneel-studies door Herm. Heyermans, n° IV *Allerzielen*. - Uitgave van C.A.J. Van Dishoeck te Bussum. 1906. - fl. 1.35.

Zekeren avond vindt pastoor Nansen eene vrouw halfdood voor zijne deur liggen. Hij laat een doktor ontbieden en.... de vrouw wordt moeder in de pastorij. De protestanten maken van de gelegenheid gebruik om den pastoor van allerlei hatelijke dingen te beschuldigen. Ook de katholieke burgemeester, de koster, tot Bronk, de pastoor der naburige gemeente, toe, beginnen al meer te gelooven dat Pastoor Nansen dwaas gehandeld heeft en eene misdadige vrouw in huis opnam. Bronk beweert dat zijn collega de vrouw moet buiten zetten ten einde zijne faam en die der Kerk te redden; Nansen daarentegen acht het zijn plicht de zieke vrouw bij zich te houden en met Gods hulp hare ziel te redden. Dit lukt niet. Rika, de zieke vrouw, is een lichtzinnig meisje met weinig of geen begrip van den Roomschen Godsdienst. Bronk nu verwittigt den Bisschop en deze beveelt aan Nansen de vrouw nog denzelfden dag weg te zenden. Tot overmaat van ongeluk, het kind wordt ziek.... is stervend; en Nansen kan er niet toe besluiten het bevel uit te voeren. Hij wordt opgeschorst. Het kind sterft en de moeder wil van het lijk niet scheiden niettegenstaande al de pogingen van Bronk en Nansen. Niets kan haar troosten. Terwijl Nansen naar 't dorp gaat om zijne vrienden vaarwel te zeggen, komt de man waarmede Rika leeft terug uit zee en beide zeggen tot Nansen: ‘komt bij ons!’

Er komt in deze boeiende schets een enkele bemerking voor die eerder dwaas te noemen is: - ‘Bronk is een priester die gebukt loopt onder 'n dogma’ meent Heyermans, ‘Nansen is er een die rechtop gaat, ongebroken met de idealen van onzen Heiland.’ Uit die opvatting blijkt al te duidelijk dat de schrijver maar oppervlakkig kennis heeft

van het katholieke ideaal, en een geloovige zal, bij de ontknooping van het verhaal, in den geidealiseerden Nansen zeker geen voorzichtigen en verlichten katholieken priester nog erkennen. De lichtzinnige Rika en de pleegzuster zijn daarentegen goed geschetst.

J. BERNOLET.

Ontvangen:

HOOGL. E. VLIEBERGH. De Belgische Ongevallenwet van 24 December 1903. n° 81 der Verhandelingen van de Kath. Vl. Hoogeschooluitbreiding. Nederl. Boekh. Antwerpen, 1906. Pr. 0,25 fr.

Mr HECTOR LEBON. De Misdaad en de Verantwoordelijkheid. N° 82 der zelfde Verh.

C. SCHILLEBEECKX. Kath. Vl. Sprekersbond van Geel: Jaarlijksch Verslag. Geel, H. Rombouts. 1906.

R. JOHN NIELSEN (een Hervormer). De Burgerkoning. Noordsche Renaissance schets, uit het deensch vertaald door Mr. E.M. Driebeek. Amsterdam, C.L. Van Langenhuysen, 1906.

BESCHRIJVEND CATALOGUS van 't Koninklijk Muzeum van Schoone Kunsten te Antwerpen. I. Oude meesters. II. Moderne meesters. Antwerpen, Jan Boucherij, 1906.

J. LEROY. De Pensejager. Yper, Callewaert-de Meulenaere, 1906.

Gedrukt bij Bomans en Vanbrusselen, Parijsstraat, 81, Leuven.

Bij Lessing

Den 29^{n} Februari 1904 had ik de eer en het genoegen kennis te maken met Dr Jostes, professor aan de Hoogeschool te Munster. 't Was te doen te zijnen huize: hij woonde toen nog in de Lazarettstrasse, n^{r} 23, en was nog geen buitenlandsch eerelid van onze koninklijke Vlaamsche Akademie. We zaten op zijn studeerkamer, of liever, in zijn studeer*zaal,* gelijkvloers, omringd niet alleen van boeken, maar ook en vooral van oude potten, gebarsten kruiken, mutsen, broeken en vesten van alle kleur en fatsoen, kreupele spinnewielen, versleten munten, met een woord allerhande zonderlinge, eigenaardige, kakelbonte westfaliana welke hem dienden als bouwstof voor 'n boek over westfaalsche volksdrachten dat hij, op aansporing van niemand minder dan den duitschen Kaiser zelf, bezig was met schrijven.

Terwijl hij onze glazen gedurig met Uerziger vulde en gesmakelijk wolken joeg uit de man-lange pijp die met haar steenen kop tusschen zijn gepantoffelde voeten op den vloer rustte, onderhield hij mij, die vlak tegenover zijn lachende, gulle, breedronde gestalte zetelde, over merkwaardige dingen.

Het liep meest over Westfalen, zijn grond en zijn volk - want Jostes is Westfaal, Stock-Westfale, een hartstochtelijk minnaar van de ‘rote Erde.’ Het hoogduitsch dat hij spreekt, heeft een westfaalsche kleur. Hij is voor de openlucht, den boer, den westfaalschen buiten - vijand van alle steedschheid en hater van Berlijn, *de* Grossstadt. Hij bemint het kernige, degelijke, oer-gezonde al was het ruwe,

onbehouwene er nog bij. ‘Die Moderne ist ihm zuwider!’ Hij leest nog liever Ulfilas en den Heliand dan de zenuwzieke flauwiteiten van hedendaags. En indien hij onder de 19e-eeuwsche schrijvers moet kiezen, dan is Fritz Reuter zijn man. Nauwst van al liggen hem toch steeds de ouderen en de oudsten aan 't hart. In de middeleeuwsche letterkunde is hij thuis, in die van Duitschland niet alleen, ook in de onze, en daarom komt hem een plaats toe in onze Akademie. Maerlant kent hij goed, al prijst hij hem niet zeer. Zijn beste vriend is Ruysbroeck: dien verheft hij, om zijn grootschen bouwzin, ver boven Eckart, die maar stroo kapt. Waarom zoudt ge hem niet vertalen in 't duitsch? vroeg hij. Nu is 't oogenblik gekomen: de mystieken zijn nu in de mode te Berlijn. Maar haast u, anders is de mode voorbij...

Op mijn vraag of hij onze nieuwste schrijvers niet las:

Jawel, zei hij, mar niet veel, ze steken me gauw tegen: sie gehen zuviel in die Breite. Vooral de Hollanders. Ge moet eerst tien bladzijden lezen, voor ge verneemt waarover het eigenlijk gaat. Als ze iets te zeggen hebben, dat klaar en volledig op één bladzij kan staan, dan verzuipen ze dit in een plas van vijftig bladzijden... Nee, nee, zegt hij, er heeft u een Lessing ontbroken om uw stijl wat bondiger en kerniger te maken. Ik meende hem te antwoorden, niet voor hem, maar voor vele na-Lessingsche Duitschers: Medice, cura teipsum... maar, ik heb liever dat woord ‘Er heeft u een Lessing ontbroken’ achter mijn oor geschreven en sedertdien dikwijls overpeinsd.

Waarachtig, het denkbeeld is nog zoo kwalijk niet: heeft er ons een Lessing ontbroken, waarom zouden we niet nader kennismaken met den duitschen Lessing? Die kennismaking of kennisvernieuwing, zoo ge wilt, sticht wellicht veel goeds in Nederland. Als Germanen zijn de Nederlanders zoo innig verwant met de Duitschers, dat het geen

wonder zou heeten indien men de gebreken die de duitsche letteren aankleven ook bij de onze vaststelde. En het is een lettergeschiedkundig feit dat Lessing een voorzienigheid geweest is in de duitsche letterkunde. Vóór hem was er niets of zoogoed als niets. Met hem begint de klassieke tijd, en van dien klassieken tijd was hij, door raad en voorbeeld, de voorlichter en baanbreker. Meest door zijn raad: hij is de grootste kritikus, dien Duitschland tot nogtoe gehad heeft en de huidige schoonheidsleer der Duitschers rust op de grondslagen door Lessing gelegd. Hij heeft in zijn tijd het kaf uit het koren gezift en ter voorkoming van verdere vermenging klaarte en orde gebracht in de begrippen en beginselen der kunst. Hij heeft hardnekkig gewezen op de onvergankelijke modellen: de Grieken en Shakespeare. Naar die modellen vervaardigde hij zijn voorschriften en van die voorschriften bewees hij de degelijkheid door eigen kunstgewrochten - bepaaldelijk tooneelstukken - die zoo goed zijn als ze door iemand, die geen dichter is bij Gods genade, kunnen gemaakt worden. Een dichter was Lessing eigenlijk niet. Daartoe was die 18de-eeuwsche ‘Aufklärer’ te zeer een man van 't scherp, nuchter berekenend verstand; hij miste gevoel en fantazie. Hoe luidt dat ‘fragment’ van Novalis ook weer? ‘Lessings Prosa fehlt's oft an hieroglyphischem Zusatz. Lessing sah zu scharf und verlor darüber das Gefühl des undeutlichen Ganzen, die magische Anschauung der Gegenstände zusammen in mannigfacher Erleuchtung und Verdunkelung.’ Goed, maar voor velen zal dit een reden te meer zijn om Lessing hic et nunc te lezen of te herlezen; want wat aan de duitsche en nederlandsche letterkunde der 20^{e} eeuw ontbreekt, zal wel veel min gevoel zijn en fantazie, dan klaar, koel verstand.

Ik weet volkomen - Lessing zegt het overigens ook - dat letterkundige regels en voorschriften en stelsels geen genieën uit de aarde stampen en geen kunstgewrochten

kweeken - geniale mannen zullen wel meesterstukken maken zonder de regels te kennen of er zich erg om te bekreunen. 't Is dan ook daarvoor niet, dat ik een overzicht zou willen geven van Lessing's theorieën, vooral van die welke vervat zijn in zijn hoofdwerken: *Laokoon* en *Hamburgische Dramaturgie,* maar wel om aan onervaren kunstverbruikers, die wellicht talrijker zijn dan men vermoedt, een houvast te geven bij de keus en de beoordeeling van letterkundig werk. Onfaalbaar is Lessing niet, maar de ontelbare dii minores der kritiek zijn het evenmin. En ik, voor mijn deel, vind het lang niet ongeraadzaam noch onvoorzichtig zich liever te laten leiden - en wie heeft er geen leiding noodig? - door een grootmeester der kritiek, als welke Lessing sedert anderhalf eeuw door de besten van alle landen erkend en geprezen wordt, dan door kritikasters en dilettanten zonder naam noch gezag.

I.

De mensch is een samenstel van ziel en lichaam, twee dingen zoo verschillig als water en vuur. Het ééne, licht en bevleugeld, streeft naar omhoog; het andere, zwaar en log dringt naar omlaag. En toch moeten ze samen leven en de volmaaktheid van 't geheel, den mensch, hangt teenemaal af van de vredige overeenkomst der bestanddeelen. De ziel kan het lichaam neerwerpen en knevelen, maar dan lijdt het lichaam en de mensch meteen; het lichaam kan op zijn beurt de ziel neerdrukken en binden, maar dan lijdt de ziel en de mensch meteen. Gelukkig, wie bestendig een redelijken vrede weet in stand te houden tusschen beide. Maar is dat geen hersenschim? Is het met den mensch niet als met den slinger eener wandklok? De slinger streeft steeds naar loodrechte houding: nu eens is hij rechts van het doel en hij stuurt er op los, maar zoo geweldig is zijn verlangen en zoo driftig

zijn vaart dat hij 't doel voorbijvliegt en zich verwijdert langs de linke zijde; hij bezint zich, houdt stil en keert terug met hetzelfde wild begeeren en gaat nogmaals te ver, en opnieuw herbegint hij en nog eens en nog eens, honderdmaal, duizendmaal, maar eeuwig blijft zijn pogen onbekroond. En gelukkig maar dat hij niet slaagt: anders viel het raderwerk in slaap dat de wijzers doet draaien op de plaat van den tijd....

In den mensch volgt de heerschappij van de ziel op die van het lichaam, de eene macht onttroont steeds de andere, zoodat sommigen gaan twijfelen zijn of de volmaaktheid wel werkelijk bestaat in evenwicht en vrede en niet veeleer in het streven daarnaar.

Hoe het ook zij, dit gestadig her en der waaraan de mensch zelf onderhevig is, schijnt zich te weerspiegelen in zijn kunst. Zoo dikwijls de ziel zegeviert, wordt het vaandel ontplooid van het idealisme; wordt de ziel verslagen door het lichaam, dan rijst de standaard van het realisme.

Sedert verscheiden jaren wappert thans het realisme op de tinnen der letterkunde, en het komt ons voor alsof ditmaal de ziel meer krachten moest ontvouwen om het teeken van zijn eeuwigen vijand neer te halen. Dit verschijnsel in de kunst hangt wellicht samen met een verschijnsel in de wijsbegeerte. Het materialisme zal daar wel schuld aan zijn, dat wijsgeerig stelsel hetwelk het bestaan loochent van de ziel en van alle onstoffelijke kracht. De eeredienst der stof is in de wereld gekomen. De kunst van velen is niet anders meer dan de verheerlijking der stof. Het realisme is niet meer het aloude realisme, 't is een materialistisch realisme, 't is naturalisme. Vandaar die liefdevolle vlijt waarmede de stof bestudeerd wordt, bekeken en beluisterd, beroken en geproefd, betast en doorwroet, bij zon- en bij maanlicht, met de naakte zintuigen en met de werktuigen die het zintuigelijk vermogen vertienvoudigen in scherpte en juistheid - vandaar met een woord de beschrijfzucht die de letter-

kunde beheerscht, en die er toe leidt onbekende niet alleen maar ook allerbekendste voorwerpen te beschrijven in al hun kleuren en geuren, alsof de lezer, tot wien men zich wendt, verondersteld werd te zijn het domste schepsel ter wereld.

Ut pictura poesis, zoo klinkt de leus.

't Is de eerste maal niet dat deze leus kracht van wet heeft. In de 18de eeuw beleefde de beschrijvende poëzie een tijdperk van bloei. Ik herinner maar aan Thomson in Engeland en aan Haller in Duitschland. Het was in dien tijd dat Lessing het nuttig achtte eens de grenzen te trekken tusschen schilderkunst en poëzie, nauwkeuriger gezeid, tusschen beeldende kunst en woordenkunst.

Dit deed hij in het beroemde werkje, getiteld *Laokoon*. (1766).

Primus sapientiae gradus est, falsa intelligere; secundus, vera cognoscere, luidt Lessing's kunstrechtersmotto: men zoekt zich eerst iemand met wien men twisten kan, zoo geraakt men allengskens op dreef en de rest komt vanzelf.

Hij knoopte zijn beschouwingen vast aan de klassieke uitspraak van Winckelmann: ‘Het algemeene, ùitstekende kenteeken der grieksche meesterstukken is: edele eenvoud en stille grootheid, zoowel in de houding als in de uitdrukking. Evenals de diepte der zee steeds rustig blijft, de oppervlakte moge nóg zoo woeden, evenzoo toont de uitdrukking in de beelden der Grieken, spijts alle hartstochten, een groote en gezette ziel’. Deze uitspraak had Winckelmann verlucht door het voorbeeld van den gebeeldhouwden Laokoon, die samen met zijn twee zonen door een reuzenslang wordt gedood: ‘Deze Laokoon verheft geen schrikkelijk geschreeuw, zooals Virgilius van zijn Laokoon zingt (Clamores simul horrendos ad sidera tollit); de opening van den mond laat dit niet toe: het is veeleer een angstig en benauwd zuchten’.

Dit loven van den griekschen beeldhouwer op kosten van

Virgilius oordeelde Lessing onrechtvaardig. Hij toonde in een reeks hoofdstukken aan dat Virgilius, die Laokoon liet schreeuwen zoowel gelijk had als de beeldhouwer die het schreeuwen verzachtte tot zuchten. Beide kunstenaars hadden immers hetzelfde doel: schoonheid - maar beiden beschikten niet over dezelfde middelen. En in zijn zestiende hoofdstuk bekroonde hij alle voorafgaande opmerkingen en studiën, door de volgende redeneering:

Indien het waar is dat de schilderkunst voor haar afbeeldingen heel andere middelen of teekens gebruikt, dan de poëzie, gene namelijk *lijnen en kleuren* in de ruimte, deze *geartikuleerde klanken* in den tijd; indien het onbetwistbaar is dat de *teekens* geëvenredigd moeten zijn met het *beteekende:* dan kunnen náást malkander geordende teekens enkel voorwerpen beteekenen die náást malkander of wier deelen náást malkander bestaan, en kunnen óp elkander volgende teekens ook maar voorwerpen uitdrukken die óp elkander of wier deelen óp elkander volgen.

Voorwerpen, die naast malkander of wier deelen naast malkander bestaan, heeten lichamen. Bijgevolg zijn *lichamen* met hun zichtbare eigenschappen de eigenlijke *voorwerpen der schilderkunst*.

Voorwerpen die op elkander of wier deelen op elkander volgen, heeten in 't algemeen handelingen. Bijgevolg zijn *handelingen* het eigenlijk *voorwerp der poëzie*.

Doch alle voorwerpen bestaan niet alleen in de ruimte, maar ook in den tijd. Ze duren voort en kunnen in elk oogenblik van hun duur anders voorkomen en in een ander verband staan. Elk dezer vluchtige wijzen van voorkomen en in-verband-staan is het uitwerksel van een voorgaande en kan de oorzaak zijn van een volgende en aldus als 't ware het middelpunt uitmaken van een handeling. Bijgevolg kan de *schilderkunst* ook *handelingen* weergeven, doch alleen door ze *aan te duiden door lichamen*.

Van de andere zijde kunnen handelingen niet op zichzelf bestaan, maar moeten zekere wezens aankleven. In zoover nu deze wezens lichamen zijn of als lichamen beschouwd worden, schildert de *poëzie* ook *lichamen,* doch alleen door ze *aan te duiden door handelingen,*

De schilderkunst die in haar gewrochten alles tegelijkertijd doet bestaan kan maar één enkel oogenblik der handeling benuttigen en moet derhalve het *vruchtbaarste* kiezen, dat namelijk waaruit èn wat voorgaat èn wat volgt het begrijpelijkst wordt.

Evenzoo kan ook de poëzie in haar voortschrijdende afbeeldingen maar één enkele eigenschap der lichamen te nutte maken en moet derhalve die eigenschap kiezen, welke het *zinlijkste beeld* van het lichaam van die zijde verwekt van dewelke zij het lichaam behoeft.

Hieruit vloeit de regel dat men maar één schilderend hoedanigheidswoord mag gebruiken en met schildering van lichamelijke voorwerpen spaarzaam moet omgaan.

Ik zou in deze dorre sluitrede minder vertrouwen stellen, gaat Lessing voort, indien ik ze niet door de praktijk van Homerus volkomen bevestigd vond, of liever, indien het niet de praktijk van Homerus zelve was die mij op die sluitrede gebracht had. Ik bevind dat Homeer niets dan voortschrijdende handelingen maalt, en dat hij alle lichamen maar maalt voor zooveel zij aan deze handelingen deelnemen, en dit doorgaans met een enkelen trek. Een schip b.v. is voor hem nu eens het zwarte schip, dan het holle schip, een andermaal het snelle schip, ten hoogste het welberiemde zwarte schip. Verder laat hij zich met het schilderen van het schip niet in. Maar wel het reeden, het afvaren, het aanlanden van het schip maakt hij tot een uitvoerig tafereel waaruit een schilder vijf, zes afzonderlijke stukken zou moeten maken, indien hij het geheel op doek brengen wilde.

Wordt Homeer door bijzondere omstandigheden gedwon-

gen onzen blik een tijd lang op één enkel lichamelijk voorwerp gevestigd te houden, dan groeit daaruit nog geen tafereel dat de schilder met zijn penseel zou kunnen namaken; maar door tallooze kunstgrepen weet hij dit enkel voorwerp in een reeks oogenblikken te plaatsen, in ieder van welke het anders voorkomt, zoodat de schilder het laatste oogenblik moet afwachten om ons als ontstaan, als voltooid te toonen wat wij bij den dichter zien ontstaan. Bij voorbeeld: wil Homeer ons den wagen van Juno laten zien, zoo moet Hebe hem voor onze oogen stuk voor stuk ineenzetten. Wij zien de wielen, de assen, den zit, den dissel, de riemen en strengen, niet zoozeer zooals dit alles te zamen *is,* maar wel zooals het onder Hebe's handen samen *komt*.

Maar, zal men tegenwerpen, de teekens der poëzie zijn niet bloot op-elkander-volgend, ze zijn ook *willekeurig*; en als willekeurige teekens zijn ze alleszins bekwaam lichamen, zooals die in de ruimte bestaan, te beteekenen.

Het is waar: daar de spraakteekens willekeurig zijn, is het zeer wel mogelijk dat men door die teekens de deelen van een lichaam evengoed *op* elkaar kan laten volgen als ze zich in de natuur *naast* malkander bevinden. Dit is evenwel een eigenschap van de spraak en de spraakteekens in 't algemeen, maar niet voor zooveel die tot het doel der poëzie aangewend worden. De dichter wil niet alleen begrepen worden, zijn voorstellingen moeten niet enkel klaar en duidelijk zijn; hiermede vergenoegt zich de prozaïst. Maar hij wil de ideën, die hij in ons verwekt, zoo levendig maken, dat wij in de vlucht de ware, zinlijke indrukken van hun voorwerpen meenen gewaar te worden en in dit oogenblik van begoocheling ophouden ons de middelen, die hij daartoe aanwendt, de woorden namelijk, bewust te zijn,

En - om eens te onderzoeken in hoever lichamen wier deelen naast malkaar bestaan door den dichter kunnen gemaald worden - hoe geraken we tot de duidelijke voor-

stelling van een ding in de ruimte? Eerst beschouwen we zijn deelen op zichzelf, daarna het verband dezer deelen en eindelijk het geheel. Onze zintuigen verrichten deze verscheiden werkingen met zoo een verbazende snelheid dat ze ons maar één enkele werking dunken te zijn, en deze snelheid is volstrekt noodwendig indien wij een begrip willen bekomen van het geheel, welk geheel niets meer is dan de som van de begrippen der deelen en dier onderling verband. Stel nu dat de dichter ons zoo ordelijk als 't maar kan van het eene deel van het voorwerp naar het andere leidt; stel dat hij ons het verband dezer deelen nóg eens zoo klaar weet te maken: hoeveel tijd heeft hij daartoe noodig! Wat het oog met één blik overziet, telt hij ons traag en langzamerhand toe, en vaak geschiedt het, dat we bij den laatsten trek den eersten reeds weder vergeten hebben. En toch zouden we ons met deze trekken een geheel moeten samenstellen. Voor het oog blijven de beschouwde deelen bestendig tegenwoordig: het kan ze opnieuw en herhaaldelijk overloopen; voor het oor daarentegen zijn de vernomen deelen verloren, zoo zij niet in het geheugen blijven. En blijven ze al in 't geheugen: wat moeite, wat inspanning kost het hun indrukken alle juist in dezelfde orde zoo levendig te vernieuwen, ze alle tegelijk zoo te overdenken dat men eenigszins tot een begrip van het geheel geraakt.

Men beproeve het aan een voorbeeld dat een meesterstuk in zijn aard kan heeten.

> Dort ragt das hohe Haupt vom edeln Enziane
> Weit übern niedern Chor der Pöbelkräuter hin,
> Ein ganzes Blumenvolk dient unter seiner Fahne,
> Sein blauer Bruder selbst bückt sich und ehret ihn.
> Der Blumen helles Gold, in Strahlen umgebogen,
> Türmt sich am Stengel auf und krönt sein grau Gewand,
> Der Blätter glattes Weiss, mit tiefem Grün durchzogen,
> Strahlt von dem bunten Blitz von feuchtem Diamant.

Gerechtestes Gesetz! dass Kraft sich Zier vermähle;
In einem schönen Leib wohnt eine schönre Seele.

Hier kriecht ein niedrig Kraut gleich einem grauen Nebel,
Dem die Natur sein Blatt im Kreuze hingelegt;
Die holde Blume zeigt die zwei vergöldten Schnäbel,
Die ein von Amethyst gebildter Vogel trägt.
Dort wirft ein glänzend Blatt, in Finger ausgekerbet,
Auf einen hellen Bach den grünen Widerschein;
Der Blumen zarten Schnee, den matter Purpur färbet,
Schliesst ein gestreifter Stern in weisse Strahlen ein.
Smaragd und Rosen blühn auch auf zertretner Heide,
Und Felsen decken sich mit einem Purpurkleide.(1)

Het zijn kruiden en bloemen, welke de geleerde dichter met groote kunst en naar de natuur schildert. Schildert, maar zonder eenige begoocheling teweeg te brengen. Ik beweer niet, dat wie deze kruiden en bloemen nooit gezien heeft, zich uit zijn schilderij er zich zoogoed als geen voorstelling zou kunnen van maken. Het kan zijn dat alle dichterlijke tafereelen een voorloopige kennismaking met hun voorwerpen veronderstellen. Ik wil ook niet loochenen dat hij, die met een gegeven voorwerp voorop kennis heeft gemaakt, door 's dichters woorden geen levendiger idee van enkele gedeelten ervan zou kunnen krijgen. Ik vraag maar: hoe staat het met het begrip van het *geheel?* Zal ook *dit* begrip levendiger zijn, dan mogen geen enkele onderdeelen daarvan uitspringen, maar het hooger licht moet over alle deelen gelijkmatig verbreid zijn; onze verbeeldingskracht moet ze alle even snel kunnen overloopen, om zich daaruit ineens dát samen te stellen, wat in de natuur ineens gezien wordt. Is dat hier het geval? En is dat het geval niet, hoe heeft Breitinger (Kritische Dichtkunst, Dl. II. bl. 407) dan kunnen zeggen: ‘dat de gelijkendste teekening van een

(1) Stroof 39 en 40 uit Haller's bekend leerdicht ‘Die Alpen’.

schilder tegen dit dichterlijk tafereel mat en kleurloos zijn zou?' Het staat oneindig achter bij dat wat lijnen en kleuren op een vlak kunnen uitdrukken, en de kunstrechter, die het dezen overdreven lof toezwaait, moet het van een volkomen valsch standpunt beschouwd hebben; hij moet meer gelet hebben op de vreemde sieraden die de dichter er in verweven heeft, op de verhooging van het vegetatieve leven, op de ontwikkeling der innerlijke volkomenheden, voor welke de uiterlijke schoonheid slechts tot schaal dient, dan op deze schoonheid zelf en op de maat van levendigheid en gelijkendheid van het beeld, 't welk ons de schilder en 't welk ons de dichter daarvan kan maken. Evenwel komt het hier bloot op dit laatste aan, en wie houdt staan, dat de regel alleen:

Der Blumen helles Gold, in Strahlen umgebogen,
Türmt sich am Stengel auf und krönt sein grau Gewand,
Der Blätter glattes Weiss, mit tiefem Grün durchzogen,
Strahlt von dem bunten Blitz von feuchtem Diamant - dat die regels in aanzien van hun indruk met de schilderij van een van Huysum kunnen wedijveren, moet zijn gevoel nooit uitgevorscht hebben of het opzettelijk verloochenen. Mogelijk laten die verzen zich heerlijk opzeggen wanneer men de bloem zelf daarbij in de hand houdt; maar op zichzelf zeggen ze weinig of niets. Ik hoor in elk woord den arbeidenden dichter, maar het ding zelf ben ik ver van te zien.

Nogmaals dus: ik ontken aan de taal *in 't algemeen* het vermogen niet een lichamelijk geheel in zijn deelen te te schilderen; zij kan dat, omdat haar teekens, ofschoon ze elkander opvolgen, niettemin willekeurige teekens zijn: maar ik ontken het aan de taal *qua middel der poëzie,* omdat aan dergelijke woordelijke schilderingen der lichamen het begoochelende (das Täuschende) ontbreekt, waarop het de poëzie hoofdzakelijk munt, en dit begoochelende, zeg ik, moet hun daarom ontbreken, omdat het koëxisteerende van

het lichaam met het konsekutieve van de taal daarbij in botsing komt.

Maar verliest de poëzie niet te veel, wanneer men haar alle beelden van lichamelijke schoonheid ontnemen wil?

Wie wil haar die ontnemen? Omdat men haar een enkelen weg zoekt af te snijden, een weg waarop ze tot zulke beelden meent te geraken door de voetsporen eener zusterkunst te betreden, maar waarin ze angstvol omdoolt zonder ooit hetzelfde doel te bereiken: verspert men haar daarom ook elken anderen weg, die dan omgekeerd voor de zusterkunst gesloten blijft?

Dezelfde Homeer, die zich van alle stuksgewijze schildering van lichamelijke schoonheden zoo vlijtig onthoudt, van wien we ternauwernood eens in 't voorbijgaan vernemen, dat Helena witte armen en schoon haar heeft; diezelfde dichter weet ons desniettegenstaande van haar schoonheid een begrip te geven, dat verre alles overtreft wat de kunst in dit opzicht kan tot stand brengen. Men herinnere zich de plaats waar Helena in de vergadering der vorsten van het Trojaansche volk komt. De eerbiedwaardige grijsaards zien haar, en de eene sprak tot den andere: (Ilias III, 156-58).

Niemand wrake 't voorwaar, dat Trojaan en Achaiër in 't pantser
Zóo lang zóo veel jammren om zulk een vrouwe verduren;
Gansch d'onsterflijken vrouwen der goden gelijkt zij van aanzicht.

Wat kan een levendiger denkbeeld van schoonheid verwekken dan den koelen ouderdom te laten erkennen dat ze den oorlog waard is die zooveel tranen kost?

Wat Homeer niet naar zijn bestanddeelen kan beschrijven, doet hij ons in zijn *uitwerksel,* den indruk kennen. Schildert ons, dichters, het welgevallen, de genegenheid, de liefde, de verrukking welke de schoonheid veroorzaakt, en ge hebt de schoonheid zelf geschilderd.

Een ander middel door hetwelk de poëzie de beeldende kunst in het schilderen van lichamelijke schoonheid op zijde streeft, bestaat daarin dat ze schoonheid in bekoorlijkheid (Reiz) verandert. Bekoorlijkheid is *schoonheid in beweging* en juist daarom voor den schilder minder geschikt dan voor den dichter. De schilder kan de beweging slechts laten raden, inderdaad echter zijn zijn figuren zonder beweging. Bijgevolg wordt de bekoorlijkheid bij hem tot grimas. Maar in de poëzie blijft ze wat ze is: iets transitorisch schoons, dat we dikwijls wenschen weer te zien. Het komt en gaat; en daar we ons een beweging gemakkelijker en levendiger kunnen herinneren dan louter vormen of kleuren, zoo moet de bekoorlijkheid in dezelfde verhouding sterker op ons werken dan de schoonheid.

Dat zijn, met zijn eigen woorden, Lessing's grondstellingen, grondstellingen die men niet verwaggelen kan, zegt Erich Schmidt. Geen wonder, want ze zijn gebouwd, niet op het drijfzand van aprioristische bespiegeling, maar wel op de rots van eeuwige kunstgewrochten. Lessing steunt zich op Homeer en haalt voorbeelden aan uit Ariosto; hij had evengoed kunnen wijzen op Dante en Shakespeare. Goethe en Schiller hebben Lessing's leer ter harte genomen, de eene b.v. in Hermann und Dorothea, de andere in zijn Lied von der Glocke, en ze zijn er niet slecht bij gevaren. Alle echte kunstenaars trouwens volgen, bewust of onbewust, die grondregels na: leest de ‘Pachthofschilderinge’ van Gezelle, of de ‘Waterspegel’ of het lied ‘Van de Wilgen’ of eender welk ander beschrijvend gedicht van hem; lees de beste beschrijvende bladzijden van Streuvels, en ge zult er de natuurwetten, door Lessing aangewezen, in acht genomen en bewerkstelligd zien.

Het spreekt van zelf dat er, behalve de door Lessing aangegevene, nog andere middelen zijn om door woorden lichamelijke schoonheid voor te stellen: men hoeft maar een

Goethe, een Tieck, een Groth, een Storm op te slaan om zich daarvan te overtuigen. Echte dichters zijn vinders: hun hulpmiddelen zijn onuitputtelijk.

En dat, waar Lessing ‘handeling’ als eenig voorwerp der poëzie aanduidt, het lierdicht niet uitgesloten wordt, ligt voor de hand. Schrijf gerust ‘beweging’ in plaats van ‘handeling - dat deed Lessing in zijn klad immers ook - en alles is in den haak: want lyriek is beweging; ook in het teerste stemmingsgedicht ziet men het gemoed trillen, bemerkt men een opeenvolging.

Hoe en op wat manier Lessing, in hetzelfde Laokoonboek, een Mozes was voor de dichtkunst, maar een Draco voor de beeldende kunst, gaat ons hier niet aan. Dat kan wie er lust toe heeft naslaan in het standaardwerk van Erich Schmidt: Lessing, Geschichte seines Lebens und seiner Schriften. (2 dln. 2^{e} uitg. Berlijn, 1899).

J.D.C.

Zangen uit de Dalen van het Leven.

Onder grijze Luchten.

I.

Hoe zal het einde zijn dier grauwe dagen
Als doorne-kronen om mijn hoofd gedragen?
Hoe zal het einde zijn!... mij leekt het bloed
Van slapen, die het waken rimplen doet.
Mijn oogen zien de zonne zwenken dijzen,
En of zij morgen weer ter kim zal rijzen?...

O God, laat weer in mij wat hoop herbloeien
Als roode rozen die ter gaarde gloeien..
- Geknakt de doorns door een vrienden-hand -
Mij tot het dooven van dien zwoelen brand
Om 't hoofd een andre krone weven
Waarin de dauwe-droppels vonklend beven...

O God laat weer in mij wat hoop herbloeien...

II. A

o Dat ik U gelukkig waande, daar gij loecht,
En niet en zag hoe gij een bloedend harte droegt,
Ter vele vouwen uwer woorden schuw verdoken...
Uw mond en heeft zich voor geen schuchtre klacht ontloken
Maar moe zich tot een pijn-gelaten glim geplooid...
En 'k heb met uwen lach, mijn eigen leed getooid...

B

Maar plots, gelijk een vloed, in steenen dam gedijkt,
Door stagen lente-regen boorde-vol gezwollen,
Met stille en taaie kracht de steenen brokklen doet;
Tot z'een voor een in 't rustloos-zwoegend water rollen,
Zoodat de dam dof neder-plompend eindlijk wijkt,
Met luid geklater bruischend dalwaarts snelt
En meê-sleept in zijn vaart, wat langs zijn wegen wijlt,
En wat nog rechte staat, terstond terneder velt....
Zoo heeft uw smart dan ook de dijken doorgebroken
Door 't jarenlange zwijgen stevig opgebeurd;
En mij, een rilde berk, pas d'eerste lente ontloken
Ontworteld en geknakt, en verder meê-gesleurd...

En nu de zomer laait, en slechts nog lijk een lint,
De blonde water-streep, de groene weiden bindt,
Lig ik, vergeten wrak, in 't zonne-vuur te dorren...

III

‘De smart is een wonde die 't zwijgen soms alleen genezen kan’.

'k Zal zwijgen... machtloos voor uw blijkend lijden
En weet ik 't woord van stil verblijden
Dat uwe pijne tart...
'k Zal zwijgen... ieder woord is lijk een sleutel,
Die schrijnend schraaft als dood-gereutel
Ter deure van uw hart...
'k Zal zwijgen... en de deure dicht-geloken
In weemoeds-donkren hoek gedoken
Zal sterven uwe smart...
'k Zal zwijgen... machtloos voor uw blijkend lijden
En weet ik 't woord van stil verblijden
Dat uwe pijne tart...
'k Zal zwijgen...

IV

Het dank, mijn God... de laatste dropplen leken
Uit 't scherp-gewonde hart, dat, smart-ontweken,
Gelijk een bloem, zijn kelk weer open-pluikt
Voor 't lillend licht der warme zonne-stralen...
Heb dank, mijn God, dat weer de dag ontluikt
Voor wie in angst, binst zooveel uren dwalen
In 't duistre van den zwartsten twijfel-nacht,
Geen hoop op dageraad meer had verwacht....

Heb dank... o laat nu langs zijn laatre wegen
De bloemen spruiten van Uw zaalgen zegen,
Tot hij ze U eens tot schoof gekoren schenkt....
Heb dank... ik ging met hem ter ruwe paden,
Wij weenden beiden waar wij struiklend traden...
En 'k heb met eigen bloed zijn dorst gedrenkt...

En nu de zon weêr schijnt... sta ik alleen,
Door hem verraden en verlate'... en ween...

KAREL DE STREVER

Voor de fabriek
(Aquarelle)

Met loome leden komen ze aangetreden
De moede werklien, na de middag-rust,
Nu weer hen de arbeid roept ter zwoele zalen
Waar 't wiel-geronk de vliedende uren sust.

Het werk-uur draalt... in 't lommer van de boomen
Dat langs de huizen ligt gelijk een vlek,
Komt ieder nog een stond een plaatsken zoeken,
Zoo zitten zij daar nu, in stil gesprek...

En boven hunne hoofden droomen wolkjes
- Wit-zilvren rook - in 't bleeke hemel-blauw...
En vloeit het zonne-water op de kruinen
Waardoor het neder-zijgt in lauwe schaûw...

KAREL DE STREVER.

15-6-05

Storm-lied

o 't Bruischend stormen in mijn moede ziel
Na zooveel zonnig-zoele zomerdagen,
Een woeste wind die op de baren viel
Heeft al mijn brooze droomen stuk-geslagen...

En ik die waande dat geen nare nacht
Uit 't zilvrig-blauwe zwerk kon nederzijgen,
Geen avond dalen zag na al die pracht
Van glinstrend zeegedein in zoenend zwijgen...

Hoe staar ik raadloos uit... en ween..., nu plots
Aan zeurig-grijze kim de wolken klommen,
En 't los-gebroken zwalpend baar-geklots
Met wraak-getier van wilde horden-drommen

Naar zwak-gedijkte dammen zwoegend reikt
Die reeds geschommeld zuchte' in droef gekreun,
Om 't huilen van den vloed die hooger stijgt...
.. Straks scheurt de dam in buldrend steen-gedreun...

o 'k Voel me zoo alleen... alom de nacht
Waarin geen bleeke sterren scheemrend beven...
Geen dageraad ter kim, slechts wrange wacht...
En of voor mij een dageraad zal leven?...

KAREL DE STREVER.

Koortslied

Laat mij alleen, en sluit dees' doffe deur...
Laat 't venster open, luwe wind en geur
Van leliën zoent mijn geest in loome droomen...
Mijn geest is loom... o wist hij d'avond komen
- 'Lijk 't purpren zwerk den nacht - en stille rust!

Ik voel een mond die mijne wonden kust,
En stille deemstring in mijn kamer treden...
Ik voel een adem langs mijn ooge-leden,
Een hand langs mijne heete slapen gaan
Lijk d'avond om de zon-doorgloeide blaên...

En nu... o 't prangen van die harde handen!...
Hoe vlecht ge uw handen rond mijn hoofd als banden?...
Hoe zie ik alles vlieten nu... of spint
Ge een sluier voor mijne ooge' en worde ik blind?...

‘Wees stil... nu komt de tijd die vrêe zal heeten...
'k Ben d' eindelijke nacht... en 't al-Vergeten...’

KAREL DE STREVER

Avondgetij.

Een voor een kwamen ze binnen. Ze veegden hun voeten af aan de mat, dopten twee vingeren in het witstenen wijwaterbakje aan den arduinen deurpost, maakten een kruis, en zochten al sleepvoeten en stoelen verschuiven een passende plaats. Er kwamen een paar grijsharige zwartgemutste vrouwen met een regenscherm onder den arm en een dikken halfversleten kerkboek met de beide handen op de borst vastgehouden; daar kwam een meisje met het lange donkerblond haar overvloedig over het blauwe japon gedreven; daar kwam een jongetje met korte broek en wit kraagje; daar kwamen twee geesteliken met rugschapulier en ronde kruin in 't midden van den zwarten kop; daar kwamen enige oude mannen op holleblokken en een paternoster in den palm.

Het kloosterklokje hield op te kleppen.

Er verliep nog een korte poos. Dan ging de Clausura open, er naderde gestommel door den gang, en gepaard schreden de paters, gezet en ingetogen, tussen de stoelen heen, voorbij de twee zijoutertjes, een links en een rechts, bleven staan in den koor, bogen diep naar het tabernakel en traden op de houten zittingen toe die ter weerszijden langs den wand gaapten. Al die bewegingen geschiedden ordelik, op maat, met schielike gebaren, afsof er een bevel gegeven werd, dat wel zij vernamen, maar dat onhoorbaar bleef voor de menigte.

Daar zaten ze nu, wachtend. Een dubbele rij van weerskanten. Tegen den wand, in de hoogste stallen, zetelden de

ouderen. Vóór de ouderen, dichter bij 't koormidden, hadden de jongeren hun plaats.

't Waren allemaal bleke, beenderige gezichten, edel van snit, doorzield. De koppen waren niet gehalsd, ze rustten onmiddelik, zonder overgang, in een wrong plooien, en leunden gedeeltelik tegen de kap die plat tussen de schouders hing. De zwarte rok omving wijd en los borst, heup en benen en liet enkel de voettippen onbedekt.

Ze zaten daar, hielden het gezangboek met rode snee vóór hen opgeslagen borsthoog, roerden den kop naar links noch rechts, maar keken strak voor zich als beelden.

Nevens het tabernakel brandden op zilveren kandelaars vier keersen.

De mensen in de voorkerk kikten noch mikten, wachtend op hetgeen komen zou. Ze wisten wat er nakende was, van verleden Zondag nog en van al de vorige Zondagen, maar ze lieten niettemin boek en paternoster rusten en staarden met gespannen voorhoofd.

Daar kwam weer het bevel dat niemand hoorde. Al de paters tegelijk sloegen een kruis: Deus in adjutorium - bogen naar malkaar onder 't Gloria Patri en zetten zich neer bij 't begin van den volgenden psalm.

Vers volgde nu op vers, gezongen met zachte, lijze stem, de aanhef wat rasser en eentonig, vertragend naar het midden toe, met een paar hogere of lagere noten voor het rustpunt, om dan opnieuw te spoeden naar den stil en langzaam uitdunnenden val. Er werd een nadruk gelegd op hier en daar een lettergreep, maar die nadruk verzwaarde het woord niet genoeg om daardoor het evenwicht te storen der klankenreeks.

En verzen gingen en keerden, regelmatig als de zwaaien van een slinger, het een niet sneller dan het ander, het een niet luider dan het ander. Men had kunnen denken aan kastmuziek dat men opwindt en dat afloopt. Maar 't was meer

en beter dan klank voortgebracht door dode stof. Er was ziel in deze geluiden. Deze geluiden werden gedragen op adem van mensen; die adem was gezwollen van ziel, van schone, ontroerde ziel, van ziel die heuren Schepper kent, bewondert en looft, van ziel die jubelt in diepe dankbaarheid, van ziel die kent heur eigen zwakheid en zonde en er om klaagt en weent, van ziel die hoopt op steun van Omhoog, die roept en bidt, luid en innig. Er speelde een drama in die verzen. Maar het openbaarde zich niet in geweld van gebaar, in gejaagdheid van stem. Die zang werd voorgedragen met een klare zekerheid, een bewuste vastheid door niets gestoord, door kracht van buiten noch van binnen, noodwendig, gelaten en onweerhoudelik als een werk der natuur, en evenals de regelmatige natuurgang gerustheid brengend in de ziel, gerustheid, vrede en kalmte. Men vergat den strijd des levens, de wereld, zichzelf. De ogen staarden niet meer naar buiten, maar naar binnen en rustten, voldaan, op een groene wei, op een stil, helder meer met roerloze zonne daarin. Daar heerste vrede, evenwicht van alle krachten, geluk.

Een twede maal ging de Clausura open.

Voorop gingen twee paters met wit koorhemd aan. Op hen volgde de prior, een groenen goudgestikten mantel om het lijf, den kop in wit linnen gedoken als in een spannende nis. De zangers richtten zich op en groetten. De prior ging zitten rechts van het hoog outer.

De vespers begonnen. De zang ging voort, gelijkmatig, gezapig, lijk vroeger, vrede ademend en vrede brengend.

Dan kwamen de paters in koorhemd met opgeheven kandelaar vóór den prior staan. Deze zong rechtstaande het Capitulum.

De dienaars droegen het licht terug naar den outertrap. Nu rees de lofzang, zacht als de psalmen, maar met meer zwier en kadans.

Ten slotte ving het lof aan.

Het gouden tabernakel ging open; al de kaarsen brandden: klare, helgele, onbewegelike vlammetjes met een rode schemering daarrond. Het koperen reukvat werd gebracht, en de blauwige wolkjes wasemden op en hingen onder het gewelf, traag zich uitbreidend en zoetekens naderend en neerzakkend met liefelike geuren.

Er was meer leven in het koor. Het harmonium werd wakker en ruiste zijn tonen uit, de stemmen der zangers steunend. Roerend en smekend weerklonk de litanie van Onze Lieve Vrouw. Het Tantum Ergo loofde den God verborgen in het Altaargeheimenis. Dat was een gaan af en toe, een buigen en opstaan, een wierookzwaaien en belrinkelen, een klimmen naar de hoogste trede. De prior, pralend in den luister van zijn gewaad, beschenen door een zonnestraal die opeens door de ruiten drong, tekende plechtig het kruis in de lucht en zond den zegen van 't Allerheiligste op de hoofden der geknielde paters en op de hoofden der diepgebukte menigte.

Nog eenmaal ging de Clausura open.

Twee en twee zoals ze gekomen waren, zedig en ingetogen, schreden de paters heen, verdwenen in den gang met minderend gestommel van voeten... 't was gedaan.

De hemel was toe en de aarde weer open. De glans die de ziel een tijd had beschenen, verduisterde. Er schoof een wolk over de hoofden; 't was weer het donkere, dreigende leven.

De oude vrouwen schoven den regenscherm weer onder den arm, duwden het dikke kerkboek met beide handen tegen de maag, en gingen devotelik ter deur uit. Het meisje schudde heur lokken rugwaarts; het jongetje verschikte zijn wit kraagje; de mannen drumden door de stoelen, de geesteliken sloegen hun brevier toe en allen verdwenen,

Ik ook pakte wijwater en daalde den berg af waarop het klooster stond.

Gezegende plek!

Liederen

Dubbele Bekoring.

- Kom mede, dichter, naar Oostende:
Daar gaan wij droomen, half bedolven
In 't mulle duinzand, langs de golven.
- Ik droom veel liever op de heide,
Mijn zee van kleine purperbloemen:
Hoe kunt ge de uwe schooner noemen?

- Kom liever mede naar Oostende:
Daar zal een zwerm van zangeressen
Uw dorst naar nieuwe liedren lesschen.
- Ik hoor veel liever op de heide
De trillers van de vogelgorgels
En 't Sanctus van de dennenorgels!

- Kom liever mede naar Oostende:
Daar zal het vóór uw oogen sneeuwen
Van lillend schuim en fladdermeeuwen.
- De zomer kan mijn rosse heide
Met liever wemelvlekken tooien:
De witgewolde schapenkooien!

- Kom mede naar het gulle Oostende:
Daar zal de gouden zonne schijnen
In de allerzoetste perelwijnen.
- Mij laaft veel beter op de heide
De nectardroppel, dien de bieën
Mij in hun wassen romer bieën.

- Kom mede, mede naar Oostende:
Bij klaren nacht zult ge u vermeien
In zwirrelzieke vrouwenreien.
- Ik laat mij liever op mijn heide
In 't sagenzoet mysterie spinnen
Van Kempische alven en alvinnen.

- Ei toch, kom mede naar Oostende;
Gij vindt er bloemen op uw stappen,
Tapijten, witte marmertrappen!
- Geen Cresus legt mij rijker spreien
Dan zij, mijn heide, vóór de deuren.
Geen kathedraal brandt zoeter geuren.

- Zing mede, mede: leve Oostende!
Een koningin schijnt u te trekken
En de armen naar u uit te strekken!
- De lieve boezem van mijn heide,
De lieve moeder die mij baarde, -
Hàar blijf ik eeuwig trouw op aarde!

Is het nu vergeven?

Ik ben zoo stout geweest, -
Maar zal het nooit meer doen.
Toe, neem mij op den schoot
En geef mij weer een zoen.
Ik heb, zie toch, mama,
Mijn oogjes roodgewreven.
Zeg, ben ik weer uw kind?
En is het nu vergeven?

Ik strek mijn armkes uit
En sluit uw hoofd erin;
Ik klem mij om uw hals:
Zie hoe ik u bemin!

Mama, ik zal nu braaf,
En zoet zijn, heel mijn leven!
Zeg, ben ik weer uw kind?
En is het nu vergeven?

De Stem van 't Liedje.

Het liedjen in mijn hart,
Dat aardig liedje toch!
Ik hoorde hoe het riep,
Boog droefheid mij den kop:
‘Wek op!’
Dat aardig liedje toch!
Het riep: ‘Wek op!’
Het liedjen in mijn hart,
Dat aardig liedje toch!
Wanneer ik twijf'len dorst
Aan de almacht van den Heer:
‘Kniel neer!’
Dat aardig liedje toch!
't Beval: ‘Kniel neer!’
Het liedjen in mijn hart,
Dat aardig liedje toch!
Wenschte ik mijn Vlaanderland
Weer groot en rijk en vroom:
‘Een droom!’
Dat aardig liedje toch!
Het loeg: ‘Een droom!’
Het liedjen in mijn hart,
Dat aardig liedje toch!
Wie wordt op aard mijn hoop,
Mijn ster in 't luchtgewelf?
‘Ik zelf!’
Dat aardig liedje toch!
Het meent: ‘Ik zelf!’.

't Is Paschen!

't Dorpje schiet vol zonneschijn.
't Klokje zingt een nieuw refrein:
Halleluja!

Zijt ge op vreemden grond gevest,
Keer terug naar 't wiegenest.
Halleluja!

Zit aan de oude tafel neer,
Breekt het paaschei als weleer.
Halleluja!

Of de gouw een moeder waar,
Roept zij weer haar kroost te gaar.
Halleluja!

De blijde Bedelaar.

Ik hunker tastend door de straten,
Zoo schaars geheeld door medelij,
Zoo vaak door 't kille weer gefolterd,
Nog meer door kille spotternij.
Toch ben ik heel mijn droevig leven
Een blijde bedelaar gebleven.

Wat varenkruid om op te slapen,
Geen boter op mijn zwarte korst, -
Maar elken morgen zong de vrijheid
Haar gaudeamus(*) in mijn borst.
Des ben ik heel mijn droevig leven
Een blijde bedelaar gebleven.

(*) Wordt veel gehoord in Limburg.

Ik drink het water uit de grachten,
Wel wetend: later drink ik wijn!
Nietwaar? Wie schooier is op aarde,
Zal koning in den hemel zijn!
Waarom dan heel mijn droevig leven
Geen blijde bedelaar gebleven?

Avondstem.

't Is de avond vóór den eersten Mei -
En op den drempel zitten wij.
Een verre meisjesstem verkondt
Maria's lof met blijden mond:
Ave Maria!

Een heilig-stille nacht vangt aan;
Wij dralen, eer wij binnen gaan.
Ons houdt het kuische lied geboeid,
Dat voort blijft galmen, onvermoeid:
Ave Maria!

Onzichtbaar worden boom en tin....
Wij slapen eindlijk rustig in,
Dat zoet gejubel in het oor.
Het zindert nog ons droomen door:
Ave Maria!

LAMBRECHT LAMBRECHTS.

Een kwaad Bedrijf.

Maat van de lange straat kwam van achter eenen boom uit de gracht gekropen, waar hij peerdelam zat gezopen, zijn roes was uit gaan slapen. Hij klaverde recht, keek eens rond met domme oogen, geheel stijf en stram van liggen, raapte zijn hoed op, kuischte er het zwarte grachtslijk af, schikte met lamme vingers zijn roodbloemden halsdoek en ging voort naar huis.

't Wierd langzaam te duisteren: de avond spreidde eentonig grijze schaduw en donkerte op de velden en tusschen de boomen, die lang gereekt stonden in dunnen smoor langs de baan en groeiden in die ruste, lijk tooverschijnsels die men ontwaart en toch niet onderscheiden kan. 't Was een zonnelooze dag ten einde, die mistig begonnen even uitdampte. Alles was met het duister-worden stilgevallen, alleen in de verte naar het dorp toe hoorde men luide heeschschreeuwende stemmen lotersliedjes zingen die uitstierven zonder weêrklank.

Maat liep wouwelend en met zwaaiende arms in onbewust gebaren recht de baan op naar het dorp toe, maar in eens keek hij rond en 't scheen hem dat de boomen van wederzijds wemelden in slangswijze kronkels. Kwaad stond hij stil en riep - He! waarom blijft ge daar nu stille staan, eh! waarom durft ge nu verdomme niet meer roeren! en dan sarrend lachend:

Ha ge durft niet meer he, ge durft niet omdat ik kijk, omdat ik u bezie, Ha! ha! - dan neep hij zijne oogen toe, stak eene hand uit en loech;

Ach ge lacht omdat ik zat ben jongens, lacht maar, doe

maar, doe maar! en hij ging voort, al kijken naar 't beploegde land dat als hij gaande was in wijde kringen vooruit schoof en draaide naar achter hem in strepen en voren die uitliepen en wegsmolten in 't mistig duister van de verte.

Dan begon hij te zingen:

En kanonierke zullen we wezen
En kanonierke zullen we zijn.

Rauw en dof schreeuwerig herbegon hij telkens hij tenden was, voldaan luisterend naar eigen stemgeluid, trad hij verder en bezag de schimmen niet meer der boomen die zoo tartend wemelden in een spokendans van dikke knuisten en aardig verdraaide balgen.

Al rapper liep hij, met nu en dan wankelende schreden en armen die slingerden op bemelende maat met zijn slonke beenen, en zijn zwaarhangende kop peinsde rond in ordelooze gedachten: .... Hij had dorst en wilde drinken.... en morgen zou hij vechten.... neen van avond nog, en doodslaan en steken al wie hij tegenkwam,.... zijn kleêren waren vuil en hij zou ze nog wat kuischen, moeder en Ida, zijn zuster, mochten niet weten dat hij in de gracht gevallen was, hij zou rechte gaan, dat kon hij wel, maar de weg.... die stomme weg....

Dat het niet en ware,.... maar 'k zou zeggen dat hij weg en were slingert, - grommelde Maat; en morgen moest hij dan vroeg opstaan en gaan dorschen bij boer Talpe.

Talpe is ne goê vent, maar zijn wijf is een gierige pelse, en 'k zal het haar zeggen ook! - meende Maat.

Nu was hij aan een zijwegelke gekomen en ging langs daar.... 't was wat verder en hij zou wat vernuchterd zijn.... Maar neen.... en Maat keerde weêr.... neen! 'k ga langs de mote, 't is even ver en ze zouden wel meenen dat ik benauwd ben, die Vannesten die nijdigaards, - ik benauwd! Maat bleef staan eene wijl, en dan zijnen arm dreigend boven

zijn hoofd uitstekend, schreeuwde hij dat het vereend herklonk in de stilte.

Ik benauwd! ik!.... 'k ben ik van niemand benauwd, durft ge hier komen, schijters, durft ge.... 'k stamp uwen balg aan stukken,.... Niêweerds!....

Maat hoorde zijne eigene stem zoo vreemd luide galmen en deed er zelf aardig van, hij keek rond of het niemand gehoord had en zweeg,.... maar 'k meene het toch; - peinsde hij....

Ha, die Vannesten!

Hij had er tegen gevochten, en ware het niet geweest van den baas uit ‘de Nachtegaal’, maar hij had ze doodgeslagen alle drie.

Reeds zoo lang had het verdoken en verkropt gezeten in zijne binnenste, al dien tijd te voren ging hij wekelijks uit met hen en dan bolden zij te samen, zonder dat er ooit een woord gerept wierd over hun wederzijdsch verkeer met Stanske uit ‘de Bebloemde Kloef,’ en nu was dat alles losgebroken en hadden zij lucht gegeven aan hunne woede in hunne wandronkenschap op de loting, zij hadden gevochten in ‘de Nachtegaal’, zij hadden geslegen met stoelen en pinteglazen, Jan, den oudsten, die tusschen hem sprong en Stavie, had hij getroffen met een glas, dat hij al hemel en bloed was, zij hadden hem dan gestampt en geslagen, de baas had hem buiten gegooid en het wijf was om hulp gaan roepen op den wijk.

Dan was hij vertrokken, had nog meer gedronken en dan, hij wist niet hoe, in de gracht gesukkeld...

Dat speelde hem nu door zijn loome kop, en dat herdenken wond hem van langs om meer op....

- 'k Zal 't onthouden, 'k zal 't hun toonen wien ik ben! of moest ik me doodvechten, - grommelde hij weêr - 'k zou eens willen weten wie mij tebijkomt op 't motje, de Vannesten? de Vannesten zijn niêweerds....

'k Zal 't hun schreeuwen aan hun ooren en ze zullen nog niet kikken, die verdomde lafhertigaards!

Op eens begon het te regenen. Maat verhaaste zijn stappen in hitsigheid en tuurde door de duisternis en regen die dikke viel en niets meer van het omliggende land liet onderscheiden, de koude deed hem bij wijlen huiveren maar nu dat het donker was wilde hij voor naar huis te gaan toonen wie hij was en de Vannesten gaan teisteren in hun eigen huis.

Van ver zag hij reeds een licht blinken dat van daar komen moest, en van ver raadde hij het koeiplekje met zijne hooge populieren langs de haag, en de bogaart daar achter met wat verder de root-putten, langs het wegelke. Met kwade inzichten ging hij al rasser en als hij bij het naderen hoorde dat er ginder gezongen wierd, zette hij het aan een loopen, om daar aan en bij te zijn en die vreugde te stooren.

Plits-pletsend liep hij in het slibberig wegelken door de dikke regendruppels die op hem vielen, in zijn wezen en op zijn handen kletsten.

Als hij het hoveken nabij kwam bleef hij staan, naderde dan snel tot bij de haag recht-over het venster, en daar stond hij in den donkeren, luisterend naar de stemmen die zongen en raasden in zot getier, hij verstond Jan, Stavie en Miel, de Vannesten alle drie, maar daar waren nog andere bij, hij zag door de gordijntjes beweging van zwaaiende armen en de schaduw van groote koppen, die hêen en wêer bewoog in hevige gebaren van dronken mannen.

Dan kroop hij op handen en voeten langs de haag tot bij den gracht al tasten en zoeken naar steenen, maar vond er geene, dan kroop hij naar het hekken dat open stond en ging op het hof bij de schuur.

- In brande steken, - dacht hij, - maar brandalm vond hij niet; dan zocht hij wêer naar steenen en ineens vond hij er een heele hoop, kareelsteenen die in eenen hoek lagen.

Hij raapte er eenen, rechtte zich op en gooide hem vlak door de verlichte venster....

Binnen in huis klonk een benauwde vrouwenschreeuw, al het andere was in eens uit; enkel hoorde hij nog 't gerinkel der gebrokene ruit.

Maat raapte haastig nog steenen en wierp den eenen na den anderen naar de venster al roepen.

- Daar, daar, lafaards! niêweerds, die ge zijt!

Durft ge buiten komen Stavie, daar nog eenen, valschaard!

Maar op den stond vloog de deur open, Maat hoorde eene schoffeling van tafel en stoelen, het licht was daarbinnen uitgedaan en al vloeken en tieren kwam geheel de bende beurelend buiten gestormd.

Maat gooide nog een laatsten steen naar de mannen en liep weg langs de haag het wegelken op, eerst meende hij te gaan liggen achter een der populieren, maar 't gedacht vloog als een weerlicht door zijn kop: - straks halen ze den lanteern en vinden mij, - daarop vluchtte hij verder, - zij krijgen mij toch niet, ze zijn nog zatter dan ik, - meende hij, en nog eens riep hij al ommekijken.

- Lawijtmakers, dat ge alleen waart, 'k zou 't u geven.... en daar, Maat viel van al zijn langsten in het slijk en 't duurde geenen tijd of geheel de bende zat op hem en grepen hem vast. Hij sloeg en stampte rondom hem, maar zij overmanden hem, rukten, sloegen en stampten, en trappelden woedend op zijn lijf. Maat wierd nuchter van de pijn, kloeg en riep dat het genoeg was, dat ze hem zouden gerust laten, maar zij schopten en sleurden hem ongenadig voort al moorelen en leelijk doen, tot dat hij niet meer roerde en liggen bleef.

Dan staakten zij hun geweld.

Maat voelde zich overtasten en hoorde:

- Hij is af, gaan we hem hier laten kreveren?

- Slaat hem geheel dood! - riep Stavie, dien hij verstaan had.

- Gauw, we gaan hem roten, - riep een andere.

Terstond hoorde hij ze lachen, schaterend herhaalden zij het woord, sprongen wild op hem toe, grepen hem bij zijn kleêren, bij een arm en een been en sleepten hem zoo dan door de modder langs den grond.

Maat begreep hun gedacht en voelde zijn binnenste verkrimpen van angst! ze gingen hem versmooren,... en medeen kwam het gevoel dat hij zich moest verweren weêr bij hem op, hij zocht zijn snoeimes, trok het open met zijn tanden en dan sloeg hij met wreede woede om hem heên naar de dragers die hem lieten vallen.

- Hij steekt met zijn mes, riep er een, - ik ben gestoken!

En 't slaan en stampen herbegon op kop en borst en ribben, in het verweer sloeg Maat zijn mes toe, zijn vingers te pletten, hij stiet eenen pijnlijken gil, voelde 't bewustzijn in hem vergaan en viel slap op den grond, van zijn zelven. Binstdien overgingen zij hem gedurig voort tot Jan zei dat het genoeg was. Daar kwam nu iemand met een lanteern.

- Zijt gij het? - riep Jan.

- Ja 't, hebt ge 't hem gegeven? - klonk een antwoord.

- Hij is kapot, stokkedood! - riep Stavie.

Cies en Pe kwamen bij met den stal-lanteern.

Pe hield hem hoog boven zijn hoofd eerst om de mannen te verkennen, die stonden daar geheel vuil en doornat in het eenbaarlijk regenen, en midden hen op den grond lag eene vuilnis van kleêren bebloed en beslijkt, geen mensch meer gelijkend.

- Toe naar den rootput jongens en kort spel er meê maken, - riep Stavie.

Zij grepen hem waar zij houding vonden en sleepten hem naar den zwarten poel, ondiep en vol donker-glimmend rootwater, dat in den regen duizende lichtjes deed glinsteren, daar lieten zij hem van den kant afrollen, met een plons viel hij neêr en deed het water opspeirsen.

Het koude water van den put deed Maat weer tot zijn eigen komen, hij hief zijn kop boven water, en kroop recht op zijn kniên, akelig rondkijkend naar den lanteern en de zwarte mannen voor hem tusschen de kopwulgen, daar zat hij, onmenschelijk in het geel schemerlicht, geheel besmeurd met bloed en slijk, zwijgend en vervaard kijkend kroop hij naar den overkant om te ontvluchten, maar Stavie sprong toe en schopte naar zijn hoofd. Maat stak zijne bebloede handen op en smeekte:

- Stavie laat mij er uit komen, toe Stavie, 'k was zat en wist niet wat ik deed, toe Stavie...!

Maar Stavie schimpte en antwoordde ongenadig lachend.

- Ziet ge hem daar nu kruipen, dien leeuw: kapot moet ge, wat, kapot zeg ik!

En hij wierp met grasfakken en eerdklompen die hij langs den kant uitbrokkelde.

Maat kroop langs den anderen kant:

Toe Pe laat mij eruit jongen, Pe 't en is maar om te lachen, newaar 'k mag eruit komen, doe 'k niet Pe?

Maar Pe sloeg hem in zijn aangezicht met eene wisse die hij uit den wilgekop getrokken had.

Maat weende nu in doodsangst en kroop gedurig rond den put van den eenen naar den anderen, op zijn kniên, schreiend lijk een kind en om lijfsgenade hetzelfde herhalend.

Toe laat mij eruit, zegt wat ik moet doen, vraagt al wat ge wilt!..... och Stavie,..... toe,..... Wat gaat moeder krijschen!..... Stavie laat mij gaan,.... Stavie! En hij worstelde met flauwe krachten om weg en uit den moordpoel te geraken, maar plots kreeg hij eenen zwaren rootsteen vlak op zijnen kop, hij gaf een schreeuwzucht akelig en vreemd en stortte met zijn hoofd voorover in het water zoodat zijne rug alleen nog uitstak.

De Vannesten stonden grof te lachen eerst, maar dan verschoten zij ineens van al het onmenschelijk gruwelijke

van hunnen handel, en het volle besef hunner euveldaad zagen zij nu voor hun ontnuchterd brein.

Stavie, g' hebt hem dood gesmeten, - zei Jan.

Dat hij, 't is wel besteed!

Jamaar, Stavie, en 't gerechte! gauw we zullen hem het land indragen.

Jan nam den lanteern en lichtte, Pe, Stant, Stavie en Miel trokken hem uit den put, zij keerden hem op zijnen rug en verlichtten zijn aangezicht, - hij en is niet meer kennelijk, - sprak Jan, daarop blies hij het licht uit en zij sleepten hem samen al over 't brake veld in den regen midden den kouter. Zij droegen hem ver, geheel ver, lieten hem dan vallen bij eenen mesthoop dien zij tegenkwamen en keerden dan stilzwijgend huiswaarts, kwaad en verlegen om hun zondig bedrijf. In regelmatigheid regende het nu gestadig voort te midden den duisteren nacht.

RAF. VERMANDERE.

November 1902

Avondzangen.

I
Herdenken.

Vol stillen weemoed daalt gij op mij neder,
Mijn avondrood van schoone erinneringen
HÉLÈNE SWARTH.

In 't vallen van den avond zijn ons zielen
Teer aangedaan en droomenzwanger dwalen
Zij naar de kindsheid heen;
De jaren die in diepen afgrond vielen
Bouwt het herdenken op als kathedralen
Van prachtig marmersteen.

En weenend zien we weer in groote nissen
De gouden beelden uit die schoone dagen
En 't glanzend zonnelicht
Der schuldelooze, blijde heugenissen
Zien wij zijn gloed langs slanke pijlers dragen
Weidsch als een hemelzicht.

Wij zien weer 't krinkelende wierookwalmen
Van vroom gebed en kinderlijk gelooven
Tot hooge bogen gaan
En hooren ruischend kinderstemmen galmen
Die engel-rein het godlijk Kindje loven
En 't doet zoo wonder aan,

Zoo wonder dat we tranen voelen wellen
En dat we zuchten om het lief verleden
Dat nimmer wederkeert;
De jaren stuwen in een rustloos snellen
De menschen voort en 't zonde-lustend heden
Heeft alles afgeleerd:

De zorgelooze blijdschap van het leven,
De grootheid van de nederige beden
    En de onschuld van het hart.
Op alle menschenzielen komt iets kleven
Van levenshoogmoed en onzuiverheden
    Van wrange levenssmart.

O Heer, ik kom met saamgevouwen handen
En smeek ootmoedig-knielend: ‘Maak mijn dagen
    Weer needrig, rein en blij,
Zoo rein gelijk de sneeuwbedekte landen,
Zoo needrig als 't viooltjen uit de hagen,
    Blij als een kinderrei!’

II
Heimwee.

Dort weiss ich den schönsten Ort.
HEINRICH HEINE.

Het Westen laait in zonnebrand,
In vrede ligt het wijde land,
    Het woud staat onbewogen,
En vogelen in logge vlucht
Gaan roeiend aldoor de avondlucht,
    Verdwijnen uit mijn oogen.

Op heel mijn ziel ligt avondvree.
Een driftig heimwee lokt me mee
    Langs stille heidewegen
Waar de avondzon rood ondergaat,
Naar 't vaderhuis dat men verlaat
    Met tranen en een zegen.

Ik voel me gaan naar 't stille dal...
Een blijde tocht! Mijn zuster zal
In blijdschap mij begroeten.
Mijn moeder zal me omhelzen dan
En zal de schoenen los-doen van
Mijn reisvermoeide voeten.

III
Sterren.

The stars are watchers only,
The bright still stars.
Mrs. Browning.

O kom, de sterren stralen, stralen
Zoo heerlijk in den nacht.
Kom, laten we in de stilte dwalen
Met mijmerend gedacht.

O kom, millioenen sterren gloren -
Een zee, bestrooid met goud -
De velden staan vol roerloos koren
En stil het sparrenwoud.

Kom. Velen in hun boosheid schromen
Den klaren sterrentijd,
Want sterren doen de menschen droomen
Van God en eeuwigheid.

O kom, mijn kind, bezie 't gewemel
Zoo eindeloos, zoo schoon;
Veel schooner ligt daarna de hemel
Maar weet: die is een loon

Voor wie hun sterkte en moed bewaren
Met immer hoopvol hart.
Het leven, kind, is vol bezwaren
Vol tegenspoed en smart.

Zijn last doet menschenschouders bloeden
En dwingt veel tranen af.
Daar hoog zal God het al vergoeden
In eeuwigheid. Hij gaf

De schoonheid van den sterrenregen
Tot heilzaam troostvermaan
Om 't hemelheimwee als een zegen
In 't hart te doen ontstaan.

O kom, de sterren stralen, stralen
Zoo heerlijk in den nacht.
Kom, laten we in de stilte dwalen
Met mijmerend gedacht.

IV.
De Noordzee.

Waar is der vaderen fierheid nu gevaren?
Albrecht Rodenbach

De Noordzee stuwt haar eindelooze baren
En slingert ze op de kusten van mijn land.
Haar zegezangen komen aangevaren
In forsig machtgeluid naar 't vlaamsche strand.

O zie de Noordzee grootsch, de Noordzee prachtig
Nu er de zon in glorie ondergaat!
Zij voelt zich in haar grootheid overmachtig
En joelend zij mijn arme Vlaanderen slaat.

Zij spot met Vlaanderen. Kunt gij 't niet hooren?
Eens waren zee en Vlaandren even groot,
Mijn land heeft al zijn ouden roem verloren
Zijn adel en zijn macht. Mijn land is dood.

Hier op de kust lag 't rijkste land der aarde
Dat zwaren rijkdom langs de Noordzee zond
Op de oceanen; trotsch en machtig vaarde
De faam van 't land de wijde wereld rond.

Dat land heeft voor zijn recht en God gestreden
En overmoed van vreemden neergeveld.
Dan jubelde de zege in groote steden
Sterk als de zee in loeiend feestgeweld.

O Noordzee, gij zijt machtig, groot gebleven,
Maar 't volk dat op uw kusten woont, is dood.
Zal nooit meer, nooit meer 't edel volk herleven,
Het volk dat aan de werelden gebood?

GABRIËL VERBORGHT.

Liederen.

I.

Wij zijn de heidezangers,
die, als de zon opstaat,
en 't eerste straalken over
de dampende heide gaat,
den ouden horen steken
en toeten over 't land
de blijde lichtgeboorte
van nieuwen dagebrand.

Wij zingen naar het Oosten
ons jonge heidelied,
dat lijk het nachtegaalslagen
wijd over de dennen schiet;
wij wekken de slapers der heide,
die rijzen in het licht,
en, opstaand, medezingen
met den zonnebrand in 't gezicht.

II.
Neteliedje.

De Nete zabbert zwijgend zacht
uit kalme grachten rijke pacht,
en drijft in haren breeden boord
haar wateren zacht lijk schapen voort.

De wilgen zien hun beeltnis aan
beneden in de waterbaan
der Nete, die met lachgezicht
zoet tegen hen te pinken ligt.

Drie jongens baden, weeldezat,
het malsche lijf in 't lauwe nat,
dat glinstert, wijl een zwaluw zwiert
en raaklings over 't water sliert.

Ze slooven hoog hun mouwen op
en jagen in een enge slop
de vischjes, die, met vlugge hand
zij spartlend wippen op den kant.

O Nete, in uwen waterloop
gedenk ik dat 'k mijn leden doop,
en zwem met blije jongensziel
door 't warm-beglansde molenwiel...

III.
Vier Korenbloemkes.

Ge hadt vier blauwe bloemen
in 't knopsgat me gespeet;
't was in die laan door 't koren,
die 'k nimmer, lief, vergeet.

Ge hadt mij aan den omdraai
'ne zoen of twee gepikt;
ik zie u nog verdwijnen
daar soms ge eens ommeblikt.

Door avonddeemsteringe
ben ik naar huis gegaan;
fijn rook me 't blauwselgeurtje
uit 't koren, in die laan.

Ik heb uw blauwe bloemen
bezien tot in den nacht,
totdat uwe oogen blonken
in ieder bloem, zoo zacht...

Totdat rond blauwe kelken
het fluisteren van de wind
etherisch ging lijk 't luwen
van uwe lippen, kind...

En heel de wijde wereld,
één korenbloemenzee,
lag zoet-blauw uit te deinen
tot gindsche gele ree.

Wij, als twee tarwehalmen,
maar sterk gelijk een eik,
we stonden zoet te waaien
met bloesems breed en rijk!

IV.
Laura.

Aan V.C.

Lijk lelieblaren
zijn je haren
meiske rijk en mooi!
Je kleeren vloeien
uit in plooien
lijk klare waterstralen....

Je handen zaaien
liefde en aaien
je eigen fulpen kin.
In je oogen blinken,
in 't zonnezinken,
twee meren, avondkalm.....
Je tanden glansen
als nakerkransen
uit 't kleurig morgenland....
Je gouden gevoelen
komt buiten stroelen
uit je oog, je mond, je vingeren....
Mag ik, princesse,
dees bloementresse
om je haren winden?

J.G.

De Lente op het Hof.

Het was na 'nen nacht oprecht nog winterachtig en koud. - In de verholentheden van 's hemels diepten zaten de sterren: de eene derf, stijf en roerloos als op het hemelkleed gespijkerd; de andere flikkerend en daverend van het danig schijveren op hunne assen. 't Blauwendige manelicht doorschong alles en de zwarte boomen stonden als verstorven te droomen in die heimelijke nachtstilte. - Maar naderhand verbleekte het pinkelende sterrevier: oostwaard, recht door het blauwe verlichte venster begon er een klaarte, eerst heimelijk en bijna onzichtbaar, als van achter het uiteinde van de wereld op te welmen. De helderheid groeide, won veld en kwam lijze tot over de laaggedakte woonsten geschoten; zij kroop en zwol in alle richtingen effen als stille barenkringen die openbarmen op een onmetelijk watervlak. - Intusschen schoot de diepte van den oosterkolk kleuren uit, o van alle verf en tint, eerst maagdenblauw, dan oranje, dan roze die elk op hunne beurt wijder opengolfden zoodat op het laatste al de donkerte opeengetast zat in den westerhoek. - Welhaast kwamen de sprieteltakken der boomen uit de nachtonzekerheid te voorschijn en alles stond duidelijk afgeteekend en omschreven. Eindelijk toch kwam boven de kim de kern, de oven van al dat uitbonkend kleurgeweld: ei! de zon! en het was dag.... en lentedag!

De witwaze smoor die hier en daar als gesteven schuim op beemden en zompen lag, wierd alras door de aprilzon opgezogen en al wat de lente had meêgebracht, kwam bloot in zijn eigene schoonheid, overgoten met het goud van de gloeiende kim.

Al den oosterkant van 't hof, in de boschdiepte, tusschen nog winterzwarte twijgen, hing er een half ontloken groenigheid, de eerste kersouwkes ook en paaschbloemkes rechtten hen in de warmte en hieven hun geschilderd muiltjen uit de groene wee. Dichter bij deed het deugd te zien hoe de bottenschubben tot berstens toe doorboord stonden door de bloesempriemkes die weelderig openplooiden in jolige verwenpracht. Het nieuwe leven kroop zichtbaar langs grachten en veldwegen spinnende zijn groene lentekleed. Op de langschachtige achtkanters, op gaardboomen en schaarhout stonden alle de dooreengewroetelde en gesprietelde twijgtopjes met een vaal of vuurrood of bleekgroen knopke bestekt. O en hoe kort slechts was het geleden dat die takken nog alle zoo bedrukkelijk weggestoken zaten in een witte scheede van gemaalde en stekelachtige sneeuw!

Nu was de lente toch gekomen en het gillachend gekekker van de jongens op de hoeven allenthenen scheen ze vreugdevol te onthalen.

Elders op den verren zoom van de gezichtvlakte stonden de dorpstorens in een doomende goudheid, en een soort van lichte nevel, met oranjelicht doorspetterd, was het schoonste vertoog van dien heerlijken morgenstond.

Jamaar op het hof ook brak alles uit. De beeten hadden lang geduurd en de beesten moeten op stal blijven; nu vielen de rinkelende halsketens op den slietdam en de koeienbenden gingen de groote poort uit. De koeier klakte en gierde, hij buischte de ijzerpoort dat zij ervan tegen de middenspil, en op hare haken danste en klabetterde. De beesten draaiden al den schuurgevel, snoevende van vrijheid en geluk; ze zwierden zoo wellustig hunne lage koppen en sloegen toch zoo geneuchtig hunne steerten boven de knuistbeenen van hunne heupen terwijl het jeugdig gras hun langs de hamen en buiken ritselde. De veulens ook

sloegen hunne doldriftige lentezotheid uit hunne schinkels dat de lucht ervan zoefde.... De bende kwam eindelijk ten einden de wee aan de eikenreek waar de omzoomde beek eenen elleboog miek zoodat ze aan dien onoverschrijdbaren watergordel dan stonden te tuiten. Daar op diezelfde eiken zat hier en daar een bonte kraai in beeldstille onwrikbaarheid en als aan den boom gegroeid; ze overkeken, ver van huizen en jongens, het gansche gewest tot dat ze met nen langgerekten luizigen schreeuw hen achtersnukten en de zwarte wieken spanden.

Binnen het hof keurrde en keesde het traagtrappelende hoendervolk. Op de schuur en de ooftboomen schreeuwden de vale vlasvinken en gelijk in aardige bezigheid vlogen ze dan getweeën in sprongskens rond, hoekerend stil en nestensgezind in de oksels der boomen. De zotte musschen ook, acht... tien met eenen trek, in volle lentedrift dwarrelden met schrikkelijk getier door de dooreengemooste stekels en bramen van de doornhagen. De jongens beloerden ze en spraken met welligheid onder elkaar van overjaar in den Mei alswanneer ze roofden en lijmstokken legden...

Doch het weder, te jong uitgebloeid, kon zijnen luister niet volhouden. - De wolkenflenters kwamen afgedreven en de bengels liepen nu zottebollend achter de schaduw ervan die onhoorbaar stil over weeën en velden liep. De zon dromde en wrong en deed om los uit de genepenheid van die opkomende wolken. De wind ook was daar, gekomen uit gaten die er niemand kent; hij sloeg en geeselde vervaarlijk den grijsgekuifden rietstaal langs de beek, zoodat het vlotgers dat er aanhing lutste en letste in het water.

De elzentronken wiegewaagden gelijk zot vrouwvolk met hoog armgezwaai. De wind reed door de lucht dat deze ervan ronkte; hij zweepte rimpels en weffels in het water, plofte, duikelde en danste en mooschte met de baren. Hij overliep aanhoudend heen en weder, die zottekul, de

bedrichte tarw- en roggebedden, die in rechte lijnen vooruitschoten en zóóver reikten dat de voren ervan in de diepte schenen ineen te loopen. De koornvlakte kapte en konkelde hij hier en daar, dat het groen verborsteld openstoof; bijtijde kroop hij er geheel in, streuvelde het open en legde het omver om seffens al blazen verderop te loopen. Dan eene schreê verspringend zat hij in de eerdene straat, dreef met zijnen snuit in de wagenslagen, en duivelde het zand omhoog dat het over de velden stoof. Binnen het pachthof ook overbuischte hij alles, ging snokken en kleuterbellen aan de staldeuren en de zwijnen schormden ervan.

Het boerenvolk overzag de lucht die naderhand verduisterd was door de ronde wolken en het verstond dat het weder niet ging houden.

A. WEVELING.

Boekennieuws.

R. Jahn Nielsen. *De Burgerkoning.* Noordsche Renaissance Schets, uit het deensch vertaald door Mr. E.M. Driebeek. - Amsterdam, C.L. Van Langenhuysen, 1906.

'Een ware zondvloed van Reformatie-schilderingen heeft in de laatste decenniën het land overstroomd en overstroomt dit nog; schilderingen samengesteld door meer of minder bekende personen. Doch allen hebben zij de dogmatische vóór-ingenomenheid gemeen; allen vloeien zij over van dezelfde aanvallen, dezelfde stereotype beschuldigingen, dezelfde lofredenen...

Als tegenstelling met zijne Reformatie-schilderende voorgangers is dit boekje een poging tot nuchtere voorstelling, getrouw met de werkelijkheid namelijk van den grooten, zoo vaak miskenden humanist: Paul Eliesen.

Voorzeker! Van verschillende zijden is er hem door de geschiedschrijvers eenig eerherstel gegeven; van de zwaarste smetten door tegenstanders op hem geworpen is hij wel gereinigd, maar in het algemeene volksbewustzijn staat hij ten huidigen dage zeker bekend als Paul-met-het-omgekeerde-jasje, als de overtuigde Lutheraan, die zich liet omkoopen of ompraten om de zaak der kerk van Rome te steunen.

Wat ik dan van dit boekje hoop is, dat het in ruimere kringen, dan waarin de vakmannen het bespreken, als het ware een loogzout moge worden om - ook voor de oogen van het volk - de smetten op den goeden naam en faam van dezen onvervaarden Karmeliet te doen uitwisschen!

Wordt dit doel bereikt, dan is mijn arbeid ruimschoots beloond.'

Met deze woorden licht Nielsen, de schrijver dezer historische schets, zijn standpunt toe. Veel is er niet bij te voegen, tenzij dat Paul Eliesen geschetst wordt ten tijde en in de omgeving van den grammoedigen, heerschzuchtigen, slechtberaden, maar echt-deenschen 'burgerkoning', Christiaan II, die door de Rijksgrooten onttroond werd en vervangen door den half-duitschen hertog Frederik van Holstein, een 'koning des adels.' (1523).

Nielsen noemt zijn boekje (100 bladzz.) een 'schets,' en dat is het ook, niets meer - maar dan een schets, die men met veel nut en genoegen leest in de vlotte nederlandsche vertaling.

De Pensejager, door J. Leroy, onderpastoor te Staden. Yper, Callewaert-De Meulenaere, 1906.

Pieter Dejaegher is de vertroetelde jongen van weduwe Coleta Dejaegher. Hij begint met vogelnesten te zoeken als hij zou moeten naar school gaan en met kwakkels te vangen onder de zondagsche goddelijke diensten. De goede raad en de vermaningen van den pastoor der parochie vallen op harden steen. Moeder Coleta is te zwak en de jongen is bedorven. Zooals wijze lieden het voorzeid hadden, gebeurt het: Pieter wordt een woeste pensjager, een geweldigaard en menschengeesel en eindigt met den jachtbewaker te vermoorden. Hij sterft in de gevangenis - maar, berouwvol en bekeerd.

'Mocht het rampzalig leven van Pieter de Pensejager sommigen doen afschrikken van het pensejagen, en, als goede, gehoorzame kinders, de vreugde blijven van hunne ouders.

Mochten sommige ouders, veel te slap en te verblind, hunne kinders, van hunne jongste jaren af, buigen en plooien naar hunnen wille en ze altijd richten naar de lessen en vermaningen van hunne priesters en schoolmeesters, aan wien zij hen toevertrouwen, opdat zij nooit zulk geene zure dagen en zouden beleven als die ongelukkige moeder Coleta!

Dat is de wensch en het doel van den schrijver.'

En dit boek bewijst dat de schrijver iemand is die kan vertellen, aangenaam en met kennis van zaken, voor het volk. Wie het nog niet wist uit zijn vijf bundels *Zeisels en Vertellingen* en uit zijn *Karel de Blauwer,* kan het hier ondervinden.

Over het Schoone, door René Ooms. - N^{r} 84 der Verhandelingen van de Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding. - Antwerpen, Nederl. Boekhandel.

René Ooms, de maker van dit schriftje, is advokaat. De groote hoop stelt zich 'n advokaat voor als 'n rad-getongd wezen dat de omnibus rebus et quibusdam aliis meebabbelt maar waar geen ernstig mensch ernstig naar luistert - als 'n gepitteleerde zwaluw die aardig snebberend en kwetterend over de dingen heenschèert. Zoo'n advokaat is Meester Ooms niet: hij babbelt niet, hij redeneert, hij overvliegt de dingen niet, hij boort er in. Toen hij nog studeerde te Leuven, las hij eens in Met Tijd en Vlijt een studie over Goethe, en 't was een echte stùdie - doordacht. En dat Ooms nu nog, na jâren, Goethe in zijn kop heeft, dat blijkt uit de menigvuldige Goethe-citaten waarmee hij bovengenoemd werkje doorstrooit. Meester Ooms is een advokaat-wijsgeer: daarvan is 'Over het Schoone' het bewijs. Hij verkeert bestendig en vertrouwelijk met de Wijzen van alle tijden, oude en nieuwe: niet alleen Thomas van Aquinen en Augustinus, ook Plato en Aristoteles zijn hem aan 't hart gegroeid. En dat is bij 'n advokaat iets ongewoons.

Zijn werkje bevat dan ook menig wijs gezegde, minder nochtans 'óver het schoone' zooals de titel zou laten verwachten, dan wel over

begrippen en leeringen die zich in verte of nabijheid bewegen ‘rónd het schoone’. Een wijs gezegde is alreeds de eerste volzin van het ‘Voorwoord’: ‘Dit werkje bevat geen nieuw stelsel’ en misschien nóg wijzer is dat ander gezegde, dat in een voetnota bl. 25 staat en dat aan dit eerste zou kunnen verbonden worden doet het woordje ‘want.’ Het luidt: ‘In zake van kunst is minder koude redeneering dan wel spontaan gevoel en goede smaak noodig. Deze laatste, bij velen aangeboren, bij sommigen verworven, moet in elk geval ontwikkeld en door vergelijkende studie verbeterd worden.’

Wie zulke begrippen onder 't volk verspreidt, de arte bene meretur.

J.D.C.

Ontvangen:

M. LAQUET. Iets over Notarissen en 't Vlaamsch in het Notariaat. V. Delille, Maldegem, 1906. Pr.: fr. 0.10.

A. VAN WAESBERGHE. De verwaarloosde en misdadige Jeugd. N^{r} 83 der Verhandelingen van de Kath. Vl. Hoogeschooluitbreiding. De Nederl. Boekhandel. Antwerpen.

LAMBRECHT LAMBRECHTS. De vroolijke Limburger. Uitgave der Sint-Lambrechtsgilde van Limburg. Lier, Taymans Nezy.

A. DE COCK en IS. TEIRLINCK. Kinderspel & Kinderlust in Zuid-Nederland. Zesde deel: XII. Kind en Natuur. Gent, A. Siffer, 1906.

Onder het bestuur van Mej. M.E. Belpaire, E.H. Aug. Cuppens, Prof. L. Scharpé en de hh. A. De Ceuster, L. Tengrootenhuysen en V. Vermeyen, onderwijzers, zijn er bij Bomans & Vanbrusselen, drukkeruitgever, Leuven, een eerste reeks werkjes verschenen tot prijsboeken bestemd. In voorraad zijn reeds:

A. CUPPENS, pr. *Hoe Sinte Odrade ter bedevaart reed,* en andere vertellingen. fr. 0.35

A. CUPPENS, pr. *Hans Onversaagd,* en andere vertellingen. fr. 0.35

M.E. BELPAIRE. *Uit Wonderland.* Sprookjes en legenden. fr. 0.40

V. VERMEYEN. *Van 't Korenmanneken,* en andere vertellingen fr. 0.25

W. HAUFF. *Sloffen-Moekske.* fr. 0.25

W. HAUFF. *Dwerg Neuze.* fr. 0.35

Zullen eerlang verschijnen:

HILDA RAM. *Mieken Kool,* en andere vertellingen. fr. 0.40

L. TENGROOTENHUYSEN. *Uit de Gedichten van Door en Fan Van Rijswijck.* fr. 0.50

E. COLLEE. *Reinaert de slimme Vos.* fr. 0.35

H ANDERSEN. *De Reiskamaraad,* en andere vertellingen. fr. 0.20

H. ANDERSEN. *Het leelijke Eendvogeltje,* en andere vertellingen. fr. 0.20

H. ANDERSEN. *Kleine Klaus en groote Klaus,* en andere vertellingen. fr. 0.20

Men ziet, er is oud en nieuw, oorspronkelijk en vertaald werk. De vertellingen van A. Cuppens heeft men reeds kunnen genieten in 't Limburgsch tijdschrift: *'t Daghet in den Oosten.* Het *Wonderland* van M.E. Belpaire is overbekend. De sprookjes van W. Hauff zijn vermaard. De naam van V. Vermeyen is nog onbekend, maar zal het niet lang meer zijn: want de vertellingen van *'t Korenmanneken* en *'t Wonderklokje,* zoo gemoedelijk en innig-lief, zoo mooi van verbeelding en kinderlijk-ontroerd, stempelen hun schrijver tot een dichter onder de besten.

De stoffelijke uitvoering dezer heerlijke boekjes beantwoordt - ondanks den lagen prijs - ten volle aan den inhoud, zoodat ze niet te warm kunnen aanbevolen worden niet alleen aan de bezorgers van prijsuitdeelingen voor kinders, maar ook aan groote, ontwikkelde, verstandige menschen.

Voor Pastor Dr Hugo Verriest.

TOEN gij, Eerweerde Heer en Meester, nu twee jaar geleden het uitgezomerd, moede hoofd heroprichtet in Vlaanderen, van 't mat en klamgelegen ziekbed opstondt en uw helderblikkend oog terug liet vonken in de herten der Vlaamsche jeugd, een ongewone vreugdegalm onthaalde uw heerlijk herstel, en duizenden jonge armen hieven naar U toe en reikten uw prachtige ‘buste’ over hunne begeesterde hoofden!

Gij waart hersteld, en 't lange, lamme ziek-zijn had uw helderen geest niet gekrenkt, uw edel herte niet verbitterd, uw zoete tale niet ontsierd.

Te nauwernood was uw stemme wat verzwakt, en tòch gij waart, door Gods heerlijk beschik, voor ons allen gespaard gebleven! Duizenden monden jubelden u den ‘Welkom’ toe, en Holland en Vlaanderen hadden maar ééne stem, één blij en juichend geluid om u te zeggen wat gij zijt en verbeeldt in onze Nederlandsche landen!

‘De Student’ wijdde u een heerlijk, heerlijk feestnummer, met fijn, fijn dicht en ondicht van dat ouder en jonger volk dat u waardeert en bemint! Alle dagbladen, weeken maandschriften brachten u de hulde van 't levend Vlaanderen, en zelf schreef ik u toen het bescheiden, maar met moeilijk-betoomden geestdrift gestelde woord, dat hier gedrukt staat ter blijde geheugenisse!

‘Wanneer gij ergens komt op het spreekgestoelte, mijn Eerweerde Heer, gij staat daar zóó onbevangen-schoon in uw eigene vranke vlaamschheid, met dat klare wezen in het licht, en zegt uw woorden zóó duidelijk en eenvou-

dig, met den stillen zang en kadans daarin, van een met liefde gesproken woordenbeeld.

'Ik ben een eenvoudige pastor van te lande!...'

En zoo laat ge dien klankrijken woordenvloed wentelen uren lang over de blijdzame hoofden van die hoordersschaar, en overstraalt hun gansche wezen, doortintelend, met de schoonheid van uw ziele en geest!...

Wanneer gij schrijft een blad twee drie, met dat hellendwonder schrift, dat wel het uwe is, en den phrasenzwang uwer woordenbeelden op die zinschoone bladzijden kronkelen laat, gij schrijft alsof het zingen ware, en blaast een liefderijken adem van uit uw wezen in uw werk!...

Wanneer gij zit, of staat, of roert, die pose of die beweging is schoon, en drukt *iets* uit, iets dat glanst en straalt op uw fijngesneden wezen, iets dat licht en sparkelt in uw oogen, iets dat roert in onze zielen en herten: 't is mij alsof de kunst in gansch uw wezen lag.... en niet alleen in gansch uw wezen, maar ook in al wat gij aanroert, of leidt of richt! Zoo kweektet gij Rodenbach, niet waar, mijn Eerweerde Heer, en leerdet hem uitzeggen de beeldenwelle die korlend borrelde in zijn wijdomvâmenden geest; zoo richttet gij Legio, Leûkos zooals zij teekenden in zoete Grieksche sprake, die jonge schaar die gij liet baden in den zonneschijn uwer geestesgaven, en bakerdet met uw vaderlijk hert; die jonge schaar in wier herte gij ontwaken deedt den wilden rythmus of het zoet-prevelend lied, of den veldfrisschen prozazang; wier zielen gij kneedet met beide uw liefderijke handen, als prachtbeelden van zuiversten marmersteen: 'Gedenkt het U, mijn Eerw. Heer, hoe een dorstige ziele hakend om wat licht en sterkte, in uwe handen viel, en uit uwen geest en liefderig herte zooveel mocht putten van al wat verstand of brandend begeren mocht voldoen?... Zoo veel nieuwe zichten gingen open voor (hunne) oogen bij de klaarte

van uw leerend woord, en uwe lessen, ja gaan dikwijls nog klaarder en klaarder op voor (hunne) ziele, dat (zij) niet kunnen ongedachtig blijven aan Hem die eerst (hun) den weg ontsloot tot zoo menige heimenissen en verholentheden, en minnend voldeed aan den hakenden wensch (hunner) ziele:

'Oh! open the door to me, oh'

Zoo waart gij niet alleen de Meester en Leider van dat jonger volk, in die klasse van Rhetorika, waar gij zaaidet dat leerend en schoonheidsteelend woord, en waaruit groeiden Rodenbach en Lauwers en Lievens, en andere Vlamingen, en waaruit groeien zouden Renaat Adriaens, Kamiel Watteeuw en anderen te vroeg in hunnen bloei geknakt; - maar gij wierpt het gansche Vlaanderen den purperen *aigis* om den schouder, en stondt zelf op den berg en op de wallen met uw albezielend woord!

Zoo waart gij de Vlaming bij uitnemendheid en spraakt die levende reden in het Vlaamsche kamp: Bond, Vaderland, Gaaf en Gezond, Ontworden, Davidsfeesten, enz., enz., in alle hoeken van het land!...

Maar wat gij waart, vooruit en vooral, dat was de fijnvoelende kunstenaar, die mocht zijn eigen ziele kneden tot overprachtige beelden op ons vlakke land.

Want, niet waar, gij dichttet die vele fraaie liedekens, die de klank waren en de zang van uw leutig-zinderend wezen; gij dichttet die overprachtige symphonieën *Avondstilte* en *De Zee,* en liet de volle volte uws gevoels in rythmendansen ruischen in een tijd als alle kunstgevoel versmoord lag onder leugen en veinzerij, en alle kunstuiting 'cliché' was en gebogen onder plak en gietvorm! Want niet waar, gij waart de zanger van die nieuwe poëtika: 'Leven en Dood' en schreeft voor uw eigen, doofdoode Vlaanderen de kunstregelen die in Holland kort daarna

zóó luiden weêrgalm zouden vinden!... Want, niet waar, gij leerdet aan uw volk de *Poë zie der maat, der klanken en der beelden,* en waarschouwdet het tegen *Steenen gedachten en gevoelens in de kunst.* Gij ontleedet met fijnen scalpel de vele vezels van *Shakespeare's* dramengestel, en wist als een fijn kunstenaar den *Smaak* aan uw volk bekend te maken. En wat gij vooral waart: gij waart de Openbaarder van dien nieuwen dag en dageraad,... of liever, gij opendet onze oogen voor den nieuwen dag en helle klaarheid die oprees en daagde in ons Vlaanderen: Gezelle! En gij leerdet ons hoe *zijne* kunst was, en wat *zijne* kunst was: de grootste onder de grooten! Maar uw eigen kunst, daar en gaaft gij ons het geheim niet van; en sprak u die bewonderende Hollander over de schoonheid van uw woord, gij monkeldet blijdzaam en preutsch, omdat hij, de Groote, het u geleerd had!

En nochtans gij draagt op uw palet al de kleuren van den prachtigsten regenboog: *Een Regenboog uit andere kleuren,* en gaat met zooveel geestdrift, zooveel diepgrondige liefde *Op Wandel* bij het volk van uw land!

Oh! niet waar, gij mint zóódanig 't lieve Vlaanderen, om er de schoonheid in bezielden prozazang zoo zwellendpuik te hebben van gezongen?

Ik ook, ik minne Vlaandren lief;

> Mijn Vlaanderen hebbe ik hartlijk liet...

En daarom,

Mijn Eerweerde Heer,

Minne ik u en uw werk,

En hope vastelijk dat ook die stille genegendheid in uw groot, schoon herte plaats moge vinden!'[1.]

En daar ik nu zoeke om dat jonger woord wat te verschoonen en te verduidelijken, 'k en vatte den draad niet

1. Onze Tijd. - Brussel 1905.

van dat langere huldebetoog, dat niet méér zeggen zou of kán van wat gij zijt voor al wie u in zijn genegen herdenken draagt. Immers, geen kunstenaarswoord is daar in Nederland, dat u niet waardeerend of beminnend zij toegekomen. Holland bood u zijn heerlijksten lof:[1.]

‘Het bloesemt, waar uw woorden nederdroppen,
Als klaar geparel uit doorzonde bron.....
Geuren uitstroomen bij der harte-knoppen
Wondere breken.... gouden rijst de zon!...

Gij zingt van dichters,.... maar de dichters zwijgen
En wijken... Poëzie, de Al-eeuw'ge lacht....
Een woud ontwaakt... wijd wiegen tengre twijgen
Van vooglen, orglend-uit hun zangenpracht.

Een roes van juub'ling komt alom gevaren,
Bedwelming van onsterfelijke jeugd...
En lippen lachen, oogen glanzend klaren
Extatisch van de nieuwe lentevreugd!

Gij zijt de toovnaar uit aloude sagen,
Opwekkend wat zijn tooverroe raakte áán,
Heraut van haar, wier aanschijn stralend daget,
Zoo wijd uw schal Haar roep doet ommegaan!’

(ED. BROM.)

En nog aleer u dat begeesterd-schoone woord, gesierd door den prozazang van Pater Linnebank, ter oore kwam, had ik u 't bescheiden lied gedicht dat thans nog al mijn noôbedwongen liefde getuigt voor den beminden Meester:

1. *Van Onzen Tijd.* - Jg. 1906, n° 1.

Aan E.H. Hugo Verriest

De woorden die 'k van uwe lippen luister,
Zijn als van gouden draad gevallen schijn,
Die pinkt en twinkelt in het avondduister,
En straalt en glanst in draden fijn als twijn!

De woorden die 'k van uwe lippen luister,
Doen verre beelden leven in mijn ziel,
Alsof, met rythmenzang van uw muziekgefluister,
Een klinkend klankenspel op heure snaren viel.

En, vrank en vrij van alle levensleugen,
Zie 'k zonen van reeds verre lenten gaan,
Hun leven puttend aan uw ademteugen,
En die volop in 't licht uws herten staan.

Daarom dan, blijf nog wat! Want is de tijd gekomen,
Dan valt wel droeve smoor op Vlaandrens vlakke land;
En blanke tranenvloed zijgt uit de zwarte boomen,
Die gij geteekend hebt met kunstenarenhand,

Die gij geliefd, als 't lied der nachtegalen,
Die gij geliefd als 's Meesters luiden zang!...
O! Meester! 't Zwellend hert wil duizend maal herhalen
Hoe lief ge ons zijt! O! Meester! Leef nog lang!

Als ik al die hulde herdenk, en de officiëele waardeering die, in de laatste dagen niet onbetuigd bleef voor u, daar zwelt een preutschheid in mijn hert, omdat ik hier zoovele, zoovele zie veranderen!

Mijn Eerweerde Heer en Meester, wat heeft die gloriedood van zaliger Guido Gezelle toch veel vooroordeel versmoord in onze gemoederen, ook in die officiëele wereld, die te allen tijde te laat komt, waar de kunst beloond, 't genie gekroond dient te worden!

Wat heeft de naam van uwen grooten Meester als bij tooverslag toch veel grafsteenen weggewenteld, die daar in Vlaanderen geworpen lagen, door moedwillige handen, op onze verdienstelijkste mannen, op onzen zuiversten roem?!

Gode moge 't gedankt worden, dat wij dat zoete oogenblik hebben beleefd u te zien rijzen op 't officiëele standbeeld! Gij groote Standvlaming, zult met eere, en meer dan de anderen, de lauwers rond den schedel dragen! Doctor en lid der Vlaamsche Taalkamer! 't Moge u gejond zijn van gansch het denkend en voelend Vaderland! 't Moge ons uw roem hooger doen schatten, uw liefde hooger doen dragen! 't Moge ons nog gelden een goed aantal prozaliederen van den geliefden

HEER EN MEESTER HUGO VERRIEST.

Vilvoorde.

ARAN BURFS.

Uit de Beloken Gaarde.

VOOR ARTHUR VERELST.

Aan de vrienden.

Vrienden, de nacht is zwoel, en de drang der droeve gepeizen
Drijft en drukt in mijn geest, als wolken in 't licht van den zomer.
Zaligend dreelt nu de ruste en de goede zoelte des avonds
Zijgt alover de velden!.....

Sluit nu de deur maar dicht, want de sluizen der zingende ziele
Dringen den spannenden vloed des gevoels door de strakke stilte;
Sluit nu de blindevenstren maar dicht in den zalvenden avond,
Zacht en geruischloos!.....

Neen! niet de loome slaap na de drukte der stikkende dagen,
Lokt ons te ruste thans, zwaar als de slaap der dood!
Maar aan 't blauwe zwerk des gemoeds rijst, blakend over de ziele,
Stralend, de zon der Fantazij!

Sluit nu de deur maar dicht, en luik nu de blindevenstren;
Wieg op den zang van het woord en de zee der verheevne gepeizen ....
. . . . . .
Weêr is de stormende drift der dichterziele aan het jagen,
Verwoed en gerustloos!.....

Mei 1905.

Geluk.

Ik voel 't Geluk al naadren aan mijn zij,
Bedwelmend als de koninklijke morgen!.....
. . . . . .
Ik had u nooit ontmoet en toch aanbeden,
Uw lijden nooit vermoed, en toch geleden

Om u en om uw tenger leed!
Maar als ik u vernam, en op mijn wegen
Uw zonne voelde en uw begeurden zegen:
'k En wist niet wat ik deed!....

'k En wist niet dat Geluk zóó hoog kon dagen!
'k En wist niet dat m'n Hert zooveel kon dragen
Van dezen blijden schat!
'k En wist niet dat zoo meen'ge zoete lasten
In één klein Herteken te zamen tasten,
Als ik 't Geluk gevonden had!.....

Want, ach! - 'k en had, Geluk, u nooit ontvangen,
Uw frisschen looverkrans nooit om het hoofd gehangen,
Uw zoete stemme nooit gehoord!
Wanneer daar plots, opduikend in de dreven,
De blanke maagdenarmen naar mij opgeheven,
Gij zonnig-blij door donkre verten gloort!....

Uw zangen gaan luid-helmend door de lanen,
De schoonste wenschen en de blijdste wanen
Vermondend in een zonnedroom!
En, - zoo de wenschen, zoo de daden! -
Gij draagt den maagdenschoot met blijden last beladen,
En gouden vreugdenstroom!

Ik voele u aan mijn zij, en voele uw zegen,
En wete uw zacht fluweel gespreid langs al mijn wegen,
En vind den vrede dien ik nooit genoot!....
. . . . . .
Heb 's dank, ô God, om uw bedegen gaven,
Die zielen spijzen, - God! - die herten laven:
't Geluk! 't Geluk! - ô, wangedrochtlijk groot!

Mei 1906.

In het park.

Nu welkt het park welhaast zijn laatsten rozenbloei,
En wierookwalmend strooit de broze rozeblâren,
Alwaar de wind ze drijft!.... Alwaar de winden varen,
Geurt levend, stervend stil, de laatste bloemengroei.....

Gansch open thans! Ganch óp! En 't herte wijd ontloken,
ô, wondre rozenstruik, ô wondre bloemenpracht!
Mijn hand heeft u den eersten lenteknop ontploken,
En zie, uw herfstgebloei mij zaalgend tegenlacht!...

Nóg botten in uw hert, nóg knoppen op uw twijgen? -
Nóg licht en zaligheid in mijn verwond gemoed!....
Ik voele uw zoete geur in 't herte nederzijgen,
Die zalvend, balsmend schier, mijn weeën stillen doet!

Nóg knoppen op uw hert, nóg leven in uw twijgen? -
Ach! droeve dood der Jeugd! Ach! IJdle bloemenwaan!
. . . . . .
Gij weent!.....
   En d'Herfst ijlt aan!.....
      De zomerzangen zwijgen.....
De rozen sterven eer hun laatste knop kon opengaan!...

September 1906.

Aan de vreugde.

O, schoone en roode roos,
Die licht en vlammen schietend,
Daar vóór mijn oogen bloeit,
Verblijdend en genietend,
- Gij hebt mijn schamel herte nooit
   Getooid!

De luchten die vergaan,
De winden die verwaaien,
De bijen, - komen vrij
Uw donzen wangen aaien:
- Mijn schamel herte en hebt gij nooit
  Getooid!

Ik weene om dezen stond,
Wijl uwe tranen leken,
Uw knoppen opengaan,
En juublend openbreken!....
- Gij hebt mijn schamel herte nooit
  Getooid!

Mijn schamel herte weent,
Maar hooger zal 't bedijgen,
Wanneer uw zoete geur
Bedwelmend neer zal zijgen:
- Zoo gij mijn schamel hertken ooit
  Eens tooit!.....

Oogst 1906.

Op een Mariabeeld.

Ach! In mijn hofken is het àl zoo blij,
Wanneer Uw blik zijn zalve en licht in mij,
Zijn trouwe liefde in mijner ziele straalt,
Waar weëend leed zoo treurig nachtegaalt!...

Ach! In mijn hofken is het àl zoo goed,
Wanneer die zoete wijn mij vreugde doet,
Wanneer mijn wonder hart zijn wonden baadt,
In Uw gemoed- en lievelijk gelaat!....

Zie! Bloeme en kleur en geur en zonnelicht,
't Lacht alles op Uw heldrend aangezicht,
't Baadt alles in dien blijden stralenvloed
Van Uw àlgoede en moederlijk gemoed!

Zie! Vlugge bie, en bonte vlindervlucht,
't Speelt alles ópwaarts in die lichte lucht,
Waarin mijn hofken, door Uw prillen lach,
Zijn eigen leed voor goed vergeten mag!

Mei 1906.

Afscheid.

Om eene gunst hebbe ik den Heer gesmeekt, - te mogen wonen in zijn Huis, àl de dagen mijns levens.
(Ps. XXVI. - 4.)

Vriend! Laat ons nogmaals de oude wegen gaan!.....
. . . . . .
Ik brenge u 't afscheid, en de dagen spoeden
Zoo snel den nacht toe van mijne eenzaamheid!
De Roep des Heeren voele ik neêrgespreid
Langs àl mijn wegen! .....
Vriend! De dagen spoeden!
Kom! Laat ons nogmaals de oude wegen gaan!....
De Lente zingt nog in de abeelen blaân!
De zonne sprietelt door de jonge boomen!
De Mei verkondt haar komste in duizend droomen!
Door duizend monden klinkt haar welkomstkreet!
De knoppen bloeien op heur maagdenkleed!
De winden spelen in heur gulden lokken!
De rozen dringen uit de droogste stokken!
De tortels kirren op het kiezelzand!
En aan uw venster staat de Mei geplant!

De blijde Hemel vlagt zijn blauwe lappen!
De beke stroelt heur jongste lentesappen!
En aan uw venster staat de Mei geplant!
. . . . . .
Vriend! 'k Late 't àlles om den Roep des Heeren!
Mijn ziel dringt, weenend in heur leed begeeren
Naar 't Hoogaltaar en 't golvend priesterkleed!
. . . . . .
En tóch! Dat ik dat alles laten moet?
Uw herte is mij zoo goed; uw blik is mij zoo goed;
Uw hand is mij zoo sterk-geleidende in het Leven;
Uw woord is mij een zalve; uw lach éénmaal gegeven,
Is duizend dagen weerd van sombren zielenood!...
Dat ik dat àlles late?!... Voelt ge 't scheiden,
Hoe zwaar het valt in 't zonn'ge jeugdvermeiden,
Als geur en kleur en lente en zonnelicht
Bloeit open, hel en klaar, in 's Levens vergezicht,
Als Hope en Liefde ineens, en de armen open,
Met stralend wezen mij te hunwaart nopen,
Me omstrenglend, streelend, mij hun harte biên!.....
Vriend! Voelt ge 't scheiden? Niet om aan te zien
Is 't Leed dat mij uit de armen rukt van 't Leven!
Maar... 'k Heb den sluier van mijn ziel geheven,
En horkend, angstig, in aanbidding schier,
Den Roep aanluisterd, wild en ongehier,
't Geluk aanstaard, ónmeetbaar, óngemeten,
Vernomen 't Heilwoord, ónvernomen, óngeweten,
Omhelsd het Liefdepand, omhelsd den Liefdegod!....
En biddend, smeekend, snikkend om het Lot
Dat mij van U rukt, van mijn wegen àf te keeren,
Daar storte ik, ziele en àl, in 't Vreêpaleis des Heeren!
. . . . . .
Den Vrede! G'Hebt mij dien, mijn Vriend, zoo vaak gegund,
Gij die mijn Leven waart, en die 't getuigen kunt

Dat ik gehaakt hebbe en gestreden, wild gedrongen,
Doorheen de stoere wouden waar de Lusten zongen
Hun wulpschen kermiszang! . . . . . .
Mijn herte weet
En voelt de pijn, het bitter zieleleed,
Het snijdend, kervend, wreede leed van 't scheiden!
Maar God hangt mij, zijn knecht, den Mantel om de zijden,
En wenkt, en roept, en.... ik verneem zijn stem:
'Heer! Heer! Ik kom! Ik kom!' . . . . .
Kan ik het weigren,
Den vrijen toom te laten aan wie steigren
- Mijn hart, en ziele en zin! - en stormen gaan
En stuiven, op de lichtbeschongen baan?.....
'Heer! Heer! Ik kom! Ik kom!'.....
De nachten zijgen
Op 't helder licht neêr, en de Lusten zwijgen!....
. . . . . .
Ik drage uw beeld doorheen mijn schoonsten droom,
Mijn vriend, mijn zoon, mijn kind!.... Heel stil en vroom
Leeft uw gedachtnis in d'herinneringen
Die, uit mijn Jeugd, nu wild naar voren dringen!...
Ik drage uw beeldtnis in mijn ziele ontfaên,
En brenge u 't afscheid! . . . . . .
Laat ons nogmaals de oude wegen gaan!....

Mei 1906.
ARAN BURFS.
Vilvoorde.

De Sant in de Stede.

DE blauwe Zondaguchtend hing zijnen mantel over 't groene kleed der weiden.

Na jaren kwam hij weerom de blondwaterige Nethe afgevaren, den zacht kabbelenden stroom die in zijne bochten het vruchtbre Polderland zoent. Want hij, de goede Sant. Gommaar, die zooverre gereisd was in de zonnige pracht der Morgenlanden, bracht aan zijn stedeken den zegen mede uit het Oosten. Vol liefde poosden zijne oogen op die verre blomrijke beemden waarin hij als kind gestoeid had en kransen gevlochten, zonnige weiden zijner jeugd.

Daar rees nu in de peerlemoeren lucht Sint-Gommaar's bijbelzwaren toren, 't breede gevaarte met peilers gestut, die in taai geweld den hemel beklauteren; fijn en rank met zijn vier transen prijkte 't belfort van het stadhuis, sierlijk daarnaast als een maagdeken.

Langzaam vlottend dreef de boot op de kabbelende Nethe voort en alhier en aldaar kwamen de roô daken der huizekens in roten opgluren uit het zilverig verschiet. Gommaar verkende ze uit mekaar aan den bijzonderen vorm hunner gevelkappen en dat waren alle zoovele groeten van oude kennissen uit de stede. Maar de rustelooze tijd sloeg gapende holen daartusschen en vonkelnieuwe tinten in driestig rechte lijnen betoonden hoe veel hier veranderd was.

In de blauwe lucht klepte 't Begijneklokske zijn heldere klanken; als sprankelend wijwater van eene zegenende hand droppelden ze rondomme den Sant. Dat was

de hartelijke welkomsgroet van Lier, zijne lieve stad, blij en blank als de zang van maagdekens als ze dansen rond keerskens op straat.

En nader kwam hij gevaren, de Sant, in zijn ranke boot en hij bracht in een stralenkrans rondom zich het dagende licht uit het Oosten.

Uit hunne huizekens, langs wispelturige kronkelstegen kwamen de menschen nu stilaan de werf opgetreden. Vrouwen in witte pijpmutsen en zwaarvallende kapmantels, venten met zijdene klakken en zilveren draaglanteernkes en tal van blonde meidekens, witte plekjes daartusschen als madelieven in eene weide. Zij gingen allen zoo staan de hoofden in roten boven mekaar den blik gericht in de verte naar den opkomenden Sant. En plotselings daar riep eene vrouw de hand boven de oogen geslagen:

‘'t Is Gommaar! 't Is Gommaar!’ en jubelend rolde de kreet alover de wemelende werf:

‘'t Is Gommaar! 't Is Gommaar, onze Sant is weerom!’

Toen gingen alle de klokken van te lande aan 't klepelen en luiden. De scherp-schrille van 't stadhuis verkondde gejaagd hoe laat het was, terwijl 't Karthuizers aanhoudend gestreng heur monnikkenbede galmde; zwaar helmend, sloeg Sint-Gommaarstoren plechtstatig en traag en stuwde dien machtigen stroom van klanken in breede golving den Sant te gemoet.

't Is Gommaar, 't is Gommaar! De Sant is weerom! Maar hoe ze ook neervielen als fulp, of helder klinklankten of plechtstatig hun bronzen galmen sloegen in 't ruim; 'toveroud klokje van het Begijnhof bibberend daartusschen dreef met heur vriendenstemmeken tot den Sant zijn hert en zoet was het hem als de lach van grootmoeder bij 't aantertende kindeken.

't Is Gommaar, 't is Gommaar, onze Sant is weerom!

Een goddelijke glans omstraalde de Sant die nader

kwam gevaren wijl blijer en luider de klokken hunne vreugde uitschalden over de stede.

Daar bonsde de boot tegen den oever aan. Gommaar wierp als een zwierigen groet het zeel uit dat twee spierige armen rond een paal knoopten. Groot was de toeloop van volk, geperst op de werf; het hing in trossen over de steenen brug en deinde als een lichtend meer tot over de Groote Markt. Een tijdeken stond de Sant roereloos op de kade, de zonne goot heure weelderige stralen over zijn purperen mantel en mutseken met wit hermelijn lieflijk omzoomd. Toen zegende hij met een breed gebaar zijner uitgespreide armen het volk dat hem tegemoet was gekomen. Traag ging het uiteen en verdween in de straten; markt en werf klaarden op en stonden weldra spierwit in de zonne te schitteren.

't Gewoel ontweken tord Gommaar alleenig naar 't Begijnhof waarvan nog de eerste welkomstgroet trillend leefde in zijn gemoed. Hij wilde als eene liefkoozing rondom hem, den eenvoud der simpele zielen, die voor zijne komst de blanke gordijnen achter de vensters in schoone pijpkens hadden gespannen en heel hunne blijdschap lieten ontluiken met kleurige fuchsiabellekens op de vensterdorpels. Wit en eenzelvig reekten zich allemaal de huizekens als maagdekens op de communiebank, wijl de geblonken deurknoppekens pinkelden als dansende keersvlammekens. Een kluizeken daaronder had zulk leedig geveltje, waarom de dakgoot aan ravotten was, en zulk konstîg gemetseld poorteken dat de Sant aan de scheeve bel trok die klingelde in Suster Anna heur kamer.

Het witgekapte begijntje schrok op van 't oude getijboek waaruit ze zoo neerstiglijk bad, sloeg met der rapte een kruis en draaide voorzichtig heur deurken open.

‘Wees gegroet, Heilige Gommaar onze patroon!’ prevelde ze.

‘De vrede zij met u, Suster Anna, antwoordde de Sant en hij tord binnen.

't Was hem waarlijk eene lust hoe alles hier ordelijk was; op 't schouwken blonk de Kruise Lieve Heer en op eenen stoel daaronder lag 't roerelooze kantkussen met zijn ontelbre kloskens.

‘Suster, sprak toen Gommaar, spreek vrij uit uw verlangen en wensch uw innigste geluk.’

- ‘Ik lees alle zondagen, en de begeerte is nu uit mij gegaan, fezelde 't begijntje, maar 'k bid Ons Heer dat hij mij gunne den tijd de Heilige Moeder een kanten mantel te weven en mij daarna opneme in de zaligheid van zijnen Hemel.’

De Sant stelde zich recht voor heur en de hand omhoog sprak hij: ‘Zoo weze het, suster’ en hij ging zijnen weg voort allangs de Begijnevest. Aldus is het gebeurd dat Suster Anna nog drie jaren leefde, de Moeder Maagd een konstigen mantel schonk en afscheid nam van de stede met den hemelschen vrede over heur doode wezen.

Tusschen de hooge boomen trippelde een witte maagdeken, de lokken opgebonden met een lazuren lint ‘Wees gegroet, Heilige Gommaar onze patroon!’ lispelde het bedeesd.

‘- Ik zegen u lief kind, groette vriendelijk de Sant, en omdat ge zoo braaf zijt wensch nu ne keer vrij uw herteken uit’.

- O, jubelde 't meisken, als de zonne maar wil blijven schijnen tot de processie is uitgegaan!’ Heel den dag wapperde de zonne aan den hemel en nog nooit had men zulk heerlijk weer gezien.

Op eene bank aan den graszoom zat een bruine jongen droomend een witten anjer in den mond. Hij ook verkende

den Sant en bracht hem zijnen groet. ‘Ik gunne u, sprak Gommaar, 't verlangen van uw herte.’

- ‘Ik wensch alleen mijn lieveken naast me.’ zuchtte lijzekens de jongen. Zijn meisken kwam zalig monkerend, blozend daar aangetreden en zoet bij melkaar en zagen ze beiden geen ende aan hunne weelde.

Toen de Sant nu aan 't Brilleken geraakte, was er de leute volop aan den gang. De gasten dronken dapper door wijl 't kralende bier schuimde in de gevulde glazen.

‘'t Is Gommaar, 't is Gommaar, loechen ze, onze Sant is wedergekomen’ en ze zopen eenen teug, maar z'en zagen niet in hun jolijt, hoe hij daar in 't geniep hunne luidruchtige vreugde afloerde. De Sant, met zijn scharlaken mantel, moest stille monkeren om die warme wezens, gloeiend van genuchten en om die pertige zetten breedkelig uitgeschaterd. ‘Wij drinken wij tot als 't op is!’ sloegen de drinkers elkaar ophitsend met de vuist op tafel, ‘'t en is jandorie alle dagen geen feest!’

En om sneller te kunnen tappen moest de waard met opgesloofde hemdsmouwen eene dikbuikige tonne tot op straat rollen en nu liep het bier zonder ophouden de glazen vol. Sint Gommaar ging zich lijzekens terugtrekken, onzichtbaar als hij gekomen was, toen zijne aandacht hangen bleef op twee kaartspelers die met vinnige oogen elkaars fijne streken aan 't bespieden waren. ‘Gommaar, mijn patroon sta me bij’ wenschten beiden, maar te diep over hun kaarten gebukt en werden hem niet eens gewaar achter hen.

Hier kon de Sant geen hulpe bieden, noch grootere lust waar alle die leute uitsloeg bij 't uitgedreschte bier.

Hij zocht weer de stille steegjes op, blank gekasseid, waar bonte geraniums blinken achter venstergordijnen. De kinderen met witte schorten die op de dorpels speelden liepen hem te gemoet en toen hij voorbijtord knikte een

oud peetje dat voor 't Godshuis zich in de zonne warmde hem vriendelijk ‘goen dag’. En zie, dat peetje had in zijn hoveken eenen rozelaar, dien hij met groote liefde verpleegde om de wonderschoone blommen die hij droeg; en het is gebeurd dat hij dit jaar de sierlijkste rozen heeft gedregen, en toen het peetje stierf bleef nog eene laatste geuren, zoodat zijne ziel op rozendampen ten hemel is getogen.

Alzoo wandelde Gommaar heel de stede door zijner jeugd en de eenvoudige menschen die hem zien konden voelden den zegen neerdalen over hen. Niet velen waren zij in getale: witte meiskens die de vreugde genieten van den lachenden zonneschijn, oude peetjes die tusschen blommekens leven en lievekens die wandelen op de groene vest rondom de stede. Te diep verslonden in hunne wederzijdsche bedrijvigheid om elkaars centen te winnen, of half verzopen in hunne leute en hebben vele hem niet gezien.

‘Wij drinken wij tot als 't op is!’

Gedurende heel den dag heeft de vreugde vol uitgelaten joligheid over de stede geheerscht. Vele huizen prijkten met wimpels en klappende vlaggen, hooge van kleur, waarin de zonne heur volle genoegen had. 's Avonds ontstaken de menschen schoone gereekte vetpottekens op hunne vensterdorpels, of sierden deuren en gevels met spookkleurige papierlanteernen. Ze wiegden traagzaam op den zwarten nachtvleugel en tot zeer late bleef de stede de treffende gelijkenis van een wondersprookje.

Juli 1904,

HUGO VAN WALDEN.

De Zichtkaart.[1.]

Haastig was ik weggeloopen, -
Zonder haar vaarwel te zeggen.
Wrokkig rende ik naar de statie,
Waar mijn makkers mij verbeidden,
Om in 't land der blauwe meren
En der blauwe hemelvelden,
- Gent vergeten, óm te zwerven -
Acht of negen volle dagen!

Twist was tusschen ons gerezen.
De oorzaak heb ik niet onthouden.
De oorzaak kan ik nooit onthouden.
Nu, nu werden afscheidskussen
Om mij heen, bij 't spoor, gewisseld.
Doeken wuifden, tranen blonken,
Luide wenschen togen mede.
Mij zei niemand: ‘Goede reize!’

Maar, wij vliegen door de ruimte!
- Vlaanderland bestaat niet langer, -
Evenmin als zij, *du reste.*
Nu eens klimmen we in de sterren,
Dan weer slapen we in de kolken,
Dan weer scheren we over 't water,
Lachend, biddend, gillend, zingend. -
Ik vooral heb luid gezongen!

1. Uit een reeks alleenspraken.

En mijn geestdrift wou beduiden:
‘Heden heb ik vrije vleugels!
Heden hoor ik niemand knorren!
Heden wordt mijn hel een hemel!’
Dacht ik aan mijn kleinen Karel
En zijn krans van bleeke krullen,
Aan zijn eerste letterteekens, -
Dan, dan zong ik minder *forte.*

Nieuwe kimmen, nieuwe wondren!
Gansche wolken bonte kaarten
Werden op naar Gent gezonden.
Toen mij plots een makker vraagde:
‘Maar, schrijft gij er dan geen enkle?’
Bleef ik naar een antwoord zoeken,
Keek, ter zij, naar de Alpenketen,
Om mijn schaamrood te verbergen.

Mailand! Ieder koopt geschenken.
Bloedkoralen worden onze
Damen om den hals geslingerd.
Ik... sta, zwijgend, met mijn reiszak
Vóór een pracht van mozaïeken,
Shalen, spiegels, aquarellen.
Zou ik ook iets medenemen?
Ja... Neen... Neen, zij zou het weigren.

't Schaatren van de luide vreugde
Doet mijn hart bijwijlen haamren!
In de diepste lommerhoeken
Storen mij verliefde paren.
Moest mijn Anna, ginds, in 't Noorden,
Eens haar echtgenoot vergeten?
Moest zij ontrouw plegen?... Moest zij?...
O, de slaap ontweek mijn sponde!

En de reis, de schoone speelreis,
Is me een folterstraf geworden.
Met den doorn der onrust in het
Harte, dwaalde ik door de bloemen.
Bitter smaakten mij de druiven
En de lekkere abrikozen.
Wanklank werd de taal van Dante
Spot, het lied der mandolienen.

Niets meer baarde mij genoegen:
Noch de blanke marmerbeelden,
Noch de blijde duivenzwermen,
Rond de gouden koepeldaken.
Tergend lachte 't onbesmette
Blauw dier schoone zuiderhemels:
Immers, in mijn eigen hemel
Spookten zwarte wolkgevaarten.

En aldoor diezelfde vrijers
Die mij volgen, - zie maar, hoor maar, -
Fluistrend, gichlend, loerend, wringend...
O, mijn Anna!... Boos vermoeden!...
Meer dan eens verlangde ik, - ijslijk -
Met mijn gondel om te kantlen,
Of van uit de steile wolken
In een afgrond weg te zinken!

Wou 't gezegend uur maar komen,
Dat ons weer naar huis zou voeren!...
Doch, ziedaar: we ontvangen kaarten.
Eén voor mij. Van kleinen Karel, -
Van mijn kind!... Bewogen lees ik:
‘Paatje schoone dingen koopen.
Maatje droef. Ik kus u teeder.
Moet ons ook een kaartje zenden.’

Dus, - zij had het kind doen schrijven?
Dus, - om ons adres te kennen
Was zij naar 't lokaal geloopen?...
Zij mijn Anna, mijn beminde,
Scheen als ik, gepijnd door wroeging!
Scheen, als ik, beroofd van ruste!
Scheen een eersten stap te wagen,
Die zou leiden ter verzoening!...

Had het stoomtuig nu maar vleugels!
Kon ik haar nu maar in de armen
Oh! De aarde scheen te branden,
Waar ik door den vreemde doolde.
Bergen, meren, monumenten,
'k Wilde hun geen blik meer gunnen!
Weg met de Alpen, 't Alpengloeien!
Leve 't vlakke veld van Vlaanderen!

Wat nog was me 't blauw des hemels
Naast haar blauwe vonkeloogen!
Wat het spatten van de beken
Naast het schuimwit van haar armen?
De oleanders in de tuinen
Naast haar wang van bloeiend purper?
't Windje, dartlend in de mirten,
Naast mijn lieven kleinen Karel?...

Hoor eens. Al te spoedig echter
Zal ik niet mijn vreugde toonen.
Anders denkt zij dat ik zwak ben.
Maar, - geschenken zal ze ontvangen.
Hier, de fijnste dier kameëen!
Daar, dat mooie lavastukje!
Goed zoo. Nu een zwerm van kaarten
Met ‘Ik kom!’ vooropgezonden!

Eindlijk daagt het Gentsche belfort.
Met het blonde kind in de armen
Toeft mijn Anna in de spoorhal.
Op de wangen van den kleine
Vinden wij elkanders lippen.
En - het einde kunt ge raden:
Huiswaarts en met vochtige oogen
't Zoete vreeverbond gesloten.

LAMBRECHT LAMBRECHTS.

Drie Sonnetten.

I.

Gelaten dood, genoten vrouwen-dood,
extaze van wie lijden kan en zeker
't gevoelen dronk uit waren levensbeker,
en wars van wie maar waan-geluk genoot.

In 't heetste van zijn zieken droom, al leek er
een torve lafheid in verschole' en bood
verdienden walg, ik denk u dikwijls dood
en 't rozen van uw lijdens lippen bleker.

Geluk, de tijden lieten mij geen leek;
geheimer ziele woont in mij en 't bleek
dat zij ter oog-geloken droefheid steeg,
want vroeger toen de avend hoorbaar neeg
van in'ge goedheid sprak mijn stille tuin;
nu dreigt een ongeluk uit iedre kruin.

II.

O wel-verdiende rust nadat de boeken wogen,
lijk 's nachts in 't sater-bos een lachend fluite-lied
zijn stervenslach benijdend door de kruinen stiet,
in grond-geslierd gesmoor zijn vlijmend-valse logen
gedempt en nutteloos tot niet vervlieten ziet,
doch ongeroerd de stilte en 't leven leven liet,
de eik geheiligd en bewust zijn kracht-vermogen
in 't manelicht gedeien liet en onbewogen.

O ruste voelt ge niet, terwijl ge u heersend waant,
dat toch mijn droom zich door uw rijk zijn wegen baant,
ontwakend bij het schemerlichten van den dag
als uit een wakend denke' en zich verblijden mag,
spijts u, om 't rustloos leven dat hij dragen gaat,
het leven dat in 't woord zijn eeuwge rythme slaat.

III.

Herinnering, bedroefd gelaat
van wie de deuren van 't verleden
zijn daden steeds herdenken deden,
en kommer-vol door 't leven gaat;
van wie ik, mij zijn droom beleden,
de kimme zijner hope raad
die vol verlangen rijpe staat,
doch smachtend op hem toe-getreden.

Ge zijt mijn vreugd, ge zijt mijn leed,
als van wie beurtelings het leven,
genieten, lache' en wenen deed,
geluk dat mij geen stonde liet
van mij zijn zwaren last te geven,
de vreugde van een groot verdriet.

Gent.
REIMOND KIMPE.

Herfst-Sproke.

VOOR M.F.

(Den dooden dwarreldans der blâren in de dreven....)

EENS, veel donkere jaren geleden hadden ze met jeugdig-nijvere handen, in ziele-blijheid hun éénige Woonste gebouwd in de onendige vlakte, die pleinde tot bij de zandige zeeduinen....

Toen waren de landen wijd rondom het Huis van hun stil Geluk, 'lijk ééne groen-golvende zee van welig-wagend gras, waarin millioenen wonder-kleurige bloemen vlotten. En de jonge boomen in hun tuinen waren rozig en melkigwit bevlochten en beplekt vol teêre bloesemblâren. Een druiven-zware wijngaard omslong kransend de wit-leemen muren, en er rankten op hooge stengelen vele brons-gouden zonnebloemen, en ook vele roode en witte rozen, die oogden en wendden meê, al naar den gang van het Licht.

Zij hadden de breed-open vensters gebouwd naar den Oosten, en naar den Westereinder, zoodat in die gloriënde Lentedagen, hun Huis 's morgens en 's avonds vol goudschemelig zonnelicht gloorde.

En de wilde duiven der bloemige vlakte, die roekeloerden heelder dagen op hun dak, dat was van week-groen mos.

Zij leefden bijeen 'lijk twee vreugdig-onbezorgde kinderen, in hun lange, blanke kleeden. Ze sliepen tesamen op een weelderig-geurend grasbed, en lachten engelenblij in malkanders hemelige oogen, bij ieder nieuw ontwaken.

En er was dan eene jonge zon in hun Huis.

De vogelen kwamen liefde-vol nesten in de ramen, en tegen de zolderbalken; en hun blije kameren zongen vol zoet-kweelend tjierlen en schetterbekkend piepelend geluid, de heele zonnige morgenden door.

Ze aten de sap-spersende vruchten der doornige struiken, en den honing der bieën, en deelden blij-lachend hun terwebrood, en ze dronken dezelfde zoete melk uit ééne zelfde schale.

Als zij spraken (de vogelen zwegen dan...) dan was heur stem een klink-klaar kristaal en de zijne als den puren klang van sonoor goud-brons. Want hij was trotsch in zijn ziel en sterk in zijn lenige leden, en hij vong de jonge reebokken, en bracht ze als zoeten buit voor haar thuis, bij heur stille zorgen. Want zij was teeder in heur zachtzinnigheid, en ze spon teêrhandig zijdezachte kleeden uit de witte wol der jonge schaapkens.

En iederen prillen morgen liepen ze hand in hand, blijzinnig door de frissche uchtendkleerte. Hij vlocht zoetlachend (want hij had hun doornenpijn gekend...) de dauw-vochtige bloemen in heur goud-blond haar, en droeg haar in zijn sterke armen de heldere waterbeken over, die ze ontmoetten in hun jongen liefdegang.

Tesamen bogen ze hen, over de allerpuurste spiegelen der zilver-klare bronnen, en lachten wang aan wang geleund, hun blije beeltenis tegen...

Geen Lente was zoo juichend-blij, zoo goddelijk-zuiver zoo liefdeglanzend, als hun kindersimpel hert....

En jaren-lang bloeide die wondere en ongekende Lente voort.

De woeste warreling van struiken en stronken, die groeide en wies hooger en hooger op, en tallen kante rezen de boomen rond hun woonste, en koelden met hun dichtend looverdak, den al te heeten zonnebrand.

En vieriger vlamde hun Lenteliefde op, in zuiverder

laaien. Hun zielen waren inééngevlochten, en zij wisten niet meer dat zij getweeën waren, noch hoe de zomer kwam in grootscheren opgang van gouden zongewaden, door al de landen. In onbewust-volgroeide jeugdkracht stonden zij 'lijk de éénige menschen op de eerde, die hun wel was: een ongedroomd paradijs van Liefde en Lust.

En de dagen, die stapten voorbij... voorbij in de onendig-stralende glorie van hun ontplooide macht: lijk krijgers in zonneflitsende harnassen. De zomer ontknopte, 'lijk een al te roode roze, in zwaar-prachtige bloeiensmacht. Het schaduwend woud rondom het Huis van hun hoog Geluk, wies omhoog, in uitbersting van langgedoken groei.

De reuzenhooge stammen strekten hun dichtbeblaarde takken grijpend uit, om het Licht te stikken en te dooven in de schaduwige wouddiepten.

Hun blijzinnige wandelingen keerden in steeds kleineren kring, want ze schrokken voor de onbetreden heimelijkheid van die wondere wouden, die, ontzaggelijk, in de zomerpracht van hun overmachtigen bloei, leefden om hun leemen woning, 'lijk een zwaarliggend dier, dat hen pletteren zou onder de onontkomelijke drukking van zijn machtigen romp.

Ze lazen dezelfde zorg en vreeze in malkanders oogen, die grooter werden van bang verwachten.

En het woud werd hun een zanddijk, die altijd-aan nader-nader schoof, om hun stille Gelukwoonste te bedelven....

In het avend-komen, als zij zaten in minnigheid bijeengeleund, in de veilige rust van zeker geweten liefde-willen, dan baarde een golfslag van wilden schrik plots door de kalme wateren van hun ziel, en ze voelden dan de onendigheid dier Zwarte Wouden over hun gaan, als een kille wind...

Jaren en jaren wiessen de boomen op, en vlochten hun kronkelende takken inèèn, tot een rotsstevigen en ondoordringbaren muur, die hun Huis deed staan in koelere en koelere schaduwen. En zij werd bleek en bleeker, - smertenbleek, - omdat zij geen Zonneschijnen meer zag in hun donkere Woonste, en hij werd treurig en trotschzwijgend als een stil-lijdend Man.

Hunne zoenen lieten den bitteren smaak der assche op hun lippen, en ze spiegelden hun treurige gelaten in malkanders droeve oogen. Zij werd hem een zieletroost omdat zij rústig was, en pijn-gelaten; omdat ze schóon was 'lijk een lelie, die ten avend neêre nijgt, heur toegeloken kelk.

En jaren-lang voedden zij henzelven met treurnis en stille liefde...

Hunne zielen werden groot en zij begrepen malkander volkomener...

De jaren gingen en gingen, en zij en wisten het niet, omdat de pure kracht van zuiver liefde-betrachten hen droeg, als breed-sterke arendvleugelen.

De bladeren der reuzenboomen doolden welkerend, en hingen verfrommeld aan de takken. De gronden en de kronkelpaden lagen als bedekt met een lage ijzerroest.

De zon flauwde, de lichtglanzen krompen, en zij voelden dat, na zooveel gloriejaren, den endelijken Herfst ging naderen...

En ze waren wachtend..

Een avend, toen schrokken ze op, omdat ze opééns, voor 't eerst malkander oud zagen, in hun gerimpelde aangezichten en hun grijswitte haren, en hoe ze nog altijd droegen de blanke kleeden hunner blije jeugd.

Ze zaten stil-bijéén in dien vreemdigen avendschijn; en ze weenden beiden, omdat hun liefde hun leven óvertrof en omdat de Herfst daar was, broederlijk met den avend..

Zij hadden drij oude, geel-wassen keersen ontstoken, in zwaar-koperen staanders, te midden der memelige en berstige tafel. Hun knits-knetsende vlammekens waren in den donkere, 'lijk drij glinster-tranen uit ongeziene oogen.

En ze waren zwijgend en wachtend.

De vreemd-schemerige kleerte belichtte wonderlijk hun beenderige gezichten, waarin de rimpel-plooien lagen diep, 'lijk kerven.

Hun glazige oogen stonden star en onbewogen, 'lijk gericht op de eeuwigheid, want hun groote liefde smeulde nu stil onder de asschen hunner wachtende droefheid.

En 't was de Herfst in dezen avend...

Ze staarden stom en zieledroef op den smertelijken neêrhang van hun hopen en hun levens-krachten...

Uit de verten kwam 'lijk wild-gierend zeegeraas een breed-ruischend suizen aangebold, 'lijk tuimelende windbaren ruizend boven de weg-en-weêr zwiepende toppen van het eeuwenwoud.

De nacht viel plots neêr doordat groote donderwolken in wilde woeling kwamen aangevaren langs de hemelen,..

En ze vouwden tezamen hunne pezige handen, en hun ingevallen monden murmelden héél oude gebeden...

In hoog-zoevend geraas bulderden de winden. Er vielen, vielen, duizend-duizendtallen schrompele blâren op de gronden, en over hun woonste.

De windbaren botsten op de rammelende ruiten. De deuren krammelden in hun roestig-knierpende hengsels; en door de spleten greensde een klagelijk schreenen, lang als ver hondgehuil.

Een drenzerig en bangelijk sneerpen zong in den schoorsteen, tot in den gedoofden heerd, bij het woevend en zoevend windgebulder door de sijfelende takken.

En een blauw-solferige bliksem sloeg schichten, 'lijk

een glinsterend zweerd in 't herte van 't eeuwenwoud.

Hij stond rechtop, en sloeg met beverig-oude handen, lekend van 't gewijde water, een breed kruis over den heerd.

Hij sloeg het afscheidskruis over de woonste zijner liefde.

En zij stond rechtop.

Een allerlesten en allerhoogsten keer, blikten zij malkander in de langgeliefde oogen. Zij dronken malkanders beminnende ziel in dit supréme staren....

En hun lippen veréénden tot één langen zoen.....

Schokkelend sloeg de deur open op den helledonkeren nacht; en er schaterrelde een hoog-trillend en snierpend lachgeluid in 't tierend wildgegier. De stil glorende keersen doften uit... Zij kusten de Dood in den lesten zoen hunner liefde....

De onendig-donkere nacht vloeide binnen en vulde alles met de donkere wateren van luidelooze duisterheid...

Een killen wind-adem ging ijzend en verstarrend door de Woonste van hun Beminnen.

En de herfstblaêren van het ontzaggelijk Woud, zwenkelden bij millioenen over hun Huis, en dekten het stilaan en luideloos voor d'Eeuwigheid.

GUST. VAN ROOSBROECK.

Herfst.

De zomer week; de winter naakt.
Wild staan de beukentakken daar
in grijze mistlucht, bloot gemaakt,
lijk ongekamd kwâjongenshaar.

De wegen zijn met goud beklad,
alsof een dronken schildersgast,
al knikkebeenen over 't pad
er gele verw had op geklast.

'k Zie op den weg 'n stokoud wijf
met vroeger-zwarten mantel aan,
dat, bukkend heel z'n stramme lijf
'n tak raapt van de natte laan.

En ginder, 'n gothieke kerk,
met kleine ruitjes, klammig-dof
staat, als een overgroote zerk
op 't reuzen-weidsche doodenhof.

De zon aan 't Westen, eendlijk groot
heur stralenwaaier openspreidt,
en lacht heur bolle wezen rood
om al die zotte narigheid.

FR. PLACIDUS.

Ord. Min. Cap.
Brugge 30/11 -06.

Apotheose.

VOOR MIJN LIEVEN VRIEND H.S.

Wij hadden onder 't gaan het grootsch verleden
Van Vlaanderen in liefdedrift bepraat;
Den rijkdom van zijn oude, mooie steden,
Zijn koene helden en hun gloriedaad,

Zijn kunst, zijn vrijheidsdrang, zijn kwijnen later.
Zoo naderden wij Vlaandrens schoonste stad
Fn gingen door de Kruispoort links van 't water
De vesten op langs 't smalle wegelpad

Voorbij den molen die daar stond te droomen.
Hier bleven wij, Brugge overschouwend, staan.
De lucht was plots vol heerlijkheid gekomen
Zoo lief in de avondrust dat 't nooit zal gaan

Uit mijn herinnering. Heel teeder gloeide
Hoog de onbewogen, purperroode lucht
Waarop een oasis van wolkjes bloeide
In gouden pracht, dat ik door 't zoet genucht,

Dat al op eens opwelde in mij, de handen
Te zamen vouwde, als hij die bidden wil -
Verrukt om 't schoon der roze luchtwaranden.
En in de pure hoogte rezen stil

De vele kerken en de Halletoren
Als reuzenbeelden van onstoorbren vree.
Zacht klingelden - we konden 't nauwelijks hooren -
De kloosterklokjes, die de vrome bee

Der nonnen begeleidden en hun weelde
In Jezus' liefde uitzongen op de stad.
Wij zagen, waar een kindergroepje speelde,
Een rood, klein huisje staan, de bakermat

Eens priester-dichters, dien de ontroerde lippen
Met eerbied murmelen en 't vlaamsche hart
Gedenkt in liefde, en lieten 't woord ontglippen:
‘Gezelle!’ Groot door poëzie en smart

En heiligheid, riep hij de rijke landen
Van 't Noordzeestrand niet uit den sluimerdood?...
Lang staarden we op 't apotheose-branden:
Wij waanden Brugge en Vlaandren schoon en groot.

GABRIËL VERBORGHT.

Smartliedekens.

I.
Voor mijn goede moeder zaliger.

U zoekt mijn hart
In stil betrachten
En slaakt in smart
Naar u zijn klachten.

Als regen dropt
Op vensterruiten,
Meen ik: daar klopt
Uw hand van buiten.

Steeds waant mijn zin
Woord-melòdieën
Van u, liefste, in
Wind-elegieën.

Ik strek zoo vaak
Naar u mijn armen
En naar u slaak
Ik om erbarmen.

De vlerken van
Mijn ziel slaan open
En roeien dan
Naar u in hopen.

'k Heb hartepijn
In lange nachten
En droomen zijn
Al mijn gedachten.

O, leide uw troost
Mij op mijn wegen
En geef uw kroost
Uw moederzegen.

II.
Voor al mijn goede vrienden.

Ik voel in eenzaamheid
Mij droef verlaten;
Wat kan de zomertijd
Mij nu nog baten.

Ik hoor geen vogelklank
Door 't luchtruim vliegen;
Nu kan geen boomgezang
Mijn smart meer wiegen.

Er schreeuwt een ravenvlucht
Doods in mijn ooren,
Er bonst een klokkenzucht
Uit verren toren.

Het is zoo eenig in
Dien tijd van lijden;
Niets kan mijn moeden zin
Nu nog verblijden.

Alleen met al mijn smart
In 't nevelduister....
O, schenk mijn weenend hart
Uw troostgefluister.

23/11/06

III.
Voor mijn liefsten Jezus.

Ik moet een kruisboom dragen
Die zwaar mijn schouders drukt
En ga door droeve dagen
Onder zijn last gebukt.

Van tranen zijn mijn oogen
Van bloed mijn schouders nat.
O, heb met mij meedoogen,
Ik ben zoo afgemat.

Ik voel mijn kruis zoo wegen
En wankel onder 't gaan,
Jezus, geef sterkte en zegen
En steun mij op mijn baan.

En laat me niet meer klagen
Maar blij te moede zijn,
Gij ook hebt 't kruis gedragen,
Uw kruis van schande en pijn.

Uw kruis heeft u, door 't lijden
Naar 't eeuwig heil gebracht,
Mij zal mijn kruisje ook leiden
Ter schoone hemelpracht.

IV.
Nog voor mijn liefsten Jezus.

De menschen sloegen wreed
Mijn idealen stuk;
O, 'k voel zoo'n pijnlijk leed
Om 't ruwe woordgeruk.

Ik kreun om kwaden hoon
Mijn bitter zielsgeween,
Zij wisten niet hoe schoon
Mijn streven was, o neen.

Zij wisten niet hoe sterk
Mijn liefde was, o neen,
En wat voor 't edel werk
Mijn harte heeft geleen,

Hoe zeer ik elken dag
Die schoonheid heb betracht,
Hoe 'k mijn illusies zag
Des nachts in droomgedacht!

Dat streven was zoo groot
En 't miek mijn dagen blij.
Ik treur in zielenood,
Mijn vreugde is al voorbij.

De menschen zijn zoo ruw,
Hun woorden zijn zoo hard;
Ik nader krank tot Uw
Alminnend liefdehart,

En vlei mijn hoofd er neer,
Gelijk de Apostel deed,
En sluimerend, o Heer,
Droom van uw liefde en leed.

GABRIËL VERBORGHT.

Brugge.[1.]

I.

o IJle kamers die uit spookjes vensters gapen
de leege straat in waar wat peutig gras verlegen tiert,
hoe uw verlaten ijlten nu gelaten slapen!

Uw doorgemaaide vloeren poeieren 't oud gememel
der rijke tijden en een lauwe waterzon beviert
uw weeldriggroene vensters en 't wrak houtgezemel;

de dorgebalkte zoldering mag verstolen kraken,
't verdwaasde goudleer krenkt uw natte schetten polkend af,
uw donkerzilte hoeken rieken oud als doorgemieterdlaken;

Verloren kamers met uw zwaar verlooden stilte,
sprak hier Boergondië soms in dees zwarteeuwig schreiend graf,
verloomde hier zijn toornend woord tot deze koele stilte?...

II.

Och, moede en lauwe reuk der froezelige flieren
wier bruingefloerde bloeite door mijn hofken riekt
en asemt onder 't loome lommer der laurieren
wijl heel den heeten dag een krekelken kriekriekt

in 't schemerig geblaerte der dikdoorne hage -
och, kranke reuk die zelfs den doeffen zomernacht
verweeldrigt en verzoet met zwaar doorroken vlagen
die waaien langs de koele maanbeblonken gracht,

1. Uit een verzenboek ‘Het Drievuldig Beeld, - dat binnen kort verschijnen moet.

hoe dat uw vochte lauwte zoo mijn hert verblijden
en overwelmen mag met duizendvreugdge rust
en mijn doormengde oogen tot wat blijheid voorbereiden,
wat peerse vreugde en vreê en lichte levenslust;

och, als de triestge herfst uw blaerkens zal verschrompen
en gij, mijn krank gestruik, vol magerte zult staan,
moet ook mijn levend hert, in schamelheen verkrompen,
vertriestigen als gij en vreugdloos sterven gaan?...

Antwerpen.
KAREL VANDEN OEVER.

M'n eerste Boek.

Ik weet niet - maar altijd had ik 'nen forschen hekel tegen dat knellende corsetje van vastgestelde regels! Ik schreef er maar los-door, dat eng-sluitend, overtollige kleedingstuk verre-weg van 't zwellend lijf rukkend: en door het rooskleurige kijkertje der Illuzie, die op zulken weelderigen grond in m'n jeugdig herte tieren kon, zag ik uit mij een ziele-kind wassen, dat hem uit het ouderwetschbedompte wiegje opwerkte en alle fatsoen over 't hoofd ziende, liever in slinken gekleed gong maar door *zijn* krachten verkregen?

Ik dank er God om dat ik niet gevaren ben als zoovele andere wit-geperste wichtjes; dat ik ben opgewassen tot een krachtigen, blozenden knaap, naakt, ja, maar toch... z'n eigen behoorend!

Ik had dan heel wat van die domme kritiek te verwachten toen mijn eersteling af-was en in mij 't plan rijpte hem de wereld in te sturen, - die groote, ontzaglijke boekenwereld, maar ach zoo klein toch door al 't kleine en

nietige dat hij bevat! Het publiek zou dat niet geren, 'k was er zeker van, zoo die heel-nieuwe richting, die *ik* wel niet uitgevonden noch verzind had, maar die velen aarzelden te volgen. Het publiek wacht goeiïg op z'n eeuwig-zelfde wit-geperste wichtje, uit 't zelfde ouderwetsch-bedompte wiegje gebaard, met 't eeuwig-zelfde fatsoen. Hoe het anders ook al naar nieuwigheid en ‘nouveauté's’ haakt, - die nieuwigheid zou hem niet bevallen; dat was zeker!

Als student, toen ik aardige, - effen-af aardige - verjaardag-dichtjes maakte, o, dan wierd ik geprezen van pa en ma, van nonkel en tante, van heel den familieboom. En dan zwol m'n herte om m'n kunnen! Maar allengskens verergerde de ...kwaal. Het wierd ernstig. De passie door-brandde m'n werk: van neuriën en zoete-loeren gong het over in gillen en kermen en juichen en schreeuwlachen. Het was de passie der liefde, die aan 't bulderloeien gong in m'n vierig jongensherte, 't herte van een geboren ‘meisjesplager’. En pa verschrok toen hij die producten las in een tijdschrift: hij was zoo geacht en langde er naar zoo geacht te worden, dat - onder ons - hij wel 'n tandjen te loteren had staan naar 't burgemeestersambt op ons dorp. De tegenwoordige burgervader gong al-erg aan 't sukkelen en 't zou er eer-lang van komen, en wie weet!... Ma meende stellig dat heur kind werkelik bedorven was, en heel-slecht geworden, - en biddend en weenend doorwaakte ze lange nachten.... en nonkel en tante, en heel het achtbare aanverwantschap, schaamde zich over een familielid dat zoo... schrijven dorst! dat schrijven dorst - zo'n piepjong kerelken - wat zij, ouderen van dagen en ondervinding, maar tegen elkaar met lijzig gevezel en beteekenis-volle gebaren dierven te kennen geven!...

En jeremiassend over de bedorvenheid der wereld en die

zoo-gauw-groot-geworden kinderen schuddebolden z'er van onder...

En mee-lachend zag ik ze achter-na, te diep-doorgerold in m'n ‘systeem’ om er 't kwalike van te begrijpen, zoo er waarlik iets kwaliks in lag. M'n ziel voelde zich kracht door het zich-hoog-weten en roeping-voelen, - en ze trok weg van die onbegrijpende menschen...

'k Zag het nu klaar hoe verachterd ons dorpken daar-lag, in zijn achterlik Meetjesland, dat op geen énkel wandkaart stond aangewezen lijk een land van Waas of land van Aalst. En 'k raasde in m'n binnenste omdat het zich zoo hardnekkig af-bleef-weren van allen modernen geest van moderne beschaving...

'k Was blij dan ook dat de dagen omme waren die me eens naar huis hadden geroepen, een drij-tal congé-dagen met het Paasch-feest, en dat ik weer in stad naar 't kantoor, en naar.... 't alom vol-grepig leven mocht keeren...

Dáár, 's avonds, echter, in m'n stille werk-eet-ontvangst-kamer, naar de phasen des dags en der omstandigheden die metamorphose vereischten, gezeten, zoo alleen, als buiten alle geluid verdoft en weg-slinkt in dat eenzaam kwartier, dan dacht ik wel eventjes terug aan het verre huis, aan pa, en aan dat bleeke moedergezicht, aan nonkel en tante, - en dan hadde ik wel zachtjes aan 't huilen gegaan! Maar neen, zoo dom niet! Ik, de sterke man, die me groote waande van kunst, - ik zou weer verlangen naar den tijd dat ik die aardige verjaardag-dichtjes maakte, die - onder ons - in menige bloemlezing te vinden waren! kom, kom!... Brullen van wanhoop om 'n ellendig, 'n eeuwig-onbegrijpen!... Luisteren alleen naar die brave, nette burgermenschen van te lande, als pa en ma, en nonkel en tante zijn, die enkel boeken lezen om gesticht te worden, daarom enkel schrijvers

geren die ideaal-marionetjes voor hun oogen laten dansen in ideaal-bewegingen!... O 't is ontzettend!

Stellig wou ik ook niet schrijven voor die brute, zinnelijk-levende, die verongelukte type's die enkel boeken lezen om het pikante, het niet-in-de-gewone spreektaal te vindene...

Neen, daar tusschen-in, tusschen ‘le haut et le bas’; 'k zou mee met de helder-zienden, die: ‘l'art pour l'art’ voor de klare oogen als devies hebben prijken... Die, die alleen, immers, voelen het kunst-schoone, het kunstgroote!

Maar nu, dat ik verre-weg ben van vader en moeder, nu voel ik 'n zoete, vreemde vrijheid in m'n herte... Hadden *zij* me knap blijven vinden als toen ik die verjaardagdichtjes maakte, hadden *zij* me blijven beboffen, nooit hadde 'k mij zoo-héél onafhankelijk gevoeld!

Niemand heeft me geholpen, niemand heeft me mogen helpen: alleen-zijn heeft m'n kunste gegroeid en doen botten tot 'n wondere schoonte, lijk bij zoovelen, op wier graf, vele jaren na hun dood-gaan, nog bloeme-kransen gelegd worden... Deze ook zijn in hun jeugd zoo gegaan: wellicht niet juist met verjaardag-versjes, maar toch iets in dien genre. En opeens stonden ze vrij en krachtig, in weelderige levens-volte... Ze zijn oud geworden, ze bogen de matte, peizensmoeë koppen - en zwegen...

Wij moesten ze vervangen... En 'k ben blij in m'n ziele dat 'k me los-gepeuterd hebbe uit die eng-smachtende boeien van regel en tucht. 'k Ben blij dat ik met m'n kop vol jonge droomen van vrijdom door de breeë landen ben getrokken - en 'k hope dat m'n stemme eens opklinken zal, heerlijk en krachtig, als van de voorgangers met hun gedachten-volle koppen die zoo-lief zijn doodgegaan!

Met wild-jagend geren hadde 'k 't oogenblik afgewacht op 't muf-geurige kantoor dat het uurwerk in de keuken, aldoor de scheidsdeur, mij het ‘vier uren’ zou toe tingtangelen... 'k Hurkte precies er-naar, als de metalische vijzeling aan 't raderen gong, van los-windende ketens... Nauweliks was de eerste klank door de stilte aan 't dutten of de penne smakte op 't lessenaar-deksel neer, op gevaar-af het reguliere koopmans-boek met zwart-grijnzende inkt-kladden te bezwaren... Goddank! 't was zoo niet...

'k Zette den hoed op, trok den overjas aan, nam den regenscherm uit het staanderken - en trok heen...

De strate lag morsig-vuil van lang-dretsende regens, zoodat ik mijde langs de voetpaden heen-schoof, langsheen de huizenreeks, om m'n kleeren door de woest-stampende peerde-hoeven en glibber-rollende voituur-wielen niet te zien bespeiten...

Op 't woelig gaan-en-keeren van 't volle stadsleven lette 'k nauweliks. Enkel 'n schoone, die met saam-gegroebelde rokken, hoog-opgeheven voor 't morsige nat, voorbij-toog, trok m'n geest voor 'n wenk uit z'n obsessie: 'n staal-vast in d'ogen-gluren, 'n voorbij-gaan, -'n omme-zien, - en voort!

Wat knevelde 'r aldus mijn kop in forsche tanden?

Oh, 'k voelde mij geestes-dronken van Illuzie. God weet wat al chimeren mijn inbeeldings-kracht van nuchter-verschen schrijver op-getooverd kwamen! Het was me of de toekomst, gul-lachend, arme-reikend, heur gulden poorten rekke-wijd open-wierp en ik me zachtjes, o zoo lijzig-zacht voelde binnen-drevelen dat wit-glanzende, alles blets-overstroomend licht in.

Weet het: heden lei ik de laatste hand aan m'n eersteling! M'n vuur-proeve voor 't leger der schrijvelaars!

Dan, morgen zou 'k op zoek gaan naar een goed-jonstigen uitgever, die een oordje offeren wou om 'nen jongen, die beloofde, wellicht niet voor hem, maar toch beloofde, op te helpen uit z'n saaie niet-gekend-zijn.

'k Dorst m'n vader niet aanspreken, z'n beurze nog min, om 't werk op eigen kosten te doen drukken... Ik had dus alles van een wel-willenden uitgever te verwachten, die m'n naam zwart op wit zou drukken; de inschrijvings-lijsten waren m'n ‘Spes unica’.

'k Zou ook een boek uitgeven; m'n eersteling zou prijken achter de boekwinkels-vitrienen, met een breed bandeken rond: ‘Pas verschenen’. En de bibliophilen of ook wel de tijd-verletters zouden er op staan gapen, lijk ik zoo menigmaal, zakke-tastend naar 'n paar frank, vóór die kleur-bonte etalagiën had gestaan, met 'n hert vol bewondering om die vele-vele schrijvers, en van heilige afgunst. En 'k vereerde m'n eigen als ik allengskens, zoo djentig-aan, in me kunst voelde kiemen, want kunst is 'ne godsdienst van hooge heiligheid!

'k Had den laatsten volzin neergeschreven, den laatsten zin, die al jaren-lang in m'n kop brandde, waar ik al jarenlang naar lengde.... Die zin had me te-voor gezweefd, lichtend als 'n vizioen, al den tijd-lang dat 'k aan 't boek werkende was. 'k Had hem mij honderd-maal toegefluisterd, en endelik toch op papier vastgeprikt als 'n vlindertje van helle kleur in een prachtige collectie....

En onder-aan teekende ik: Tenden, met den datum juist van het enden, - en al pluime-pennend daaronder, zonk m'n hoofd op m'n hand en 't was of er 'n zware triestigheid over me zeeg....

Maanden en maanden waren ik en m'n boek twee innigverkleefde vrienden geweest, alles wat we elkaar toeve-

zelden voor-onshoudend, niemand iets toevertrouwend van die vele, vele dingen. *Ik* was de moeder, *hij* het bovenalles-geliefd kind. De wereld had ik vergeten - en nu opeens kwam al dat verreweg-gedeisde stormig terug aangedrongen; 'k stond in 't leven, niet als 'n bottende bloem van verwachting en rijke pracht, als 'k me waande maar wél als 'ne vreemde, 'ne slaapwandelaar, die met z'n kop vol mijmerende gedachten opeens los-bolt in 'n drukke straat, en zoo in een verdoving ontwaakt.

Het boek, dat altijd voor me en voor me alléén was geweest, moest nu in andere handen komen, bij ontheiligende vreemdelingen, die 't misprijzend weg-zouden smakken, ergens in een hoek of te lore werpen in den doolakker! Angst overviel me; en 'k beulde m'n eigen af met de vrage: zou 't geen ik zo-lange als 'n hooge taak van waarheid in me droeg, niet zelf-bedrog en zonde zijn?

..... Maar neen! Waarom m'n eigen zoo beroeren? Om 'n oordeel - 'n vonnis liever - van 'n kritikus, die met z'n stentor-stemme luid-op uitbazuinen zou z'n fouten en z'n deugden!... 'k Had er nu lange aan gewerkt, lange in me gedregen als 'n barens-zwangere vrouw heur kind lijze-koesterend onder 't herte draagt. 'k Had 't gebaard, *m'n* wicht, m'n eerste, in vertroeteling en in pijn: wassen moest het, en me vergoeden voor 't geledene!..

Neen - neen - neen!...

Die zoo-vele stommiteiten van zoo-vele critici kunnen me niet deren! Zoo menig werk reeds braken ze af, andere trachtten ze af te breken, maar hun kritiek gong te lore met den criticus zelve, - en het werk in questie zag steeds zijn roem *crescendo* gaan!.....

Neen - neen - neen!

Morgen, vóór naar 't bureau te gaan, zou ik eventjes bij den uitgever Peeters aanloopen, 't werk mede dragen, 't dáár-laten, was 't te hopen!....

Ik trad met kloppend herte den boekwinkel van Peeters in de Weverstraat in, na lang verwijld te hebben vóór de etalagie en die zoo-vele titels en schrijvers-namen te hebben overlezen, - waar ik hoopte weldra ook den mijnen te zien prijken - wie weet, te zien verdolen!...

'n Piep-jong bediende dook het hoofd van uit zijn grauw-linnen vest-holte op:

- Bonjour, monsieur!

Wijl hij de pen achter de oor streek, verwachtend 'n bestelling.

- Mijnheer Peeters is niet daar?

Waarom ik er juist dat woord *niet* bij-voegde, wist ik zelf niet. Nu 't was er uit, hoezeer ik ook naar 't tegendeel haakte, om zoo maar in eens van den last af te zijn.

- Ja toch, mijnheer. Daar, die deur in!

Ik klopte, een bescheiden: tok-tok! tweemaal, méér niet, op de aangewezen deur.

- Ja!!

'k Trad binnen, met bang-schudderend herte als 'n betichte die vóór de rechtbank wordt gedaagd. Hier immers zou m'n vonnis geveld worden!

Achter 'n tafel, wanordelik-bedekt met allerlei papieren en boeken, waarin 'n gemeene inkt-pot te lore stond, zat een onzaglike vet-bollige heer aangerold. Z'n zwaar corpus lag half-over den tafel-rand in geweldigen rompel. Hij lichtte 't hoofd, 'n smeer-vettig hoofd met bollig-opgeblazen wangen en kleine, diep-uitpinkende oogen, die u van achter 'n gouden pince-nez tegen-blonken. Voeg daar bij 'n zwaren zwarten knevel die uitbreedde in knoestdotsige bakkebaarden aan de kinne: en ge hebt een wangedrocht van 'n mensch, lijk men er zelden op foor of kermis als excentrieke rariteit te zien krijgt!

Den penne-stok tusschen de peerse lippen, verborgen

onder den zwaren knevel, den enormen kop door 'n evenaangevette hand gestut, gluurden z'n pink-oogskens, spelde-prikjes maar in die kolossale façade, me tegen als vragend: ‘Wat zou er u believen?

'k Had m'n hoedjen in de hand geknepen, al van in den winkel reeds, en door m'n fijn-gepommadeerd haar voelde 'k 'n bemoedigend windje wuiven, dat heel m'n geest verroerde en aanhitste.

- Mijnheer, ik kom u een handschrift aanbieden om ter perse te leggen.

De vetbol zat 'n wijle onbeweeglik; dan de hand over den mond wroetend, wellicht om 'n geheim lachsken te duiken toetste hij:

- Op uwe kosten, zeker?

- ‘Pardon’, mijnheer! Ik meende u te vragen of ge mijn handschrift wildet afkoopen...

Nu breedde de heimelike lach zich over heel zijn vetglanzend wezen uit en smolt te lore in de zoo-vele plooien en rimpels.

- Afkoopen? Denkt je daaraan?...

Hij leunde met de twee handen op den tafel-rand en stutte z'n zwaar lijf dat geweldig-opschokte in 'n ruw lachen. M'n moed zonk...

- Afkoopen? Hebt gij al wat reputatie?

M'n moed zonk nog 'n spierken leeger.

- Reputatie? Nee-neen, maar dat werk zal er mij verkrijgen!

Z'n onderlip krulde naar boven. Maar toen 'n lachte hij niet meer.

- Wat is 't? Vers of proza?

- Proza, mijnheer! 'n Tendenz-roman, ‘Mielken Knops’...

- Ah zoo! Tendenz!... Groot?

- Zeven ‘cahiers’ van tien centiemen!

- Hm! knorde hij, wijl hij zwaar tegen de leuning van den stoel zakte, dat het zitsel er van onhebbelik kraakte in al z'n voegen...

- We zouden kunnen zien!... Hm!...

'k Rekte m'n gezonken knie-schijven weer en m'n moed kwam terug, zoo-heel plots terug-gestuwd.

- Dus, gij hoopt 't werk te aanveerden?

- We zullen zien... als ge niet al te hoog op-loopt met uw product en 't meent tegen goud te zien betalen.

Dat ergerde me, zoo'n taal.

- Oh, mijnheer! 'n kleinigheid om de doorstane moeite te vergoeden is me genoeg! Ik werk voor 't geld niet, mijnheer...

- En voor wat dan?

Die vrage stokte zoo heel opeens uit z'n corpus op, dat ze mij 'n poze aarzelen deed.

- Wel, voor 'nen naam...

M. Peeters hm-de weeral: het was ook zoo vol-op de tijd van valling en bronchiet in dat vuil-dretsig weer!

- Ge kunt het werk hier laten, en een dezer dagen terugkeeren... Bonjour, mijnheer!

- Den goeden dag, mijnheer!

En in 't heen gaan zag ik hoe hij de zeven schrijfboeken zoo maar onder den anderen rommel wierp, zonder ze zelfs in te kijken.

Maar 'k gong heen, den hemel in 't herte, bereid alle concessie's te doen in zake honorarium, enkel om 't genot eens m'n naam zwart op wit gedrukt te zien en ook om den roem 'n boek, 'n geheel boek te hebben geschreven...

Wat 'n verrassing voor pa en ma, en nonkel en tante, e n heel het maagschap waarmee m'n geboorte was bezegend geworden!

Nooit heb ik m'n take zoo licht en vlug volbracht als

dien dag! M'n patroon had alle reden om tevreden te zijn. Het was 'n kleine handelszaak maar, vergeleken bij zoovele andere, die den schijn hebben grooter te zijn. Maar werkelik was *onze* zaak uitgebreider dan men 't merken zou aan het paar smalle vitrienen en de niet-gesloten deur, daar *we* ook winkel hielden: kruidenierswaren in 't groot en in 't klein.

Ik had alle hope er zelf eens patroon te worden, omter wille van z'n lieve dochtertje, Liza, die me niet ongenegen was en die ik beminde méér dan ik eene heldin uit m'n boek door een mijner helden kon doen beminnen! Onze wederzijdsche toegenegenheid was den vader niet onbekend en ook niet onwelkom....

Wat zou Lizatje zeggen als ze te wete kwam dat ze zoo'n virtuoos voor bruidegom te wege had? Voor háár bizonder hunkerde 'k naar de uitkomst van 't werk.... Immers, zij was er de heldin: háár naam stond er in-geprent, háár persoon en háár individualiteit stond er in-beschilderd, krek-eender lijk ik ze kende en hoogschatte in haar... Voor háár bizonder was 't dat ik me weren wou om zoo opeens als 'n meteoor in volle glanslicht te treden en op te glinsteren in 't azuur der Vlaamsche letteren als 'n venussterre....

Peeters had de uitgave aanveerd, en 't boek kwam uit. Ik had hem heele lijsten namen van vrienden en bekenden gegeven om 't werk met prospectussen en inschrijvingsbulletijns kenbaar te maken...

O, wat 'n pijne, die dagen, heb ik doorstaan! Erbij was de barensnood niets, 'n priksken maar op 'n groot vel: hij drong me op, zelf artikelen te schrijven voor dagweek- en maandbladen, m'n eigen werk te beboffen, ook al 'n foutje aan te stippen, dat hij me aanwees en dat hij

zelf had ingewonnen. Ik moest m'n eigen product prijzen, vitten, aanbevelen en -doen koopen! In veel tijdschriften ook moest ik me doen doore-gaan voor 'n oude al in de schrijversbent. En 'k schreef over m'n eigen individu: ‘Het nieuw gewrocht van den zoo gunstig gekenden schrijver.... is meesterliker dan ál zijne voorgangers: schoon, prachtig, keurig, heel natuurlik, doortinteld van puur realisme. 't Is onvergelijkelik! Alwie met de Letterkunde meedoet, moet dat werk *absoluut* koopen! Het mag in geen ééne boekerij ontbreken!’

Wat 'n pijne! Wat al moeite men zich getroosten moet om z'n naam zwart op wit geprent te zien en om den roem 'n boek, 'n heel boek te hebben geschreven!

Het zal nu al door veel menschenhanden zijn gegleden dat eerstelingsken, dat arme ‘Mielken Knops, tendenzroman, door....’

En 'k waagde 't eens, op een gouwfeest, aan vrienden te vragen:

- Hoe vindt ge 't?

En 'k vernoemde maar reis den titel, of 'n luid geraas ontstond en die menschen, als herrie-dul zoo-plots, schreeuwden en gilden door mekaar. En ze leien me heel 't werk daar open en pluisden 't uit tot z'n laatste vezeltje: het waren zoo-heel nieuwe waarheden in m'n boek gezegd, dat niemand dat zoo maar realisme kon noemen, maar wél het puurste symbolisme en uitdenkingskracht!

Die woorden vielen op me neer, als zware bonken steen; - hadden ze maar, lijk de voorzichtige metser, zoo mijelijk 'n bonningsken stroo van 't dak laten bengelen om me tegen 't steen-vallen te hoeden, ik hadde er op bedacht geweest en hun te woorde gestaan... Maar nu wist ik niet, wat me méér pijnde, de gillende loftuiting,

door 'n compasieuse ziel tusschen dien chaos-door ter balseming heen-geworpen, ofwel die schreeuwende beschuldigingen, die onbermhertig m'n arme schrijverszielken ten bloede geeselden...

Ik ging heen, gebogen-hoofde; die menschen hadden me kwalik begrepen, of liever-hoegenaamd *niet* begrepen!...

Ik had 't gemerkt: door m'n boek waren de menschen scherp-verdeeld, ze vloekten en tierden onder mekaar. Ik had gemeend met m'n tendenz 'n goede daad te verrichten, en m'n waarheid-willen bracht ergernis en zondegeval...

En 'k haakte naar den tijd nu dat ik student was, nog, en dat pa en ma, en tante en nonkel me zegenden en beboften om m'n verjaardag-dichtjes. En verdoofd van smerte viel ik met m'n hoofd op de tafel en 'k en kon niet meer denken.., M'n gedachte stond staal-vast geronnen op dit ééne object:

- Oh, ware 'Mielken Knops' maar nooit geboren!....

En 't woord der H. Schrift schoot me te binnen:

- Wee den verergenis-gever! Beter ware 't voor hem met een molensteen aan den hals in 't diepste der zeeën verdronken te zijn!....

Maar daar zeupte 't beeld mijner Liza zich door dien tranen-dauw omhooge, toen ze mij zei, 's ander daags nadat ik heur m'n boek had overhandigd:

- O, Taaf, wat heb ik uw boek gretig gelezen!...

Dat was me de beste kritiek, daar zij, met heur open, vrank, onschuldig gemoed onmogelijk afbreken kon 't geen ze aanbad, noch innerlijk aanbidden 't geen ze uiterlijk afbrak....

En 'k hief het hoofd op uit m'n verslagenheid en voelde m'n wil gestaald....

.... Wijl buiten de menschen nog streden, zich erger-

den, zondigden om m'n eerste boek, lei ik mij met zwaarprachtige overtuiginge aan 't verzinnen om 'n nieuwe waarheid te verkonden.....

Eekloo, 3 Juni 1906.

Okt. A. STEGHERS.

Herfst.

De zon, gestaakt reeds heeft heur zonnestrijd
en d'Herfst met purper haat alleen regeert
en slaat met wind en nevel. Ziet de blaârs,
de blije kinders van de boomen, hoe
ze rollen, bollen bruin verlept in 't slijk!
Aanschouwt de boomen naakt door 't wild gedoê
wanhopig om erbarming smeekend; ach!
den wilden Herfst, ik kranke, 'k vreeze, daar
ik weet, hoe spottend ruw hij komen zal,
een dag, mijn levensboom met naar gebaar
ontrooven zal zijn laatste geluw blad.

G. ROOSE.

Winterstemming

Trage winterdagen
met heel bleek gezichten
trekken zoo somber-straf voorbij
of ze beklagen
de schoone dagen
die liggen, thans, zoo verre van mij.

Naakte, hooge boomen
in doodsch lange rijen
hebben weêr 't rouwfloers aangedaan
hun zwarte kleedren
mijn ziel verteedren; -
't is of ze naar eene uitvaart gaan.

Ruwe, gure winden
door de luchten gieren;
hoort ze nu gaan hun vrijen gang!
De booze winden
geen rust en vinden,
ik hoor het wel aan hun droef gezang!

't Wintert.. - Droeve tijden
zijn 't, als moeder aarde
ligt, och armen, zieltogend neêr,
het warme leven
haar heeft begeven, -
geen zonne bloeit aan den hemel meer!

1905.
GEORGES ROOSE.

In 't purperen.

Zie hoe de Stad, thans schittrend voor me rijst!
in 't purpren van den stillen Zomeravond,
wen plechtig sterft der zonne vurig-rood,
haar huizen en haar hemel-hooge torens
omlooiend met wat meêmlend zonnestof.
De Stad bewierookt blijft een luttel stonde
van goud, en dan ze zinkt, ze krimpt traag weg
bij 't fluistren van den killen zwarten nacht,
die optreedt kalm en zacht en voor mijn blikken
het vergezicht betoovrend mij bestapt.

GEORGES ROOSE.

Wij zeggen ‘vaarwel’.

De trein vertrekt met zacht gegons.
Wij zeggen 't ‘vaarwel’ aan de Stad, de schoone
die traagzaam afreist nu van ons.
De huizen drentlen, wentlen, gaan en keeren

of schieten schichtig vlug voorbij.
De trein langs 't hoog terras vliegt domm'lend henen,
de Stad krimpt neêr, het zicht wordt vrij,
al vliedend hooge, slanke torens wuiven
voor 't laatst den kalmen afscheidsgroet.
Wij preêvlen 't ‘vaarwel’ langzaam maar weemoedig.
De Stad schiet ijlings weg, voor goed.

GEORGES ROOSE.

In Memoriam.
Fragment

Bleek knaapje dat ik telken dage
Langsheen den vochtig-witten wand
Der kille gangen, trage schrijdend,
En ernstig steeds, zag gaan, voor 't uur
Dat u ter lessen riep, met knapen,
Wier lach uw schreden overklonk...
Wat vreemde glans blonk in uwe oogen
Hoe speelde een glimlach om uw mond,
Hoe gleden zacht uw wein'ge woorden...
Of zag uw oog eens schooner oord
Dan dit waar uwe blikken wijlden?
En lachte u soms een gul gelaat,
Van uit den blauwen hemel tegen?
Ontleende uw stem dien zoeten zang,
Aan engelstemmen die u spraken?
O hoe verrukkend was 't, wanneer
Van 't godlijk Maal gij weergekomen
Daar, lijk die englen in den koor,
In vrome aanbidding waart verzonken

Voor Hem, die in uw harte rees
Gelijk een zon in lente-luchten...
Ontsloot dan Jezus soms voor u
De poort der gouden hemel-zalen,
En wees Hij u den hoogen troon
Waar moeder en uw zusje zaten?...
Uw hart is zeker dan een zucht,
Een zucht, een vuur'ge bede ontstegen.
Om wederom bij hen te zijn,
Die voor uw oog als sterren stierven...

En Jezus heeft uw bee verstaân,
En zacht het u aan 't oor gefluisterd...

En vreugdig gingt gij langs de baan,
Verbeidend blijde uw laatste dagen...

't Was op het uur dat voor uw oog
De kindersluier weg zou vallen,
En u, den vreedgen tuin gewend,
Waar uwe stille en zonnige dagen,
Als lelien en als rozen bloeiden,
Bij blauwe lucht en gouden zon, -
De wereld moest gaan opengaan...

De wereld... met zijn vele wegen
Omstrikt met bramen waarop 't bloed
Nog kleeft van dezen die er gingen...
Beplant met rozen, geurend zwoel
Bedwelmend die ze plukken dorsten...
De wereld... met zijn luiden lach,
Die spat, lijk modder om de leden..
Die woest verwurgt de wrange klacht,
Van dezen die er hongerig baden..

De wereld... woel'ge zee waar storm
En wind de waartren steeds doorkruisen.
Begravend in hun diepen kolk
Zoo menig schip, dat fier, des morgens,
De wind in 't zeil, de have ontgleed,
En blonk in 't licht der zonnestralen.
Maar 's avonds eer de zon nog zeeg
Reeds lang ter diepten lag verzonken...
De wereld... en uw engel zag
De wereld aan met weenende oogen.

Mijn knaapje, zoo ik u liet gaan
Hoe zal ik u dan wedervinden?
O bloempje dat in 't warme licht
Van mijne zorgen steeds mocht groeien!
Ik was de tuinman, die voor u
Ter bron het reinste water haalde,
En die u, toen gij waart gelaafd.
Met vreedzame oogen na, bleef staren...
Maar ach, u knakken moet de wind
En 't vuur der roode zon verschroeien...
Mijn knaapje, zoo ik u liet gaan
Hoe zal ik u dan wedervinden...
En d'engel zweeg en blikte omhoog
En tranen gleden langs zijn wangen...

Toen lei hij zacht zijn blanke hand
Op 't jeugdig-bruischend hart van 't knaapje;

En 't hartje dat zoo forsig sloeg
Verviel zacht-aan in lijzer kloppen
En lijzer... lijzer sloeg het voort
Tot dat het rustte in eeuwig zwijgen...

Zoo sterft des avonds in het woud
De laatste zang der donkre twijgen..

Toen viel de sluier van het oog
Dat openbloeide in ander gaarden,
Waar zonne blinkt op eeuwig groen
In 't blauw der avondlooze dagen...

En aan des engels donzig' hand
Schreed 't blank-getooide knaapje binnen
Zijn moeder juichend te gemoet
Die met zijn zusje hemwaarts ijlde...

Was-bleek, in 't paarse kaarse-licht
Dat droevig snikkend in de stilte
Soms beefde, wijl een schauw verschoof
En glimlach op de blauwe lippen
Van 't rustig-droomend knaapje leek;

Zoo glimde 't waar we weenden...

8-1906
JORIS EECKHOUT.

Boekbespreking.

Ch. Emmanuel Glaser. Le Mouvement littéraire. Paris. Ollendorff. 1906.

De heer Glaser moet - zoo 't blijkt uit de voorrede van zijn vriend H. Houjon - overzicht van nieuw-verschenen fransche werken geven in den ‘Figaro.’ En die zelfde heer Glaser lapt er dan ook zijn gedachtekens bij, maar hij zal niemand kwetsen. Is 't misschien zóó niet best?... Ik zou toch liever de waarheid zeggen op gevaar af een boozen blik en een wraakverwijt te krijgen; zoo maar

aldoor boffen en stoffen als Ph. Glaser gaat niet goed aan. Wat Emile Faguet schreef: ‘Adolescent, jeune homme, le Français très souvent est proprement insupportable’ is ook op den schrijver van dit boek toepasselijk, al mocht hij ook ter verontschuldiging zijn volwassenheid inroepen. Hij stelt het ‘groote’ Frankrijk net zoo hoog als Barrès en Bazin en die stellen het zoo hoog dat zij erdoor belachelijk worden. Ik heb niet geteld hoeveel proza-werken uit het jaar 1905 hier besproken worden door Glaser, maar op tien zijn er bepaald negen óf ‘chef d'oeuvre’ óf geschreven met ‘infiniment beaucoup de talent’ óf ‘d'un art délicat, prenant et raffiné’ óf ‘d'un poignant d'intérêt’ enz. Zou 't nu toch wel niet ergerlijk worden met dat wierookzwaaien? Alsof we nu ook niet weten, al zijn we ook geen Parijzenaar - en omdat we geen Parijzenaar zijn, wellicht beter - dat de degelijke fransche romanschrijvers er zoo danig druk niet loopen! Want feuilleton-schrijvers dienen wel genoemd, maar niet beboft.

Nog iets. Glaser had er wel eenige mogen duchtig bij de ooren knippen om de amour-geurende titels en den ontuchtzwangeren inhoud hunner werken. Sommigen zouden 't wel verdienen: die ‘hommes-animaux’ drijven het wel eens te ver, zoodat ze om hun boosheid den duivel zouden beschamen. Mr Glaser stemt wel is waar met zulke landgenooten niet volop in en toont hier en daar dat hij het anders zou wenschen, maar dat is niet genoeg. Tot zijn lof moet ik evenwel bekennen dat hij pennevruchten van priesters in tamelijk-toegeeflijke aanmerking neemt, wat men in het zeer-verlicht Frankrijk niet altijd zou doen. Zoo wordt hij onder de fransche boekenverslaggevers wel de primus inter pares.

In Oogst en September worden minst boeken gedrukt, zegt Glaser. Dat moet niemand betreuren. Maar om zijn tijd door te brengen in werkzaamheid - de ledigheid is

Satan's oorkussen immers - schreef de Figaro-man naar de verschillende letterkundige hoofdlui om te weten welk hun meening was over het wetsvoorstel nopens het afschaffen der prijsuitdeelingen in de onderwijsgestichten en vroeg hun meteen beleefd of zij in hun schooljaren al dan niet veel prijzen behaalden: aangenaam is 't over dit laatste hun bijna altijd ontkennend antwoord te vernemen. ‘J'étais’ schrijft o.a. Maeterlinck ‘un fort bon cancre et je n'eus jamais que des prix de gymnastique.’

GABRIËL VERBORGHT.

Joris Delaere. Oud en nieuw. II en III. Rousselare. J. De Meester, 1906.

Twee zware boeken, 316 en 392 bladzijden lezing. Een eerste deel dat vroeger in de ‘Groene Linde’ besproken werd (I^{ste} n^{r}, bl. 64) gaf een keus van verhalen en beschrijvingen: een voortreffelijke bloemlezing, waarin echter de West-Vlamingen de andere zangers wat te veel overschreeuwden en hier en daar een minder beduidend stukje werd opgenomen. Toch een knap, een zeer knap begin: maar het vervolg is nog beter, en deze anthologie mag dan ook, naar mijn bescheiden meening, eventjes aangeprezen.

Ik weet dat er een vracht bloemlezingen in onze taal bestaan: ik kan er tien opnoemen in een adem. Je hebt er waarin de ouden van Vondel af tot mijn grootvaders tijd hun woord praten, je hebt er waarin de mannen 1830-1880 de groote rol spelen, en andere nog waarin de generatie van '80 haar schoonheid uitstalt. De weleerw. heer Delaere laat ze heel broederlijk bij elkaar staan: de beleedigde ouwerikken en de beleedigers, Kloos en Cie. Dus heeft hier ‘elc wat wils.’

II schenkt ons allerlei lyrische en didactische stukken. Deze zijn goed uitgekozen. Wie van de ouderen uit Noordof Zuid-Nederland meest houdt, zal er hier genoeg aan-

treffen die in zijn smaak vallen; de liefhebbers van de gemoderniseerde kunst kunnen hier evengoed voldaan worden. Van Vondel, Bilderdijk, Da Costa, Schaepman, Guido Gezelle werden meest aanhalingen opgenomen en zoo moet het; heel de minder-begaafde plejade Beets, Tollens, De Genestet, ten Kate enz. in Holland, Van Duyse, Ledeganck, van Beers, De Koninck e.a. in Vlaamsch-België is er ook met enkele bladzijden poëzie; de jongeren Perk, Kloos, H. Swarth, Van Eeden, Brom, Verwey, Rutten, evenals bij ons Van Langendonck, Cuppens, Lambrechts, Van Haute, Walgrave, De Clercq, Van de Woestyne, Eeckels, Dosfel e.a. hebben er ook niet te klagen.

III biedt ons verhandelingen, redevoeringen en een overzicht der nederlandsche lettergeschiedenis. De namen, wier welsprekendheid we leerden kennen op school, staan hier met hun mooiste vermeld: Van der Palm, Schrant, David, Broere, Conscience, De Vries en menig andere met hun eindelooze zinsneden; je ontmoet er H. Verriest, Schaepman, pater De Groot, pastoor Ariëns, alsook de kunstschrijvers Poelhekke, Binnewiertz, Vermeylen, Linnebank, laatst Frans van Cauwelaert en Leo van Puyvelde. Maar veel namen laat ik nog over. Er ligt hier een groote verscheidenheid van onderwerpen.

Fine finaliter: een beknopt, geschiedkundig overzicht onzer letteren en de défilé onzer doode en levende kunstenaren, met nu en dan een uitgebreide brographische of kritische nota erbij. Zullen er nu toch niet eenige zijn die verwonderd zullen kijken dat zij hier aan de deur gelaten werden? Waar blijven Verhulst, De Meyere, De Cneudt, Teirlinck, Buysse, om slechts van de jongere Zuid-Nederlanders te gewagen? Zij mochten wel vermeld en er kon uit hun kunst ook wel iets in deze bloemlezing aangehaald worden, dat voor niemand zielschadend mocht heeten: dit

moest, daar nu toch lui van minder waarde werden ingelaten.

Ik wensch dat een tweede druk aldra dit hoofdgebrek zou verhelpen. Dan ware deze reeds merkwaardige, met zorg en verstand opgemaakte bloemlezing de beste die in Nederland ooit het licht mocht aanschouwen. G.V. **Boefje** door J. BRUSSE, Vlaamsche Boekhandel, Brussel.

Daar is een rechtzinnig woord van hulde en dank te brengen aan den jongen, maar des te koeneren uitgever, den stouten durver Kryn van Brussel, die in de Brabantsche woestenij een lusthof heeft aangelegd van ongemeene waarde! Een bijzonder woord van hulde en dank vooral, omdat hij ons die prachtige gift heeft gedaan, in Vlaanderen op duizenden exemplaren ‘Boefje’ te verspreiden!

Ik lees en herlees ‘Boefje’, dat gezonde en pittige ‘Boefje’ uit Holland, en hoe meer ik 't leze en doorloope, als mijn hand werktuigelijk zijn plaatsje zoekt in mijn kleine keurboekenrij, hoe grooter 't genot wordt dat ik er aan beleve.

Want, dat zal niemand ontgaan die min of meer regelmatig de beweging volgt van onze twintig-eeuwsche romanliteratuur, meest alle zoogezegde romanschrijvers zijn den lust van 't vertellen kwijt geraakt! De fransche kritieker, de Wyzewa, kenschetste, in zijn werk ‘Le Roman contemporain à l'Etranger’ dien toestand heel goed in de volgende woorden: ‘Les uns ont cherché à décrire, d'autres à prêcher, d'autres à analyser le mécanisme de la pensée ou du sentiment; et ces diverses préoccupations leur ont fait oublier que le seul but véritable d'un roman était d'évoquer aux yeux du lecteur une action vivante!’ Om dat bedroevend en - eilacy! - zoo algemeen verschijnsel, is 't mij een zóó groot genot ‘Boefje’ te herlezen. Want, hier hebben we nu weer die ‘action vivante’, die levende vertelling, die van ‘Boefje’

nog allergenaamste lectuur zou maken, indien het niet effenaf een meesterstuk was!

Want hier hebben we nu terug een *Verteller* aan 't woord, die tusschen schilderen en preêken in, den gulden middenweg van 't verhaal heeft teruggevonden! En, dat 'Boefje' aan z'n tienden druk is, geeft wel het beste bewijs dat de smaak van ons lezend volk nog steeds gericht wordt naar het gezonde, boeiende verhaal. God lof! Dat hebben we in 'Boefje' gevonden: want dit werk noem ik bij uitstek 'gezond' en 'boeiend.'

Is 't niet om gezonden kost te heeten, die heerlijke levensbrok van dat jonge dievenvel, dat eerste klantje van 'Pro Juventute' - de christelijke boeveninstelling waarvan Brusse zelf een der edelmoedigste ieveraars is? In gansch dat boek straalt de zuiverste en heerlijkste moraal door, en 't mag nu wel een bijzondere verdienste zijn voor den schrijver, jazelfs hem bijna als een heldendaad worden aangerekend, dat hij zijn onderwerp heeft kunnen houden boven en buiten het gemeen-schunnige dat dezer jaren het aantrekkelijkste (?) pleegt uit te maken van onze romanliteratuur. Die bijzondere trek van dat puike pereltje maakt van het werk nochtans niets brave-Hendrikachtigs! Want, onaangemerkt het feit dat 'Boefje' een boeiend verhaal mag heeten, is het daarenboven eene hoogst-artistieke, duchtig-gepolijste, goed-afgewerkte schepping, die waardig ware eene nieuwe richting te openen in onze moderne vertel-literatuur. Vooreerst, het werk munt uit door eene groote natuurlijkheid; en als men 't leest, men zou onwillekeurig denken aan feiten die men voor gesloten oogen en rustenden geest levendig ziet voorbijtrekken: trouwens uit gansch dat keurig verhaal kan men een groot aantal kleurig-geteekende tafereelen knippen, die niet verbleeken bij het schoonste van wat door

Nederlandschen humor werd voortgebracht: Beets of Tony Bergmann!

Hoor naar 't portret van ‘Floddermedam’:

> ‘Toen kwam, al maar stijf neigend, binnen: juffrouw Bongers, de moeder van Pukkie, op 't hofje floddermedam bijgenaamd. En bij haar verschijnen, buigend nog weer 's naar links en naar rechts, was er in de oogen van rechter en griffier, aan typen wèl gewend, toch even iets van komieke verbazing. Want boven die stijf lange en smal platte juffrouw, glad gesloten in 'n katoenen, schortloozen werkstersjapon, daar wuifde van 'n blauw tokje 'n zware bos paarse blommen omlaag bij 't schokkende knikken, meetrekkend op zij 't hel-lichte hoedje. En die schreeuwende bloemen kaatsten blauw-rood op 't zweet-rose gezicht, glimmend-glad en schrijnerig gespannen, en daarin de snibbig vragende neus brutaal vooruit gehoekt, poreus als gekookt. 't Voorhoofd was ouwelijk verlept van groezel-bruinende rimpeltjes, hol ingeduwd opzij, waaruit de jukbeenderen knokig glommen, met rondtetjes hooger rood, als vurige plekken. En 'n mondje van dunne lippen even gesneden, kleintjes en lieverig, in 'n boogje naar de wit-behaarde kin, die spits en glad werd getrokken door spannende pezen uit den nek. Maar de oogen die déden 't: oogleden dunnetjes om kleine, nooit stille, grauwgroene oogen, die àl schrijnend slim uitkeken onder blonde brauwen, als kaalgesleten schuiertjes.....

‘Bent u juffrouw Bongers?’ - zei droog weg de rechter.

En zij, lief lacherig, als kopjes gevend met 'r hoofd, vroeg kleverig zoetelijk:

‘Wá blief, eidelachtboare heir...’

En Pukkie jammerde:

‘Moe 's 'e bitje do-hoof!’

‘Och chut, 't kind...’ verontschuldigde smachtend de juffrouw, door moederliefde meteen tot schreiens toe week... En ver stak ze 'r spichtige hoofd naar den rechter, met gladroode hand 'r oor 'm toegehouden.

- Of ze de moeder was van dien jongen? - riep op denzelfden toon weer de rechter.

Toen slikte juffrouw Bongers 'n paar maal, en meteen gleden de plat Amsterdamsche woorden eruit:

‘Om-uwe-te-diene-eidelachtboare-heire-met-God-en-met-eire...’ Gierend haalde ze adem, en wreef zich een traan van 'r neus met stijve glim-koude hand.....’

En zoo gaat door gansch dat heerlijke boek die zelfde frissche tocht die getuigt van eene opvallende opmerkkingsgave en eene breed-omvattende menschenkennis!

Ook uit de taal komt over dit boek eene niet-te-zeggen bekoring!

Want laat ze wat al te dialectisch-gekleurd, zoodanig dat de dialogeering bij 't eerste lezen ietwat inspanning vraagt, ze geeft aan gansch het verhaal eene zoo ongewone, zoo frissche, zoo bekoorlijke dracht, die den lezer nog meer stemt tot het genieten van dat heerlijke kunstwerk!

Brusse heeft met ‘Boefje’ dan een bepaald-voordeelige plaats gewonnen in de letterkundige beweging der laatste jaren! Wat van hem nog komt zal goed onthaald worden en zijn ‘Boefje’ dat wij in ieders handen wenschen, teekent een ‘type’ in onze nieuwe literatuur!

ARAN BURFS.

De tijdschriften.

Deze rubriek, die eene der menigvuldige hervormingen, - en wij hopen ook wel: verbeteringen - is, welke aan ons tijdschrift zullen worden toegebracht, beoogt alleen aan onze lezers verslag te geven over de bijzonderste artikelen, verschenen in de tijdschriften waarvan ons een exemplaar wordt toegestuurd in ruiling met ‘Groene Linde.’; - en wèl voornamelijk over die artikelen welke in nauwer verband staan met de bedoelingen die ons tijdschrift in het leven riepen en er de reden tot bestaan van bleven.

Wij willen het er vooral op aanleggen, aan het studentenvolk dat niet steeds de gelegenheid heeft kennis te nemen van de merkweerdige tijdschriftartikelen die het levenaanbrengend bloed zijn van onze letterkundige beweging, in eenigermate te vergoeden wat zij verloren aan ‘op-de-hoogte-houding’ toen andere onzer welgelezen tijdschriften de rubriek ‘Revue des Revues’ afschaften of althans aanzienlijk inkrompen.

Wat dan, door wie ons tijdschriftenoverzicht volgen wil, vooral dient onthouden te worden is, dat wij met deze rubriek alleen het louter-letterkundig terrein wenschen te betreden, zooals dit valt in de rol van een tijdschrift als het onze.

Vlaanderen. - Oogst. - September. - October. - November. - December.

Leonce du Catillon, waarvan we als dichter veel te weinig vernemen, schrijft mooie, goed-gekeken verzentafereeltjes ‘Avondstond’ en ‘Onweder’; alleen het hortend-stootende in den vorm lijkt me in 't laatste vèrs ietwat tè gezocht.

Van Gustaf Vermeersch lezen we met onzeggelijkweinig genot het droog-dorre ‘*Raadsel*’ voort, waarin hij alle mogelijke kleinburgerlijke en onbeduidend-langdradige koffiepraatjes heeft aaneengelegd. Zelfs de stijl, die àl te sober is, vergoedt ons geenszins voor al het vervelende dat we hier te doorworstelen hebben.

‘De Twee Vrienden’ van Herman Teirlinck, dat heel humoristisch en aangenaam verhaald is - 'k zou bijkans zeggen op z'n *Styns*' - staat heelemaal in ouderwetschen trant. Maar 't is aangenaam verteld en het wekt met z'n tragisch-komische toestanden een gullen lach, waaraan we bij den Herman Teirlinck uit ‘Zon’ bvb. volstrekt niet verwend zijn geraakt.

In de ‘Zomerverzen’ van Karel Vande Woestijne steekt veel klank en de rythmus geeft aan ons gevoelswezen een zalvende weelde; maar daar is zooveel onvatbaar en onbevattelijk in die verzen, en de ongezonde figuren van dat 5e gedicht bvb. zijn zoo weinig geschikt voor zuivere en jonge harten? Waarom is alles ook zoo derfsch en doodsch en... laat het ons zeggen - heel vaak - zoo rot bij dezen dichter van hoog en schoon kunnen?

In het ‘Boekennieuws’ eene heel waardeerende bespreking over de kunst van ‘Gerard Van Hulzen’, waarvan wij de werken liefst niet in de handen zien van ons eerbaar jonger studentenvolk.

Het Uitzicht der Dingen van Stijn Streuvels wordt besproken in ons Tijdschrift onder de rubriek van Boekennieuws. De ‘*Zomerweelde*’ van Constant Eeckels is diepgevoeld maar op heel slordige wijze in rijm gestoken: wat van dezen jongen dichter gedrukt wordt lijkt wel maar halveling gerijpt, want de technische weergaaf van dat heerlijk gevoel is nooit zuiver noch muziekaal.

Maurits Sabbe toont zich steeds de smakelijke verteller uit ‘Aan het Minnewater’ in zijn heel welgelukt verhaal ‘Vurige Tongen’; een beetje kleur is echter van zijn kunstig palet weggeteerd: het gemoedelijke, zangerige Brugsch dat hij vroeger op de lippen van zijn handelend volkske liet perelen. Over Lode Baekelmans' ‘Zonnekloppers’ zwaait A. Vermeylen de zeer strenge plak:

‘Al zijn daar, zegt Vermeylen terecht, nog zooveel aardige zetten en kiekjes vol grappige observatie, het geheel blijft niet alleen oppervlakkig, maar onwerkelijk, we gelooven er niet aan.’ - en verder: ‘De stijl sloddert, sloft bladzijden lang op scheef-gapende sletsen, waar de voet niet vast in zit. Werk, kunstwerk, dat geen aanzienlijke verrijking is van onze verbeelding of ons gevoel, moest dat gemis wel inhalen door zeer zuivere stevige plastiek:

waar haalt het anders zijn duurzaamheid?' Over Van Buggenhaut's 'Wondernacht' wordt veel goeds verteld.

Intusschen schijnt ons maar eene zaak verwonderend: en wel namelijk dat Vlaanderen al zoo ras vaarwel heeft gezegd - of misschien ook vaarwel gekregen? - aan de Hollandsche medewerking, waar zoo hoog werd op geroemd?

Dietsche Warande en Belfort. - Jgg. 1906.

In onze oude, goede Dietsche Warande - die weliswaar de jong-Vlaamsche letterkunde ietwat stiefmoederlijk behandelt - vinden we nog wel 't meeste smaak.

Het eerste halfjaar, dat zoo schitterend geopend werd met het zwaar en rijpe 'Alberdingk-Thymnummer' bracht veel belangwekkende studiën: van Aloïs Walgraeve, 'Over Hoogere Begrippen in de letterkunde' eene goedgestaafde en goed-beredeneerde weêrlegging van de kunsttheoriën van eenen Van de Woestyne bvb. die niet aarzelde te schrijven: '*Wat wij bezingen is: onze treurige eenheid in het dier, vernobeld door onzen afkeer, ja onze afkeer meest is de vreugde van ons dichtleven.*'

Deze en dergelijke kunstketterijen worden met evenveel gloed en talent weêrlegd en vermolmd door de flinke pen der kranige oude juffrouw Belpaire, die 'haren man staat' zoowel als hare stadsgenoote Anna Byns waar 't heur christen geloof geldt, heur 'christen Ideaal', heur christelijke Poëzie!

Dr Persijn voleindigt zijne vroeger-aangevangen studie over Tolstoj: tezelfdertijd een levensbeeld van den grooten Rus en eene kritische, ja zeer-grondige studie over zijn wezen en werk.

Over den Castiliaanschen Gezelle, den nederigen en zoo verdienstvollen priester-dichter Jacinto Verdaguer

heeft het Dirk van Minden in eene zeer goedgelukte, zeer omstandige en dapper-aangelegde studie. De heel-schoone en jonge verzen van onze medewerkers G. Verborght en Karel De Strever verdienen eene bijzondere vermelding. De smakelijke verteller Lambrecht Lambrechts, de knappe Jan Van Hasselt van ‘Uit de Demergouw’ vertelt ons op zijne gewone, sappige, kleurvolle wijze een verhaal van ‘Halfmeert.’ Fijne kunst, en ... zonder snobism! Pater Taelman trekt een zeer gelijkend dubbelzicht van Streuvels en René Bazin: terecht wijst hij op een te kort in 't werk van Vlaanderen's grooten dorpsverhaler: het christen ideaal en het zuiver geloof van Vlaanderen! Van Eeden's ‘Ellen’ een lied van de smart wordt aan een grondige en smaakvol gestijleerde kritiek getoetst door T. Bruce (?)

Dr Persijn, die zich geen moeite bespaarde om de lezers van D.W. en B. op de hoogte te houden van de wereldliteratuur geeft eene zeer aantrekkelijke studie over ‘Ibsen’, dien hij erkent ‘een ongewoon talent, een genie’ te zijn. Pater Van Mierlo S.J. Jr. heeft het over ‘Rhythme en Poëzie’: Literatuur, - besluit de schrijver aan het einde van zijn heel belangwekkend betoog, - vindt haar zuiverste waarde en haar hoogste genot wanneer zij beschouwd wordt als eene levensuiting. En daarom zal er steeds meer plaats worden ingeruimd voor eene *dynamische* kritiek, eene *dynamische aesthetica.* ‘Over Felix Rutten's ‘Verzen’ schrijft Pater Van Well S.J. - zijn gewezen leeraar - eene zeer schoone, ook eene zeer waardeerende bladzijde. We mogen hier wel terloops aanstippen dat onze Vlaamsche Jezuieten in den laatsten tijd bijzonder werkzaam zijn, om zich eens voor altijd aan de uitgaaf te zetten van vlaamsche ‘Stimmen aus Maria-Laach’!

Biekorf. - Oogst, September, October, November, December.

Met de studie die J. Vande Woude in dat kranige Brugsch Gezelle-tijdschrift publiceert, kunnen wij het moeilijk eens worden: te veel veralgemeening dunkt het ons, te veel paradoxen ook, des te meer daar gansch die anti-moderne theorie gegrond staat op een verkeerde uitlegging van den tekst uit W. Kloos' Veertien jaar Literatuurgeschiedenis: dat nl. de huidige letterkunde moet zijn '*in haar diepste wezen onkerkelijk en cosmopolisch!*' Ook als beredeneering is 't artikel zoo maar bovenop!

Onder de smakelijkste bijdragen uit 'Biekorf' behooren de studies 'Uit den levene der dieren' waarin Caesar Gezelle ons zoo sappig, zoo kleurvol en zoo gemoedelijkschoon weet te vertellen van de zede en van de gewoonte der dieren, die hij als handelende, levende menschenbeelden laat voorbijvliegen: 't lijkt Andersen in cinematograaf!

Dr Lauwers vult gansche afleveringen met zijne welgelukte vertaling van 'Mowgli' - eene keurige wildemansvertelling van Rudyard Kipling.

'*De liederen van te lande*' die Theo Brakels nu en dan laat hooren zijn zeer gemoedelijk, eenvoudig en treffen op veel plaatsen de ware 'volksnoot' zooals René Declercq die heeft gevat in zijn volksliedekens.

Zonder eenige aanstellerij, heel eenvoudig, gemoedelijk, natuurlijk-weg, schrijft F. De Witte, die ook reeds hier en daar een klinkenden dichtstraal uit Vlaanderens' bane stampte, de lieve schets 'Van vier Linden', een typischuitgebeelde episode uit het collegeleven. Caesar Gezelle, de wondere neef van onzen grooten klokkeluider in het jong herleven der Vlaamsche letterkunde, laat ons, en dat gebeurt wat àl te zelden in de laatste jaren, een fijne 'Vroegmorgen' - impressie genieten. Wil hij ons het

herontwekken aanmelden van zijn lieve, krachtige, mannelijke dichtgaaf, waarvan de eerste bloemen bloeiden in ‘Primula Veris?’

‘.... 'k liet, in stil berusten,
Op 't ongerepte blad,
voldaan, de veder rusten.
Doch 't schemerlichtte, en weer:
na lang geduldig wachten
brak 't schuchter daglicht door
het duister van de nachten!’

God gave 't!!

Jong Dietschland. - Jg. 1906 - 3 en 4 Jgg. 1907. 1.

Sedert de hernieuwing van den redaktieraad werkt het jonge, frissche en knappe tijdschrift zich dapper in de hoogte. Ook, 't geeft heel wat ernstig werk voor z'n geringen prijs, en 't wordt als de schole, maar die breedere en wijdere schole buiten allen plak en gietvorm, van ons jonger, leergierig, studeerend volk in Vlaanderen.

Pater Van Mierlo Jr. S.J. bespreekt in eene zeer knappe, grondige en op menigvuldige uittreksels gestaafde studie het grootsche werk van dien reus en steunpilaar der thans oude, uitgebloeide, engelsche romantiek: William Wordsworth.

Onze medewerker, Prof. Lambr. Lambrechts zet zijn ieverig propagandawerk voort, ten voordeele van het Vlaamsche lied: over Karel Mestdagh meent hij dat: ‘ware hij in Duitschland of Frankrijk geboren, hij door zijn landgenooten op de handen zou gedragen worden!’ Onder de verzen teekenen vooral diegene uit van Justine Anthonissen en Gabriël Verborght; deze laatste spreekt ook een oprecht-gevoeld lofwoord over F. Rutten.

Een professor die teekent ‘E.D.H.’ heeft het ‘allerminst-professoraal’ over ‘Iets over Natuur en Ideaal in

de Kunst.' Hier en daar wat bovenop; hier en daar ook wat verkeerd gedacht: maar met zeer goede en on-pedantsche strekking.

Over het leven en de werken der engelsche dichteres Mrs. Browning geeft M. Vanhove eene lang-niet onbelangrijke studie, die, als ze eenmaal volledig wordt, een klaren kijk zal gunnen op de periode die ons in de engelsche letterkunde doet overgaan van de pure romantiek tot de pré-rafaëlieten.

Lambrecht Lambrechts geeft drie statig-schoone Athalie-sonetten. In zijne studie over Karel Vande Woestijne laat Pater Linnebank - die, fijne, fijne Hollandsche paterspen - ons al de goede en al de kwade hoedanigheden van dezen dichter bekijken: 'zijn omgeving heeft de dichter niet begrepen, en zijn vrouw niet, en zichzelf niet en God niet!' Lijkt het ons inderdaad niet alsof wij in den 'Boomgaard der Vogelen en der Vruchten' leven als in het land van 't ónbewuste?

In zijn praatje 'Over eenige fransch-schrijvende Belgische Dichters' geeft J.E(eckhout) eene zeer welkome bladzij. Alhoewel dergelijk overzicht noodzakelijk 'beschränkt' moet zijn en weleens voorkomt als een bloote opsomming, 't geeft toch de breedste lijnen aan van eene beweging die, frisch en hoog-schoon, door ons, jonger volk van Vlaanderen niet mag geïgnoreerd worden, en dus nog veel minder genegeerd! Nog meer ook: 't belooft ons een latere bespreking van de grootste der letterkundige figuren uit 'Jeune Belgique': de fijne pen die deze eerste - als een inleidende - bijdrage stelde, kan ons daarop geen vervolg weigeren.

Eene smaakvol-gestyleerde en luchtig-doorvertelde reisbeschrijving van Em. Broes! Een puik avondgedicht van Al. Walgrave.

Ten slotte dus veel heerlijk werk in de laatste nummers

van onzen ouderen confrater, die moge groeien en bloeien!

Vlaamsche Arbeid,

geeft ons minder reden om te loven, meerder reden om te laken in elk geval!

Het eerste nummer van den tweeden jaargang is niet alleen weinig-belangwekkend maar zeldzaam zijn de werkelijk-smaakvolle dicht- en prozaregels die men erin ontmoeten mag.

De verzen, uitgenomen die van Eeckels en Rutten, zijn veeleer onbeduidend; en letterkundig proza is er niet in voorhanden.

Met de goedkoope lectuur van ‘Vlaamsche Arbeid’ - een jonge uitgaaf die allen lof verdient - schijnt het me beter gesteld: het ‘Mirakelfeest’ van Lambr. Lambrechts dat komt te verschijnen, is een stevige brok verhalend proza.

A.B.